

Univerza v Ljubljani
Filozofska fakulteta

Dubravka Celinšek

Prevzemanje angleških strokovnih izrazov v menedžmentu

Doktorska disertacija

Nova Gorica, 2020

Univerza v Ljubljani
Filozofska fakulteta

Dubravka Celinšek

Prevzemanje angleških strokovnih izrazov v menedžmentu

Dubravka Celinšek

Mentor: doc. dr. Donald Reindl
Somentor: doc. dr. Nataša Logar

Študijski program: Humanistika in
družboslovje
Področje: Prevodoslovje

Nova Gorica, 2020

IZJAVA O AVTORSTVU DOKTORSKE DISERTACIJE

Podpisana Dubravka Celinšek z vpisno številko 18129065, rojena 29. 1. 1962 v Mariboru, sem avtorica doktorske disertacije z naslovom *Prevzemanje slovenskih strokovnih izrazov v menedžmentu*.

S svojim podpisom zagotavljam, da:

- je predložena doktorska disertacija izključno rezultat mojega lastnega raziskovalnega dela;
- sem poskrbela, da so dela in mnenja drugih avtorjev oz. avtoric, ki jih uporabljam v predloženem delu, navedena v seznamu virov in so v delu citirana v skladu z mednarodnimi standardi in veljavno zakonodajo v RS na področju avtorskih in sorodnih pravic;
- je elektronska oblika identična s tiskano obliko doktorske disertacije;
- soglašam z objavo doktorske disertacije na spletnih straneh Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani.

V Ljubljani, _____

Podpis avtorice: _____

ZAHVALA

Zahvaljujem se mentorju doc. dr. Donaldu Reindlu in somentorici doc. dr. Nataši Logar za hitre odzive in dragocena priporočila ter vse spodbude, pogovore in vloženo delo. Prav tako se zahvaljujem profesorjem na doktorskem študiju, delovni mentorici Rosani Dražnik za začetne strokovne napotke in vsem, ki so bili kakorkoli udeleženi pri nastajanju te disertacije, še posebej pa izpraševancem, ki so z lastnim zanimanjem za to temo prispevali pomembna mnenja in osmislili tovrstno raziskavo.

Doktorski študij, katerega del je tudi ta disertacija, je delno financirala Evropska unija, in sicer iz Evropskega socialnega sklada (po pogodbi št. 1384).

KAZALO VSEBINE

1	UVOD.....	5
1.1	Namen in cilji.....	10
1.2	Metodologija	11
1.3	Zgradba dela.....	11
2	JEZIKOVNI STIK IN JEZIKOVNO PREVZEMANJE	13
2.1	Prevzete besede: pojmovanje, tipologija, poimenovanje	17
2.1.1	Slovensko jezikoslovje o domačih in prevzetih besedah	17
2.1.2	Tuje jezikoslovje o domačih in prevzetih besedah	23
2.1.3	Slovensko in tuje jezikoslovje o kalkiranju	26
2.1.4	Slovensko jezikoslovje o anglicizmih.....	29
2.1.5	Tuje jezikoslovje o anglicizmih.....	30
3	PRISTOPI K RAZISKOVANJU TERMINOLOGIJE TER STANDARDIZACIJA IN PREVZEMANJE STROKOVNIH IZRAZOV.....	33
3.1	Raziskovanje terminologije: klasični pristop in sodobni pristopi	35
3.1.1	Splošna terminološka teorija.....	36
3.1.2	Korpusna terminologija	37
3.1.3	Kognitivna terminologija	40
3.1.3.1	Terminologija pomenskih shem	42
3.1.4	Sociokognitivna terminologija.....	45
3.1.5	Socioterminologija.....	47
3.1.6	Komunikacijska terminologija.....	47
3.2	Standardizacija strokovnih izrazov	49
3.3	Terminološko prevzemanje: anglicizmi	51
3.3.1	Angleščina kot svetovni jezik znanosti.....	51

3.3.2	Prevzeti strokovni izrazi in terminološki anglicizmi	53
3.3.2.1	Prevajanje strokovnih izrazov	55
4	STROKOVNI DISKURZ, DISKURZNE SKUPNOSTI IN ŽANRI	58
4.1.1	Znanstveno pisanje in konvencije	61
5	RAZISKAVA: TERMINOLOŠKI ANGLICIZMI V MENEDŽMENTU	62
5.1	Cilji, raziskovalno vprašanje, hipotezi	62
5.2	Metodologija	62
5.2.1	Metode dela	62
5.2.2	Vzorec	64
5.2.2.1	Pisna besedila	64
5.2.2.2	Izpraševanci, izvedba intervjujev in intevjujska vprašanja	66
5.2.2.3	Strokovno-znanstvena diskurzna skupnost	71
5.2.3	Referenčno gradivo	73
5.2.4	Potek raziskave	75
5.3	Rezultati	76
5.3.1	Terminološki anglicizmi in drugi prevzeti strokovni izrazi v besedilih	76
5.3.1.1	Uvodna raziskava	76
5.3.1.2	Anglicizem menedžment: pomen, sopomenke	81
5.3.1.2.1	Menedžment : management	81
5.3.1.2.2	Menedžment : vodenje, poslovodenje	90
5.3.1.2.3	Menedžment : upravljanje	91
5.3.1.2.4	Menedžment: časovni razvoj	92
5.3.1.2.4.1	Management, ravnateljstvo in upravljanje v dLib	93
5.3.1.2.5	Jezikoslovci ter področni strokovnjaki o prevzemanju in prevajanju izraza management	98
5.3.1.3	Drugi terminološki anglicizmi: pomen, sopomenke, ustaljenost	100
5.3.1.3.1	Terminološki anglicizmi z vidika prevzetosti	100
5.3.1.3.1.1	Management/menedžment kot del večbesednih strokovnih izrazov	127

5.3.1.3.2	Besedilni kazalniki terminološke negotovosti	130
5.3.2	Terminološki anglicizmi in diskurzna skupnost: intervjuji	136
5.3.2.1	Intervjuji z uredniki in člani uredniških odborov	136
5.3.2.1.1	Podatki o izpraševancih	136
5.3.2.1.2	Razumevanje področja in strokovnega izraza menedžment	137
5.3.2.1.3	Razumevanje nekaterih drugih temeljnih strokovnih izrazov in njihovih sopomenk 139	
5.3.2.1.4	Dejavniki vpliva na (ne)prevzemanje terminologije.....	148
5.3.2.1.5	Razvoj slovenske menedžmentske terminologije: predlogi in pobude	151
5.3.2.2	Intervjuja s prevajalkama.....	153
5.3.2.2.1	Podatki o izpraševankah	153
5.3.2.2.2	Prevajanje terminologije in druge prevajalske zadrege	153
5.3.2.2.3	Dejavniki vpliva na (ne)prevzemanje terminologije.....	158
5.3.2.2.4	Razvoj slovenske menedžmentske terminologije: predlogi in pobude	161
5.3.2.3	Intervjuja z lektoricama	161
5.3.2.3.1	Podatki o izpraševankah	161
5.3.2.3.2	Lektorski pregled terminologije in druge lektorske zadrege.....	161
5.3.2.3.3	Dejavniki vpliva na (ne)prevzemanje	167
5.3.2.3.4	Razvoj slovenske menedžmentske terminologije: predlogi in pobude	170
5.4	Razprava.....	171
6	SKLEP	178
	POVZETEK.....	179
	SUMMARY	181
	LITERATURA	183
	PRILOGE.....	196

KAZALO SLIK

Slika 1: Duckworthova dopolnitev Betzeve tipologije prevzetih besed (Haugenovi izrazi so dodani v oglatih oklepajih)	25
---	----

KAZALO TABEL

Tabela 1: Značilnosti strokovno-znanstvenih diskurznih skupnosti revije <i>Izzivi managementu</i> in revije <i>Management</i>	71
--	----

1 UVOD

Danes je vpliv angleščine na strokovno-znanstveno zvrst jezika, pa tudi na druge jezikovne zvrsti evropskih jezikov zelo močan. Slovenski jezik pri tem ni izjema, saj je tudi slovenščina danes najpogosteje v stiku z angleščino, tako posrednem kot tudi neposrednem (prim. npr. Šabec 1992, Sicherl 1999), medtem ko je v prejšnjih stoletjih na slovenščino močno vplivala nemščina.

V znanosti je danes »najaktivnejši« jezik angleščina, iz katere posledično prihaja tudi največ prevzetih besed (Thelen in Steurs 2010, 200–201). Tudi v menedžmentu in sorodnih vedah je danes angleščina izredno vplivna, je »lingua franca« poslovnega sveta.

Vpliv angleščine se v menedžmentu pri nas ne kaže le v prevzemanju strokovnega izrazja obravnavanega področja, temveč tudi v popolnem prevzemanju angleščine kot jezika slovenskih strokovno-znanstvenih revij tega področja. Število slovenskih strokovno-znanstvenih revij s področja menedžmenta in sorodnih področij, ki objavljajo prispevke (samo) v slovenskem jeziku, se je v zadnjih dveh desetletjih občutno zmanjšalo. Revija *Organizacija/Organization*, tj. revija Fakultete za organizacijske vede Univerze v Mariboru, danes objavlja prispevke le v angleščini, prav tako tudi revija Ekonomsko-poslovne fakultete Univerze v Mariboru *Naše gospodarstvo/Our Economy*, revija Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani *Economic and Business Review* – prej z naslovom *Ekonomska revija, Slovenska ekonomska revija* – pa poleg tega, da je prešla iz slovenščine v angleščino (vendar z eno številko na leto v slovenščini), izhaja tudi samo z angleškim naslovom. Nekdaj osrednje slovenske revije tega področja so danes torej v angleščini, vendar pa so v mlajših šolah, na fakultetah in v stanovskih društvih začele izhajati nove revije tudi v slovenskem jeziku (npr. *Izzivi managementu, Projektna mreža Slovenije, Revija za univerzalno odličnost, Vodenje v vzgoji in izobraževanju*). Nekatere od njih v zadnjih letih »pritiska angleščine« niso zdržale oz. so se odločile temu vplivu prepustiti (npr. *Management*, revija Fakultete za management Univerze na Primorskem).

Vse to je sicer posledica globalizacije in hitrega razvoja vseh področij znanosti, tudi področja menedžmenta, kjer danes novosti prinašajo predvsem dela v angleščini, ki pa ni nujno materni ali prvi jezik avtorjev teh besedil. Poleg tega pa je to tudi posledica načina indeksiranja revij oz. vključevanja revij v pomembne mednarodne znanstvene baze, financiranja ter zahtev za izpolnjevanje habilitacijskih meril za visokošolske učitelje.

Najnovejša literatura obravnavanega področja je predvsem v angleščini, sicer tudi v nemščini in francoščini, a se slovenski strokovnjaki seznanjajo predvsem s tujo literaturo v angleščini. Ob prebiranju tujejezičnih besedil prihajajo slovenski strokovnjaki tudi v prvi stik z novimi poimenovanji. Ta nova poimenovanja so torej (večinoma) najprej v angleščini, posledično jih je treba prevesti. Pri tem se je treba odločiti, ali sprejeti tujo besedo in jo sčasoma tudi prilagoditi slovenskemu jeziku ali pa najti ustrezen izrazno domači izraz. Mnogi avtorji se odločijo za pisanje in razmišljanje ter objavljanje le v angleškem jeziku in se tako izognejo prevajalskemu naporu, ki bi ga morali vložiti pri iskanju ustreznega slovenskega izrazja, a si s tem pogosto naložijo drug napor: razmišljanje in zapisovanje tega razmišljanja v tujem jeziku. Ali kot pravi Š. Vintar (2008, 32): »Novi pojmi se prenašajo iz jezika v jezik prek svojih poimenovanj, zato ta sooblikujejo tvorjenje miselne enote.«

Mnogo novih pojmov torej danes nastane v krogu strokovnjakov in znanstvenikov, ki za medsebojno sporazumevanje uporabljajo angleški jezik in tako nove pojme poimenujejo v angleščini, ti pa potem prek izposojanja in prevajanja prehajajo v druge jezike, dostikrat najprej kot citatne besede. Tako nastane tesna povezanost med novim strokovnim izrazom v jeziku prevzemalca in angleškim izrazom, kar omogoči postopen sprejem pri domačih strokovnjakih in zamenjavo, prilagoditev tujega strokovnega izraza (prim. Thelen in Steurs 2010, 200–201). Potreba po čimprejšnji uporabi novih pojmov danes vpliva na »hitro« prevajanje, dobesedno prevajanje oz. kalkiranje in prevzemanje iz tujega jezika (angleščine), čeprav izraz v domačem jeziku že obstaja (prim. Udier 2011, 150–151).

V preteklosti je bil slovenski jezik zaradi zgodovinskih okoliščin predvsem pod vplivom nemškega jezika, iz katerega je sprejemal germanizme in kalke tudi v strokovno-znanstveno zvrst jezika. Še leta 1979 (Higa, 280–281) lahko beremo, da gre v modernem času na splošno dominantna vloga britanski, francoski, nemški, ameriški in ruski kulturi in da te kulture vplivajo na druge kulture, tudi s svojim jezikom.

Z razmerjem med slovenskim in nemškim jezikom (jezika sta bila iz zgodovinskih razlogov več stoletij v tesnem stiku) se je ukvarjal že Škrabec. Kot piše M. Merše (2003, 43), je bil njegov pogled na razmerje med obema jezikoma realen in praktičen (prav tam). Zavedal se je, da je znanje nemščine potrebno, hkrati pa si je prizadeval slovenščino obvarovati pred prevelikim vplivom nemščine, kar ni bilo lahko, saj je bila nemščina ob koncu 19. in v začetku 20. stoletja prvi tuji

jezik za večino slovenskih izobražencev, za nekatere pa celo občevalni jezik (prav tam, 44). Najobsežnejša monografija o germanizmih v slovenščini je izšla leta 1963. To je delo Hildegard Striedter-Temps z naslovom *Nemške izposojenke v slovenščini (Deutsche Lehnwörter im Slowenischen)*, ki je bilo dolgo časa »referenčno delo« za proučevanje nemško-slovenskega jezikovnega stika (Bergmann 2014, 20). Njeno delo tudi še danes navajajo avtorji, ki raziskujejo germanizme v slovenščini, npr. Helena Jazbec v *Nemških izposojenkah pri Trubarju* in Alenka Valh Lopert v *Germanizmih v oddajah komercialne radijske postaje Radio City v Mariboru* (prav tam). Slovenski etimolog France Bezlaj je delo sicer dokaj kritično ocenil – poleg drugega je pripomnil tudi, da v monografiji ni obravnavan vidik nemško-slovenskega kalkiranja, ki je za obravnavano temo velikega pomena (Bergmann 2014, 18–19). Monografijo o nemško-slovenskem jezikovnem stiku (*Language Contact: German and Slovenian*) je leta 2008 objavil Donald Reindl, ki meni, da se večina slovenskih govorcev zaveda le najočitnejših germanizmov in da so mnogi germanizmi sprejeti v knjižni jezik (prav tam, 30). Avtor je zapisal tudi, da je nemščina v preteklosti služila tudi kot prenašalec tujega besedišča (ki po izvoru ni nemško) v slovenski jezik (prav tam, 34), tudi prek prevodov iz nemščine.

S prevzemanjem germanizmov se ukvarjajo še številne druge raziskave, v zadnjem času pa se slovenski strokovnjaki in znanstveniki vse bolj posvečajo tudi prevzemanju iz angleščine. Do sedaj je bilo prevzemanje anglicizmov v slovenščino sicer deležno večje pozornosti v splošnem kot v strokovno-znanstvenem jeziku.

O strokovnih izrazih v menedžmentu je bilo objavljenih nekaj krajših prispevkov; nekateri od teh se ukvarjajo tudi s prevzemanjem angleškega strokovnega izrazja (npr. v reviji *Izzivi managementu*). Tudi v menedžmentu se je treba vedno hitreje odločati o ustreznih angleškim strokovnim izrazom. Kot pravi Daneš (1999 v Honzak Jahič 1999, 62), so danes ključnega pomena: izbor med možnimi strokovnimi sopomenkami, neostra meja med profesionalizmi in knjižnimi strokovnimi izrazi ter dilema tvoriti ali ne tvoriti (domače) ustreznice tujim strokovnim izrazom. V času hitrih sprememb je to izredno težka naloga.

Tudi v menedžmentu se tako kot na drugih področjih (npr. v trženju) pojavljajo sopomenski izrazi oz. dvojnice. »Vprašanje sopomenskosti strokovnega izrazja je aktualizirano z nadomestitvijo tujega strokovnega izraza z domačo sopomenko« (Havranek 1936 v Honzak Jahič 1999, 26). Ob prevzemanju v jeziku prevzemalcu pogosto ostajata oba izraza – prevzeti in domači. Za primer

lahko vzamemo prevod naslova odmevne knjige avtorja Philipa Kotlerja (1998) *Marketing management v Trženjsko upravljanje*, medtem ko mnogi slovenski strokovnjaki, kot bomo videli v nadaljevanju disertacije, uporabljajo za angl. *marketing management* izraz *management/menedžment marketinga* ali celo kar *marketing management*.

Kar se tiče slovarskega dela in pojmovnikov obravnavanega področja, je pomembno omeniti *Poslovno-organizacijski pojmovnik* Ivana Turka (2004), *Poslovni moderni slovar* Lidije Šega (1997), *Slovar poslovnih izrazov v slovenščini in angleščini* (Filipović, Popović, Purg in Vakanjac 2001), prevod poslovnega slovarja Petra H. Collina (1995, prevedla in priredila M. Ažman-Bizovičar) z naslovom *Angleško-slovenski in slovensko-angleški poslovni slovar*, spletni *Slovensko-angleški slovar* Društva znanstvenih in tehniških pravajalcev Slovenije¹ ter angleško-slovenski prevajalnik – *Slovar izrazov s področja managementa in sorodnih področij* pri društvu Slovenska akademija za management (SAM).² Tudi pri *Projektni mreži Slovenije* so pripravili izbor najpogostejših izrazov, ki se uporabljajo na področju projektnega menedžmenta: slovensko-angleško in angleško-slovensko strokovno izrazje, ki pa ni prosto dostopno.³

Menedžment je relativno mlada družboslovna veda. Po klasifikaciji Klasius⁴ sodi v poslovne in upravne vede, pravo (04 – široko področje), podrobneje v poslovne in upravne vede (041 – ožje področje) ter še podrobneje v skupino poslovanje in upravljanje, menedžment (0413 – podrobno področje). V to podrobno področje se uvrščajo aktivnosti in izidi izobraževanja z naslednjo glavno predmetnospecifično vsebino: upravljanje, menedžment v izobraževanju, podjetniško usposabljanje, menedžment logistike, organizacijska teorija in vedenje, menedžment oskrbnih verig, menedžment človeških virov, zaposlovanje, javna uprava; v to področje spada vodenje v povezavi z menedžmentom, projektni menedžment in poslovna logistika ter ekonomika logističnih sistemov. Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije uvršča vede o menedžmentu ali v ekonomske in poslovne vede oz. v ekonomijo (502: podpodročje obsega poleg menedžmenta še ekonomske vede, poslovne vede, poslovne vede in finance, proizvodne odnose

¹ Dostopno prek: <http://dztps.si/sl/glosarji/interaktivni-slovarji/slovensko-angleski-poslovni-slovar> (4. 12. 2018).

² Dostopno prek: <http://sam-d.si/slovar/> (4. 12. 2018).

³ O tem gl. na: <http://zpm.si/terminologija/> (4. 12. 2018).

⁴Področje »poslovanje in upravljanje, menedžment« obsega predmetnospecifične vsebine, ki se nanašajo na načrtovanje, usmerjanje in upravljanje funkcij ter dejavnosti organizacij in ustanov. V to podrobno področje spadajo izobraževanja in usposabljanja iz menedžmenta, ki obsegajo tudi upravljanje, ekonomijo, finance ipd., če je poudarek na menedžmentu in upravljanju.

in delo ter operacijske raziskave)⁵ ali pa v upravne in organizacijske vede (področje 5.04),⁶ kamor so poleg menedžmenta uvrščeni še: javna uprava, javne službe in logistika. Te vede imajo isti predmet proučevanja: združbo (družbo) oz. organizacijo.

Iz zgoraj navedenih zapletenih klasifikacij lahko razberemo povezanost menedžmenta in teorije organizacije (zgodovina menedžmenta je tesno povezana z zgodovino teorije organizacije), prav tako pa tudi z ekonomijo, saj »spremembe v menedžmentu narekujejo spremembe ekonomske teorije in politike« (Drucker 2001, 16–19), vendar pa je področje raziskovanja v menedžmentu drugačno kot v ekonomiji. Res pa je, da so poslovne šole in šole menedžmenta v Evropi (npr. v Nemčiji, Sloveniji) nastajale v okviru ekonomskih fakultet.

V strokovni literaturi so te vede natančneje razmejene. Npr. Rozman, Mihelčič in Kovač (2011, 34) pravijo, da temelji veda o ravnateljevanju (menedžmentu) na spoznanjih organizacijske znanosti in da je to »uporabna znanost, ki uporabnike uči ravnateljevanja in gradi predvsem na organizacijski znanosti, poslovne vede pa preučujejo poslovanje« (in so normativne). Tako organizacijska znanost kot tudi ekonomska znanost se ukvarjata s podjetji in drugimi združbami, vendar je med njima razlika: »Ekonomska znanost raziskuje razmerja med podjetji in drugimi združbami, organizacijska znanost pa med člani (in skupinami) v podjetjih« (prav tam).

Menedžment je torej povezan z ekonomskimi, poslovnimi, upravnimi in organizacijskimi vedami oz. organizacijsko znanostjo. Turk (2008, 273–275) je npr. napisal, da danes menedžment najpogosteje dojemamo kot nadaljevalca ekonomije, vendar meni, da je ekonomija za razliko od menedžmenta bolj teoretična, menedžment pa bolj praktična veda oz. je »nekaj skrajno aktivnega« (zlasti »Druckerjeva postavitev«).

Sodobna organizacija in s tem tudi sodobni menedžment se danes soočata s številnimi izzivi. Meje organizacij postajajo vse bolj neprepoznave, v večini mrežnih organizacijskih oblik so prisotne zahteve po policentризmu in vse manj izstopajo notranja pravila ter določila delovanja članov organizacije – poenotenje notranje diferenciacije poteka vse bolj na skupnih vrednotah in postavljeni viziji (Kovač v Kavčič in Kovač 1999, 150–151).

⁵ Po klasifikaciji Field of Science s kategorijami Web of Science http://www.arrs.si/sl/gradivo/sifranti/inc/Preslikava_ARRS_VPP_FOS_WOS.pdf (4. 12. 2018).

⁶ Dostopno prek: <http://www.arrs.si/sl/gradivo/sifranti/sif-vpp.asp> (4. 12. 2018).

Treba je izpostaviti, da se menedžment ne nanaša samo na poslovni menedžment: teorija menedžmenta je bila prvič preizkušena v nepridobitnih ustanovah (Mayo Clinic) in vladnih agencijah. »Istovetenje menedžmenta s poslovnim menedžmentom se je pravzaprav začelo v obdobju velike gospodarske krize v ZDA, ki je privedla do sovražnosti do poslovnega sveta in do prezirljivega odnosa do poslovnih direktorjev« (Drucker 2001, 16–19). Ker so se v javnem sektorju hoteli izogniti enačenju s poslovnim menedžmentom, so menedžment v javnem sektorju preimenovali v javno upravo, ki so jo razglasili za ločeno vedo (tudi z lastnim izrazoslovjem). Nekaj let po koncu 2. svetovne vojne je postal *poslovni menedžment* politično korekten izraz (predvsem kot raziskovalno področje), danes pa velja, da je menedžment skupen vsem organizacijam (Drucker 2001, 16–19).

Od 19. stoletja do srede 20. stoletja sta v celinski Evropi obstajali dve glavni poslovni šoli: južna oz. francosko-belgijska in severna oz. nemška (nemško-švicarska). Po letu 1945 se je pričela amerikanizacija evropskih poslovnih šol (Kaplan 2014: 529–531), tako da se je v drugi polovici prejšnjega stoletja pa do danes v Evropi krepil vpliv ameriškega menedžmenta. Poleg ameriškega vpliva je v slovenskem menedžmentu zaznati tudi vpliv švicarske šole iz St. Gallna (npr. Belak v Kralj 2003).

Kot piše Kaplan (2014, 529–533), je po letu 1997 evropski management spet dobil večjo veljavo na tleh celinske Evrope. Danes se v Evropi zaradi njene kulturne raznolikosti, ki se dojema kot vrednota, razvija več različic menedžmenta v različnih jezikih. Kaplan (prav tam) meni, da bodo razlike med menedžmentom v različnih kulturah (oz. različni slogi menedžmenta) obstajale še naprej, vse dokler bodo obstajali različni jeziki. Evropski jeziki so namreč tudi odraz različnih kultur in vplivajo na vedenje ljudi v teh kulturah.

1.1 Namen in cilji

Namen disertacije je prikazati osrednje terminološke probleme v menedžmentu in z iskanjem ter razumevanjem razlogov za te probleme izrisati možno izhodišče za njihove rešitve.

Cilji naloge so naslednji: analizirati strokovno izrazje v dveh slovenskih revijah menedžmenta, poiskati morebitne tovrstne razlike med revijama ter primerjati analizirano izrazje z izrazjem v slovarjih in drugih jezikovnih priročnikih (tudi primerjalno z drugimi slovanskimi jeziki). Dalje opazovati pojavljanje prevodov (prevzetih in podomačenih izrazov) istih angleških strokovnih

izrazov (tudi kot delov različnih večbesednih strokovnih izrazov) in raziskati kontekst prevzemanja, naprej s pomočjo študija literature – predvsem literature strokovnjakov z obravnavanega področja – na koncu pa še s pomočjo intervjujev s člani strokovno-znanstvene skupnosti.

1.2 Metodologija

Raziskava, predstavljena v disertaciji, temelji na kvalitativni raziskovalni paradigmi ter subjektivnem pristopu k zbiranju in izbiranju strokovnega izrazja, in sicer z uporabo analitične raziskovalne metode, metode selekcije in metode primerjave.

Vzorec besedil za analizo zajema predvsem prispevke v revijah *Izzivi managementu* in *Management* (2009–2011), vzorec intervjuvancev pa 12 urednikov oz. članov uredniških odborov obeh omenjenih in sorodnih revij, 2 prevajalki in 2 lektorici.

V disertaciji bo podan odgovor na naslednje raziskovalno vprašanje: Katere vrste prevzemanja glede na stopnjo prilagojenosti so prisotne (pogoste) v strokovnem izrazju s področja menedžmenta v obravnavanih besedilih?

Potrdili oz. ovrgli bomo tudi dve hipotezi:

Hipoteza 1: V obravnavanih besedilih revije *Management*, ki je v letih 2009–2011 objavljala prispevke v slovenščini in angleščini (danes pa samo še v angleščini), je več prevzetih strokovnih izrazov iz angleščine z manjšo stopnjo prilagojenosti slovenskemu jeziku kot v besedilih v reviji *Izzivi managementu*, ki je v omenjenem obdobju prispevke objavljala (in jih objavlja še danes) samo v slovenskem jeziku.

Hipoteza 2: O tem, ali bo v primeru sopomenskosti rabljen domači ali prevzeti strokovni izraz, odloča jezikovna politika obravnavanih strokovno-znanstvenih revij s področja menedžmenta.

1.3 Zgradba dela

Uvodu in teoretičnim izhodiščem disertacije, ki obravnavajo jezikovni stik in jezikovno prevzemanje, terminologijo in proučevanje terminologije, terminološko prevzemanje ter žanre in diskurzne skupnosti, sledi natančna predstavitev metodologije, nato pa najprej rezultati uvodne raziskave ter za tem ugotovitve vsebinske analize izraza *menedžment* in njegovih sopomenk. Sledi

prikaz najobsežnejšega dela raziskave: rezultatov analize strokovnega izrazja v besedilih revij *Management in Izzivi managementu*. V naslednjem podpoglavju, ki ponazarja rezultate, smo zbrali še ključne ugotovitve iz intervjujev, delo pa zaključujeta razprava in sklep.

2 JEZIKOVNI STIK IN JEZIKOVNO PREVZEMANJE

Stiki med različnimi kulturami in jeziki prinesejo raznolike posledice, med drugim tudi izposojanje. Izposojanje med različnimi kulturami se lahko kaže kot vedenjsko, materialno ali jezikovno izposojanje (Amara 1988).

Med prvimi raziskovalci jezikovnega stika sta bila Uriel Weinreich (*Languages in Contact* 1953) in Einar Haugen (*The Norwegian Language in America* 1953). Zelo vplivna raziskava s tega področja je bila tudi raziskava avtorjev Sarah Grey Thomason in Terenca Kaufmanna (*Language Contact, Creolization, and Genetic Linguistics* 1988). Hermann Paul pa je že leta 1920 razdelil nedomače oz. prevzete besede (angl. *loans/borrowings*) na uvožene – angl. *importations* – in nadomeščene besede – angl. *substitutions* (Grzega 2003, 24–25).

Posledice ali manifestacije jezikovnega stika se odražajo na zelo raznolikih področjih, tj. pri usvajanju jezika, jezikovnem procesiranju in pridobivanju (angl. *language processing and production*), konverzaciji in diskurzu, družbeni funkciji jezika in jezikovni politiki, tipologiji in jezikovnih spremembah idr. (Matras 2009, 1). Z raziskovanjem jezikovnega stika in prevzemanja se ukvarjajo strokovnjaki z različnih področij: s področja jezikovnega stika (angl. *language contact, languages in contact*), kontaktne lingvistike (angl. *contact linguistics*), teorije usvajanja (tujega) jezika, sociolingvistike, teorije prevajanja idr.

Različni avtorji torej raziskujejo jezikovno prevzemanje z različnih vidikov (jezikovni, družbeni, psihološki idr.). Sociolingvistični vidik jezikovnega prevzemanja predstavlja tudi Masanori Higa (1979, 287), ki pravi, da je prevzemanje le na videz preprost lingvistični fenomen, v njegovih družbenih in psiholoških vidikih pa zasledimo »mikrokozmos kulture«.

Pri jezikovnem stiku se zgodijo spremembe v »gradniškem inventarju« pri vsaj enem od dveh jezikov v stiku. To je pogosto obravnavano kot »neke vrste vnos strukture ali oblike iz sistema enega jezika v drugega« (Matras 2009, 146). Pogosto je eden od jezikov vplivnejši (v družbenem, ekonomskem ali kulturnem smislu močnejši), zato je vpliv enosmeren.

Higov prilagoditveni kulturni model (angl. *acculturation model*) ločuje med dominantnimi in podrejenimi kulturami. Če sta dve kulturi enaki, pride med njima do vzajemnega izposojanja, to se zgodi tudi med podrejenimi kulturami, medtem ko si bo v stiku z dominantno podrejena kultura

verjetno le izposojala. Po Higi (Amara 2018) je izposojanje »funkcija kulturnih, ekonomskih ali vojaških dosežkov oz. uspehov in prevlade«.

Kot izpostavlja isti avtor (1979, 280–281), se pri jezikovnem prevzemanju pogosto proučuje fonološki vidik, a ta ne odraža celotnega procesa jezikovnega prevzemanja ali izposojanja, ki mora zajeti tudi sociolingvistične razsežnosti. Sistematične sociolingvistične analize pa ni enostavno načrtovati. Higa (prav tam, 278–290) je zapisal, da se je za poskus sistematične sociolingvistične analize potrebno vprašati:

- Pod katerimi pogoji so besede prevzete iz enega jezika v drugega (dominantne in podrejene kulture ter gospodarstva in vojaške sile)?
- Kdo so tisti, ki besede prevzemajo (etimologija besed je znana, manj raziskav pa je o prevzemalcih/izposojevalcih)?
- Zakaj se tuje besede prevzemajo (lingvistične inovacije, družbeni prestiž, prilagajanje tuji kulturi)?
- Kako se besede prevzemajo (prilagajanje fonološkim značilnostim jezika prevzemalca brez vpeljevanja novih glasov; psiholingvistični vidik – krajše besede)?
- Katere besede se prevzemajo (česa se učimo od drugih kultur)?
- V kolikšnem obsegu se lahko prevzete besede uporabljajo (do katere mere je – v odstotkih glede na celotno besedilo – sprejemljivo uporabljati prevzete besede)?

V navedenih vprašanjih se kaže prepletenost različnih dejavnikov, ki vplivajo na prevzemanje (ali neprevzemanje) in prilagajanje tujih besed jeziku prevzemalca. Poleg naštetih dejavnikov se pojavljajo še novi, ki jih prinašata globalizacija in tehnološki napredek. Deloma lahko dajo odgovore na zgoraj zastavljena vprašanja tudi raziskave analize diskurza.

Danes se raziskave jezikovnega stika in prevzemanja tudi pri nas osredotočajo na zgoraj omenjena vprašanja. Kot je npr. zapisala N. Šabec (2004, 20–26), vplivajo na raznolike spremembe, ki jih doživljajo angleške besede, ko vstopijo v slovenski jezik, tako jezikovni (npr. skladnost med jezikoma) kot tudi nejezikovni dejavniki (npr. starost prevzetih besed – starejše in mlajše – in značilnosti njihovih uporabnikov, npr. starost in izobrazba).

Matras (2009, i) je podal naslednjo opredelitev jezikovnega stika: jezikovni stik se zgodi, »ko pride do medsebojnega stika govorcev različnih jezikov, ob tem pa njihovi jeziki vplivajo drug na

drugega«. Danes – ob vsej tehnologiji in težnji po večkulturnosti (a ne nujno po večjezičnosti, saj v večkulturnih okoljih pogosto »pristanemo« le na angleščini) – ni nujno, da pride do medsebojnega stika prvih govorcev nekega jezika. Ta stik je že stik z napisanim besedilom v tujem jeziku (npr. prebiranje strokovno-znanstvenih revij) in govorom v tujem jeziku (posredovanim prek prenosnikov zvoka, danes tudi že v hibridni obliki prek pisnega prenosnika kot nekakšen zapisani/govorjeni jezik npr. na družbenih omrežjih). Tudi v preteklosti se je ta stik dogajal tako prek govornega kot prek pisnega prenosnika (npr. že branje in prevajanje starogrških ter latinskih besedil).

Strokovno izrazje, ki se nanaša na področje jezikovnega stika in prevzemanja, ni popolnoma poenoteno – za isti pojem se pogosto uporabljajo različni strokovni izrazi, pogoste so terminološke dvojnice in tudi meje nekaterih pojmov so nejasne. Isti strokovni izraz ima lahko tudi različne pomene (prim. Pulcini, Furiassi in Rodriguez Gonzalez 2012, 10–13). Podobne pojave je opaziti tudi v strokovno-znanstvenem jeziku menedžmenta in sorodnih ved.

Posledica jezikovnega stika – stika med jezikom dajalcem (angl. *donor/source language*) in jezikom prejemnikom oz. prevzemalcem ali sprejemajočim jezikom (angl. *receiver's or receiving language*) – je jezikovno prevzemanje ali izposojanje (Matras 2009, 146).

Jezikovno prevzemanje je torej vključevanje tujih jezikovnih značilnosti v domači jezik s strani (skupine) govorcev tega jezika (Sankoff 2001, 14). To je prenos kakršnihkoli značilnosti iz enega v drugi jezik, in sicer kot rezultat jezikovnega stika (Aikhenvald 2002, Trusk 2000). Govorci torej prevzemajo elemente oz. kategorije iz jezika dajalca, vendar pa ne preidejo povsem na njegovo uporabo, kar se sicer zgodi pri jezikovnem premiku/preklopu (angl. *language shift*) (Hickey 2013).

Ob jezikovnem stiku jezik dajalec vpliva na jezik prevzemalec, na njegovo glasoslovno ravnino (ta je izjemno dovzetna za spremembe), besedoslovno ravnino (leksika kot najpripravnejši element za izposojanje), skladenjsko ali diskurzno ter na njegovo morfološko ravnino, ki je za vplive najmanj dovzetna (Sankoff 2001, 5–17). Po Filipoviću (1991b, 31), ki piše o jezikovnih stikih med hrvaškimi narečji in angleščino v ZDA, se ti vplivi dogajajo na pravopisni, glasoslovni, morfološki in semantični ravni, na skladenjski pa samo v neposrednem jezikovnem stiku. Vendar pa se danes z vso dosegljivo tehnologijo in virtualno resničnostjo posreden stik pogosto spremeni v »virtualno« neposrednega.

Sprejemanje jezikovnega materiala iz drugega jezika je v jeziku ena izmed poimenovalnih možnosti. Kot piše Grzega (2003, 22), navaja strokovna literatura v glavnem tri poimenovalne možnosti: uporabljanje že obstoječe besede v drugem pomenu, tj. nanašanje na drugi koncept (semantična sprememba), tvorjenje nove besede iz materiala lastnega jezika (besedotvorje) in prevzemanje jezikovnega materiala iz drugih jezikov.

Z jezikovnim prevzemanjem se torej bogatijo in širijo izrazne možnosti jezika (Dular idr. 1982, 85), zato lahko na izposojanje gledamo kot na poimenovalno zmožnost oz. proces (angl. *word-finding process*), ki lahko zapolni praznine v določenem jeziku, deluje kot prestiž ali pa je v kaki drugi funkciji.

Jezikovni stik botruje (vsaj) dvema vrstama sprememb. Sodobne raziskave namreč navajajo kot rezultat teh sprememb poleg prevzemanja še interferenco, pri kateri gre za trajno menjavo jezika (Van Coetsem 1988 ter Thomason in Kaufman 1988 v Sankoff 2001, 14). Interferenca pa je tudi nenamerno prenašanje jezikovnih značilnosti iz govorčevega maternega oz. prvega jezika v njegov drugi jezik, kar se v glavnem dogaja v procesu usvajanja drugega jezika (Aikhenvald 2002 in Trusk 2000 v Winford 2013, 170). Interferenco lahko opredelimo tudi kot podvrsto prevzemanja, pri kateri gre za vpliv predhodnega jezika (angl. *substratum influence*), tj. jezika, ki so ga govorci opustili, ko so prevzeli drugega. O tem pišeta tudi Hickey (2013, 11) in LaPolla (2009, 227). Različni avtorji pri tem uporabljajo raznoliko strokovno izrazje.

Naj ob tem omenimo tudi menjavanje jezikovnega koda (angl. *code-switching*, *code-shifting*), tj. uporabo več kot enega jezika v teku enega govornega dejanja (Heller 1988, 1).

Grzega (2003, 23) navaja, da sta v uveljavljeni strokovni literaturi navedena dva poglobljena vzroka za prevzemanje: potreba po poimenovanju nove (prevzete) vsebine in luksuzno, modno, nenujno izposojanje (angl. *necessity borrowing* in *luxury borrowing*). Poleg tega avtor navaja (prav tam) še druge vzroke za prevzemanje, ki so jih v svojih delih navedli različni raziskovalci: potreba po razlikovanju posebnih nians izrazov (tudi stilnih), potreba po besedni igri, sovpadanje enakozvočnic, izguba učinkovitosti besed, nezadostno razlikovanje med pojmovnimi polji ali vzpon specifičnega pojmovnega področja, ponovno izposojanje zaradi že izposojene besede ali zaradi etimološke dvojnice, politična ali kulturna prevlada ene skupine ljudi nad drugo, dvojezičnost družbe, negativna ocena in potreba po slabšalnem ali poniževalnem izrazu oz. pozitivna ocena in potreba po olepševalnem ali milejšem izrazu, lenoba prevajalca ali pomanjkanje

leksikografskih sredstev, spregled oz. pomota ali trenutna nezmožnost priklica domačega izraza, majhna pogostost domačega izraza in nestabilnost (rabe) teh izrazov v regiji. O nekaterih izmed omenjenih vzrokov (npr. majhna pogostost določene besede) Grzega izrazi dvom, sam pa med omenjene vzroke prišteva še izposojanje zaradi tabujev v določeni družbi.

O vzrokih za prevzemanje (v slovenskem jeziku) piše, kot že omenjeno, tudi N. Šabec (2006, 211): prevzemanje zaradi modnih ali stilističnih razlogov (tudi kot potreba govorcev po dokazovanju lastne svetovljanskosti in razgledanosti, ki je (navidezno) nepotrebno) ali pa prevzemanje zaradi zapolnjevanja praznin v jeziku prevzemniku oz. prevzemalcu (prim. Onysko 2007: nujno in potratno prevzemanje).

Grzega (2003, 24) navaja Bellmanna in Tescha, ki sta izpostavila, da mora biti prevzeta beseda tudi semantično vpeta – zavzeti mora torej ustrezno mesto v semantičnem polju jezika prevzemalca. Pomembno pa je, na kakšen način se denotativno, konotativno in kolokacijsko razlikuje od obstoječih besed, tudi glede na register; tuji izraz je lahko stilistično na višjem ali nižjem nivoju od domačega. Učinki in vloge omenjenih vidikov vključitve tuje besede pa se ne razlikujejo samo glede na jezik, temveč tudi glede na regijo, družbeni razred ter generacijo. O tem piše tudi O. Kunst Gnamuš (1984, 53), in sicer v povezavi z znanstvenim jezikom, za katerega je značilno uporabljanje internacionalizmov, tj. strokovnih izrazov, ki omogočajo mednarodno sporazumevanje (zaradi tega pretirano »domačenje« tujih izrazov po mnenju navedene avtorice ni smiselno); dalje (prav tam) pa še pravi, da ima lahko strokovno izrazje na pomenskem področju določenega jezika drugačno asociativno lego, kot jo ima vpeljani tuji izraz v jeziku prevzemalca.

2.1 Prevzete besede: pojmovanje, tipologija, poimenovanje

2.1.1 Slovensko jezikoslovje o domačih in prevzetih besedah

Ker jeziki niso samozadostni in ker se v sodobni »globalni vasi« ne morejo izogniti vplivu drugih jezikov, se v njih poleg domačih vedno znova pojavljajo še tuje sestavine oz. značilnosti, prevzete iz drugih jezikov.

V disertaciji se omejujemo na leksikalno prevzemanje – da pa bi ločili prevzeti strokovni izraz od domačega, je pomembno poznati razmejitev domačih besed od prevzetih in znotraj teh tudi razmejitev med različno prilagojenimi prevzetimi besedami (npr. delitev na tujke, izposojenke in citatne besede). Vsekakor pa so te razvrstitve odvisne tudi od narave jezika prevzemalca. Kriteriji

za razvrščanje prevzetih besed so različni. Pomemben kriterij je tudi čas vstopa in trajanje »življenja« prevzete besede, trajanje obdobja prilagajanja ali neprilagajanja ter starost (stare in nove prevzete besede).

Prevzete besede se sčasoma v različni meri prilagodijo jeziku prevzemalcu tudi do te mere, da jih težko prepoznamo. Poleg tega nekateri avtorji med prevzete besede uvrščajo tudi kalke, ki jih ni vedno lahko prepoznati, še posebej če jezika nista več v tako tesnem stiku kot nekoč.

Pomena procesa podomačevanja in z njim povezanega razvrščanja nedomačih oz. prevzetih besed v različne kategorije (takrat v dve: tujke in izposojenke) se je zavedal že slovenski jezikoslovec Stanislav Škrabec, ki je leta 1904 »jasno ločil glede izvora vse tri glavne stopnje (skupine besedja): avtohtono domače besedje (neprevzete besede), podomačene besede ali izposojenke in danemu jeziku neprilagojene besede (tujke, citatne besede), pri čemer glasoslovni zakoni veljajo za vse besede enako. Nedomače besede (tudi 'nevdomačene besede') imenuje tujke in izposojenke« (Bokal 1998, 135–136). »Zgledi kažejo, da je Škrabčevo pojmovanje tujk vezano na besede, ki so po izvoru iz latinščine in grščine« (Bokal 1998, 135). Z izrazom izposojenka Škrabec »označuje besede, ki so v slovenski besedni sestav prišle iz nemščine (nageljni, nudeljni, oringljni), iz hrvaščine (tuga, tužen, muka, mučenec, mučenik), iz ruščine (žrtvovati) in tudi t. i. internacionalizme (armada, psal(je)m, provincijalj, generaljni, normaljni, verbaljni). Zadnje izposojenke je označil kot 'novejše'« (prav tam, 134–135).

Leta 1906 je Anton Breznik (čigar opredelitev tujke se, kot sam pravi, precej loči od Škrabčeve) v razpravi *O tujkah in izposojenkah* podobno ugotavljal, da niso vse tuje besede enako prilagojene jeziku prevzemalcu. Tuje besede je razdelil v dve skupini, kot je razvidno že iz naslova razprave, na izposojenke in tujke:

Da dobimo potrebnih načel, moramo ločiti vse neslovenske besede v dve vrsti: prvič so besede, ki si jih je izposodil preprosti narod občujoč se sosedu ter jih je vzel za svoje, ko jim je tuje zveneče glasove spremenil v bližnje domače, to so izposojenke. Te pišemo v knjigi v domači obliki, zato moremo postaviti zanje načelo, ki ga vsi priznavajo: izposojenke po domače. V drugo vrsto moramo dati vse one besede, ki jih rabimo navadno v znanstvu, v tehniki in sploh v omikanem svetu ter jih pozna le tisti, ki je zvedel za nje po izobrazbi, po kakoršnikoli že. To so pa tujke. Med obema vrstama je bistvena razlika, zato je treba za poslednjo tudi drugega načela. Tujek po domačih glasovnih zakonih ne moremo pisati; ne sicer toliko vsled tega, kakor da ne bi vedeli, kako se morajo tuji glasovi spremeniti: to se da po pisnih zakonih že spoznati, temveč največ zavoljo tega, ker bi se pri spreobračanju tujke toliko premenile, da bi dostikrat njih umevnost trpela; zraven bi postale, za občinstvo povedano, smešne in preproste: tako bi se, postavim tujka aktualen po tistih zakonih, ki veljajo za

izposojenke, spremenila v oktvaljen, socialen v socjaljen itd. Zato moramo vse tujke pridržati v njih prvotni, bolj ali manj internacionalni obliki, kakor delajo drugi narodi: potemtakem načelo: tujke po tuje (Breznik 1906, 149).

To razlikovanje je bilo Brezniku vodilo tudi pri zapisovanju prevzetih besed: tujke po tuje, izposojenke po domače.

Ob tem je zanimivo, da ločuje prevzemanje po govornem in pisnem prenosniku tudi Higa (1979), ki Breznikovega dela gotovo ni poznal. Avtor (prav tam, 284) je za prevzemanje v japonščini ugotovil naslednje: besede, ki so si jih iz tujega jezika izposodili kvalificirani delavci in so se uporabljale na praktičnih področjih, kot so kuhanje in šivanje ženskih oblek, se izgovarjajo bliže njihovi izvorni izgovorjavi v primerjavi s tistimi, ki so jih v besedišče vpeljali izobraženci (Higa 1979, 284). Avtor iz tega sklepa, da se izobraženci nagibajo bolj k izposojanju tujih besed prek vidnega oz. pisnega prenosnika (na oko), medtem ko drugi prek slušnega oz. govornega prenosnika (skozi uho). V tem primeru so izposojenke v izgovoru bolj podobne izvornim angleškim besedam, tujke pa manj. Pri tem je treba upoštevati tudi čas, ko je bila beseda prevzeta, in njeno trajanje ohranjanja v besedišču – takoj po prevzetju je lahko oblika drugačna kot čez desetletja ali celo stoletja (če se beseda obdrži). V danem primeru gre za razmeroma kratko obdobje ustalitve angleških besed v japonščini.

V novejšem času je Snoj v Slovenskem etimološkem slovarju (1997, XIII–XIV) slovenske besedne družine glede na izvor v grobem razvrstil v tri skupine: besede, ki so nastale v kontinuiranem jezikovnem razvoju; besede, ki so prevzete iz tujih jezikov; in imitativne besede (te sodijo na jezikovno obrobje). Med besede, ki so nastale v kontinuiranem jezikovnem razvoju, avtor uvršča že v praindoevropskem jeziku znane izolirane besede, ki jim ni več mogoče določiti prvotnega pomena in navadno niti pomena prvotnega korena (npr. *mati*, *hči*, *ovca*), besede, nastale v praindoevropskem jeziku ali kmalu po razpadu praindoevropske jezikovne skupnosti iz podedovanih besed ali korenov, ki jim lahko določimo prvotni pomen (npr. *pest*), besede, ki so nastale v praslovanščini ali kmalu po razpadu praslovanske jezikovne skupnosti iz podedovanih besed in so glasovno in oblikovno ustrezno spremenjene podedovane do današnjih dni (npr. *sosed*), in besede, ki so nastale iz podedovanih (ali davno prevzetih) besed v času bolj ali manj samostojnega slovenskega jezikovnega razvoja (npr. *pohleven*).

Snoj (2005, 120) se tudi sicer tesno navezuje na Breznikovo pojmovanje prevzetih besed, saj tako kot Breznik prevzete besede deli na:

- izposojenke (ljudske prevzete besede) – besede ali besedne zveze, ki jih je preprosto ljudstvo vpeljalo iz sosednjega narečja tujega jezika v svoje narečje; izhodiščna pozicija izposojenk je govorni jezik (praviloma narečje);
- tujke (knjižne prevzete beseda) – besede ali besedne zveze, ki so jih v slovenski knjižni jezik iz tujega knjižnega jezika vpeljali izobraženci; izhodiščna pozicija tujk je napisani jezik (praviloma knjižni, pogosto strokovni).

Avtor (2005, 115) še dodaja: »Tako je tujke sicer bolj na intuitivni kot na eksplicitni ravni pojmoval France Verbinc (1974) v svojem znamenitem *Slovarju tujk*. V tem delu /tj. *Slovarju tujk*/ le izjemoma najdemo geselske iztočnice, ki ne ustrezajo podani definiciji, in le izjemoma pogrešamo kako tujko, ki je bila ob izidu leta 1968 v vsaj malo širši rabi« (prav tam, 116).

Snoj (2005, 113) torej pravi, da je prevzeta beseda »vsaka beseda, ki ni nastala v kontinuiranem razvoju slovenščine, nekoč od davne pradavnine do danes, ki torej ni motivirana s slovenskimi (oz. slovenščini predhodnimi) besedotvornimi sredstvi«.

Naj nadaljujem z drugimi pojmovanji in razvrstitvami prevzetih besed, ki sodijo v časovno obdobje za Breznikom. Verbinc, ki ga omenja tudi Snój (2005), je v svoj *Slovar tujk* (1974, 7) uvrstil tudi vulgarizme in – kot je sam zapisal – slange, ne le knjižne izraze. Menil je, da včasih ni prave meje med tujko in izposojenko (Verbinc 1974, 8).

Za Verbincem se je izvora prevzetih besed dotaknil tudi Toporišič (1976, 104). Zapisal je, da so prišle prevzete besede v slovenščino iz nemščine, italijanščine, srbohrvaščine, češčine ali ruščine, zlasti prek nemščine pa tudi iz francoščine in grško-rimskega jezika (v duhovnih, družbenih in naravoslovnih znanostih), v novejšem času pa še iz angleščine (Toporišič, 1976, 104). Leta 1992 je Toporišič v *Enciklopediji slovenskega jezika* zapisal, da je prevzeta beseda »beseda, ki se v kateri jezik dobi iz kakega drugega jezika (ali v knjižni jezik iz kakega narečja istega jezika)«, pri čemer je pomemben tudi čas prevzema. Postavil je naslednjo ločnico: pred naselitvijo ali po preselitvi iz pradomovine. Za tujko je zapisal (prav tam), da je (1) tujka prevzeta beseda, ki ni povsem prilagojena slovenščini, npr. *jazz* (kot sposojenka je to *džez*), in (2) tujka je v starejšem pojmovanju iz zahodnoevropskih ali klasičnih jezikov prevzeta beseda, npr. *avto*, *kros*. Nekaj let

pozneje je avtor (1996, 138) še dodal, da so prevzete besede tiste besede, ki jih povprečno šolani človek občuti kot nedomače.

Problematičnost razmejevanja tujk od izposojenk se kaže tudi v *Velikem slovarju tujk* (Tavzes 2002), ki poleg tujk v veliki meri zajema tudi izposojenke. »Pod tujko se v tem slovarju razume beseda, ki je bila v drugi polovici 19. stoletja ali v 20. stoletju izposojena v slovenski jezik (in še druge jezike) iz tujega knjižnega, lahko tudi že mrtvega jezika ter se uporablja le v knjižnem jeziku in temu najbližjih jezikovnih ravninah«. Izposojenke pa so definirane kot »besede, ki so bile prevzete iz tujega jezika v različne zvrsti slovenskega jezika, čeprav večinoma prvotno kot tujke« (prav tam, XII).

V novejši izdaji *Slovenske slovnice* (Toporišič 2004, 131; prva izdaja: 1976, 104) so besede glede na izvor razdeljene na avtohtone oz. domače (neprevzete) in prevzete. Avtohtone so besede, ki so praslovanska dediščina⁷ (vključno z besedami, ki so bile v praslovanščino prevzete iz drugih jezikov), in besede, ki so nastale v slovenskem jeziku samem (oz. v »določeni skupini Slovanov, selečih se iz pradomovine«); prevzete besede pa so besede, ki so v slovenščino prišle iz drugih jezikov (prav tam).

Leta 2004 je o prevzetih besedah in besednih zvezah v delu *Pravopisje na Slovenskem* pisala tudi H. Dobrovoljc. Avtorica je podala pregled te tematike, kot se je kazala v slovenskem prostoru od prvega *Slovenskega pravopisa* (Levec 1899) dalje. Ugotovila je (prav tam, 166–167), da »so bili v zgodovini pravopisja v ospredju spori med privrženci ohranjanja prvin izvornih oz. prvotnih jezikovnih sistemov in tistimi, ki so hoteli vse prilagoditi jeziku, ki prevzema«. V njeni analizi je razvidno, da je tradicionalno pravopisje izhajalo iz izvorne pripadnosti besed. Tako je *Slovenski pravopis* (SP) iz leta 1950 ohranjal Breznikovo delitev na tujke in izposojenke ter »dopušča// pisanje v tuji obliki, če so besede 'omejene na ozek krog strokovnjakov', po 'domači izgovorjavi' pa pišejo tiste, ki so v splošni rabi« (Dobrovoljc 2004, 168). Pojmovanje besed, prevzetih iz tujih jezikov, kot ga je uvedel Breznik, se je ohranilo vse do sedemdesetih let, leta 1972 pa je to pojmovanje na novo opredelil Toporišič, ki je v prevzete besede poleg občnih zajel tudi lastna

⁷ M. Orožen (1993, 143) v zvezi s tem izpostavlja staroslovensko in starocerkvenoslovansko dediščino ter genetična razmerja slovenskega in starocerkvenoslovanskega jezika na ravni besedišča. Ta razmerja so postala vidna ob soočanju biblijskih besedil. M. Orožen pravi, da je bil staroslovenski jezik soudeležen tudi pri prenovi »novoslovenske« knjižne norme in da je Kopitarjeva slovnica iz leta 1808 zaradi puristične preнове kranjskega jezika nakazovala in tudi priporočala ozir na starocerkvenoslovanščino (prav tam).

imena. H. Dobrovoljc (2004, 172) povzema, da so se z izidom novih pravopisnih pravil (SP1P 1990) oz. zadnjega pravopisnega slovarja (SP 2001) uresničile zahteve po pravopisu, ki bi bolj ustrezal slovenskemu jeziku: v okviru lastnih in občnih imen SP1P 1990 (enako SP 2001) tako razlikuje: slovenskemu jeziku popolnoma prilagojeno besedje (izposojenke, npr. *kultura*, in podomačena imena, npr. *Petrarka*) ter le delno (pisno, oblikoslovno ali glasoslovno) prilagojeno besedje (tujke, npr. *jazz*, in polcitatna imena, npr. *Shakespeare*).

Iz obdobja zadnjega desetletja je v tem razvidu smiselno navesti le še nekaj avtorjev. Tako A. Vidovič Muha (2007, 404–406) loči zakrito prevzemanje ali kalkiranje ter izraženo prevzemanje (citatnost, polcitatnost in sistemsko prevzetost). L. Bokal (2009, 111–122) deli prevzete besede na citatne, kalke (dobesedne prevode) in svobodno prevzete besede. O pisnem podomačevanju novjših prevzetih besed je pisala tudi A. Bizjak Končar (2012, 63). Po njenem mnenju je bil korak naprej v teoriji prilagajanja prevzetih besed storjen z novimi sociolingvističnimi in tipološkimi raziskavami. Pri tem navaja raziskave Sh. Poplack (1988), S. Thomason (2001) in Wohlgemutha (2009). Ti avtorji prevzemanje uvrščajo v družbeni kontekst in izpostavljajo vzorce prilagajanja, ki so velikokrat nejezikovni (vpliv družbenih, političnih in kulturnih dejavnikov). Gre za sovplivanje jezikovnih zakonitosti in nejezikovnih dejavnikov. To omogoča ustrežnejši opis oblik, s katerimi se srečuje uporabnik (prav tam). A. Bizjak Končar v svoji raziskavi navaja za novejšo prevzeto besedje dvojnične zapise (podomačena in citatna različica) iz besedilnih korpusov *Nova beseda* in *FidaPLUS* (prav tam). Korpusno gradivo je pokazalo, da se poleg podomačenih in citatnih različic pojavljajo še vmesne – bolj ali manj podomačene – različice (prav tam, 66). Tako je gradivo potrdilo, da tudi pri besedah, ki prihajajo iz angleščine, podomačevanje ni »nič hitrejše ali bolj enosmerno, ampak pisno še bolj nedosledno izpeljano kot pri drugih jezikih«. Dalje sta tudi H. Dobrovoljc in N. Jakop (2012, 90) zapisali, da je za razumevanje pravopisnih pravil (SP 2001 v členu 161) nujno ustrezno tolmačenje uporabljenega izraznega aparata in da je zato treba uporabniku podrobneje uzavestiti razlikovalna razmerja med citatnostjo, polcitatnostjo, tujkami in izposojenkami: citatna beseda je beseda ali besedna zveza, ki ni del slovenskega jezika, vendar jo nespremenjeno vključujemo v slovenska besedila, polcitatno ime je lastno ime, pisano po pravilih izvirnega jezika in ga pregibamo po pravilih slovenskega jezika, tujka je prevzeta beseda ali besedna zveza, ki se ni povsem prilagodila slovenščini (*airbag*, *copywriter*), izposojenka pa je prevzeta beseda ali besedna zveza, ki se je povsem prilagodila slovenščini (*kliping*, *biftek*).

Na koncu tega pregleda lahko dodamo, da obstajajo glede na stopnjo prilagojenosti jeziku prevzemalcu še druge razvrstitve prevzetih besed (in tudi raznoliko strokovno izrazje). Tako npr. Stankovska (2013, 403) po vzoru češke teorije med izposojenke šteje citatne besede in prevzete besede (glede na SP 2001 so to izposojenke), dalje pa še kalke in prevzete pomene oz. semantične kalke. Termin izposojenka torej avtorica uporablja drugače kot zgoraj večkrat navedeni SP 2001, tj. v pomenu prevzeta beseda.

2.1.2 Tuje jezikoslovje o domačih in prevzetih besedah

V *Slovnici srbskega jezika* (Stanojčić 2010, 274–275) je zapisano, da glede na izvor besedišče srbskega knjižnega jezika sestavljajo besede, ki pripadajo ljudskemu sloju srbskega jezika, nadalje prevzete besede oz. izposojenke (srb. *pozajmljenice*) ter kalki. Prav tako pa so sestavni del srbskega knjižnega jezika cerkvenoslovanske besede, npr. *opština*, *odnosno*. Izposojenke so v slovnici razdeljene na romanizme, grecizme, turcizme, germanizme, bohemizme oz. boemizme, rusizme, madžarizme in anglicizme (prav tam). Besede, ki so bile sprejete v ljudski sloj jezika, in besede, ki so cerkvenoslovanska dediščina, so torej domače besede.

V *Hrvaškem enciklopedičnem slovarju* (Anić idr. 2002, XV) so besede hrvaškega jezika razdeljene na podedovane besede in izposojenke. Podedovane besede (besede, ki so nastale v kontinuiranem jezikovnem razvoju) so se razvile po naravnih poteh jezikovnega razvoja iz praslovanskih besed, te pa so se razvile iz svojih predlog (prototipov) v indoevropskem prajeziku. Izposojenke, na drugi strani, so besede, ki so bile v zgodovini hrvaškega jezika prevzete iz kakega drugega jezika v hrvaščino ali praslovansščino. V *Hrvaškem slovarju tujk* (Anić in Goldstein 1999, 14) je zapisano, da bi bilo za to, da bi izraz *tuja beseda* postal bolj konsistenten, treba ugotoviti, na podlagi česa tujo besedo definiramo ali vsaj približno določimo v primerjavi s tem, kar je domača beseda. Treba je torej upoštevati naslednje: a) prepoznavanje tuje besede je osnovano na poznavanju njenega korena, nastanka in recepcije (iz katerega jezika in kako je prevzeta); b) tuja beseda je tuja beseda v svojem pravem pomenu, ko se ne ve, kaj pomeni (ko je »učena«); c) tuja beseda sorodnega jezika se prepozna, ko jo od domače loči pomen, ne pa tudi etimologija in isti glasovi; č) za tujo besedo je značilno dovolj »nepripadanja«, in sicer ne glede na jasno etimologijo in enak pomen; in d) beseda je tuja, ko obstaja sopomenska beseda ob domači za razliko od primerov, ko domače besede ni. Kot sestavni del hrvaške kulturne »konstelacije« in načina izražanja je tuja beseda nekaj, kar

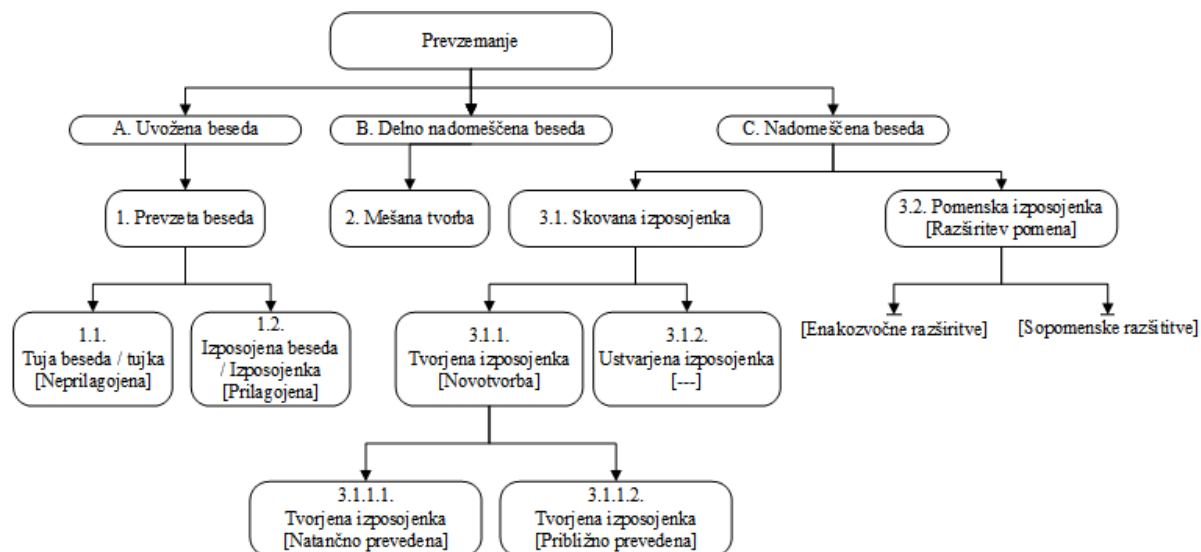
določimo glede na skladnost s celotnim besediščem in avtohtonimi besedami ter drugimi jezikovnimi enotami hrvaškega jezika, kar torej to besedišče dopolnjuje – ali pa je v nasprotju z njim.

Izmed neslovanskih jezikoslovcev 19. oz. prve polovice 20. stoletja ter začetka 2. polovice 20. stoletja sta se s to tematiko ukvarjala tudi znana jezikoslovca: Hermann Paul, nemški jezikoslovec, ki je leta 1920 razdelil nedomače oz. prevzete besede – angl. *loans/borrowings* –, na uvožene – angl: *importations* – in nadomeščene besede – angl. *substitutions* (Grzega 2003, 24–25), ter ameriški jezikoslovec norveškega rodu Einar Ingvald Haugen, ki je leta 1950 prevzel Paulovo razvrstitev, pri čemer se je zavedal, da Paulova razdelitev ni dovolj natančna, saj ne vključuje vseh vrst prevzemanja (Winter-Froemel 2008, 156). Kot meni Haugen, že tudi samo razlikovanje med tujko – nem. *Fremdwort* in izposojenko – nem. *Lehnwort* – ni dovolj natančno opredeljeno (prav tam).

Z razvrstitvami prevzetih besed so se ukvarjali tudi Betz (1949), Weinreich (1953), Duckworth (1977), Stanforth (2002), E. Winter-Froemel (2008) in drugi. Vse temeljne teoretične postavke danes očitno izhajajo iz Betzeve nomenklature. Njegovo shemo je Duckworth leta 1977 (Grzega 2003, 25–26) razširil tako, da je dodal tip »delno nadomeščanje (delna zamenjava)« in angleško terminologijo. Tako navaja tri glavne vrste prevzemanja (prav tam; Slika 1):

- a) uvažanje (angl. *importation*): neprilagojene in prilagojene uvožene besede,
- b) delno nadomeščanje (angl. *partial substitution*) in
- c) nadomeščanje (angl. *substitution*): prevodi.

Slika 1: Duckworthova dopolnitev Betzeve tipologije prevzetih besed*

* Haugenovi izrazi so dodani v oglatih oklepajih.

V tuji literaturi se angleška izraza *loan/loan word* in *borrowing/borrowed word* ne uporabljata v istem pomenu pri različnih avtorjih. Če zgornje prenesemo na izraz kalk/kalkiranje/zakrito prevzemanje so to pomenske in skovane izposojenke (tvorjene in ustvarjene). V zgornji sliki smo angleško terminologijo prevedli na naslednji način:

- prevzemanje (angl. *loan*)
- prevzeta beseda (angl. *borrowed word*)
- tujna beseda/tujka (angl. *foreign word*)
- izposojena beseda/izposojenka (angl. *loan word*)
- mešana tvorba (angl. *loan blend*)
- novotvorbe (angl. *creations*)
- tvorjena izposojenka (angl. *loan formation*)
- ustvarjena izposojenka (angl. *loan creation*)
- novotvorbe (angl. *creations*)
- prevedena izposojenka (angl. *loan translation*)

- poustvarjena izposojenka (angl. *loan rendering*)

E. Winter-Froemel (2008, 156, 164–165) je predlagala razlikovanje med dvema neodvisnima kriterijema: a) prilagojenost oblike jeziku dajalcu ter b) prilagojenost sistemu ciljnega jezika, in sicer z uporabo dveh podkriterijev: prilagojenost in neprilagojenost (Winter-Froemel 2008, 156). Glede na vrsto prilagojenosti (prilagojenost/neprilagojenost obliki v izvirnem jeziku ter prilagojenost/neprilagojenost sistemu ciljnega jezika) avtorica razlikuje naslednje možnosti: skladnost (it. *tango* iz šp. *tango*); vključenost (šp. *esqui* iz angl. *ski*); prenos (fr. *wagon* iz angl. *wagon*) in hiperpotujčenost (fr. *bifteck* iz angl. *beef steak*).

Ko gre za razlikovanje med tujko in izposojenko, daje E. Winter-Froemel (prav tam) prednost kriteriju prilagojenosti sistemu ciljnega jezika. Tujke definira kot besede, ki se delno ali v celoti uvrščajo v kategorijo prenosa in obdržijo vsaj en element nedomače oz. tuje strukture (npr. končni poudarek v nem. *Buro*). Izposojenke v ožjem pomenu besede pa se popolnoma prilagodijo sistemu ciljnega jezika (npr. v it. *tango*). To pa ne pomeni, da kriterij prilagojenosti obliki v izvirnem jeziku ni upoštevan; s kombinacijo obeh kriterijev lahko uvedemo podkategorije: neintegrirane tujke (ital. *brioche*) in delno integrirane tujke (nem. *Buro*) ter skladne izposojenke (it. *tango*) in integrirane izposojenke (it. *brioscia*) (Winter-Froemel 2008, 166).

Tipologijo leksikalnih izposojenk so predstavili tudi Pulcini, Furiassi in Rodríguez González (2012, 6), in sicer »pogojno« celovito tipologijo leksikalnih izposojenk. Leksikalne izposojenke so razdelili na neposredne in posredne izposojenke oz. prevzete besede. Med neposredno prevzete besede so uvrstili: nespremenjene in prilagojene prevzete besede, hibridno prevzete besede (po Gottliebu 2005 hibridi ali mešane tvorbe) in navidezne prevzete besede. Med posredno prevzete besede pa so uvrstili kalke – tj. prevode prevzetih besed in izpeljane prevzete besede, dalje semantične prevzete besede (prevzemanje pomena – po Piconu (1996) pomenski kalki, po Onysku (2007) pojmovni prenos brez oblike, ki je v jeziku dajalcu) in ustvarjene variante prevzetih besed.

2.1.3 Slovensko in tuje jezikoslovje o kalkiranju

Tako kot ne uvrščajo vsi avtorji med prevzete besede citatnih besed, tako nekateri avtorji med prevzete besede ne uvrščajo kalkov, ki so v primerjavi s citatnimi besedami »druga skrajnost«

jezikovnega stika. Kot gre pri citatnih besedah za močno prepoznavnost vpliva tujega jezika skozi vizualno podobo, gre pri kalkih za zakrit vpliv tujega jezika na pomenski strani.

Kalke ali dobessedne prevode v slovenščini in na splošno so npr. obravnavali Dular idr. (1982, 85), ki so zapisali: »Izposojenke in tujke je mogoče še bolj prilagoditi domačemu sestavu, če jih dobessedno prevedemo«, npr. *mikser* in *mešalnik* ali *mešalec* (prav tam). Take prevode imenujemo kalke. »Naslednja stopnja prilagajanja je uvrstitev v slovensko besedotvorno skupino: tako dobimo dve pomenski vrednosti besede *mikser*: človek, ki meša, je *mešalec*, naprava za mešanje se imenuje *mešalnik*. Ta beseda pa seveda že spada v tako imenovano neprevzeto besedišče (prav tam)«.

Dalje je npr. Žagar (1991, 62–64) opredelil kalke kot besede in besedne zveze, ki so narejene po tujih vzorcih (npr. *avtocesta*, *državni udar*), medtem ko je A. Vidovič Muha (2007, 404–406), kot smo že omenili, ločila med izraženim in zakritim prevzemanjem, pri čemer kalkiranje sodi k zadnjemu. Avtorica je sicer še opozorila, da je o kalkiranju kot (neustreznem) besedotvornem vzorcu, ki iz nemščine prihaja v slovenščino, prvi pisal že Levstik leta 1858 (*Napake slovenskega pisanja*). Da se v slovenskem prostoru deloma kaže normativno odklonilen odnos do kalkiranja, je npr. razvidno pri Bezlaju (1982), ki kalke imenuje suženjske prevode.

Zakrito prevzemanje ali kalkiranje specifično iz angleškega jezika v slovenski je obravnavala N. Šabec (2011, 39). Kalke je razdelila na že uveljavljene (npr. *pranje možganov* iz angl. *brainwashing*), dalje take kalke, ki so bili v slovenski jezik sprejeti pred kratkim (npr. *mreženje* iz angl. *networking*), in take kalke, ki niso razumljivi širšemu občinstvu in katerih status je negotov. Tudi Reindl (2008, 30–31) je pisal o zakritem prevzemanju, vendar pa ne anglicizmov, temveč germanizmov. Za prepoznavanje kalkov je avtor uporabil metodo, ki se uporablja pri proučevanju usvajanja drugega/tujega jezika, in sicer merilo zaznamovanosti. To merilo omogoča prepoznavanje prenosa tujih jezikovnih prvin od jezikovnih univerzalij. Avtor si je postavil naslednji hipotezi: če je v jeziku neka nezaznamovana jezikovna značilnost, jezik pa prevzame zaznamovano jezikovno značilnost, ki je analogna isti značilnosti v jeziku, s katerim je v stiku, potem je ta značilnost prevzeta iz tega jezika; (b) če pa je v jeziku zaznamovana jezikovna značilnost, jezik pa prevzame nezaznamovano jezikovno značilnost, ki je analogna isti značilnosti v jeziku, s katerim je v stiku, se je sprememba zgodila zaradi naravnega, jeziku lastnega razvoja. Raziskovalčevo sklepanje je bilo naslednje: če se pri proizvajanju oz. ubeseditvi drugega jezika pri govorcu pojavi (kot napaka) značilnost, ki je lastna prvemu jeziku, je smiselno zaključiti, da je

to posledica vpliva prvega jezika. Če pa se pri tem pojavi značilnost, ki ni lastna prvemu jeziku, je težko oceniti, ali je to posledica vpliva prvega jezika ali pa je le odraz jezikovne univerzalije (Reindl 2008, 21).

Tudi v zvezi s strokovno-znanstvenim jezikom obstajajo raziskave prevzemanja in kalkiranja iz angleščine v slovenščino, npr. v oglaševanju (Šabec 2006) ali pri terminologiji odnosov z javnostmi (Humar 2010; Kalin Golob 2008). Za elektrotehniško terminologijo npr. N. Logar (2001/2002, 47) ugotavlja, da so za kalkiranje zelo dovzetni strokovni izrazi, ki so že izvorno nastali s prenosom pomena, zaradi tega tudi »ni lahko ugotoviti, v katerem jeziku je poimenovanje nastalo najprej« (prav tam). Posledično težko govorimo o kalkiranju kot o jezikovnosistemsko neustreznem jezikovnem pojavu (Gorjanc 1996 v Logar 2001/2002, 47).

V srbsčini so kalki po Stanojčiću (2010, 274–275) posebna skupina besed, ki ne sodi niti med prevzete niti med domače besede. Zanj so kalki besede, ki so narejeni po zgledu iz drugega jezika in domačih sestavnih delov (npr. *vazduhoplov*). Gre torej za analogno tvorbo. Tudi po E. Barič idr. (1997, 302–303) je kalkiranje opredeljeno kot prevajanje oz. analogna tvorba (npr. *žabodrom* po vzoru *hipopodrom*; *zemljopis* iz grš. *geographia*; *neboder* iz angl. *sky-scraiper*). Tako prevajanje lahko postane problematično, menijo avtorji, ko v jezik prinese tudi nov vzorec tvorjenja (prav tam; prim. o tem Levstikovo razpravo za slovenščino). Tudi Udierjeva (2011, 152) uvršča kalkiranje med oblike prevajanja, in sicer med manj uspešne oblike prevajanja.

Prevajanje izposojenk (angl. *loan translation*), ki je pravzaprav kalkiranje, je na primeru poimenovanj za gobe v slovenščini proučeval Reindl (2005). S primerjavo poimenovanj za različne vrste gob v slovanskih in geografsko bližnjih jezikih je avtor (prav tam, 95) ugotavljal, katera poimenovanja so verjetno rezultat prevoda izposojenke (torej kalkiranja iz nemščine), katera pa so verjetno rezultat poimenovalnega sovpadanja zaradi izrazitih zunanjih značilnosti obravnavanih vrst gob. Avtor (prav tam, 101) pravi, da lahko govorimo o prevodu izposojenke oz. kalkiranju, kadar je pomen za določeno ime (gobe) omejen na nekaj jezikov, ki so v tesnem stiku, umanjka pa v sorodnih jezikih. Pri tem je prepoznal poimenovanja, ki so verjetno tujega izvora ter so odraz jezikovnega stika med nemščino in sosednjimi slovanskimi jeziki: poleg izključno nemško-slovenskih (sorodnih) parov poimenovanj je prepoznal še nemško-slovensko-hrvaške in nemško-slovensko-hrvaško-zahodnoslovanske sorodnosti oz. skladnosti (prav tam, 95).

2.1.4 Slovensko jezikoslovje o anglicizmih

Za besede, prevzete iz angleščine, se v slovenščini najpogosteje uporablja izraz anglicizem (tudi angleška izposojenka/sposojenka, redkeje anglizem).

Anglicizme v slovenskem jeziku in njihovo prilagajanje na glasoslovni, oblikoslovni in pomenoslovni ravni je zlasti obravnavala E. Sicherl (1996, 1999). Avtorica (1999, 11–14) je opredelitev anglicizmov za namen svoje raziskave povzela po Filipoviću (1990b) in zapisala, da je anglicizem »beseda, ki je izposojena iz angleškega jezika in ki je prilagojena jezikovnemu sistemu jezika prevzemalca in vanj vključena«. Avtorica opozarja na ločevanje pravih anglicizmov od navideznih (1999, 102–127), navaja pa tudi primere za ničto širitev pomena, širitev pomena in ožjenje pomena iz angleščine prevzetih besed, ko te postanejo del slovenskega jezikovnega sistema (prav tam).

Specifično glasovno prilagajanje anglicizmov v slovenščini je obravnaval Šuštaršič (1993), vpliv angleščine na leksikalni ravni pa najbolj celostno N. Šabec (2004, 2006, 2011). Avtorica je poleg vpliva angleščine na slovenščino v Sloveniji proučevala tudi vpliv angleščine na jezik ameriških Slovencev (Šabec 1992, 2013). Kot je zapisala avtorica (2006, 209–210), je vpliv angleščine na slovenščino »nedvomno najbolj prisoten na leksikalni ravni, kjer se srečujemo z anglicizmi različnih vrst: od sposojenk do kalkov in neologizmov«. Predvsem novejši anglicizmi »se tako pojavljajo v nestabilnih, dvojnih ali celo več oblikah, drugi so nekje vmes, spet drugi so že popolnoma poslovenjeni in večina slovenskih govorcev v njih ne zazna več tujih prvin«. Leksikalne anglicizme, ki jih imenuje tudi sposojenke (iz angleščine), deli N. Šabec na ustaljene in neustaljene oblike. Ustaljene oblike so npr. *parkirati*, *vikend*, *sendvič*, *pulover*, *tenis*, *lobi*, *lobirati*, *hit*, *partner* in *spot*. Neustaljene oblike pa so tiste, ki se pojavljajo razmeroma pogosto, a govorcem niso domače do take mere, da bi jih vsi pisali in izgovarjali na enoten način, npr. *koktajl*, *koktejl*, *coctail* (prav tam). Oblike, ki so manj znane, se v tisku velikokrat pojavljajo v navednicah ali v poudarjenem tisku. Nekaterim oblikam dodajo avtorji razlage, opombe, sopomenke in pomenske opise, da bi jih lahko razumeli vsi naslovniki (prav tam). Avtorica (prav tam) torej deli anglicizme glede na starost na starejše in mlajše (neologizme) ter glede na ustaljenost na ustaljene in neustaljene (dvojne, trojne) oblike. Prav tako pravi (2004, 20–26), da doživljajo angleške besede v slovenskem jeziku zanimive in raznolike spremembe, na to pa vplivajo tako jezikovni dejavniki (npr. skladnost med jezikoma) kot tudi nejezikovni dejavniki (kot smo že omenili: starost prevzetih besed, starost uporabnikov itd.).

2.1.5 Tuje jezikoslovje o anglicizmih

Kot smo videli, sodobne teorije jezikovnega stika niso enotne pri opredeljevanju oz. tipologiji leksikalnega prevzemanja (Furiassi idr. 2012, 5) in povsem enako velja za opredelitve ter razvrstitve anglicizmov (npr. Picone 1996, Görlach 2002; Gottlieb 2005; Onysko 2007, 2011). Poleg tega se starejše opredelitve omejujejo na prevzemanje besedišča, sodobne opredelitve pa vključujejo tudi druge jezikovne vplive (npr. prevzemanje na ravni skladnje in širše – diskurzna raven).

Görlach opredeljuje anglicizem kot »besedo ali idiom, ki je po svoji obliki (po črkovanju, izgovorjavi, oblikoslovju ali vsaj po enem izmed teh treh) prepoznan(a) kot angleški oz. angleška, a je (kljub temu) sprejet(a) kot enota v besedišče jezika prevzemalca« (Furiassi idr. 2012, 5). Ta opredelitev je uporabna za leksikografske namene, vendar pa se anglicizmi v jeziku prevzemalca pojavljajo tudi v prilagojeni obliki in kot kalki (Rodríguez González, prav tam). Pri Gottliebu (2005, 163) je zato opredelitev anglicizma širša: gre za kakršnokoli posamezno ali sistemsko jezikovno značilnost, prilagojeno ali prevzeto iz angleščine oz. spodbujeno ali navdihnjeno po angleških vzorih ter uporabljeno v komuniciranju v jeziku, ki ni angleški.

Po Chachibai in Colensu (2005, 128–129) razvrščamo anglicizme v skupine glede na različne dejavnike, npr. stopnjo prilagojenosti, pogostost in način pojavljanja, nujnost ali vzroke prevzemanja, semantično polje (družbeno in politično življenje, finance, ekonomija in trgovina, informacijska in komunikacijska tehnologija; izobraževanje, kultura in umetnost, potovanja in turizem, hrana in pijača, oblačila in moda, šport, popularna glasba ter zabava itd.).

Gottlieb (2005, 163–166) je podal tudi strukturno razvrstitev anglicizmov. Ločil je med tremi velikimi skupinami: aktivni anglicizmi, reaktivni anglicizmi in zamenjava jezikovnega koda (angl. *code shift, code-switching*). Vsako skupino je nato členil še nadalje, npr. med aktivne anglicizme je uvrstil odkrito ali hitro prepoznavno leksikalno izposojanje, zakrito leksikalno izposojanje, prevajanje izposojenk in hibride oz. mešane tvorbe.

Onysko (2007) je obravnaval predvsem anglicizme v nemščini. Ločil je štiri vrste prenosa: a) izposojanje (tj. prenos enot oblike in pomena iz jezika dajalca v jezik prevzemalec), b) pojmovni prenos brez oblike v jeziku dajalcu (to so kalki), c) interferenco (npr. angl. *realise* (*zavedati se česa*) uporabljeno danes tudi npr. v francoščini in nemščini v pomenu, ki ga ta beseda v teh jezikih

prej ni imela) in č) zamenjavo koda – zanjo je pogoj večjezična zmožnost, gre pa predvsem za prenos stavčnih enot (npr. v nemščini *l am not amused*).

Picone (1996) je obravnaval izposojanje iz angleščine v francoščino in ločil naslednje vrste izposojanja: celostno izposojanje, pomensko izposojanje (pomenski kalki), strukturno izposojanje (strukturni kalki, npr. *tour-opérateur*), navidezni anglicizmi (npr. *new look*, *tennisman*), mešane tvorbe oz. strukture (npr. *top-niveau*), grafološko izposojanje (npr. izpuščanje končniškega e-ja: *Rapid Service*) in glasovno izposojanje (npr. povezovanje francoskega nazalnega glasu *ŋ* z glasom v izposojenkah kot npr. *parking*).

Pulcini idr. (Pulcini idr. 2012), kot že omenjeno, so predstavili vsevključujo tipologijo prevzetih besed oz. anglicizmov, ki vključuje poglede različnih raziskovalcev (leksikografov in leksikologov). Ta tipologija deli prevzete besede (anglicizme) v dve skupini: neposredno prevzete besede, ki jih avtorji nadalje delijo na izposojenke (prilagojene in neprilagojene), navidezne izposojenke in hibridne tvorbe, ter posredno prevzete besede, kamor uvrščajo kalke in semantične izposojenke.

Izmed jezikoslovcev s slovanskega jezikovnega območja se je z anglicizmi intenzivno ukvarjal hrvaški jezikoslovec Filipović (1991a).⁸ Filipović je proučeval anglicizme glede na njihovo prilagojenost jeziku prevzemalca po jezikovnih ravlinah. To prilagajanje je bilo v njegovih raziskavah potrjeno na sledečih jezikovnih ravlinah: pravopisni, glasoslovni, oblikoslovni in pomenoslovni. Filipović je obravnaval posredno in neposredno prevzemanje (v posrednih in neposrednih jezikovnih stikih). V neposrednem stiku angleščine in hrvaščine (med izseljenci v ZDA) je proučeval vpliv angleščine tudi na skladenjski ravni.

Za srbski jezik so V. Vasić, Prčić in G. Nejgebauer leta 2001 izdali *Slovar novejših anglicizmov (Rečnik novijih anglicizama: Du you speak anglosrpski?)*. Ta slovar anglicizme v srbsčini deli po novi tipologiji, zasnovani na štirih medsebojno povezanih dimenzijah, na stičišču katerih lahko določimo mesto vsakega anglicizma. Glede na tip anglicizma so to skriti in »surovi« anglicizmi (angl. *raw*); glede na tvorbo (angl. *formation*) so to preoblikovani anglicizmi (angl. *trans-shaped*) in prevedeni anglicizmi ali mešane tvorbe; glede na upravičenost uporabe so to popolnoma

⁸ Leta 1990 je izšla Filipovićeveva knjiga *Anglicizmi v hrvaškem ali srbskem jeziku* (1990b), pod njegovim vodstvom pa je potekal tudi raziskovalni projekt *Angleški element v evropskih jezikih (The English Element in (the Main) European Languages)*.

upravičeni, upravičeni, pogojno upravičeni, neupravičeni in popolnoma neupravičeni anglicizmi; glede na status pa so to popolnoma naturalizirani, delno naturalizirani in nenaturalizirani anglicizmi (Prčić 2012, 144).

Obstaja še *Slovar evropskih anglicizmov (A Dictionary of European Anglicisms)*, ki ga je leta 2001 (ponatis 2005) objavil Görlach. Slovar vsebuje anglicizme v 16 evropskih jezikih – štirih germanskih (islandščina, norveščina, danščina in nemščina), štirih slovanskih (ruščina, poljščina, hrvaščina in bolgarščina), štirih romanskih (francoščina, španščina, italijanščina in romunščina) ter izbor štirih drugih jezikov (finščina, madžarščina, albanščina in grščina).

Ob koncu pregleda slovenske in tuje literature o prevzemanju besed je mogoče ugotoviti predvsem to, da je predmetu analize lastna tako tipološka kot terminološka raznolikost, razpršenost, celo nedoslednost in prevodna kompleksnost. Opredelitve prevzetih besed so odvisne tudi od namena dela oz. od vrste priročnika ali besedila.

V disertaciji bom dosledno uporabljala izraz prevzeta beseda kot nadpomenko za različne podtipе takih besed, pri čemer me ti podtipi ne bodo zanimali; edina izjema bodo kalki kot dobesedni prevodi (iz angleščine, deloma tudi iz nemščine), in to tisti, ki jih sama še prepoznavam kot dobesedne prevode. Dalje pojmujem anglicizme – oz. ožje terminološke anglicizme – kot strokovne izraze, ki jih je slovenski jezik prevzel iz angleškega jezika, čeprav niso nujno angleškega izvora, pri čemer bo raziskava zožena na novejšo menedžmentsko strokovno izrazje. Deloma, zaradi primerjave, bo analiza zajela tudi strokovne izraze, ki so v slovenščino prišli iz drugih tujih jezikov, a so se v slovenščini ohranili tudi zaradi vpliva angleščine (ne bodo pa zato šteti med anglicizme, temveč samo med prevzete besede).

3 PRISTOPI K RAZISKOVANJU TERMINOLOGIJE TER STANDARDIZACIJA IN PREVZEMANJE STROKOVNIH IZRAZOV

Terminologija je relativno nova veda. V preteklosti je bila precej praktično naravnana, saj se je posvečala predvsem sestavljanju glosarjev in slovarjev ter pripravljanju terminoloških in prevajalskih pripomočkov. Izhajala je iz potrebe strokovnjakov in znanstvenikov, da bi poenotili pojme in izrazje s svojega področja ter s tem omogočili strokovno komuniciranje in prenos znanja (Cabré 2000 v Faber Benítez 2009, 109).

V svojih začetkih je bila terminologija samostojna veda (prim. Felber 1984 v Thelen 2013, 347), vendar pa je bilo to stališče kmalu spremenjeno oz. ovrženo (prim. Sager 1990 in Temmerman 2000 v Thelen 2013, 347), saj je terminologija postajala vedno bolj meddisciplinarna in transdisciplinarna. Do danes se je povezala z vrsto (pod)ved, od leksikologije, semantike, kognitivnega jezikoslovja, sociolingvistike, komunikologije do filozofije in jezikovnega načrtovanja (Thelen 2013, 347).

Po Sagerju (1990 v Thelen 2013, 348) ima beseda terminologija tri različne pomene: (a) skupek postopkov in metod za zbiranje, opisovanje in predstavljanje strokovnih izrazov; (b) teorija, tj. skupek načel ali predpostavk, utemeljevanj in ugotovitev – za razlago razmerij med pojmi in njihovimi poimenovanji –, bistvenih za koherenten učinek; in (c) besedišče določenega strokovnega področja.⁹ Sager (prav tam) je dalje na splošno razdelil terminologijo v dve veji ali vrsti: (1.) teoretično usmerjena terminologija (to poimenovanje je določil sam za vse terminologije, ki niso prevajalsko usmerjene): ta ugotavlja (a) razmerja med pojmi, (b) razmerja med pojmi in strokovnimi izrazi ter (c) razmerja med strokovnimi izrazi samimi; ter (2.) prevajalsko usmerjena ali ad hoc terminologija, ki razbira pomene izvirnega jezika in, kolikor se le da, obdrži pomen ter ga vnese v ciljni jezik (prav tam, 348–349 in 358). Thelen (2013, 366) navaja še skupne metode dela oz. skupne vire informacij za obe vrsti terminologije: znanstveniki in strokovnjaki, knjižnice in razna dokumentacija, prevodi, vplivni viri, terminološke raziskave, ad hoc raziskave, raziskave, povezane z besedili, ter raziskave, povezane z obravnavanim predmetom ali temo.

⁹ Po Standardu ISO 1087 so navedeni trije pomeni izraza terminologija označeni z različnimi angleškimi poimenovanji: *terminology work* (*terminological analysis* in *terminography*), *terminology science* in *terminology*.

Naj izpostavimo še razliko med pojmom in strokovnim izrazom oz. podamo njune opredelitve. Pojem se v terminologiji označuje kot element mišljenja, ki obsega skupne značilnosti, ki so jih ljudje ugotovili na podlagi velikega števila posameznih primerov ali stvari in ki jih uporabljajo za miselno razvrščanje ter sporazumevanje (Hudeček in Mihaljević 2009 v Rajh 2013). Obstaja več različnih tipologij pojmov. T. Cabré in Sager (v Lumbar 2006, 34) jih razvrščata v štiri široke skupine. To so: (a) entitete (samostalniki), (b) postopki, dejanja, operacije ali procesi (glagoli, glagolniki), (c) lastnosti, stanja, značilnosti (pridevniki) in (č) razmerja (pridevniki, glagoli, predlogi).

Po standardu ISO 1087 je strokovni izraz ali termin izraz, ki označuje določen pojem znotraj nekega strokovnega jezika. Strokovne izraze lahko na splošno razdelimo glede na obliko, funkcijo, pomen in izvor (Cabré 1998 v Rajh 2013). Glede na obliko strokovnih izrazov standard ISO 1087 (1990, 5, v Lumbar 2006) določa, da je strokovni izraz lahko enobesedni, sestavljen iz več besed ali pa vsebuje tudi simbole. Tudi S. E. Wright in Budin (1997, 64) pišeta o nesestavljenih (enobesednih) in sestavljenih (večbesednih) strokovnih izrazih. To so, kot že zapisano, tako posamezne besede kot tudi besedne zveze. Glede na funkcijo so strokovni izrazi ali njihovi deli lahko samostalniki, pridevniki, glagoli in predlogi, s tem da so samostalniki daleč najštevilčnejši (Rajh 2013). Poleg enobesednih in večbesednih strokovnih izrazov navaja S. E. Wright (1997, prav tam) še nekaj oblik terminoloških enot, ki bi jih morali upoštevati pri sestavljanju terminoloških baz ali priročnikov: različne terminološke enote, kolokacije in standardizirana besedila.

Pri tvorbi strokovnih izrazov prepoznava Sager (1990 v Rajh 2013) tri glavne pristope: (1.) uporabo že obstoječih besed ali strokovnih izrazov, ki se jim doda nov pomen (na podlagi analogije, z uporabo prenosa pomena, večinoma metafore), (2.) pretvorbo obstoječih besed ali strokovnih izrazov (z izpeljavo, sestavljanjem ali katerim drugim besedotvornim postopkom, tudi s krajšanjem) in nazadnje (3.) oblikovanje popolnoma novih leksikalnih enot oz. neologizmov, ki so lahko tvorbe iz prvin lastnega jezika ali prevzete besede (za slovenščino gl. členitev v Logar 2001/02, tudi Vintar 2008, 50–57). Sager (prav tam) opozarja tudi na razliko med primarno in sekundarno terminološko tvorbo, in sicer glede na okoliščine, v katerih nastajajo novi izrazi. Pri primarni tvorbi predhodni izraz ne obstaja, pri sekundarni tvorbi pa predhodni izraz obstaja in lahko tudi vpliva na obliko novega izraza. Po Sagerjevem mnenju (prav tam) je vloga terminologov najpomembnejša prav pri sekundarni tvorbi, ko lahko dajo – na osnovi obstoječih vzorcev tvorbe

besed ter strokovnih izrazov v določenem jeziku in stroki – smernice za tvorbo novega strokovnega izraza.

Po T. Cabré Castellví (2003, 183) je osrednji predmet terminologije terminološka enota. Terminološke enote so »večploskovne«, vanje vstopamo z različnih izhodišč – to so istočasno enote znanja, jezikovne enote in komunikacijske enote. Če pristopamo k terminološkim enotam na tak način, potem mora opis terminoloških enot nujno vključevati vse tri komponente: kognitivno, jezikovno in sociokomunikacijsko (o tem gl. več dalje). Podobno so zapisali tudi M. L'Homme idr. (2003 v Faber Benítez 2009, 112–113). Po njihovem mnenju so novi pristopi k terminologiji: socioterminologija, komunikacijska terminološka teorija in sociokognitivna terminologija. P. Faber Benítez (2009, 113–128) je še nadalje obravnavala te sodobnejše terminološke teorije in jih razvrstila v naslednji skupini:

- družbene in komunikacijske terminološke teorije (socioterminologija in komunikacijska terminološka teorija) ter
- kognitivno usmerjene terminološke teorije (sociokognitivna terminologija in terminologija pomenskih shem oz. okvirna terminologija ali terminologija pomenskih okvirov – angl. *frame-based terminology*).¹⁰

Obe vrsti teorij opisujeta terminološke enote v diskurzu ter analizirata družbene in diskurzne razmere, ki omogočajo pojav različnih vrst besedil (prav tam, 113).

V zgodnjih 90. letih 20. stoletja so se torej kognitivna terminologija, socioterminologija in komunikacijska terminološka teorija pojavile kot odziv na dotedanjo prevlado splošne teorije o terminologiji. Vse te tri teorije, kot tudi korpusno jezikoslovje, so prinesle bolj realističen pogled na terminologijo, saj njihova obravnava strokovnih izrazov in posledični opisi izhajajo iz načina, kako so strokovni izrazi dejansko uporabljeni v različnih komunikacijskih situacijah.

3.1 Raziskovanje terminologije: klasični pristop in sodobni pristopi

¹⁰ Kot je zapisal Krek (2008, 38), se zdi izbira prevoda *shema* za angl. *frame* sicer manj logična kot *okvir* (Žele 2001, Perko 2004 v prav tam). Pravi pa, da je v teoriji t. i. *frame semantics* to najbolj obremenjen pojem, ki tvori celo vrsto zvez in izpeljank, zato meni, da je izraz *shema* prožnejši in uporabnejši za terminološke namene.

3.1.1 Splošna terminološka teorija

M. Žagar Karer (2011, 13) povzema, da »/č/eprav so se s terminologijo ukvarjali že v 18. stoletju /.../, velja za začetnika terminološke vede Avstrijec Eugen Wüster /1898–1997/, ustanovitelj t. i. dunajske šole in kasneje splošne teorije o terminologiji«. Cilj te teorije je bil nedvoumen opis vsakega pojma. Pojem je bil za začetnike terminologije miselna prvina in je obstajal neodvisno od termina (izraza): najprej obstaja pojem, nato mu je pripisan termin. Ta teorija posameznih pojmov ni proučevala izolirano, temveč kot prvine pojmovnega sistema, natančen opis pojma pa je možen le s primerjavo značilnosti vsakega od njih. Veljalo je pravilo enopomenskosti (en pojem – en termin oziroma izraz), terminolog pa se je ukvarjal s termini s sinhronega vidika, medtem ko ga pomenski razvoj ni zanimal (Žagar Karer, prav tam, 15). Četudi je bil pojem izhodiščna točka terminološke analize, pa je bil opredeljen kot izvenjezikovna realnost, kot del sistema, ne jezikovne rabe. Strokovni izrazi pravzaprav v splošni terminološki teoriji (oz. splošni teoriji o terminologiji) tako niso bili obravnavani kot jezikovne enote, temveč le kot označbe (etikete) za pojme (Faber in L'Homme 2014, 143).

Največ pozornosti splošna teorija o terminologiji posveča praktičnim terminografskim metodam, med drugim ločuje deskriptivno terminologijo, ki popisuje že obstoječo terminologijo brez zavesti o obstoju pojmovnega sistema in povezav znotraj njega, in preskriptivno terminologijo, ki uporablja »znanstvene metode«, tj. standardizirana terminološka načela, po katerih kompetentna skupina znanstvenikov premišljeno ustvarja terminologijo (Žagar Karer 2011, 159).

Splošna terminološka teorija torej izhaja iz osnovnih terminoloških načel (premis) oz. skupkov predpisov in osnovnih načel za zbiranje terminoloških podatkov. Ta teorija pojme obravnava ločeno od njihovih poimenovanj (Faber Benítez 2009, 111). Kot piše P. Faber Benítez (prav tam) in kot smo povzeli že zgoraj, je ena od osnovnih predpostavk splošne terminološke teorije ta, da so strokovni izrazi v strokovnem jeziku drugačni od besed splošnega jezika, in sicer zaradi nedvoumnega ali enopomenskega razmerja med strokovnim izrazom oz. enoto strokovnega jezika in strokovnim pojmom (ki ga ta izraz poimenuje) ter po stabilnosti razmerja med obliko in vsebino v besedilih, ki obravnavajo ta pojem (Pavel in Nolet, prav tam, 111–112).

Wüster je bil goreč zagovornik jasnega, nedvoumnega strokovnega komuniciranja in je splošno terminološko teorijo razvil na osnovi svojih terminografskih izkušenj (njegovo delo iz leta 1968 *The Machine Tool: An Interlingual Dictionary of Basic Concepts* je bilo zamišljeno kot model za

terminološke slovarje). Po njegovem mnenju je poglobitni cilj terminologije izogniti se dvoumnostim v mednarodnem komuniciranju med strokovnjaki, zato je razumljivo, da je bilo pri tem področje (oz. obseg) terminologije omejeno na standardizacijo pojmov. Njegovi zagovorniki oz. nasledniki so splošno terminološko teorijo razvijali še dalje in jo tudi spreminjali oz. dopolnjevali, T. Cabré Castellví (2003, 165–168) zato celo sklepa, da Wüsterjeva (uporabna) terminologija ni nujno preskriptivna, je pa pri tem preskriptivnost potrebna pri standardizaciji in jezikovnem načrtovanju (prav tam).

»Drugačni pogledi na terminologijo /od splošne terminološke teorije/ so se okrepili od srede devetdesetih let 20. stoletja« (Žagar Karer 2011, 16). Po mnenju Cabré Castellví (2003, 163–164) je pravzaprav presenetljivo, da se je po vrsti let zatišja kar naenkrat pojavila vrsta kritik do tedaj uveljavljenih načel splošne terminološke teorije, pojavili pa so se tudi predlogi in pobude oz. alternative obstoječi teoriji. Tako so bili npr. leta 2003 izvedeni številni seminarji, delavnice ipd., posvečeni prav ponovni postavitvi temeljev terminološke teorije ali kot nasprotovanje tedanjemu terminološkemu jezikoslovju. Ta srečanja so po mnenju avtorice bolj kot potrebo po razvijanju terminologije same (oz. upravičenost kritičnosti do (celotnega) Wüsterjevega dela) pravzaprav pokazala potrebo po razvijanju teorije o terminoloških enotah.

3.1.2 Korpusna terminologija

Korpusna terminologija je »deskriptivna metoda za raziskovanje in opisovanje besedilnih podatkov, pridobljenih iz zbirke vnaprej določenih elektronskih besedil« (Campo 2012 v Fajfar 2017, 51). A. Condamines (2000 v Fajfar 2017, 51, povzeto po Campo 2012) navaja, da je na »besedilno terminologijo«¹¹ vplival razvoj korpusnega jezikoslovja, še posebej korpusne semantike.

Š. Vintar, avtorica, ki izhaja prav iz korpusnih pristopov k terminološkosti oz. iz korpusnega jezikoslovja, v prejšnji točki predstavljeno predpostavko splošne terminološke teorije (splošne teorije o terminologiji) oz. klasične terminologije o tem, da so »pojmi znotraj določenega področja opredeljeni in drug od drugega jasno razmejeni« (Vintar 2008, 37), komentira z naslednjim: »Resničnost strokovnih jezikov je vse kaj drugega. Obstoječi pojmi se spreminjajo, nastajajo novi,

¹¹ T. Fajfar (2017) uporablja izraz *besedilna terminologija* za oz. v povezavi s korpusno terminologijo.

njihova poimenovanja pa zaostajajo za samo predmetnostjo /.../. /P/redpisovalno načelo, ki naj bi zagotavljalo enoznačnost, /je/ nemogoče udejanjati« (prav tam).

Po N. Logar (2013, 39) je mogoče povzeti, da so korpusi enovite, standardno označene in notranje strukturirane zbirke avtentičnih besedil, nastale po vnaprej določenih merilih in z določenim ciljem (literaturo, iz katere je nastala opredelitev, gl. v Logar, prav tam). Korpusi so dostopni v elektronski obliki, in sicer bodisi prek spletnih konkordančnikov bodisi kot podatkovne zbirke.

Po Teubertu (2005/1999, 108, nav. po Logar 2013, 39) izhaja korpusno jezikoslovje iz spoznanja, da je jezik v prvi vrsti družbeni pojav, kot tak pa se manifestira izključno v besedilih, ki jih je mogoče napisati, opisati in analizirati. Središče korpusnega raziskovanja je predvsem performanca (in manj ali pa sploh ne kompetenca) ter opazovanje jezika v rabi, ki vodi k teoriji (in ne obratno). Korpusno jezikoslovje dopolnjuje druge jezikoslovne teorije – povedano drugače: korpusne kot vire podatkov za jezikovne pojave danes uporabljajo raziskovalci različnih jezikoslovnih pristopov: »Korpusnojezikoslovno izhodišče opisuje jezikovno ravnanje diskurzne skupnosti, kakršno se kaže v besedilih, in tako dopolnjuje proceduralno jezikovno analizo klasičnega jezikoslovja, ki ga zanimajo pravila« (Teubert 2005/1999: 103, nav. po Logar, prav tam).

Korpusno jezikoslovje je danes razvito zlasti na ravni različnih leksikalnih analiz, v tem okviru je postalo osnova vsakršni sodobni leksikografiji. /.../ Predvsem kakovost in količina gradiva, možnosti njegove avtomatske in večparametrsk obdelave ter vse drugo, kar je še povezano z gradivom, /pa/ je tisto, kar loči »tradicionalni« ali predkorpusni način izdelave (terminoloških) slovarjev in (terminoloških ali leksikalnih) podatkovnih zbirk od korpusnega (Logar 2013, 40, 41).

Specializirani korpusi predstavljajo jezik v točno določeni rabi (Gorjanc 2005, 8), korpusi strokovnih besedil so zato le manjši del te obsežne množice (Logar 2013, 42).

Š. Vintar (2008, 38) po J. Pearson (1998) navaja, da je za ustrezno razlikovanje med strokovnimi izrazi (termini) in vsemi drugimi (splošnimi) besedami (tj. razlikovanje, ki ga je tradicionalna terminologija kvečjemu obravnavala delno ali pa sploh ne) bistvena prav komunikacijska situacija, v kateri je (potencialni) strokovni izraz rabljen:

»– Terminološkost je značilnost določenih komunikacijskih situacij, zato je analiza te situacije ključna postavka pri ugotavljanju, ali je jezik določenega diskurza terminološki ali ne.

– O terminološkosti določenega jezikovnega sredstva nam največ pove njegovo sobesedilo, zato so pristopi, ki skušajo značilnosti terminov zaobjeti brez upoštevanja sobesedila, nerelevantni« (Vintar, prav tam).

J. Pearson (1998, 35) torej meni, da se leksikalno enoto lahko opredeli kot strokovni izraz le v primeru, ko se uporablja v določenem kontekstu oz. ko se strokovni jezik uporablja v določenem komunikacijskem okolju, tj. medsebojni komunikaciji med strokovnjaki, komunikaciji med strokovnjaki in začetniki, komunikaciji med strokovnjaki in laiki ter komunikaciji med učiteljem in učencem. V komunikaciji med strokovnjaki in laiki se strokovni izrazi uporabljajo v manjšem obsegu ali pa so zamenjani z besedami splošnega besedišča, medtem ko je gostota strokovnih izrazov največja v komunikaciji med strokovnjaki. V komunikaciji med strokovnjaki in začetniki ter med učitelji in učenci je gostota strokovnih izrazov manjša kot v prvem okolju, a se tam pojavlja večje število definicij in razlag.

Pomembne podatke o določenem strokovnem izrazu nam daje predvsem analiza konkordanc – sobesedilnih pojavitev v korpusu strokovnih besedil. S temi podatki se lahko zasnuje definicija, izriše pojmovna razmerja in povezave z drugimi pojmi ter pridobi informacije o kombinatornem potencialu izraza v enem ali več jezikih (Faber Benítez 2009, 125). Te osnovne informacije o določenem strokovnem izrazu se nato aktivirajo pri oblikovanju bolj natančnih izrazov (podpomenskih strokovnih izrazov). Večinoma samostalniške poimenovalne zveze so tako v bistvu zgoščene propozicije (pomenske podstave) z lastno skladnjo. Propozicijske ponazoritve se lahko aktivirajo na različne načine, odvisno od jezika in njegovih pravil za tvorjenje strokovnih izrazov (prav tam, 126).

Raziskave, ki vključujejo opazovanje strokovnih izrazov v besedilih, so jasno izpostavile tudi to, da je v realnih besedilih pogosto terminološko variiranje (Vintar 2008, 42–46) in da tako variiranje verjetno izhaja tudi iz parametrov ali meril strokovnega komuniciranja, kot so znanje in prestiž govorcev, funkcija besedila, vsebina besedila idr. Isti pojem je lahko pogosto poimenovan z več kot enim strokovnim izrazom, prav tako pa se tudi ista jezikovna oblika lahko nanaša na več kot en pojem. Strokovni izrazi imajo tudi različne skladijske uresničitve in se lahko v besedilu obnašajo različno, kar je odvisno od njihovega konceptualnega fokusa.

Slovenska korpusna terminologija za svetovno sicer ni zaostajala in ne zaostaja veliko. Za slovenščino je prvi korpus z izrecnim namenom, da bi iz njega nastal terminološki slovar po načelu

popolnega korpusnega pristopa, nastal leta 2007, zajemal pa je področje odnosov z javnostmi (Logar 2013). Še iz nekoliko zgodnejšega obdobja so na slovenščino prilagojene metode za samodejno luščenje terminologije, pa tudi definicij iz korpusov, npr. Š. Vintar (2003, 2008); v najnovejšem času gl. o tem npr. D. Fišer, Suchomel in Jakubiček (2016); Ljubešić, D. Fišer in Erjavec (2018) ter S. Pollak (2014).

Praksa kaže, da določanje meje med splošnimi izrazi na eni strani ter med strokovnimi izrazi in terminološkimi kolokacijami na drugi strani sicer tudi na podlagi korpusov ni črno-belo (prim. Logar 2013, 249; Logar, Popič 2015; Rajh 2013), je pa v jezikovnih virih uspešno rešljivo tudi s pomočjo vključitve ne zgolj geselskega termina in njegove razlage ter prevoda v tuji jezik, temveč z dodatnim prikazom tipičnega besedilnega okolja (Logar, Gantar, Kosem 2014).¹²

3.1.3 *Kognitivna terminologija*

Kognitivna znanost je v svoji kritiki splošne terminološke teorije izpostavila predvsem to, da k oblikovanju strokovnega znanja veliko prispeva splošno znanje, in poudarila pomembno vlogo udeležencev pri razlaganju znanja skozi diskurz ter vseprisotnost kulture pri dojemanju vseh vrst besedil.

Vključevanje kognitivnega vidika v raziskovanje strokovno-znanstvenega jezika pomeni večji poudarek na pomenu in konceptualnih strukturah, ki so podlaga besedil ter jezika na splošno. To je premik iz preskriptivne vloge v deskriptivno (Faber Benítez 2009, 107). V strokovno-znanstvenih besedilih so informacije zajete predvsem v strokovnih izrazih oz. enotah specializiranega znanja. To so vstopne točke, ki vodijo do bolj kompleksnih struktur znanja (in označujejo le »vrh ledene gore«). Strokovni izrazi pa ne predstavljajo le strokovnih pojmov, temveč imajo tudi enake skladišne in pomenske vzorce kot enote splošnega jezika (kar je izpostavila že tudi korpusna terminologija). Tako te enote ustvarjajo »grbančenje« (ko jih ustrezno ali neustrezno vstavljamo v sobesedilo), ki vpliva na besedilo na vseh ravneh. Ob tem se je treba zavedati tipov konceptualnih entitet, na katere se besedilo nanaša, dogodkov, v katerih so te entitete udeležene, in tega, kako so te med sabo povezane (prav tam, 108–109).

¹² Ključna prednost slovarja Termis (www.termania.net), nastalega iz korpusa odnosov z javnostmi, se zato danes niti ne zdi toliko njegov iz realnih besedil nastali geslovnik (Logar, Vintar 2008; Logar, Vintar, Arhar Holdt 2013), ampak besedilno okolje strokovnih izrazov, prikazano v obliki kolokacij in zgledov rabe.

Neobhoden del kognitivne terminologije je tudi leksikalna semantika in skladnja. Leksikalnosemantična in skladdenjska analiza strokovnega izraza v besedilu (Faber Benítez 2009, 116) pomeni, da se del znanja, ki ga nosijo specializirane ali strokovne enote znanja, odraža v načinu, kako so te enote razporejene v besedilu, kot tudi v vzorcih (modelih) znanja, v katerih so udeležene (Faber in L'Homme 2014, 144). V tem smislu je ena od osnovnih predpostavk, ki je v izhodišču kognitivne razsežnosti terminologije, ta, da sta jezikovna struktura in leksikalni pomen odraz pojmovne strukture (Talmy 2000, prav tam). Danes tako obstaja več na pomenu temelječih jezikovnih pristopov, ki so v terminologiji lahko in so tudi bili uspešno uporabljeni, kot so npr. kognitivna semantika, okvirna semantika, »generativni leksikon«, leksikalni slovnični model, pomensko-besedilna teorija (*Meaning-Text Theory*) ali natančneje: razlagalna kombinatorna leksikologija (prav tam). Kognitivni pristop k terminologiji se torej vedno bolj osredotoča na pojmovno mrežo, ki je podlaga jeziku. Dejstvo, da jezikovne oblike ne moremo analizirati ločeno od pomena, je pripeljalo jezikoslovce do tega, da so začeli tudi v terminologiji raziskovati stičišča med skladnjo in semantiko.

Kognitivni pristopi k jeziku (in terminologiji) imajo to prednost, da razumejo pojmovno strukturo kot osnovno področje jezika in to področje tudi obravnavajo. Da bi natančneje opisali (pojmovne) domene, lahko sledimo stališču A. Goldberg, da je svet razdeljen na ločeno razporejene vrste ali tipe dogodkov, ki se ujemajo z Langackerjevimi pojmovnimi arhetipi. Organiziranost takih tipov dogodkov bi bila potem pomensko zasnovana, saj skladnja ne zadostuje za utemeljevanje pomenske diferenciacije (Mairal in Faber 2002 v Faber Benítez 2009, 122). Langacker (v prav tam) obravnava kognitivno domeno kot konceptualizacijo katerekoli vrste ali stopnje kompleksnosti, ki predstavlja mnogovrstna področja znanja in izkušenj, ki jih priključijo jezikovni izrazi. Najpomembnejše domene bi bile torej tiste, ki so v govorčevem pojmovanju ali razumevanju neposrednega besedila, kar pa je v skladu s konceptom situacijske kognicije. Ta široka interpretacija kognitivnih domen pa pripelje do ad hoc opredelitev. V kognitivnem jezikoslovju in sociokognitivni terminologiji (o tej gl. dalje) je model kategorizacije osnovan na prototipski teoriji E. Rosch (prav tam), ki uporablja stopnje tipičnosti kot konfiguracijski vzorec za pojmovne kategorije ali domene. Pri tem pa je malo povedanega o notranji strukturi, tipu vsebovane informacije ali mreži, ki se pri tem oblikuje (prav tam, 122). Notranja struktura pojmovnih kategorij je seveda pomembna, saj verjetno vpliva na tip meddomenskega kartiranja in ga omejuje. Kot že zapisano, bi bila po prototipski kategoriji pojmovna karta v obliki koncentričnih

krogov pokrita s pojmi, intuitivno postavljenimi bližje ali dlje od centra. Geeraerts (1995, prav tam, 123) je predstavil tri glavne vrste formalnih ponazoritev (reprezentacij) pojmovnih domen: model radialnega niza (Lakoff 1987, prav tam), shematično mrežo (Langacker 1987, prav tam) in model prekrivajočih se nizov (Geeraerts 1989, prav tam).

Koncept pojmovnih področij (domen) je sicer problematičen tako v terminologiji kot tudi v jezikoslovju. Struktura kategorij strokovno-znanstvenih pojmov je bila vedno ključna tema terminologije (spomnimo: splošna terminološka teorija se je usmerila v poimenovalno (onomaziološko), in ne pomensko (semaziološko) organizacijo terminoloških gesel). Področja ali domene (tj. pojmovna področja) so ključna tudi za sociokognitivno terminologijo in komunikacijsko terminologijo (gl. spodaj), vendar pa vprašanje o tem, kako oblikovati take konfiguracije, ni nikoli zares razloženo niti v najboljših terminoloških priročnikih – ponavadi je to delo, ki ga terminologi opravijo po lastni intuiciji, nato pa še v posvetovanju s področnimi strokovnjaki. Pojemovno področje (pojmovna domena) včasih označuje znanje določenega področja, včasih pa pojmovne kategorije znotraj znanstvenega področja. Opredelitev domene kot znanja področja ali pa kot pojmovne kategorije zelo vpliva na njeno notranjo, pojmovno, strukturo. V mnogih jezikovnih modelih pojmovne strukture sploh niso omenjene ali izpostavljene kot sporno vprašanje ali predmet razprave. Glede na to, da sta jezik in misel tesno povezana, bi pričakovali, da bi bilo za lažje razumevanje jezika potrebno razumeti tudi pojme, ki jih jezikovni izrazi označujejo (Faber Benítez 2009, 121).

3.1.3.1 Terminologija pomenskih shem

Terminologija pomenskih shem, tj. angl. *frame-based terminology*¹³ (Faber idr. 2005; Faber idr. 2006; Faber idr. 2007 v Faber Benítez 2009, 120), sodi med novejšje kognitivne pristope k terminologiji. Ta kognitiven pristop neposredno povezuje predstavitve oz. reprezentacije specializiranega znanja s kognitivno lingvistiko in semantiko¹⁴ (Faber 2015, 14). *Okviri* oz. v

¹³ Glej opombo 10. Tudi T. Fajfar (2017) uporablja izraz *sheme* (in sicer *teorija shem*) v prevodu angl. izraza *frame-based terminology*, medtem ko nekateri slovenski avtorji (Žele, Perko) uporabljajo izraz *okvir*; torej bi lahko to terminologijo poimenovali tudi okvirska terminologija oz. terminologija pomenskih okvirov, vendar se je – kot kaže – uveljavil izraz *pomenske sheme*.

¹⁴ Ta terminologija uporablja pojem *sheme/okvira* (angl. *frame*), ki je definiran kot »shematizacija izkušnje (strukture znanja), ki je predstavljena na konceptualni ravni in shranjena v dolgoročnem spominu ter se nanaša na elemente in entitete, povezane s posebnimi v kulturo umeščenimi situacijami ali dogodki v okviru človekovih izkušenj (Evans 2007, prav tam, 15).

ustaljenem slovenskem prevodu *sheme* (prim. Gantar 2015, 21–23) so tako vrsta kognitivnega orodja za strukturiranje pomena in so osnovani na izkušnji, ki daje podlago ter informacijo za obstoj besed v jeziku, kot tudi za način, kako so te besede uporabljene v diskurzu. Prednost shem je, da jasno predstavijo tako potencialno semantično kot tudi skladiščno obnašanje strokovnih ali specializiranih jezikovnih enot. Vsebujejo tako opis pojmovnih razmerij kot tudi kombinatornega potenciala strokovnih izrazov. Terminologija pomenskih shem se osredotoča na pojmovno organizacijo, večdimenzionalno naravo terminoloških enot ter luščenje semantičnih in skladiščnih informacij s pomočjo večjezičnih korpusov. Pri tem so konceptualne oz. pojmovne mreže zasnovane na podlagi dogodka domene (domenskega dogodka), ki predstavlja šablono oz. predloge za dejanja in procese strokovnega področja, kot tudi za entitete, ki se tam pojavljajo (Faber Benítez 2009, 120). Ta metodologija je zasnovana na izpeljavi pojmovnega sistema domene s pomočjo celostnega pristopa: od zgoraj navzdol – to so informacije, ki jih dajejo strokovni slovarji in druga referenčna gradiva, dopolnjena s pomočjo strokovnjakov s področja – ter od spodaj navzgor – to je luščenje informacij iz korpusa besedil v različnih jezikih (Faber Benítez 2009, 124). Vzporedno s tem je podrobneje opisana temeljna pojmovna zgradba dogodka domene (Faber in Jiménez 2002 in Faber idr. 2006, prav tam).

Najsplošnejše ali najosnovnejše kategorije so tu razporejene ali oblikovane v prototipskem dogodku domene ali na stičišču oz. presečišču dejanja in okolja (Barsalou 2003 v Faber Benítez 2009, 124). To pa nudi predlogo ali šablono, ki se lahko aplicira na vse nivoje strukturiranja informacij. Tako dobimo strukturo, ki olajša in pospeši usvajanje jezika, saj so informacije v entitetah strokovnih izrazov notranje in zunanje skladne (Faber idr. 2007, prav tam).

Eno od osnovnih načel tega pristopa je to, da je opis strokovnih področij osnovan na dogodkih, ki se na tem področju dogajajo na splošno in so tako lahko tudi opisani ali izraženi (Grinev in Klepalchenko 1999, prav tam). Vsako področje znanja ima tako svojo šablono dogodka. V skladu s tem so splošne kategorije razporejene ali oblikovane (konfigurirane) v dogodku domene ali na meji oz. presečišču dejanja in okolja (Barsalou 2003 in Faber 2005, prav tam), ki nudi shemo za organiziranost bolj specifičnih, natančnih pojmov. Ti so znotraj vsake kategorije organizirani v mrežo, kjer so povezani tako z vertikalnimi (hierarhičnimi) kot tudi s horizontalnimi (nehierarhičnimi) razmerji. Tukaj je tako večji poudarek na terminoloških definicijah, ki jih obravnavamo kot predstavitev (reprezentacije) ali sheme miniznanja (prav tam, 124). To niso definicije tipa »kopiraj – prilepi« iz prejšnjega referenčnega vira, saj so osnovane na podatkih,

pridobljenih s korpusno analizo, ki je glavni vir paradigmatskih in sintagmatskih informacij o strokovnem izrazu (prav tam).

Terminologija pomenskih shem (Faber Benítez idr. 2005 in 2007 v Faber Benítez 2009, 120) ima veliko skupnega s sociokognitivno terminologijo in komunikacijsko terminologijo (o obeh gl. dalje)¹⁵. Zagovorniki teh dveh pristopov trdijo, da prizadevanje za razlikovanje med strokovnimi izrazi in besedami (splošnega jezika) ni več produktivno in tudi ne izvedljivo. Enako kot korpusni jezikoslovci tudi ti menijo, da je najboljši način proučevanja enot strokovnega znanja skozi proučevanje njihovega obnašanja v besedilih. Ker je osnovna funkcija besedil strokovnega oz. znanstvenega jezika prenos znanja, težijo taka besedila k prilagajanju ali »ukalupljenju« v obrazce, da bi olajšala razumevanje. Za ta besedila je na splošno značilno večje ponavljanje strokovnih izrazov, besednih zvez, stavkov in celo celotnih odstavkov kot pa v drugih besedilih, poleg tega pa so zanje značilne tudi posebne skladijske strukture. Enote strokovnega jezika večinoma predstavljajo sestavljene samostalniške oblike, ki se uporabljajo znotraj strokovno-znanstvenega področja in imajo pomene, ki so značilni za to področje, ter tudi značilno skladijsko vezljivost ali kombinatorno vrednost (Faber Benítez 2009, 123). Poleg razumevanja področja je za nastanek sprejemljivega jezikovnega besedila ciljnega jezika treba razumeti tudi vsebinska razmerja v besedilu ter razmerja med pojmi obravnavanega področja. Terminologija pomenskih shem sloni na semantičnih shemah/okvirih Charlesa J. Fillmorja (angl. *FrameNet Semantics/Frame Semantics/Fillmore's Frames*).¹⁶ Sheme omogočajo strukturiranje strokovno-znanstvenih področij in oblikujejo nejezikovno specifične ponazoritve. Te konfiguracije predstavljajo pomen pojma, ki je podlaga strokovno-znanstvenih besedil v različnih jezikih, in olajšajo usvajanje strokovnega znanja (Faber Benítez 2009, 121).

A. Goldberg v svojem delu zavzema stališče, da naj bi osnovni stavčni tipi jezika tvorili medsebojno povezano mrežo, v kateri bi bile semantične strukture združene v pare ali povezane z določenimi oblikami na čim splošnejši način (kar je uporabno pri analizi skladnje besedil strokovnega jezika in pri podrobnejšem opisu definicijskih šablon ali vzorcev). V skladu s tem je

¹⁵ Tudi ti dve proučujeta izraze tako, da analizirata njihovo obnašanje v besedilu; od omenjenih terminoloških teorij pa se terminologija pomenskih shem razlikuje po tem, da v metodologiji združuje predpostavke psiholoških in lingvističnih modelov ter teorij, kot so leksikalni slovnčni model, semantika shem/okvirna semantika, generativni leksikon in situacijska kognicija (Faber 2015, 14).

¹⁶ Izraz *okvir* – in ne *shema* – uporablja tudi M. Michelizza (2009, 271) v izrazu *Fillmorova teorija semantičnih okvirov*.

lahko organizacija informacij, enkodiranih v definicijah, strukturirana z ozirom na lastno prepoznavno ali izstopajočo značilnost, kot tudi glede na razmerje do konfiguracij informacij v definicijah drugih sorodnih pojmov znotraj iste kategorije (Faber idr. 2001 in Faber 2002 v Faber Benítez 2009, 127).

Martin (1998, prav tam) izpostavlja dejstvo, da nudijo pomenske sheme kot modeli za definicije bolj konsistentne, prožne in popolnejše reprezentacije ali ponazoritve. Druga odlika terminologije pomenskih shem je, da se ukvarja z vlogo predstav oz. podob pri ponazarjanju strokovnih pojmov. Razloži tudi, kako sta jezikovni in grafični opis strokovnih entitet povezana ter kako se lahko »zlijeta«, da bi izpostavila večdimenzionalen značaj pojmov, pa tudi pojmovna razmerja znotraj specializiranega oz. strokovnega področja (Faber idr. 2007, prav tam, 127–128). Za terminologijo pomenskih shem je torej značilen večmodalen pojmovni opis, v katerem sovpadajo strukturirane informacije v terminografskih definicijah z vizualnimi informacijami v podobah z namenom boljšega razumevanja kompleksnih in dinamičnih pojmovnih sistemov (prav tam, 128).

3.1.4 Sociokognitivna terminologija

Sociokognitivni pristop k terminologiji je pristop razumevanja, gre pa za to, da razumevanje kategorij izhaja iz sobesedila (Temmerman 2000). R. Temmerman zato namesto o pojmih piše o enotah razumevanja (angl. *units of understanding*), kar naj bi omogočilo lažje prepoznavanje večbesednih strokovnih izrazov in njihovo ločevanje od terminoloških kolokacij.

Sociokognitivna terminologija se osredotoča na kognitivni potencial terminologije na specifičnem področju ter na terminološko variiranje v zvezi z verbalnimi, situacijskimi in kognitivnimi konteksti v diskurzu in v širokem razponu komunikacijskih okolij (Temmerman 2000 in 2005 v Faber Benítez 2009, 116). V nasprotju s splošno terminološko terminologijo (tudi R. Temmerman meni, da izrazov ne moremo obravnavati ločeno od pojmov. Pravi, da ima mnogo kategorij nejasne meje. Meni tudi, da optimalna struktura in tip definicije ne bi smela biti omejena le na en način in da je tip definicije odvisen od pojma, ki ga opredeljujemo. Enako kot že korpusna terminografija tudi R. Temmerman ugotavlja, da se večpomenskost in sopomenskost v strokovnem jeziku pogosto pojavljata ter morata biti zato vključeni v vsako realno terminološko bazo. Po njenem mnenju se kategorije, pojmi in strokovni izrazi oblikujejo oz. nastajajo dalj časa in bi jih morali raziskovati diahrono. Zato imajo sociokognitivni modeli pomembno vlogo pri razvoju novih idej.

Ta teorija se od drugih terminoloških teorij razlikuje po tem, da poudarja pojmovno organizacijo oz. organizacijo pojmov in se osredotoča na strukturo kategorij z vidika pristopov kognitivnega jezikoslovja. Sociokognitivne kategorije imajo za razliko od pojmovnih sistemov splošne terminološke teorije prototipsko strukturo, pojmovne ponazoritve pa imajo v začetku obliko kognitivnih modelov – tj. obliko ponazoritev razmerij med pojmi. Ta teorija se od drugih terminoloških teorij razlikuje tudi po tem, da je morda to prvi pristop, ki se resno ukvarja z zgodovinsko ali diahrono razsežnostjo strokovnih izrazov (Faber Benítez 2009, 117).

Sociokognitivne kategorije so osnovane na prototipski teoriji E. Rosch (1978 v Faber Benítez 2009, 117–118), ki uporablja stopnje tipičnosti kot konfiguralne vzorce za pojmovne kategorije oz. kategorije pojmov ali domen z malo ali brez upoštevanja njihove notranje strukture, vrste vsebovane informacije ali mreže, ki se pri tem formira. Vendar pa je notranja struktura kategorij pojmov prav tako pomembna, saj bi verjetno vplivala in omejila katerokoli vrsto meddomenskega oz. medpodročnega »zemljevida« ali kartiranja (mapiranja). Po prototipski teoriji je pojmovna mapa v obliki koncentričnih krogov, kjer so pojmi intuitivno postavljeni bližje ali dlje od prototipskega centra. Vendar pa niti prototipi niti idealizirani kognitivni modeli ne omogočajo obravnave sintagmatskih podatkov niti ne rešijo vprašanja, kako določiti relevanten prototipični center ali psihološko realen shematičen pomen znotraj pojma. Najpomembnejši prispevek te teorije pa je, kot že zapisano, njeno osredotočenje na diahroni vidik, in sicer v nasprotju z izključno sinhrono analizo splošne terminološke teorije (prav tam, 118). R. Temmerman idr. (2005, prav tam) npr. raziskujejo »besedno prepletanje«, da bi prepoznali zgodovino pomenov, predvsem njihov časovni razvoj, njihovo uporabo s strani različnih etničnih skupin in njihovo prisotnost v strokovnem, pa tudi v splošnem jeziku. V tem smislu to raziskovanje oz. ta teorija potrjuje dejstvo, da je metaforično modeliranje eden od mehanizmov, ki je uporabljen zavedno ali nezavedno pri oblikovanju strokovnih izrazov. Namen modeliranja je dobiti vpogled v poznavanje oz. dostop do znanja, kot to izhaja iz strokovnih izrazov in opisov v znanstvenih publikacijah.

Zadnje čase se sociokognitivna terminologija povezuje tudi z ontologijami – tj. t. i. termontografijo (kombinacija terminologije, ontologije in terminografije). Njen namen je povezati ontologije z večjezičnimi terminološkimi informacijami in vključiti ontologije med terminološke vire. Termontografija je po R. Temmerman in Kerremansu (2003, Faber Benítez 2009, 118) večdisciplinarni pristop, v katerem so teorije ter metode za večjezično terminološko analizo kombinirane z metodami in smernicami za ontološko analizo (npr. Fernandez idr., prav tam).

Nekateri primeri termontografskih pojmovnih razmerij so najbrž bolj podobni generično-specifičnim razmerjem starejše vrste, čemur pa se sodobna sociokognitivna terminologija izogiba. To kaže na to, da prototipi kljub svoji privlačnosti niso ravno uporabni kot način organiziranja kategorij, saj so odvisni od subjektivne presoje terminologa (nemogoče je definirati natančen ali pravi značaj centra prototipskih kategorij ali razložiti, kako bi lahko bile stopnje prototipskosti objektivno določene). Poleg tega se sociokognitivna teorija izogiba temu, da bi upoštevali skladnjo tako splošnega kot tudi strokovnega jezika (prav tam, 120).

3.1.5 *Socioterminologija*

Socioterminologija uporablja sociolingvistična načela in razlaga terminološko variiranje s prepoznavanjem terminoloških različic glede na različne kontekste rabe (Gaudin 1993 v Faber Benítez 2009, 113). Po T. Pihkala (2001, prav tam) se socioterminološki pristop osredotoča na družbene in situacijske vidike komuniciranja v strokovnih jezikih (na specializiranih področjih), kar lahko vpliva na strokovno komuniciranje in pojavitev variiranja strokovnih izrazov. Po mnenju socioterminologov je standardizacija strokovnega izrazja le utvara, saj se jezik nenehno spreminja, večpomenskost in sopomenskost pa sta v terminologiji ter strokovnih besedilih nujno prisotni. Uporaba enega strokovnega izraza namesto drugega je lahko odraz znanja, družbenega in poklicnega statusa skupine uporabnikov, kot tudi odraz razmerij moči v skupini govorcev. Terminološko variiranje pa kaže tudi na dejstvo, da pojmovni sistemi in definicije niso nespremenljivi (prav tam, 113–114).

3.1.6 *Komunikacijska terminologija*

Komunikacijska terminologija ali komunikacijska terminološka teorija skuša razložiti kompleksnost enot strokovnega jezika z družbenega, jezikovnega in kognitivnega vidika. Enote specializiranega znanja so torej zanjo večdimenzionalne (Cabré 2003 v Faber Benítez 2009, 114). V tem oziru se obnašajo kot besede splošnega jezika, njihova specifičnost pa se kaže v vrsti kognitivnih, skladijskih in pragmatičnih omejitev. Komunikacijska terminološka teorija obravnava terminološke enote kot »niz pogojev ali okoliščin« (Cabré 2003, prav tam), ki izhajajo iz lastnega področja znanja, konceptualne strukture, pomena, leksikalne in skladijske strukture ter vezljivosti, kot tudi iz komunikacijskega konteksta strokovnega diskurza.

T. Cabré (2003, prav tam) za ta pristop predlaga prispodobno vrat, ki predstavljajo možne načine dostopanja, analiziranja in razumevanja terminoloških enot. Do teh enot lahko dostopamo skozi troje vrat, odločitev za določena vrata (fokus) pa ne pomeni zavrnitve drugih dveh vidikov, ki (v ozadju) še vedno obstajata. Prispevek te teorije je pomemben zaradi raziskav različnih vidikov terminologije, npr. pojmovnih razmerij, terminološkega variiranja, luščenja strokovnih izrazov in apliciranja različnih terminoloških modelov na terminologijo (prav tam, 114–115).

Kot je zapisala avtorica teorije vrat (Cabré Castelví 2003, 186–187), teži njena teorija k temu, da bi izrazila pluralističen, vendar pa ne istočasen dostop do predmeta raziskovanja, in sicer na tak način, da bi se neposredno usmerili na predmet obravnave, tj. na terminološko enoto, ne glede na to, ali izhajamo iz pojma ali strokovnega izraza ali situacije. Terminološko enoto obravnava torej kot polieder s tremi »razglednimi točkami« oz. gledišči: kognitivnim (pojmem), jezikovnim (strokovni izraz) in komunikacijskim (situacija). Če te enote npr. analiziramo kot jezikovne enote (vstopimo skozi vrata jezikoslovja), to ne pomeni, da izgubijo svoj kognitivni ali družbeni značaj.

T. Cabré Castelví (prav tam) teorijo vrat utemeljuje s stališča teorije naravnega jezika. Po tej teoriji terminološke enote niso obravnavane ločeno od besed, ki sestavljajo govorečev leksikalni prostor, ampak kot posebni pomeni leksikalnih enot, ki jih ima govorec na razpolago. Te enote se od drugih razlikujejo po svoji semantični in pragmatični razsežnosti. Avtorica pravi, da leksikalna enota sama po sebi ni terminološka ali splošna, ampak je privzeto splošna in pridobi poseben ali terminološki pomen, ko se ta aktivira s pragmatičnimi značilnostmi diskurza. Ta pomen pa ni vnaprej določen in pripravljen sveženj informacij, temveč specifičen izbor semantičnih značilnosti v skladu z dejstvi vsakega posamičnega govornega dejanja. Tako bi znotraj te teorije obravnavali terminološke enote kot »enote s posebnim pomenom«. Vsaka leksikalna enota bi tako imela potencial, da bi postala terminološka enota. Pogoji za to, da je terminološka enota aplicirana na leksikalno enoto, ne obstaja pred uporabo v specifičnem komunikacijskem kontekstu. To stališče bi omogočilo razlago za to, kako leksikalne enote krožijo med splošnim in strokovnim diskurzom ter kako terminološke enote krožijo med različnimi vedami ali strokovnimi področji (prav tam, 187–190). Če se predpostavi, da se pridobivanje oz. usvajanje terminoloških enot vedno opira na znanje oz. poznavanje načel, pogojev in omejitev, ki uravnavajo splošno besedišče, ter da se le v nekaterih primerih opira na predhodno znanje leksikalnih enot, ki so v besedišču ali terminologiji že prisotne, potem predstavlja usvajanje terminoloških enot dinamično ponovno ali novo uporabo informacije, ki je že prisotna v besedišču učenca. Predpostavimo lahko tudi, da poteka usvajanje

leksikalnih enot iz naravnih načel, prisotnih v nevronskega sistema človeštva, in da ta načela sestavljajo skupno osnovo znanja vseh govorcev ne glede na jezik, ki ga ti govorijo, pri čemer je ta informacija slovnično udejanjena v vsakem jeziku drugače, v skladu s spodbudami iz konteksta (prav tam, 191–192).

90. leta 20. stoletja in nadaljnja desetletja so torej prinesla nove pristope oz. nove zamisli, kako razumeti in opisati terminologijo, ter povezala terminologijo kot vedo v širši družbeni, jezikovni in komunikacijski kontekst.

3.2 Standardizacija strokovnih izrazov

Kot lahko preberemo na spletnih straneh Infoterma (International Information Centre for Terminology), imajo standardi pozitiven in velik vpliv na številne vidike našega življenja. Standardi pripomorejo k izboljšavi vseh treh vidikov trajnostnega razvoja – ekonomskega, okoljskega in družbenega vidika. Standardi zagotavljajo kvaliteto in druge lastnosti proizvodov in storitev. Sodobni tehnični standardi se v veliki meri nanašajo na metode, kot so menedžment, dokumentiranje, prevajanje in lokalizacija, terminološko delo ali terminološko dejavnost idr.¹⁷ Na mednarodnem nivoju deluje danes verjetno več kot 200 strokovnih odborov ali komisij, ki standardizirajo lastno terminologijo. Če pa upoštevamo dejstvo, da je na svetu najbrž več kot 100 strokovnih komisij v društvih ali organih, ki so odgovorne za standardizacijo na regionalnih (npr. *CEN – the European Committee for Standardization*) in nacionalnih nivojih, potem je to več kot 3000 komisij, ki standardizirajo terminologijo.¹⁸

Standardizacija je »dejavnost vzpostavljanja usklajenih pravil in določil za ponavljajočo se uporabo, da se doseže optimalna stopnja urejenosti na nekem področju« (Vintar 2008, 71). Nanaša se predvsem na »izdelke in storitve, proizvodne metode in postopke, merske enote, varnost ljudi in blaga ter terminologijo in simbole« (prav tam). Glavni namen standardizacije strokovnega izrazja izhaja še iz osnovne teorije o terminologiji in je »uveljavljanje načela en pomen – en izraz« (prav tam). V širšem pomenu vključuje standardizacija vso dokumentirano in javno terminografsko dejavnost – »izid terminološkega slovarja ali terminološke baze na spletu«, v

¹⁷ Infoterm, <http://www.infoterm.info/standardization/> (6. 12. 2019).

¹⁸ Infoterm, http://www.infoterm.info/standardization/standardization_of_terminologies.php (6. 12. 2019).

ožjem pomenu pa se nanaša na »institucionalno normiranje izrazja, ki ga izvajajo mednarodni in nacionalni organi za standardizacijo« (prav tam).

Kot piše Sager (1990 v Rajh 2013), je potreba po standardizaciji ali normiranju bolj izražena v tehnologiji kot v znanosti in je pogojena z različnimi komercialnimi razlogi ali pa gre za vprašanje varnosti in zaščite. Znanost pa že po svoji naravi dopušča obstoj različnih šol, teorij in opredelitev, s tem pa tudi možnost soobstajanja različnih strokovnih izrazov. Lahko pa predpostavimo, da trenutno obdobje, za katerega je značilna povezanost, ki jo omogočajo sodobne komunikacijske tehnologije in tudi široka dostopnost platform za izmenjavo idej, mednarodnih znanstvenih in strokovnih časopisov ter konferenc, še dodatno pripomore k usklajevanju strokovnega izrazja, s čimer se zmanjšuje potreba po standardizaciji vsaj na mednarodni ravni oz. na ravni angleščine kot lingue franke (prav tam). Poleg tega tvorijo znanstveniki majhno homogeno skupnost, ki uporablja omejeno število jezikov in jim soobstajanje sopomenk ne predstavlja komunikacijske prepreke (prav tam).

Po mnenju Sagerja (1990 v Rajh, prav tam) prevladuje v Evropi zelo popustljiv ali ravnodušen odnos do standardizacije terminologije, sploh v primerih, ko so jeziki dovolj močni in razviti, da prenesejo občasen priliv tuje terminologije, ki se sčasoma zamenja z domačo ali pa jezikovno prilagodi. To omogočajo izidi knjig, priročnikov, navodil idr. V drugačnem položaju so po Sagerjevem mnenju dežele v razvoju. Prav tako je terminološki položaj bolj zapleten za nekatere majhne in nedominantne jezike v Evropi. Terminološki problemi se lahko pojavijo tudi, ko gre za prevzemanje tehnologij, pri čemer je pomembno, da vsi vključeni dobro razumejo tehnične in tehnološke koncepte. Take situacije bi morala reševati jezikovna politika s pomočjo različnih institucij, vendar pa se v praksi tuje strokovno izrazje najpogosteje »uvaža masovno in brez nadzora« (prav tam). T. Cabré (1998, prav tam) piše o nedominantnih jezikih v državah, ki so znanstveno in tehnološko odvisne od dominantnih jezikov in ki morajo tvoriti nove izraze. Tak proces zahteva dosti večja sredstva kot standardizacija že obstoječe terminologije v državah dominantnih jezikov, ki svoja znanstvena in tehnološka znanja izvažajo (prav tam).

Sager (1990, prav tam) je navedel naslednja načela, ki bi jim strokovni izraz v idealnih razmerah morali zadostiti: izraz mora biti jasen in jedrnat, enopomenski in natančen, leksikalno sistematičen, v skladu z vzorci tvorjenja besed v določenem jeziku, njegov pomen mora biti neodvisen od konteksta; obenem pa ne sme biti preveč opisen, ne sme imeti morfoloških variant ter

enakozvočnic in sopomenk. Temeljni cilj terminoloških načel in norm je doseganje maksimalne jasnosti ter konsistentnosti posameznega terminološkega sestava. Terminološka načela lahko služijo tudi kot smernice za tvorbo novega strokovnega izrazja (prav tam).

Po Gnutzmannovem mnenju (2009, 518) je danes v znanstvenem jeziku težnja v smeri standardizacije terminologije in strukture diskurza še vedno močna oz. še vedno »osnovna zahteva terminološkosti«, priznava pa, da je težko uresničljiva, zato je ključno standardizacijsko orodje še vedno terminološki dogovor (Korošec 1972, 142–143; Kalin Golob 1998, 313).

3.3 Terminološko prevzemanje: anglicizmi

3.3.1 Angleščina kot svetovni jezik znanosti

Mnogo strokovnega in znanstvenega izrazja je bilo v preteklosti v slovenščino prevzetega iz nemščine, tudi s pomočjo kalkiranja. Reindl (2009, 111) pravi, da so kalki iz nemščine prisotni na različnih področjih: na področju avstro-ogrske administracije, kulturnih konceptov, tehnologije, figurativnega jezika in vsakdanjega življenja. Teh kalkov se ne da prevesti v angleščino neposredno, temveč jih je treba prevesti nazaj v nemščino (besedo za besedo). Tako si lahko potem prevajalci pomagajo z bogatejšo zalogo leksike (prav tam).

Kot so se kljub nekaterim pozitivnim učinkom kalkiranja v slovenščini – tj. možnost bogatitve besedišča oz. zapolnjevanje leksikalnih vrzeli – na Slovenskem v preteklosti pojavljali upori proti tem procesom,¹⁹ tako se danes kažejo podobni odpori proti angleščini, predvsem pretiranemu prevzemanju (deloma tudi proti kalkiranju) ter izrinjanju slovenskega jezika v strokovno-znanstveni jezikovni zvrsti na račun angleščine (npr. Jesenšek 2016).

Pod vplivom globalizacije sodobnega življenja, gospodarstva in tehnologije se danes spreminja podoba strokovno-znanstvenega jezika v vseh evropskih jezikih (o tem Udier 2011 v prispevku o hrvaškem poslovnostrokovnem novinarstvu). Posledica globalizacije je tako tudi vstop globalizacijskega (angleškega) jezika v intelektualni prostor slovenskega knjižnega jezika – gre predvsem za prevzemanje vloge na področju znanosti in stroke, kar pomeni z ožjega jezikovnega vidika slabljenje smisla te zvrsti, s širšega vidika pa socialno diferenciacijo (Vidovič Muha 2007,

¹⁹ Primer je odpor do glagolskih kalkov iz nemščine, ki jih Trubarju očita Kopitar (Merše 2009, 145).

2009). Tudi M. Kalin Golob (2001, 235) navaja, da je med funkcijskimi zvrstmi danes največ angleških izposojenk v slengu in strokovno-znanstvenih besedilih (prim. tudi Bizjak Končar 2005, 65).

Po Gentschu (2005 v Bizjak Končar 2012, 65) so področja, za katera so raziskave drugih evropskih jezikov pokazale največjo pogostost prevzemanja iz angleščine, ekonomija, tehnologija, hrana, šport, zdravje in politika. Onysko (2007, 15) poleg že omenjenih področij (poslovni svet in tehnologija oz. računalniška tehnologija) izpostavlja še vpliv anglosaškega izrazja na področju turizma in prostega časa, modnega sveta in komunikacij, kjer so novi pojmi danes navadno sprejeti v jezik prevzemalec skupaj s svojim izvirnim poimenovanjem ter bogatijo njegov poimenovalni inventar.

Prevzemanje iz angleščine v slovenščino je bilo v začetku raziskovanja tega področja deležno večje pozornosti v splošnem (npr. Šabec 1992, Šušteršič 1993, Sicherl 1996, Kalin Golob 2001) kot v strokovno-znanstvenem jeziku (npr. Humar 2011, Kalin Golob 2008). Tudi v nemškem poslovnem jeziku, kjer se že dolgo čuti močan vpliv angleščine, je ta vpliv (razen vpliva na jezik oglaševanja) raziskovalce pritegnil pozneje oz. je bil dosti manj raziskan kot vpliv angleščine na splošni jezik (Picone 2006).

V zvezi z jezikovnim prevzemanjem in tvorjenjem domačega strokovnega izrazja v menedžmentu sem zasledila zgolj krajše prispevke oz. razmišljanja v reviji *Izzivi managementu*, v časopisu *Delo*, v prispevkih s konferenc (Černe 2017) ter v drugi literaturi (npr. učbeniški), kjer se avtorji z izpostavljanjem posameznih primerov ukvarjajo s prevzemanjem iz angleščine; deloma tudi s prevzemanjem iz nemščine (npr. v povezavi z *Zakonom o gospodarskih družbah*, ki je bil v slovenščino preveden iz nemščine).

Za področje, ki je povezano z menedžmentom, tj. za področje trženja/marketinga (ki je ravno tako kot menedžment interdisciplinarno področje),²⁰ je bila pred nekaj leti o (ne)prevzetosti strokovnega izrazja izvedena obširnejša raziskava v okviru doktorske disertacije I. Rajh (2013).

²⁰ Tako menedžment kot trženje/marketing vključujeta spoznanja več družbenih ved (npr. psihologije, sociologije, ekonomije, vedenjskih ved). Kot pojmovno področje se menedžment (ki označuje, kot že rečeno, bodisi organizacijsko oblastveno funkcijo bodisi proces (vodenje, organiziranje, načrtovanje in nadziranje) ali pa vodilne ljudi v organizaciji) prepleta tudi z drugimi vedami oz. področji, predvsem z organizacijskimi in vedenjskimi vedami, z ekonomijo in poslovnimi vedami. Za trženje pa pravi Drucker (kot že omenjeno), da je poleg inoviranja osnovna naloga menedžmenta.

Avtorica je obravnavala tendence tvorjenja strokovnega izrazja v hrvaščini in slovenščini (ter razlike med jezikoma) od leta 1970 dalje. Zastavila si je naslednje hipoteze oz. podhipoteze: a) Po letu 1970 je prišlo v hrvaška in slovenska besedila o trženju/marketingu veliko tujih besed, in sicer zaradi takratnega splošnega procesa internacionalizacije besedišča (hipotezo je avtorica tudi potrdila); b) Slovenska besedila iz 70. let vsebujejo več domačih strokovnih izrazov kot hrvaška, na kar je vplivalo večje zavedanje slovenskih ekonomskih strokovnjakov raziskovalcev o pomembnosti domače terminologije (tudi ta hipoteza je bila potrjena); c) V slovenskih besedilih je po letu 1980 naraslo število domačih strokovnih izrazov, in sicer kot posledica akcije *Slovenščina v javnosti* v poznih 70. letih (tudi ta hipoteza je bila potrjena); č) Hrvaška besedila iz 90. let zaznamujejo puristične tendence proti srbizmom in internacionalizmom (tudi ta hipoteza je bila potrjena) in d) V prvem desetletju 20. stoletja je zaradi globalizacije znanosti in poslovanja število anglecizmov v hrvaških in slovenskih besedilih o trženju/marketingu naraslo (ta hipoteza ni bila potrjena). Avtorica (Rajh 2013) je nakazala tudi možnosti za nadaljnje raziskovanje: a) raziskovanje razlik v procesu prevzemanju tujih strokovnih izrazov v hrvaščini in slovenščini (za slovenščino je bilo v raziskavi ugotovljenih več v zapisu neprilagojenih strokovnih izrazov kot pa v hrvaščini) ter b) raziskovanje razlik med prevajalskimi strategijami strokovnjakov in nestrokovnjakov (v raziskavi je bilo za slovenske prevajalce, ki so bili strokovnjaki z obravnavanega področja, ugotovljeno, da so se nagibali k ustvarjanju daljših različic oz. k parafraziranju v primerih prevodov angleških večbesednih strokovnih izrazov, medtem ko so se hrvaški prevajalci, ki niso bili strokovnjaki s področja, odločali za krajše rešitve, po zgledu krajših angleških jezikovnih struktur).

3.3.2 *Prevzeti strokovni izrazi in terminološki anglecizmi*

O. Kunst Gnamuš (1984, 53) je izpostavila, da ima lahko tuje strokovno izrazje na pomenskem področju določenega tujega jezika drugačno asociativno lego, kot jo ima vpeljani tuji izraz v slovenščini (prav tam). Avtorica tudi pravi (prav tam), da mora strokovno-znanstveni jezik omogočati mednarodno sporazumevanje in mednarodno skladje glede bistva predmetne vsebine znanstvenega izraza, zaradi česar se mnogi bojijo slovenjenja tujih izrazov.

O semantični integriranosti prevzete besede v jezik prevzemalec piše tudi Grzega (2003, 24) ter navaja Bellmanna in Tescha, ki sta ugotovila, da mora biti prevzeta beseda tudi semantično vpeta

v jezik prevzemalec – zavzeti mora torej ustrezno mesto v semantičnem polju jezika prevzemalca. Pomembno pa je tudi, kot smo že povzeli, razlikovanje glede na register oz. zvrst.

V strokovno-znanstvenem jeziku je veliko internacionalizmov ali besed, ki so si po zunanji podobi in navadno tudi po pomenu podobne v več jezikih in so večinoma neoklasičnega izvora – to so sorodnice (Vintar 2008, 111). Raziskave v zvezi s strokovnim besediščem so pokazale, da se strokovno izrazje v različnih vedah zelo razlikuje: iste besede imajo lahko zelo različno pojavnost (frekvenco), lahko se različno povezujejo z drugimi besedami in imajo pogosto tudi različne pomene (Hyland in Tse 2007 v Hyland 2009, 6).

Terminološki anglicizmi se danes pojavljajo v vseh evropskih jezikih. Tudi to področje je danes vedno bolj raziskano. Avtorji proučujejo različne vidike prevzemanja, med drugim tudi oženje in širjenje pomena pri prevzemanju, pomensko slabšalnost, izpust in prenos pomena (npr. Sicherl 1999, 102–127) ter stopnjo prilagojenosti, vključenosti in ustaljenosti v jeziku prevzemalca.

Bergh in Ohlander (2012, 281–304) npr. pišeta o direktnih anglicizmih v besedišču nogometa. Gaudio (2012, 311–322) prepoznava tri stopnje prevzetosti oz. vključenosti anglicizmov s področja ekonomije v italijanščino: neintegrirane oz. nevpete, delno vpete in popolnoma vpete anglicizme:

1. stopnja: nevpeti anglicizmi (v obravnavanem korpusu so se pojavili le enkrat – hapax legomenon): npr. *intelligent transport system*

2. stopnja: delno vpeti anglicizmi: npr. *venture capital* ali *capitale di rischio*, *mediatori* ali *broker*

a) z dodanim prevodom

b) z menjavanjem med anglicizmom in prevodno ustreznico ali pomensko izposojenko

3. stopnja: popolnoma vpeti anglicizmi – ni ustreznice v domačem jeziku ali pa je anglicizem popolnoma izpodrinil alternativni domači izraz: *market maker* (*dictionary: operatore indipendente*); *business angels* (*dictionary: investitori informali in capitali di rischio* (slovar: il Sansoni 2010)).

Kazalnike terminološke negotovosti ob prevzemanju strokovnega izrazja iz angleščine v norveščino prepoznava npr. tudi M. Kristiansen (2012) v članku o anglicizmih na področju poslovnih financ (*Financial Jargon in a General Newspaper Corpus*), med drugim sta taka

kazalnika še oklepaji in navednice. Deloma se ti kazalniki prekrivajo tudi s kazalniki (oz. označevalci) medleksemskih razmerij – o tem gl. več za slovenščino v Gorjanc in Vintar (2007).

3.3.2.1 Prevajanje strokovnih izrazov

Če želimo tuji strokovni izraz prevesti, ga moramo dobro razumeti. Pomen strokovnega izraza iščemo v njegovih opredelitvah, razlagah in sopomenkah, in sicer v strokovnih pojmovnikih, slovarjih, temeljnih in drugih strokovno-znanstvenih delih tega področja, korpusih, podatkovnih zbirkah, na svetovnem spletu in še kje.

Danes potreba po čimprejšnji uporabi novih pojmov – tudi v strokovno-znanstvenem jeziku – vpliva na hitro prevajanje, dobesedno prevajanje oz. kalkiranje in prevzemanje iz tujega jezika (angleščine), čeprav izraz v domačem jeziku že obstaja (prim. Udier 2011). Mnogo novih pojmov se najprej ustvari in poimenuje v angleščini, potem pa prek izposojanja in prevajanja prehajajo v druge jezike, dostikrat najprej kot citatne besede. Tako nastane tesna povezanost med novim strokovnim izrazom v jeziku prevzemalca in angleškim izrazom, kar omogoči postopen sprejem pri domačih strokovnjakih in zamenjavo tujega (v začetku lahko citatnega) strokovnega izraza (prim. Thelen in Steurs 2010, 200–201). Pri tem se lahko pojavijo dvojnice ali trojnice (zaradi razlik v prevajanju (kalkiranju ali prevzemanju) različnih avtorjev).

Z vidika prevajanja služi strokovno izrazje reševanju določenih prevajalskih problemov (najti ustrezen prevod za strokovni izraz), medtem ko lahko terminologom prevedeni dokumenti služijo kot vir pridobivanja terminologije, ko ni izvirnih besedil za določeno področje v ciljnem jeziku (Cabré 2010, 356). Glede na namen se prevajanje ukvarja z jezikovnim izražanjem semantično-pragmatične strukture, ki je izvorno nastala v drugem jeziku, namen terminologije kot vede pa je zbiranje strokovnih izrazov, da bi jih sestavili v zbirko in tako ustvarili terminološke pripomočke (glosarje, slovarje, besednjake ali baze podatkov), ki so enostavno dostopni in v pomoč poklicnim prevajalcem ter drugim strokovnjakom (prav tam, 357).

Pri prevajanju strokovnega izrazja prevajalci uporabljajo tri glavne vrste virov (Cabré 2010, 361):

- enojezično besedilno dokumentacijo (strokovna besedila na določeno temo, zaželjeno v elektronski obliki prek medmrežja),

- terminološko dokumentacijo (dvojezične in večjezične slovarje, terminološke baze in baze znanja),
- dvojezična ali večjezična besedila (vzporedne ali večjezične primerljive korpuse).

Kadar ni na voljo strokovnih dvojezičnih slovarjev ali kadar primerjamo več jezikov, so priročni tudi splošni (po možnosti spletni) večjezični slovarji.

Pri prevajanju strokovnega izrazja gre pogosto tudi za tvorjenje novih poimenovanj. Produktivna strategija za tvorjenje strokovnega izrazja v jeziku prevzemalca je lahko, kot navajata Mheta in Muhwati (2009, 150–156), kalkiranje prevzetih izrazov. Poleg tega (prav tam) se za tvorjenje strokovnega izrazja uporablja še parafraziranje/razlaga z drugimi besedami ali opisovanje (angl. *circumlocution*). Avtorja sta sicer obravnavala prevajanje prevzetih besed za namene tvorjenja strokovnih izrazov na področju glasbe z uporabo Chimhundujeve²¹ teorije razvijanja terminologije, poznane kot teorije skrbnega pregleda in uravnoveženja (angl. *the scan and balance theory*). Gre za sistematičen proces, ki vključuje razumevanje obeh jezikov in kultur. Pri tvorjenju novega strokovnega izrazja po tej metodi je osnovno pravilo, da tvorec novega strokovnega izraza razume svojo vlogo kot nenehno premikanje v jezik dajalca (angl. *source language*) in stran od njega v ciljni jezik (angl. *target language*), da bi našel ali skoval ustrezne strokovne izraze in jih potem uskladi ali uravnovesil v pomenu in obliki (prav tam, 151). Ta dva procesa se dogajata v šestih korakih: 1. seznanitev s strokovnim izrazom v izvornem jeziku, 2. splošno razumevanje strokovnega izraza v izvornem jeziku, 3. interpretacija/analiza izvornega izraza in vsega, kar se nanj nanaša, v kontekstu izvorne kulture. Tvorec po dekodiranju nadaljuje s procesom enkodiranja v ciljni kulturi: 4. splošno razumevanje strokovnega izraza v cilji kulturi in iskanje obstoječega strokovnega izraza, ki pa ga v ciljni kulturi ne najde, 5. interpretacija/analiza strokovnega izraza – skozi prevod izposojenke ustvari pojem strokovnega izraza v ciljni kulturi, ki je hkrati proizvod, ki se pojavi v naslednjem koraku, 6. strokovni izraz v ciljni kulturi (v ciljnem jeziku), tj. pomen, ki ga izraža leksikalna enota v koraku 1 – tako je doseženo ujemanje na pomenskem nivoju, za tem pa se uskladi še oblika, da bi dosegli ustrezen pomen v ciljnem jeziku (prav tam 151, 152). Če je doseženo ravnovesje med obliko in pomenom, je ustvarjeni prevod izposojenke ponavadi sprejemljiv. V koraku 4 (splošno razumevanje strokovnega izraza v ciljni kulturi in iskanje

²¹ Metoda je poimenovana po Hebertu Chimhundu, sociolingvistu iz Zimbabvejskega raziskovalnega sveta (Research Council of Zimbabwe).

obstoječega strokovnega izraza, ki pa ga prevajalec v cilji kulturi ne najde) se lahko – če prenesemo to še na druge jezike – ta proces nadaljuje tudi drugače: mogoče je, da se najde izraz, ki bi ga lahko prilagodili pomenu v izvornem jeziku. Kar je pomembno, je to, da prevod prevzete besede vsebuje »nespremenjeno jedro« (Bassnett-McGuire 1980, prav tam, 153) ali »obema besediloma ustrezno jedro« (Catford 1965, prav tam). Prevod izposojenke mora torej vsebovati to, kar imenuje Nida (1982, prav tam) funkcionalna ali dinamična enakovrednost (angl. *the functional or dynamic equivalence*).

Vendar pa niso vsi prevodi prevzetih besed učinkoviti – nekateri ne zajamejo pomena v izvornem jeziku (Mheta in Muhwati 153), torej je treba uporabiti drugačen način, drugačno strategijo. Poleg tega je tak način prevajalcu v pomoč le takrat, ko ima na razpolago vse informacije o besedi, ki jo prevaja (prav tam, 156). Te strategije naj bi poznali leksikografi (prav tam), so pa v pomoč tudi nejezikoslovcem in neprofesionalnim prevajalcem, ki so tudi strokovnjaki z določenega področja. Potrebno je torej oboje: dobro poznavanje vsebine pojma in dobro poznavanje jezika in njegovih zakonitosti. Ker to ni vedno združeno v isti osebi, je pomembno sodelovanje med prevajalci in strokovnjaki določenega področja.

4 STROKOVNI DISKURZ, DISKURZNE SKUPNOSTI IN ŽANRI

Poleg tega, da opišemo in razložimo terminološke enote, je treba pojasniti tudi, kako nastane novo strokovno znanje in kako je to spojeno v terminološko enoto. Ta naloga je predmet analize diskurza (Cabré Castellvi 2003, 192).

Analiza diskurza opredeljuje strokovni diskurz kot niz pogajalskih interakcij, ki jih prepoznamo po markerjih ali označevalcih, ki jih predstavljajo leksikalne ali morfološke enote, grafični elementi in/ali stava oz. razvrščenost informacij. Ta vzajemna vplivanja vodijo do določitve (ustalitve) pomena, in sicer ob polnem zavedanju ali z ozirom na jezikovni, tematski in situacijski kontekst vsakega poimenovanja. Ta določitev posebnega pomena je eden izmed pogojev za posebno oz. strokovno znanje. Vse navedeno se združi ob sestavljanju glosarjev; v njih se pomen enote ustali oz. določi s pomočjo opredelitve, razlage ali slike – ali pa drugače: s pomočjo diskurznihih metod v obliki metajezikovnega diskurza, reformulacij idr. (Cabré Castellvi 2003, 192).

Da bi razumeli jezikovno rabo v strokovno-znanstvenih revijah, ki jih izdajajo določene diskurzne skupnosti, je torej treba razumeti tudi širši kontekst, med drugim tudi vlogo diskurzne skupnosti, njene vrednote,²² konvencije in standarde, ki jih upošteva, ter njena pričakovanja. Prepoznati je treba t. i. jezikove posrednike, torej udeležence, ki sodelujejo pri nastajanju žanra, in ugotoviti, kako se v diskurzni skupnosti sprejemajo odločitve o rabi jezika (tudi v zvezi s strokovnim izrazjem določenega področja).

Poleg bralcev in avtorja besedila so v nastajanje besedila vključeni tudi drugi jezikovni posredniki (Lillis, Clogarurry 2006, 3). Avtorici (prav tam, 14) prepoznata tri skupine jezikovnih posrednikov: visokošolske učitelje in znanstvene raziskovalce, strokovnjake z določenega področja in strokovnjake s podpodročij. Predlagata še drugo delitev, ki je ožje uporabna pri strokovno-znanstvenih revijah, in sicer delitev na področne strokovnjake (recenzente in urednike), jezikovne strokovnjake (prevajalce, urednike, lektorje, učitelje jezika) ter področne in jezikovne

²² Relevantna pri tem je naslednja misel: »Ena od vrednot skupnosti je (tudi) skrb za lasten jezik; del vrednosti posameznika je (tudi) večjezičnost. Morda bi s to mislijo lahko povzeli trenje, s katerim se v sodobnem soodvisnem svetu vse bolj srečuje tudi visoko šolstvo, ki želi po eni strani igrati vlogo skrbnika nacionalnega jezika, po drugi pa se vse učinkoviteje vpenjati v mednarodno znanstveno skupnost, kar je skoraj predpogoj znanstvene odličnosti, a zahteva tudi rabo drugih jezikov« (Accetto 2010, 23).

nestrokovnjake (posrednike, ki so osebno povezani z avtorji, npr. življenjske partnerje, sorodnike in prijatelje, ki nudijo neformalno podporo pri nastajanju besedila).

V disertaciji bom izhajala iz Swalesove opredelitve diskurzne skupnosti in žanra. Avtor opredeljuje žanr kot skupek komunikacijskih dejanj (dogodkov), ki ga neka skupnost uporablja za dosego svojih komunikacijskih ciljev (1990, 58). V knjigi *Genre Analysis* (1990) je uvedel tri ključne koncepte za analizo žanra: diskurzna skupnost, žanr in naloga. Diskurzna skupnost ima šest določujočih značilnosti, in sicer: skupne in vsem znane cilje, mehanizme za komuniciranje med lastnimi člani, skupne mehanizme za nudenje informacij in povratnih informacij, uporabo enega ali več žanrov za komunikacijsko podporo oz. izpolnjevanje lastnih ciljev, ob tem pa še specifično besedišče ter mejno raven članov z ustrežno stopnjo pripadajočega vsebinskega in diskurznega znanja (prav tam, 24–27).

Oprelitev žanra je Swales pozneje še nadgradil. V knjigi *Research Genres* (2004, 61–68) je skušal koncept žanra zajeti s skupino metafor, ki ilustrirajo različne vidike žanra – od žanra kot okvira družbenih aktivnosti, skupka jezikovnih standardov, biološke vrste, družine pa do metafor žanra kot governnega dejanja in institucije.

Zadnja metafora poudarja, da žanri niso le produkti, ki jih samo vizualno in slušno zaznavamo, temveč so kompleksne institucije, ki vključujejo več ali manj tipizirane procese produkcije in recepcije, žanrske konvencije, standarde in pričakovanja, pri čemer tvorijo del večje mreže in so del vrednot, ki jih podpirajo. Prav institucionalizirani vidik žanra (ki vključuje žanrske konvencije, standarde in pričakovanja strokovne skupnosti) omogoča nekakšen dialog med tistim, ki žanr tvori oz. ustvarja, in tistim, ki ga sprejema. Swales (prav tam) torej razume žanre tudi kot uokvirjene v družbene aktivnosti, skupke jezikovnih standardov, kompleksne institucije.

Swalesov pristop je bil izredno odmeven tudi na področju akademske oz. strokovno-znanstvene zvrsti jezika (npr. Hyland 2009). S kulturno-družbenim kontekstom žanrov sta se med drugimi ukvarjali tudi T. Lillis in M. J. Curry (2006 v Hyland 2009).

Hyland (2009, 6) se za razliko od Swalesa namesto na znanstveno diskurzno skupnost osredotoča na znanstveno vedo. Pravi, da lahko tudi posamezne vede obravnavamo kot skupnosti, ki uporabljajo določen jezik. Vede nam pomagajo povezati pisce, besedila in bralce. Pojem vede je po njegovem mnenju pomemben prav pri proučevanju angleščine za akademske namene, saj smo postali bolj dovzetni za to, kako so žanri zapisani in kako se nanje odzivajo posamezniki, ki so

člani družbenih skupin. Vede lahko tako razumemo kot skupnosti, ki uporabljajo isti jezik ter združujejo pisce, besedila in bralce. Vede in posledično skupnosti, ki na njihovih področjih delujejo, pa določajo kontekst, v okviru katerega se učimo komunicirati in interpretirati govor (komuniciranje) ter pridobivamo specifične diskurzne kompetence, da se lahko udejstvujemo v skupnosti kot njeni člani. Vede torej lahko razumemo kot posebne načine, kako kaj počnemo, še posebej, kako uporabljamo jezik, da bi sodelovali ali bili v interakciji z drugimi v določenih prepoznavnih in znanih načinih. Vede torej oblikujejo to, kar počnemo v širšem okviru prepričanj, in določajo tudi konvencije ter narekujejo pričakovanja, ki dajejo besedilom pomen (Hyland 2009, 8).

Kot je dejal Swales (1990), je treba diskurzno skupnost in žanr obravnavati hkrati, zato da dobimo okvir, v katerem lahko proučimo, kako so pomeni družbeno oblikovani, in sicer z vplivi, ki so izven posameznika (Hyland 2009, 7).

Akademski žanr kot institucionaliziran diskurz torej odraža vrednostne sisteme in pričakovanja strokovnih skupnosti. Žanrska analiza upošteva kontekst, diskurzno skupnost pa lahko razumemo kot del tega konteksta.

Žanr je na ta način obravnaval tudi Hymes (1974 v Verdonik 2013, 637). V okviru etnografije komuniciranja, ki je eden od pristopov k analizi diskurza, je Hymes navedel kot sestavine govornega dogodka in govornega dejanja osem enot (shema SPEAKING): fizične in družbene okoliščine, udeležence, namene in cilje, zaporedje dejanj, način govora oz. odnos, stil, kanal, družbene konvencije ter žanr. Te sestavine so, kot piše D. Verdonik (prav tam), pogosto interpretirane kot sestavine konteksta.

V slovenskem prostoru zgornje ugotovitve niso neznanka. Že O. Kunst Gnamuš (1988 v Verdonik 2013, 633) je menila, da za učinkovito sporazumevanje ne zadošča opis jezika kot sistema, saj besedilo »nastaja v konkretnih okoliščinah in na njegovo oblikovanje ne vplivajo samo slovnična pravila, ampak tudi fizično, družbeno in psihično okolje, udeleženci, njihov položaj in moč, namere, želje, pričakovanja in medsebojna razmerja«. Besedilne vrste oz. žanre moramo torej obravnavati v okviru njihovega konteksta.

V novejšem času se je s slovenskimi akademskimi žanri in kontrastivno analizo diskurza ukvarjala zlasti A. Pisanski Peterlin. Kontrastivna analiza diskurza je »področje kontrastivnega jezikoslovja, ki se ukvarja s primerjavami dveh ali več jezikov na besedilni ravni« (Pisanski Peterlin 2009, 157).

Primarno izhodišče kontrastivne analize diskurza je bilo sicer pedagoško, danes pa se ugotovitve tega pristopa povezujejo tudi s prevodoslovjem (prav tam, 153). Avtorica meni, da je Swalesova opredelitev žanra (Swales 1990) pripomogla k boljši določitvi »izbranega gradiva, zavedanje, kako pomembno je poznavanje podatkov o informantih, pa je pripomoglo k boljši interpretaciji rezultatov. Ob vsem tem je razvoj tehnologije, predvsem v okviru korpusnega jezikoslovja, omogočil tudi uporabo novih metod, ki temeljijo na različnih vrstah elektronskega iskanja po velikih besedilnih zbirkah« (prav tam, 151). Raziskovalci lahko danes združujejo kontrastivno analizo diskurza, prevodoslovje in korpusni pristop, pri tem pa je pomembno vprašanje gradiva oz. korpusa, ki mora biti pri kontrastivnih raziskavah izbrano/izbran po strogih kriterijih, npr. po času nastanka, žanru, stroki itd. (prav tam, 154).

4.1.1 *Znanstveno pisanje in konvencije*

Po Hylandu (2009, 5) je akademsko oz. znanstveno pisanje učinkovito, ko pisci uporabljajo oz. upoštevajo konvencije, ki jih poznajo tudi drugi člani njihove skupnosti in se jim zdijo prepričljive. Proces pisanja vključuje oblikovanje besedila, ki ga bo bralec predvidoma prepoznal in ga tudi pričakuje. Proces branja vključuje tudi domneve o tem, kaj poskuša oz. želi avtor z besedilom doseči. Usklajevanje med avtorjem in bralcem torej omogoča sooblikovanje koherence na podlagi besedila. Hyland meni, da si morajo znanstveniki prizadevati, da bi uporabljali konvencije, ki jih drugi člani njihove vede (po Swalesu skupnosti) – tj. uredniki, recenzenti, področni strokovnjaki, učitelji in (zunaj) ocenjevalci – priznavajo in sprejemajo. Ravno zaradi tega je postala analiza diskurza osrednje sredstvo za prepoznavanje posebnih jezikovnih značilnosti določenih skupin; med različnimi vedami namreč obstajajo razlike.

5 RAZISKAVA: TERMINOLOŠKI ANGLICIZMI V MENEDŽMENTU

5.1 Cilji, raziskovalno vprašanje, hipotezi

Cilj raziskave je temeljita proučitev terminov, ki so iz angleščine prišli v slovensko terminologijo menedžmenta, in sicer z izhodiščem v načinu in v obsegu, kot ga kažejo strokovno-znanstveni prispevki, objavljeni v dveh ključnih revijah s tega področja v Sloveniji: reviji *Izzivi managementu* in reviji *Management*.

Kot smo navedli že v Uvodu, bomo v raziskavi odgovorili na eno raziskovalno vprašanje in potrdili oz. ovrgli dve hipotezi:

Raziskovalno vprašanje: Katere vrste prevzemanja glede na stopnjo prilagojenosti so prisotne (pogoste) v terminologiji s področja menedžmenta v obravnavanih besedilih?

Hipoteza 1: V obravnavanih besedilih revije *Management*, ki je v letih 2009–2011 objavljala prispevke v slovenščini in angleščini (danes pa samo še v angleščini), je več prevzetih strokovnih izrazov iz angleščine z manjšo stopnjo prilagojenosti slovenskemu jeziku kot v besedilih v reviji *Izzivi managementu*, ki je v omenjenem obdobju prispevke objavljala (in jih objavlja še danes) samo v slovenskem jeziku.

Hipoteza 2: O tem, ali bo v primeru sopomenskosti rabljen domači ali prevzeti strokovni izraz, odloča jezikovna politika obravnavanih strokovno-znanstvenih revij s področja menedžmenta.

5.2 Metodologija

Raziskava temelji na kvalitativni raziskovalni paradigmi ter subjektivnem pristopu k zbiranju in izbiranju strokovnega izrazja, in sicer z uporabo analitične raziskovalne metode, metode selekcije ter metode primerjave.

5.2.1 Metode dela

V raziskavi smo uporabili tri metode: ročno izpisovanje, analizo konteksta in polstrukturirano intervjuvanje.

Z metodo izpisovanja (torej metodo od spodaj navzgor) smo pridobili seznam vseh strokovnih izrazov – tako prevzetih (ne glede na izvorni jezik) kot neprevzetih, ki so se pojavili v vzorcu (o vzorcu gl. več v naslednjem razdelku). Pri tem izpis ni bil popolni, temveč selektivni. Presoja o tem, ali gre za strokovni izraz ali ne, ali gre za strokovni izraz z obravnavanega področja ali ne ter kje je meja strokovnega izraza, je bila subjektivna, naštetega tudi nismo preverjali pri področnem strokovnjaku.²³

Pri izpisu je bila ohranjena avtentičnost v zapisu, vključeni so bili tudi kazalniki terminološke neustaljenosti ali neodločnosti.

Neprevzete strokovne izraze smo izpisali zaradi njihove morebitne sopomenskosti terminološkim anglicizmom in zato, ker so nekateri na prvi pogled neprevzeti izrazi v resnici prevzeti – kalki – ali pa prilagojeni do nerazpoznavnosti (npr. nemicizmi).

Pri prevzetih strokovnih izrazih so bili vključeni predvsem izrazi, ki imajo v angleščini isti koren kot v slovenščini (tudi če niso prevzeti iz angleščine). Pri tem smo se osredotočili na ključne izraze z obravnavanega področja ter krovne izraze s področij, ki so z menedžmentom tesno povezana (organizacija, trženje oz. marketing ter inoviranje). Pri meji strokovnega področja smo ravnali po zgledu Logar, Vintar (2008).

Skupno je bilo izpisanih 1116 strokovnih izrazov.

Izpisani strokovni izrazi so bili v delu analize primerjalno dopolnjeni še izrazi iz slovarjev in podobnih jezikovnih virov (kateri natančno, je razvidno v naslednjem razdelku), izpis smo torej dopolnili tudi z metodo od zgoraj navzdol.

Izpisovanje je bilo dopolnjeno še z analizo konteksta prevzemanja na podlagi podatkov iz kolofona obravnavanih revij, obeh uvodnikov v prvo številko, prispevkov o terminologiji (*Izzivi managementu*, Sekcija za izrazje) ter podatkov na spletni strani društva, ki izdaja revijo *Izzivi managementu*. Namen te analize je bil ugotoviti vzroke odločitev avtorjev za rabo določenega strokovnega izrazja in vzroke za pojav sopomenskih strokovnih izrazov. Pozorni smo bili tudi na

²³ Kljub temu ocenjujem, da je moje poznavanje strokovnega izrazja menedžmenta dovoljšnje za to, da izpis ustrezal potrebam disertacije. Čeprav nisem področni strokovnjak, imam reden in večletni stik s strokovnim izrazjem menedžmenta prek študija in udejstvovanja v tej diskurzni skupnosti. Končala sem magistrski študijski program »Management v izobraževanju«, sem pridružena članica Katedre za management Fakultete za management Univerze na Primorskem in članica društva SAM. Vsekakor pa so bili področni strokovnjaki vključeni v naslednjo metodo dela, tj. intervjuvanje.

podatke o jezikovni politiki oz. odnosu do prevzemanja v revijah, kar je služilo kot vez med besedili (prva metoda) in intervjuji (tretja metoda). Ravnali smo torej v skladu s teorijo analize diskurza in sociolingvistiko ter sociokognitivnim pristopom, v intervjuje pa smo vključili tudi nekaj dejavnikov, ki jih v obliki vprašanj obravnava Higov prilagoditveni kulturni model (1979), npr. vidik dominantne kulture, podatke o prevzemalcih, vzroke za prevzemanje in vzroke za določen način sprejemanja novih glasov (v našem primeru [dž]).

5.2.2 Vzorec

Raziskava je vključevala dva vzorca: a) vzorec pisnih besedil za izpis strokovnih izrazov in analizo konteksta njihove rabe ter b) vzorec izpraševancev.

5.2.2.1 Pisna besedila

Analizirali smo dve slovenski strokovno-znanstveni reviji s področja menedžmenta: revijo *Izzivi managementu* in revijo *Management*, in sicer v naslednjem obsegu:

- 3 letniki (6 števil) revije *Izzivi managementu* (2009–2011), skupaj 250 strani oz. 133.255 besed,
- 3 letniki (12 števil) revije *Management* (2009–2011), skupaj 419 strani; in prva številka revije *Management* (2006), 95 strani; vseh 13 števil skupaj 422.622 besed.

V vzorec smo vključili vse vrste besedil: članke, uvodnike, recenzije, informacije o novostih s področja menedžmenta ter ostale prispevke.

V *Izzivih managementu* so objavljena predvsem besedila z obravnavanega področja, medtem ko v *Managementu* nekateri prispevki segajo tudi na sorodna področja. Revija *Management* vsebuje tudi članke v angleščini, ki niso bili predmet te raziskave (v obravnavanem obdobju je bil sicer tak le eden).

Revijo *Izzivi managementu* izdaja društvo Slovenska akademija za management. Društvo združuje strokovnjake z različnih fakultet, a je, sodeč po aktivnih članih, še najbolj vezano na Ekonomsko

fakulteto UL. Društvo ima tudi Sekcijo za izrazje in spletno dostopen *Angleško-slovenski prevajalnik strokovnih izrazov*.²⁴ Revija *Management* izdaja Fakulteta za management UP.

Za reviji *Izzivi managementu* in *Management* smo se odločili, ker so starejše revije s področja menedžmenta in teorije organizacije oz. ekonomije pri nas (*Economic Business Review – EBR, Organizacija, Naše gospodarstvo*) v času nastajanja disertacije večino člankov objavljale v angleškem jeziku.²⁵ Obenem sta izbrani reviji že približno pred desetletjem postali izrazito osredotočeni le na področje menedžmenta in sorodnih ved.

Revija *Management* je prosto dostopna strokovno-znanstvena revija, ki je v obravnavanih letih izhajala v tiskani in elektronski obliki. O tem, komu je namenjena, je v kolofonu revije zapisano:

Revija *Management* je namenjena managerjem in podjetnikom, raziskovalcem in znanstvenikom, študentom in izobražencem, ki snujejo in uporabljajo znanja o obvladovanju organizacij. Združuje dejavnostne, vedenjske in pravne vidike managementa in organizacij. Obravnava dejavnosti organizacij, njihovo urejenost in sredstva, ki jih uporabljajo. Obsega management tehnologij in management ljudi, obravnava delovanje organizacij v različnih okoljih. Zastopa svobodo misli in ustvarjanja, sprejema različnost vrednot, interesov in mnenj. Zavzema se za etičnost odločanja, moralnost in zakonitost delovanja. Revija *Management* je vključena v EconPapers in DOAJ; izhaja s finančno pomočjo Agencije za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije.

Revija izhaja štirikrat letno, in sicer od leta 2006 dalje. V letih 2009–2011 je bil njen odgovorni urednik Mitja Tavčar (UP), glavni urednik pa Štefan Bojnec (prav tako UP). Mednarodni uredniški odbor je sestavljalo 27 članov. Revija je imela v obravnavanih letih lektorico za slovenščino, občasno (za drugo, tretjo in četrto številko letnika 2010 ter za letnik 2011) pa tudi lektorja za angleščino; že leta 2007 so se namreč v reviji začeli pojavljati članki v angleščini, in sicer po en članek na številko.

Revija *Izzivi managementu* je spletno prosto dostopna strokovno-znanstvena revija. Njena naloga je, sodeč po Uvodniku v prvo številko (2009), prispevati k razvijanju pretoka sporočil med teorijo in prakso menedžmenta. Revija izhaja dvakrat letno pri društvu SAM, in sicer od leta 2009 dalje.

²⁴ Dostopno prek: <http://sam-d.si/slovar/> (4. 12. 2018).

²⁵ Danes te revije objavljajo članke samo v angleškem jeziku, revija *EBR* pa eno številko letno v slovenščini. Od leta 2005 sicer izhaja tudi revija *Projektna mreža Slovenije – PMS* (izdaja jo Slovensko združenje za projektni management), ki tudi objavlja besedila v slovenščini, od leta 2012 izhaja še *Revija za univerzalno odličnost* (Fakulteta za organizacijske študije v Novem mestu), tudi ta objavlja besedila v slovenščini.

Njen urednik pa je bil v času, ki smo ga zajeli v vzorec, Jure Kovač (UM). Uredniški odbor je sestavljalo šest članov. Revija je imela v obravnavanih letih tudi lektorico za slovenski jezik.

5.2.2.2 Izpraševanci, izvedba intervjujev in intervjujska vprašanja

Intervjuvala sem 16 oseb, povezanih z revijami s področja menedžmenta v Sloveniji: 12 urednikov oz. članov uredniških odborov, 2 lektorici za slovenščino in 2 prevajalki (angleščina – slovenščina):

A1²⁶ – Management: 2 urednika in 1 član uredniškega odbora

A2 – Izzivi managementu: 2 urednika (1 istočasno tudi član uredniškega odbora revije Projektna mreža Slovenije) in 2 člana uredniškega odbora (tudi člana Sekcije za izrazje SAM)

A3 – EBR: 2 člana uredniškega odbora

A4 – RUO (Revija za univerzalno odličnost): 1 urednik in 1 član uredniškega odbora (en član uredniškega odbora je isti kot pri reviji Management)

A 5 – Naše gospodarstvo: 1 član uredniškega odbora

Organizacija – član uredniškega odbora, tudi član uredništva pri reviji *Izzivi managementu* (A2) in en član že pri reviji *Management* (A1)

Projektna mreža Slovenije – 1 član uredniškega odbora, tudi član uredniškega odbora revije *Izzivi managementu* (A2)

Intervjuji so bili izvedeni med julijem 2018 in februarjem 2019. Prošnjo za intervju s podatki o razlogih in namenu raziskave sem poslala 18 naslovnikom, in sicer po elektronski pošti. Izmed 14 urednikov in članov uredniških odborov samo en naslovnik ni odgovoril na mojo pošto (je upokojen, tako da morda ne uporablja več meni znanega e-naslova), eden pa je želel opraviti intervju v poznejšem času, ki je bil za disertacijo že prepozen. Intervjuje sem tako izvedla z 12 uredniki oz. člani uredniških odborov, dvema prevajalkama in dvema lektoricama.²⁷ Dan pred intervjujem sem vsem izpraševancem po elektronski pošti na vpogled poslala intervjujska

²⁶ Kode A1 itd. bodo uporabljene tudi v nadaljnji analizi.

²⁷ Dodatno sta mi ena lektorica in en prevajalec odgovore na intervjujska vprašanja poslala po elektronski pošti, vendar pa teh odgovorov v disertacijo nisem ključila; deloma zaradi časovne zakasnitve, deloma zato, ker so bili njihovi odgovori pisni in ne ustni kot pri ostalih izpraševancih.

vprašanja. Intervjuji so trajali povprečno 60 minut. Intervjuje sem zvočno posnela in transkribirala.²⁸ Tako posnetki kot transkripti so bili naknadno anonimizirani.

Na podlagi pregleda literature in lastnega delnega poznavanja problematike sem oblikovala tri vprašalnike (gl. spodaj in Prilogo 1), in sicer posebej za urednike (oznaka A), lektorje (oznaka B) ter prevajalce (oznaka C). Vsebovali so 27–37 vprašanj, organiziranih v štiri sklope. Analizo vsebine intervjujev sem opravila na podlagi kodiranja in izločitve besedila ter s pomočjo (prirejene) analize tematske mreže (Stirling 2001 v Roblek 2009, 54, Roblek 2009, 56–68).

V nadaljevanju predstavljamo vprašalnik za urednike in člane uredniških odborov.²⁹

I. sklop: Uvodna vprašanja

Ste (Bili ste) član uredniške skupine in recenzent pri reviji *Management/Izzivi managementu*/drugi reviji, raziskovalec in tudi visokošolski predavatelj.

1. Kakšno je vaše uredniško in recenzentsko delo? (Ste v tej vlogi (urednik in recenzent) redno ali občasno? Ti dve vlogi opravljate še pri drugih domačih in tujih revijah? Se ti dve vlogi glede na revijo razlikujeta? Če da, kako?)
2. Revija, pri kateri ste urednik, obravnava področje menedžmenta/managementa in organizacije. Menedžment/management uvrščamo po nekaterih klasifikacijah v ekonomijo, po drugih pa v upravne in organizacijske vede (poleg menedžmenta so v to skupino uvrščene še javna uprava, javne službe in logistika). Kaj je po vašem mnenju ustrežnejša uvrstitev oz. zakaj več različnih uvrstitev?
 - a. Kaj imata po vašem mnenju skupnega javna uprava in menedžment/management? Se vam zdi izraz javna uprava ustrezen?
3. Kako razumete besedo menedžment/management na vašem strokovnem področju?
4. Po kateri strokovni literaturi najpogosteje posegате: domači ali tuji? V katerem jeziku/katerih jezikih je tuja strokovna literatura, ki jo prebirate? Govorite še katere druge tuje jezike? Katere?
5. Ste študirali doma in/ali tudi v tujini? V katerem kraju oz. državi?
6. Ali menite, da vaše branje in objavljanje besedil v angleškem jeziku (če objavljate v angleškem jeziku) vpliva na vaše pisanje v slovenskem jeziku? Kaj vas spodbuja k pisanju v angleškem (tujem) jeziku?
7. Ali menite, da pisanje slovenskih člankov na podlagi angleške literature v vašem primeru vpliva na uporabljeno strokovno terminologijo v slovenskem jeziku (uporabljate zato več anglicizmov ali na hitro

²⁸ Zvočni posnetki in transkripti so dostopni pri avtorici. Ob tem naj še dodam, da zaradi tehničnih težav zadnji del intervjuja z enim izpraševancem ni bil zvočno posnet, temveč samo sproti ročno zapisan. Eden od intervjujev se je zaradi nepričakovane obveznosti izpraševanca predhodno končal pri zadnjem sklopu vprašanj. Z enim izpraševancem je bil posnet samo začetek, intervju pa je bil zapisan in nato overjen pri izpraševancu.

²⁹ Za lektorje in prevajalce prilagojena vprašalnika sta v Prilogi 1.

- dobesedno prevedenih izrazov) ali pa je vaše ustvarjanje enako, kot če bi to potekalo na podlagi slovenske literature?
8. Ali lahko približno ocenite oz. ali menite, da je v reviji (*Management/Izzivi managementu/druga revija*) preveč / srednje veliko število / malo angleizmov? Lahko navedete nekatere (moteče angleizme)?
 9. Kaj menite o objavljanju slovenskih avtorjev z vašega strokovno-znanstvenega področja v angleškem jeziku? Je za vas pomembnejše vaše objavljanje strokovno-znanstvenih prispevkov v slovenskem ali v angleškem jeziku? Zakaj je eno za vas pomembnejše od drugega oz. enako pomembno?
 10. Kaj je po vašem mnenju vzrok, da vedno več slovenskih strokovno-znanstvenih revij z obravnavanega področja objavlja vedno več člankov v (ali samo v) angleškem jeziku? Predlagate kako rešitev oz. spremembo glede tega stanja ali menite, da je v redu tako? Če da, zakaj?
 11. Ali se ukvarjate tudi s pedagoškim delom? Kaj je po vašem mnenju naloga visokošolskega učitelja na področju strokovne terminologije?
 12. Ste avtor učbeniških ali drugih študijskih gradiv v slovenskem jeziku? Če da, kaj vas spodbuja k pisanju teh gradiv in kakšne prednosti to prinaša (tudi glede slovenske terminologije)? Kakšne so zadrege pisanja teh gradiv v slovenščini?

Izpraševalčeve opombe:

II. sklop: Prevezanje (angleških) strokovnih izrazov in domači strokovni izrazi

1. Lahko navedete nekaj prevzetih besed (tujk) iz angleščine, ki jih uporabljate, in nekaj takih, ki jih ne bi uporabljali (a jih uporabljajo drugi), kot strokovne izraze na vašem strokovnem področju?
2. V nadaljevanju vam bom pokazala 18 strokovnih izrazov. Katere izmed spodaj navedenih izrazov s področja managementa/menedžmenta in organizacije bi uporabljali (uporabljate)/ne bi uporabljali (ne uporabljate) ali pa uporabljate včasih, včasih pa ne? Kaj uporabljate namesto njih oz. ali lahko predlagate ustrežnejši izraz?

Strokovni izraz	Izraz uporabljam/bi uporabljal.	Navedite še drug (domači) izraz, ki ga uporabljate/bi ga uporabljali namesto prevzetega strokovnega izraza.
korporacija angl. corporation	DA NE DA IN NE	
organizacija (kot združba) angl. organization	DA NE DA IN NE	
management (kot proces, znanost) angl. management	DA NE DA IN NE	
menedžment (kot proces, znanost) angl. management	DA NE DA IN NE	
management (kot vodilni kader) angl. management	DA NE DA IN NE	
menedžment (kot vodilni kader) angl. management	DA NE DA IN NE	
koordiniranje	DA	

angl. coordination	NE DA IN NE	
projektno obvladovanje kriz angl. project crisis management	DA NE DA IN NE	
kompetenca angl. competence	DA NE DA IN NE	
depresija angl. depression	DA NE DA IN NE	
dezinvestiranje angl. disinvesting	DA NE DA IN NE	
dokapitalizacija angl. recapitalization	DA NE DA IN NE	
restrukturiranje angl. restructuring	DA NE DA IN NE	
outsourcing angl. outsourcing	DA NE DA IN NE	
(notranji) resursi angl. (internal) resources	DA NE DA IN NE	
tim angl. team	DA NE DA IN NE	
marketing angl. marketing	DA NE DA IN NE	
rivalstvo angl. rivalry	DA NE DA IN NE	
(re)pozicioniranje angl. (re)positioning	DA NE DA IN NE	
imidž angl. image	DA NE DA IN NE	
človeški potencial angl. human potential	DA NE DA IN NE	

3. Kako bi opredelili naslednje izraze: gospodarjenje, management/menedžment, menedžiranje, obvladovanje, ravnanje z, urejanje, upravljanje in vodenje? So kateri izmed njih sopomenski?

Izpraševalčeve opombe in razmišljanja:

III. sklop: Jezikovna politika in drugi dejavniki, ki vplivajo na oblikovanje in razvoj terminologije

1. Ali ima slovenska revija (*Management/Izzivi managementu/druga revija*), pri kateri ste urednik (in recenzent), izoblikovano jezikovno politiko glede prevzemanja terminologije? Če da, ali se ta priporočila dosledno upoštevajo?
2. Ali so v odločanje o ustrezni terminologiji vključeni še drugi akterji/telesa ali zapisani napotki, dokumenti na strokovnem in/ali nacionalnem nivoju? Če menite da, kateri? Menite, da bi se lahko njihovo delo (npr. glede organizacije, odzivnosti in dosegljivosti) izboljšalo? Če da, kako?
3. Kateri problemi v zvezi s terminologijo in prevzemanjem tujih (angleških) strokovnih izrazov so na vašem

- področju najbolj pereči in kaj bi bili lahko vzroki zanje? Katere rešitve predlagate?
4. Ali pri reševanju terminoloških problemov sodelujete z drugimi strokovnjaki z vašega področja ali jezikoslovci? Če da, s katerimi in kako? Kako probleme rešite?
 5. Kakšna so medsebojna razmerja in vpliv jezikovnih posrednikov (avtorjev, recenzentov, lektorjev, urednikov, prevajalcev) pri odločanju o ustrezni rabi strokovnega izrazja (domačih ali tujih izrazov)? Kdo ima po vašem mnenju največjo »moč« odločanja v zvezi s prevzemanjem strokovnih izrazov?
 6. Ali menite, da je zaradi objavljanja (tudi) v angleščini (v reviji Management/druga revija) v slovenskih prispevkih več terminoloških anglicizmov?/Ali menite, da je zaradi objavljanja samo v slovenščini (v reviji Izzivi managementu) terminoloških anglicizmov manj?
 7. Se njihovo število v recenzentskem postopku zmanjša? Spodbujate sodelovanje med avtorji in lektorji oz. prevajalci?
 8. Kdo oz. kaj (poleg zgoraj navedenega) še vpliva na vaše odločanje glede rabe domačih in/ali prevzetih (angleških) strokovnih izrazov in na enotnost strokovne terminologije? Kaj ima pri tem najpomembnejši/najmočnejši vpliv?
 9. Ali je stroka oz. strokovna skupnost, v kateri delujete, enotna pri odločanju za prevzemanje ali proti prevzemanju tujih (angleških) strokovnih izrazov (Lahko navedete primer strokovnega izraza)? Zakaj da/ne?
 10. Obstajajo na vašem področju (nepovezane) strokovne skupnosti (stanovska združenja ali društva)? Če da, katere?
 11. Kakšen vpliv ima, po vašem mnenju, na rabo prevzetih ali domačih strokovnih izrazov visoko šolstvo (jezikovna politika v visokem šolstvu, predavatelji, visokošolski učbeniki in druga visokošolska strokovna literatura ter viri)?
 12. Kakšen vpliv ima na prevzemanje angleških besed, po vašem mnenju, naraščajoča dvojezičnost (angleščina kot drugi jezik, ki naj bi ga vsi obvladali)?
 13. Ali imajo po vašem mnenju družbeni sistem, ideologija in vladajoča elita vpliv na rabo določenih strokovnih izrazov in prevzemanje? Če da, kako? Lahko navedete kak primer?
- Izpraševalčeve opombe in razmišljanja:

IV. Sklop: Zaključna vprašanja

1. Kako bi se po vašem mnenju lahko bolje in intenzivneje ukvarjali z oblikovanjem in razvijanjem strokovne terminologije obravnavanega (oz. vašega) področja v Sloveniji?
2. Imate kakšno vprašanje (oz. ali ga ima izpraševalec) v zvezi z obravnavano tematiko ali raziskavo?
3. Bi v zvezi z obravnavano tematiko še kaj pripomnili?

V. sklop: Splošni podatki

Formalna izobrazba:

diploma s področja _____ magisterij s področja _____ doktorat s področja _____

Strokovno področje/raziskovalno področje:

Primarno delo: raziskovalec učitelj drugo: _____

Drugo delo (npr. delo v tujini ali v drugi organizaciji): _____

Delovna doba: Ustrezno označite ali dopišite.

skupaj na tem delovnem mestu

manj kot 5 let manj kot 5 let

5–10 let 5–10 let

10–15 let 10–15 let

15–20 let 15–20 let

več kot 20 let več kot 20 let

Starostna skupina: Ustrezno označite ali dopišite.

manj kot 35 let

35–50 let

51–65 let

66 let ali več

Član združenja/društva: da ne ne več

Naziv združenja/društva: _____

Vloga (npr. predsednik, aktivni član, manj aktivni član idr.): _____

5.2.2.3 Strokovno-znanstvena diskurzna skupnost

Ker je treba žanre in pojave, povezane z njimi, tudi strokovno izrazje in njegovo prevzemanje, proučevati skupaj s kontekstom, so za našo raziskavo pomembni tudi podatki o diskurzni skupnosti (njenih ciljih, vrednotah, dogovorih, pričakovanjih). V skladu z izbranimi revijama sta diskurzni skupnosti v tej raziskavi dve: prva je strokovno-znanstvena skupnost revije *Izzivi managementu*, druga pa strokovno-znanstvena skupnost revije *Management*, pri čemer so nekatere osebe del obeh. V spodnji tabeli je zgoščen prikaz njunih značilnosti.

Tabela 1: Značilnosti strokovno-znanstvenih diskurzni skupnosti revije *Izzivi managementu* in revije *Management*

	<i>Izzivi managementu</i>	<i>Management</i>
--	---------------------------	-------------------

Strokovno-znanstvena skupnost (članstvo)	jezikovni posredniki revije (uredniki, avtorji, recenzenti), njeni bralci (teoretiki in praktiki), društvo SAM (s Sekcijo za izrazje), del UL EF in širše (predvsem slovenski prostor, tujina izjemoma)	jezikovni posredniki revije (uredniki, avtorji, recenzenti), bralci (teoretiki in praktiki), UP FM in širše (slovenski prostor in tujina)
– Podskupina	člani druge diskurzne skupnosti: lektorji za slovenski jezik	člani druge diskurzne skupnosti: lektorji za angleški in slovenski jezik
Cilji skupnosti	povezovanje teorije in prakse; razvijanje odprtega prostora dialoga med teoretiki in praktiki	povezovanje teorije in prakse; vključevanje v procese globalizacije in civilizacije znanja
Vrednote skupnosti	odprtost za dialog; kakovost besedil; domače strokovno izrazje	svoboda misli in ustvarjanja; sprejemanje različnosti vrednot in interesov, mnenj in stališč; etičnost odločanja; moralnost in zakonitost delovanja; kakovost besedil; domače strokovno izrazje
Mehanizmi za komuniciranje med člani in nudenje informacij	Klepetalnica društva SAM, letna konferenca društva SAM, letna skupščina društva SAM	letna konferenca FM
Vrsta revije	strokovno-znanstvena	strokovno-znanstvena
Izdajatelj	društvo SAM	UP FM
Urednik (2009–2011)	član UM	član UP
Uredniški odbor	člani UL EF in praktiki	člani UP FM, UL EF, UM FOV, člani tujih univerz, inštitutov in akademij in Svetovne banke
Avtorji prispevkov	teoretiki in praktiki	teoretiki (v večini) in praktiki
Ciljni bralci	teoretiki in praktiki	teoretiki (v večini) in praktiki
Pričakovanja glede prevzemanja	uporaba domačih strokovnih izrazov (če ti obstajajo)	uporaba domačih strokovnih izrazov (če ti obstajajo)
Dogovori/priporočila glede prevzemanja	prednost domačih strokovnih izrazov pred tujimi	prednost domačih strokovnih izrazov pred tujimi
Odločanje glede prevzemanja	vpliv Sekcije za izrazje društva SAM (izdajatelja revije)	»Zaželena je raba slovenskih različic strokovnih terminov namesto tujk« (v kolofonu: Navodila avtorjem)

5.2.3 Referenčno gradivo

Pri analizi strokovnih izrazov smo uporabili še naslednje referenčne vire:

- *Baza slovenskih sinonimov*. 2017–2019. Dostop 24. 2. 2019, <https://sinonimi.si/>.
- Bunc, Stanko. 1981. *Slovar tujk*. Ljubljana: Glotta.
- Collin, Peter H. (prevod: Majda Ažman-Bizovičar). 1996. *Angleško-slovenski in slovensko-angleški poslovni slovar*. Ljubljana: DZS.
- *Collins Cobuild Dictionary of English*. 1989. London: Collins.
- *Digitalna knjižnica Slovenije (dLib)*. Dostop 24. 2. 2019, <https://www.dlib.si/>.
- Društvo znanstvenih in tehniških prevajalcev Slovenije. *Slovensko-angleški slovar*. Dostop 24. 2. 2019, <http://dztps.si/sl/glosarji/interaktivni-slovarji/slovensko-angleski-poslovni-slovar>.
- *Evroterm*. Vlada Republike Slovenije. Dostop 24. 2. 2019, <https://evroterm.vlada.si/>.
- Filipović, Nenad, Milojka Popović, Danica Purg in Denise Vakanjac. 2001. *Slovar poslovnih izrazov v angleščini in slovenščini*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- *Finance*. Dostop 24. 2. 2019, <https://www.finance.si/>.
- *Gigafida*. Dostop 24. 2. 2019, <http://www.gigafida.net/>.
- Görlach, Manfred. 2005. *A Dictionary of European Anglicisms*. Oxford: Oxford University Press.
- Grad, Anton, Henry Leeming. 1990. *Slovensko-angleški slovar*. Ljubljana: Državna založba Slovenije.
- Grad, Anton, Ružena Škerlj in Nada Vitorovič. 1978. *Veliki angleško-slovenski slovar*. Ljubljana: Državna založba Slovenije.
- Kurian, George Thomas. 2013. *The AMA Dictionary of Business and Management*. New York: Amacom.
- *Leksikon Cankarjeve založbe*. 1973. Ljubljana: Cankarjeva založba.
- *Leksikon Cankarjeve založbe*. 1988. Ljubljana: Cankarjeva založba.
- *Longman Business English Dictionary*. 2000. Harlow: Longman.
- *Longman Dictionary of Business English*. 1991. Harlow: Longman.
- *Longman Dictionary of Contemporary English*. 2008. Harlow: Pearson Longman.
- *Merriam-Webster Dictionary*. Merriam-Webster. Dostop 24. 2. 2019, <https://www.merriam-webster.com/>.

- Mramor, Dušan. 1999. *Slovar poslovnofinančnih izrazov: slovensko-angleški, angleško-slovenski*. Ljubljana: Gospodarski vestnik.
- *Password: English Dictionary for Speakers of Slovenian*. 1999. Ljubljana: DZS.
- *PONS spletni slovar*. Pons. Dostop 24. 2. 2019, <https://sl.pons.com/prevod/angleščina-slovenščina>.
- Potočnik, Vekoslav, Alenka Umek. 2004. *Terminološki slovar trženja: angleško-slovenski, slovensko-angleški*. Ljubljana: GV založba.
- *Sinonimni slovar slovenskega jezika*. 2016. Ljubljana: Založba ZRC, Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU.
- *Slovar izrazov s področja menedžmenta in sorodnih področij*. 2019. Slovenska akademija za management. Dostop 24. 2. 2019, <http://sam-d.si/slovar/>.
- *Slovar novejšega besedja slovenskega jezika*. 2014. Dostop 24. 2. 2019, <https://fran.si/>.
- *Slovar slovenskega knjižnega jezika*. 2008. Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU. Dostop 24. 2. 2019, <http://bos.zrc-sazu.si/sskj.html>.
- *Slovar sopomenk sodobne slovenščine*. Center za jezikovne vire in tehnologije. Dostop 24. 2. 2019, <https://viri.cjvt.si/sopomenke/slv/>.
- *Slovar tujk* (Duden). 2006. Tržič: Učila.
- *Slovenski pravopis: Slovar*. 2001. Ljubljana: Založba ZRC SAZU.
- Snoj, Marko. 1997. *Slovenski etimološki slovar*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- Šega Lidija, 2001. *Mali poslovni moderni slovar*. Ljubljana: Cankarjeva založba.
- Šega, Lidija. 1997. *Poslovni moderni slovar*. Ljubljana: Cankarjeva založba.
- Tavzes, Miloš. 2002. *Veliki slovar tujk*. Ljubljana: Cankarjeva založba.
- *The Penguin Thesaurus*. 2004. London: Penguin.
- Turk, Ivan. 2004. *Poslovno-organizacijski pojmovnik*. Ljubljana: Slovenski inštitut za revizijo.
- Vasić, Vera, Tvrтко Prčić in Gordana Nejgebauer. 2001. *Rečnik novijih anglicizama: Du you speak anglosrpski?* Novi Sad: Zmaj.
- *Večjezični spletni slovar Glosbe*. Dostop 24. 2. 2019, <https://sl.glosbe.com>.
- *Veliki angleško-slovenski slovar Oxford*. 2006. Ljubljana: DZS.
- *Veliki splošni leksikon*. 1997–1998. Ljubljana: Državna založba Slovenije.
- Verbinc, France. 1974. *Slovar tujk*. Ljubljana: Cankarjeva založba.

- *Webster Comprehensive Dictionary: Encyclopedic Edition*. 1992. Chicago: Ferguson Pub.
- *Zakon o gospodarskih družbah (ZGD-1)*. Uradni list RS. Dostop 24. 2. 2019, <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO4291>.

5.2.4 Potek raziskave

a) Najprej smo izvedli uvodno raziskavo po zgoraj opisani metodi izpisovanja strokovnih izrazov iz besedil, vendar le na treh izbranih besedilih: dveh iz revije *Izzivi managementu*, enega iz revije *Bančni vestnik*. Ta del raziskave je že pokazal prve relevantne ugotovitve, ki jih podajamo na začetku razdelka *Rezultati* v točki 3.3.1.1.

b) V drugem koraku smo se osredotočili zgolj na strokovni izraz *menedžment/management*. Proučili smo njegov pomen in besedilno pojavnost (pogostost, sobesedilo, zapis, sopomenskost), in to ne le v revijah *Izzivi managementu* in *Management*, temveč tudi v referenčnih virih (prim. prejšnji razdelek). Analiza se je izkazala za obsežnejšo, kot smo sprva predvidevali (gl. razdelek 3.3.1.2).

c) V tretjem koraku smo analizirali uvodnike in druga zgoraj naštetá besedila, ki kažejo jezikovno politiko revij *Izzivi managementu* in *Management*. Rezultati te analize so bili koristni za izvedbo in interpretacijo intervjujev.

č) Sledilo je ročno izpisovanje strokovnih izrazov. Izmed 1116 izpisov smo jih nato za natančnejšo analizo izbrali 41, med temi je bil tudi en oblikovno prilagojeni germanizem (*cilj*), en hrvatizem, tj. *upravljanje*, ki se pogosto pojavlja kot sopomenka *managementu*, in en zakrito prevzeti strokovni izraz ali kalk (*poslanstvo*). Seznam izbranih strokovnih izrazov skupaj s celotno analizo je dostopen v Prilogi 2. Celotna analiza je pomenila obravnavo besedilnih kazalnikov negotovosti, analizo sopomenskosti in razumevanja pomena, ugotavljanje časa prve pojavitve strokovnega izraza v slovenskem jeziku, njegove prisotnosti v korpusu Gigafida in drugih referenčnih virih ter pripis hrvaških, srbskih in makedonskih prevodnih ustrezníc. Pri izbiri 41 strokovnih izrazov smo izhajali iz vsebinske opredelitve obravnavanega področja po Druckerju (2001), zgolj »vzorčno« pa smo vključili še področje poslovnih financ. 41 strokovnih izrazov tako pokriva naslednje teme:

- organizacija in sorodni izrazi (korporacija, organizacijska struktura, prestrukturiranje/restrukturiranje, organizacijska kultura in klima)

- organizacijski oblastveni funkciji (funkcija upravljanja in funkcija managementa/ravnateljstva)
- upravljanje in korporacijsko/korporativno upravljanje
- 4 naloge managementa (planiranje/načrtovanje, organiziranje/ciljno urejanje, kontroliranje/nadziranje in vodenje (vodenje kot domači izraz je tu obravnavan v delnih ali navideznih sopomenkah za management), poleg teh pa še koordiniranje, komuniciranje in motiviranje
- strateški management (vizija, strategija, politika, poslanstvo, cilji)
- ravnanje s človekovimi zmožnostmi/management zmožnosti zaposlenih (človeški resursi, kadri, človeški potencial, tim, kompetenca, mobing, outsourcing)
- ekonomika (resursi – interni/notranji resursi)
- projektni management, krizni management in management tveganj
- marketing (imidž/image, rivalstvo, repozicioniranje)
- poslovne finance/trgovanje (insajderstvo, finančna sanacija)
- inoviranje

Rezultati tega koraka raziskave so najboljšežnejši in zajemajo celotni razdelek 3.3.1.3.

d) V petem koraku so bili izvedeni še polstrukturirani intervjuji z jezikovnimi posredniki. Z intervjuji smo proučili njihova medsebojna razmerja in vpliv oz. moč odločanja v povezavi s prevzemanjem strokovnih izrazov v menedžmentu. Ob tem smo opredelili še glavne izzive nastajanja menedžmentskih strokovnih izrazov v slovenščini. Ključne ugotovitve iz tega dela raziskave zaključujejo poglavje *Rezultati* (razdelek 3.3.2).

5.3 Rezultati

Rezultate podajam v naslednjem zaporedju: 1. rezultati analize terminoloških anglicizmov v besedilih in 2. rezultati analize intervjujev z jezikovnimi posredniki.

5.3.1 Terminološki anglicizmi in drugi prevzeti strokovni izrazi v besedilih

5.3.1.1 Uvodna raziskava

Z namenom, da bi predvsem razpoznali besedilne kazalnike terminološke negotovosti, ki je izrazito vezana na bodisi razmerje strokovni izraz v tujem jeziku – strokovni izraz v slovenskem jeziku bodisi na medsebojno razmerje dveh ali več soobstoječih strokovnih izrazov v slovenskem jeziku (torej na sopomenke), smo prvi izpis terminoloških anglicizmov opravili na treh prispevkih:

1. Ribnikar, Ivan. 2010. Izvedeni finančni instrumenti ali finančni derivativi in finančna kriza. *Bančni vestnik* 59 (6): 9–11.
2. Rozman, Rudi. 2015. Upravljanje (slovenskih) podjetij. *Izzivi managementu* 7 (1): 31–39.
3. Andersen, Jon Aarum. 2010. Šest zablod v organizacijski literaturi: možne posledice za ravnatelje (Six Pitfalls in Organization Literature: Implications for Managers), prevod: Rudi Rozman. *Izzivi managementu* 2 (2): 29–35.

Za izbor teh treh prispevkov smo se odločili zato, ker oba avtorja – eden je v dveh vlogah: prevajalec iz angleščine in avtor izvirnega prispevka – posebno pozornost namenjata izbiri ustreznega (novejšega) strokovnega izrazja, tj. prevoda ali domačega izraza za značilno oz. specializirano vsebino obravnavanega področja. Tako smo lahko že na majhnem vzorcu besedil razpoznali različne načine prevzemanja in različne kazalnike (ne)ustaljenosti strokovnih izrazov v slovenščini. Prvo besedilo je bilo zanimivo predvsem zaradi zelo raznovrstnih zapisov (novih) prevzetih strokovnih izrazov, druga dva pa iz istega razloga (sicer je te raznovrstnosti manj) ter vsebinsko.

Iz vseh treh prispevkov smo izpisali skupno 147 strokovnih izrazov (vključno s pisnimi različicami): 89 iz prvega besedila (dalje Bes. 1), 38 iz drugega besedila (Bes. 2) in 20 iz tretjega besedila (Bes. 3). Strokovne izraze smo nato po besedilnih kazalnikih terminološke negotovosti razvrstili v naslednjih 16 skupin:

1. raba citatnih izrazov v navednicah

Bes. 1: »derivatives«, »financial derivatives«, »derivieren«, »ableiten«, »Ableitung«, »Derivate« in »instruments dérivés«

Bes. 2: »corporate governance«

2. raba citatnih izrazov ali slovenskih v navednicah z dodanim tujejezičnim izrazom v oklepaju in navednicah

Bes. 1: »derivatives« (»Derivate« in »instruments dérivés«)

Bes. 3: »skupen cilj« (»common end«)

3. raba citatnih izrazov v oklepaju in navednicah za prevzetim ali za domačim strokovnim izrazom

Bes. 1: premoženjske oblike (»assets«), opcije (»Options«), finančne terminske pogodbe (»Futures«), terminske finančne pogodbe (»Futures«), zamenjave (»Swaps«), klasični terminski posli (»forwards«), posredniki (»dealers«), samostojni posredniki (»brokers«)

Bes. 3: sprejetje namena (»purpose«), cilj (»objective«), namen (»purpose«), ustvari (»constitute«), vodje (»leader«), ravnatelji (»manager«), »skupen cilj«³⁰ (»common end«)

4. raba daljših – sopomenskih – besednih zvez, stavkov (tudi z uvajalnim *to je*) z (vmesno) navedbo strokovnih izrazov v tujem jeziku

Bes. 1: temelj ali osnova (»Basis« nemško, »underlyings« angleško) pogodbe; Takrat se plača in izroči tisto, kar je bilo pred časom kupljeno (»effective Andienung«); posel se obračuna v denarju (»cash settlement«); ne imeti obvezo izpolniti pogodbeno zavezo (»bedingte Termingeschäfte«); izpolnitev pogodbene obveznosti je zaveza obeh strani (»unbedingte Termingeschäfte«); tisti, ki so se želeli zavarovati pred kakšnim tveganjem ali se ograditi od njega (»hedgers«), to je prenesti tveganje na koga drugega, ki je pripravljen proti plačilu takšno tveganje prevzeti; začetek konca napihovanja, to je začetek zmanjševanja kreditov ali dolgov (»deleveraging«)

5. raba tujejezičnega strokovnega izraza ali kratic v oklepaju za slovenskim izrazom

Bes. 1: trgovati zasebno (OTC)

Bes. 2: upravljanje podjetij (angl. corporate governance); usmerjevalni odbor (angl. board of directors); usmerjevalni (ali upravni) odbor (angl. board of directors), ravnateljstvo (angl. management), zbor delničarjev (angl. shareholders' meeting); predsednik upravnega odbora (angl. chairman of board of directors); izvršilni odbor (angl. executive committee); glavni ravnatelj (chief executive officer); glavni ravnatelj (CEO); zaupniška teorija upravljanja (angl. stewardship theory); glavni udeleženec ali deležnik (angl. stakeholder); poslanstvo (angl. mission); enotirno upravljanje (angl. one-tier governance); dvotirno upravljanje (angl. two-tier governance); nadzorni svet (nem. Aufsichtsrat; predstojništvo (Vorstand)

6. raba izraza *tako imenovani* med sopomenskima strokovnima izrazoma ali pred njima (tudi v kombinaciji s kratico oz. v navednicah ali oklepaju; podčr. avt.)

Bes. 1: finančni instrumenti z velikim tako imenovanim finančnim vzvodom; večina CDSs je namreč tako imenovanih golih (»naked«); obseg tako imenovanih CDSs (»credit default swaps«); trgovanje na njihov račun, tako imenovano »proprietary trading«

7. raba prevzetega strokovnega izraza v slovenščini neprilagojenem zapisu

Bes. 3: management, uspešnost dela managerjev, managerski predmeti, nemanagersko znanje

8. raba prevzete besede v navednicah brez spremljajoče tujejezične ustreznice

³⁰ Verjetno bi moralo biti *skupen cilj* (brez navednic).

Bes. 1: »finančni produkti«

9. isti pojem poimenovan z različnimi večbesednimi strokovnimi izrazi, ki se razlikujejo samo v besednem redu posameznih besed

Bes. 1: finančne terminske pogodbe/terminske finančne pogodbe, finančni izvedeni instrumenti/izvedeni finančni instrumenti, finančni promptni instrumenti (ustrezneje in bolj razumljivo, čeprav ni navedeno: promptni finančni instrumenti)

10. raba več prevzetih sopomenk

Bes. 1: izvedeni finančni instrumenti/finančni instrumenti/finančni derivativi/finančni derivati/(osnovni) derivati/derivati; sintetični izvedeni finančni instrument/strukturirani produkti

11. raba veznika *ali* med dvema sopomenskima strokovnima izrazoma (domačima ali/in tujima)

Bes. 1: sintetični ali hibridni instrumenti, izvedeni finančni instrumenti ali derivati, obveznosti ali pasiva

Bes. 2: korporacijsko upravljanje ali upravljanje v korporacijah (ali delniških družbah)

Bes. 3: managerji ali ravnatelji; management ali ravnateljstvo

12. raba prevzetih ali delno prevzetih strokovnih izrazov (enobesednih in večbesednih) v slovenščini prilagojenem zapisu (brez ločil in/ali uvajalnih razlagalnih veznikov in drugih izrazov)

Bes. 1: aktiva, zunajbilančna aktiva ali (oz.) pasiva, devizni tečajji, krediti, delniški borzni indeksi, investicijske in komercialne banke, špekulanti

Bes. 2: planiranje, organizacija, organiziranje, vizija, politika, strategija, strateški plani, kapital; model upravljanja, strateške odločitve, ekonomska teorija principal – agent, upravljavski organ, delavska participacija pri upravljanju, človeški kapital, organizacijske teorije, kontrolna organizacijska teorija

Bes. 3: menedžment, menedžer, menedžiranje (samo v Komentarju k prevodu)³¹

13. raba domačega strokovnega izraza s prevzeto besedo (anglicizmom – ponekod navedeno ob *angl.*) v oklepaju ali obratno

Bes. 2: delniške družbe (korporacije)

Bes. 3: voditeljstvo (angl. leadership); uravnavanje podjetja (angl. management); managerji (ravnatelji)

14. raba zakrito prevzetega strokovnega izraza (kalka), tudi z navednicami

³¹ Rozman (2010, 35): »Slovenisti, ki jim je »management« tujka, besedo poslovenijo v menedžment, ki so jo sprejeli mediji, stroka pa se ji (sicer vse manj) izogiba. V prevodu prevajalec uporablja ravnateljstvo in izpeljanke, ker se mu to zdi vsebinsko ustrežnejše, v še večji meri pa z vidika slovenskega jezika. Seveda pa jo bralec vedno lahko prebere kot menedžment, menedžer, menedžiranje, če mu je to bolj všeč.«

Bes. 1: delnice (angl. *shares*, nem. *Aktie*), vrednostni papirji (nem. *Wertpapier*)

Bes. 3: »ploska« organizacija (angl. *flat organization/organizational structure*)

15. raba domačega ali navidezno domačega (prikrito prevzetega) strokovnega izraza

Bes. 1: terjatev, obveznost, obveznice, obrestne mere

Bes. 3: ravnateljstvo, ravnateljstvo, ravnanje³²

16. uporaba komentarja – utemeljevanja odločanja za določen domači ali tuji strokovni izraz oz. za ustreznost prevoda

Bes. 3: prevajalčev Komentar k prevodu (gl. tudi predhodno op.):

ZDRUŽBA. V prevodu uporabljamo besedo združba kot prevod angleške besede »organisation«, ki jo navaja avtor. Združba v slovenskem pomenu sicer pomeni socialno ali družbeno enoto, ki jo sestavljajo njeni člani. Prevod ni povsem ustrezen, saj organizacija (organisation) ni povsem isto kot združba (social unit). Organizacije so namreč tiste združbe, ki so (usmerjeno) nastale z določenim namenom. Torej pojem združbe vključuje tako formalne kot neformalne združbe: organizacije in neformalne združbe. Ustrezen prevod besede »organisation« bi bil formalna združba [...].

Povzamemo lahko, da raba strokovnih izrazov ali/in njihovih tujejezičnih ustreznih v skupinah od 1 do 6 kaže izrazito neustaljenost in neprilagojenost, skupina 7 pa je specifična, saj jo sestavlja samo strokovni izraz *manager* in njegova besedna družina. Dalje strokovni izrazi, ki smo jih uvrstili v skupine od 8 do 11, izkazujejo sicer prilagojenost jeziku prevzemalca, a še vedno ne popolne ustaljenosti, medtem ko so strokovni izrazi v skupini 12 izrazno že povsem prilagojeni jeziku prevzemalca, znaki prevzetosti so pri njih manj opazni, izrazi se zdijo ustaljeni. Skupina 13 vsekakor kaže negotovost avtorja, zdi se, da je ta v dvomih o tem, ali uporablja pomensko ustrezen domači izraz, ki v stroki ni ustaljen in širše sprejet. Strokovni izrazi v skupini 14 nimajo izraznih znakov prevzetosti, gre za dobesedne prevode, vendar pa v prvih dveh primerih s slovenskim obrazilom (*del-n-ica, vrednost-ni*). Izrazi v skupini 15 so domači, izpisani so bili zaradi drugje izkazane sopomenskosti s prevzeto besedo. Skupina 16 izrecno kaže prevajalsko zadrego in s tem posredno na neustaljenost tam obravnavanega strokovnega izraza.

³² *Ravnatelj* – prevzeto iz hrvaške enakopisnice *ravnatelj* (Snoj 1997).

Uvodna raziskava je še pokazala, da so izpisani novejši prevzeti strokovni izrazi v menedžmentu v slovenščino prišli iz (ameriške) angleščine, medtem ko starejši izrazi izkazujejo vpliv nemščine ter v manjši meri tudi navezovanje na francoščino (prek nemščine).

Predstajene kazalnike terminološke negotovosti smo v nadaljnji raziskavi spremljali tudi na večjem vzorcu besedil iz revij *Management* in *Izzivi managementu*, pozorni pa smo bili tudi na morebitne nove.

5.3.1.2 Anglicizem menedžment: pomen, sopomenke

5.3.1.2.1 *Menedžment* : *management*

Da bi v celoti razumeli terminološko zadrego, ki jo ima v slovenščini (pa tudi v drugih jezikih) izraz *menedžment*, je treba poznati njegovo razumevanja v različnih družbenih okoljih, v različnih zgodovinskih obdobjih in tudi med strokovnjaki z različnih raziskovalnih področij.

Beseda *menedžment/management*³³ se je v angleščini pojavila v 16. stoletju in ima latinske, italijanske in francoske korenine (Dimovski in Penger 2008, 8). Za začetnike vede o menedžmentu, npr. Fayola (1916 v Sornet 2011, 5), je menedžment pomenil isto kot upravljanje (fr. in angl. *administration*). Po M. Parker - Follet (1924 v Daft 2010, 5) je bil menedžment »umetnost tega, da se stvari opravijo ob pomoči ljudi«. To je bila takrat edina organizacijska oblastvena funkcija. V začetku 20. stoletja se je menedžment še enačil z upravljanjem, s pojavom večjih organizacij, zlasti delniških družb, pa se je to spremenilo.

Z razvojem organizacije in z ločevanjem lastnikov od menedžerjev se je pojavila potreba po novih organizacijskih funkcijah. Tako so danes v kapitalizmu prisotne tri osnovne organizacijske vloge: (lastniško) upravljanje (angl. danes *governance*),³⁴ menedžment ali ravnateljstvo in izvedba

³³ V disertaciji uporabljam zapis *menedžment*, razen kadar navajam zapise iz vzorca in kadar citiram. Pravzaprav je bila to težka odločitev, četudi zapis *menedžment* predpisuje Slovenski pravopis 2001 in svetujejo strokovnjaki v Terminologični Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša, pa tudi v SSKJ 2014 je iztočnica dana samo v podomačenem zapisu, v nepodomačenem pa ob kvalifikatorju *in*. Zapis *management* je v naslovih obeh obravnavanih revij, v obravnavanih člankih iz teh revij, v imenu fakultete in društva, ki izdajata reviji, pa tudi v večini slovenske strokovne literature o menedžmentu. Stroka podomačenega zapisa večinsko torej ni sprejela. Zapis *management* sem iz tega razloga uporabila tudi sama v članku, objavljenem v Jezikoslovnih zapiskih leta 2015. Ker gre za disertacijo na področju jezikoslovja, sem sledila temeljnemu jezikovnemu priročniku (SP).

³⁴ Uporablja se tudi še star izraz *administration – upravljanje*; v javnem sektorju *public administration – javna uprava/javno upravljanje*; angleški izraz *governance* se nanaša na lastniško upravljanje oziroma upravljanje lastnikov.

(Rozman in Kovač 2012, 69). V podjetju sta menedžment in upravljanje ločeni funkciji, delno pa sta med sabo tudi prepleteni.

V času socializma se je na Slovenskem uporabljala predvsem beseda *upravljanje*, tudi *samoupravljanje*, beseda *menedžment* pa ne.

Menedžersko teorijo so prvič praktično uporabili v nepridobitnih ustanovah in vladnih agencijah. Pozneje so menedžment poistovetili s poslovnim menedžmentom, menedžment v javnem sektorju pa so preimenovali v javno upravo (Drucker 2001, 17–18). Menedžment se danes spet uporablja v povezavi z vsemi vrstami organizacij oz. združb/družb, nanaša se tako na procese kot tudi na ljudi – poslovodni organ v organizaciji.

Angleška beseda *management* ima v *BusinessDictionary.com* dva pomena (povzemamo):³⁵

1. Organiziranje in usklajevanje aktivnosti podjetja z namenom, da bi dosegli zastavljene cilje. Po Petru Druckerju je osnovna naloga menedžmenta trženje in inoviranje. Menedžment sestoji iz prepletajočih se funkcij oblikovanja politike gospodarske družbe ter organiziranja, načrtovanja, nadziranja in usmerjanja virov sredstev gospodarske družbe z namenom doseči cilje te politike.
2. Direktorji in vodilni/vodstveniki (menedžerji), ki imajo moč in odgovornost odločanja in nadziranja podjetja.

Kot podpomen se lahko doda še menedžment v pomenu poslovodnega organa, ki ga v slovenščino danes prevajamo z izrazom uprava (v angl. *management, management board, administration, administration board*).

Drucker (2011, 14–15) je izpostavil še menedžment kot vedo. Zapisal je tudi, da delo menedžerja obsega pet osnovnih operacij (prav tam, 20–21): postavljanje ciljev, organiziranje, motiviranje in komuniciranje ter merjenje in razvoj zaposlenih.

V slovenščini se je razlaga besede *menedžer* v jezikovnem priročniku pojavila že v času pred drugo svetovno vojno – vsebuje jo Trgovsko-gospodarski leksikon, II. del (Uhlíř 1938, 66): »Manager (izg. menedžer), angl. *podjetnik, ravnatelj, voditelj, upravnik, nadzornik*«. Beseda je bila torej razložena s sopomenskimi izrazi. Besede *management/menedžment* ta leksikon ne vsebuje, vsebuje pa gesli »Ravnateljski svet, gl. geslo: »Delniška družba« in »Upravni svet, gl. geslo:

³⁵ Od tega mesta pa do naslednjega razdelka uporabljam tak zapis besede *menedžment* in *menedžer*, kot ga uporabljajo navedeni slovenski avtorji oziroma so navedeni v slovarjih.

Delniška družba«. Pod geslom »Delniška družba« (prav tam, I. del, 1935, 280–282) je Uhlíř (prav tam) navedel tudi organe delniške družbe:

- a) Upravni svet (na Hrvaškem: ravnateljstvo). Delniško družbo zastopa v vseh zadevah – sodnih in izvensodnih – upravni svet, ki je lahko ena ali več oseb, tudi nedelničarji.
- b) Ravnateljski svet. Tega omenja deln. regulativ, ki vidi v njem organ, ki je do neke mere upravnemu svetu predpostavljen.
- c) Nadzorstveni organi so v delniški družbi ali nadzorstveni svet ali revizorji računov.
- d) Občni zbor delničarjev.

Leta 1973 zasledimo v Leksikonu Cankarjeve založbe besedno zvezo *managerski sistem*, ki je razložen kot oblika modernega vodenja. Leta 1988 – v novi izdaji Leksikona Cankarjeve založbe – pa so napisana še naslednja slovarska gesla: *management games*, *manager*, *managerska revolucija* in *menažerska bolezen*.

Slovar tujk (Verbinc 1974) vsebuje tri izraze, povezane z menedžmentom: *management*, *manager/menežer* in *menežerska bolezen* s sledečimi razlagami:

management – angl. poslovno vodstvo, vodenje, npr. podjetja, zlasti v ZDA

manager – gl. menežer – angl. manager iz fr. *ménager* voditi, upravljati; kdor vodi gospodarske, organizacijske ipd. posle, poslovodja, tehnični vodja, ravnatelj (ustanove, podjetja ...); režiser, prireditelj športne, umetniške ipd. prireditve

menežerska bolezen – bolezenska reakcija telesa (srčne bolezni, bolezni krvnega obtoka itd. pri preobremenjenih ljudeh z odgovornimi funkcijami)

Verbinc se je torej odločil, da uporabnika slovarja od *managerja* usmeri k podomačenemu zapisu *menežer*, v katerem je v -ž-ju jasno viden izvorni vpliv francoščine.

V SSKJ, 2. knjiga (1975), je »glavno« geslo *manager*. Od *menedžerja* in *menežerja* nas slovar napoti na *managerja*. V slovarju je sicer zapisana celotna besedna družina: *management* (vodenje podjetja), *manager* in *menedžer* (1. v kapitalistični ekonomiki vodilni uslužbenec podjetja; direktor, ravnatelj, 2. public. voditelj, organizator, zlasti v gospodarstvu), *managerski* in *menedžerski* (nanašajoč se na *managerja* ali *managerstvo*) ter *managerstvo* in *menedžerstvo* (1. v kapitalistični

ekonomiki sistem, v katerem je večina bistvenih odločitev zaupana managerjem; 2. public. poslovno vodenje podjetja). Jasno je torej, da citatni zapis v tem slovarju še ni bil problematičen, *manager* in *menedžer* sta bili enakovredni dvojnici.

Zgoraj navedeni jezikovni priročniki *menedžment* razlagajo predvsem s sopomenkami *vodenje*, *poslovno vodstvo* ali *poslovođenje*, besedo *menedžer* pa kot *vodja*, *vodilni uslužbenec*, *poslovodja*, *ravnatelj*, *direktor* (zadnji dve sta po SSKJ v pomenu 'vodilni uslužbenec v podjetju' *menedžerju* nadrejeni sopomenki).

V Poslovno-organizacijskem pojmovniku (Turk 2004) je izraz *menedžment* opredeljen kot 1. poslovođenje, vodenje poslovanja, administriranje in 2. kot poslovodstvo, administracija, oz. natančneje:

1. poslovođenje, vodenje poslovanja, administriranje (business administration process, administration process, management process), business management process) – organizacijsko področje nalog, ki zagotavlja uresničevanje pri opravljanju postavljenih ciljev, poslovne politike in drugih pomembnejših odločitev iz zornega kota lastništva s podrobnejšim odločanjem v okviru načrtovanja, pripravljanja izvajanja in nadziranja izvajanja [...] njegov najvišji del je označen kot ravnateljstvo;

2. poslovodstvo, administracija (business administration, administration, management) – skupina pooblaščenih oseb, ki na lastno odgovornost vodijo posle na različnih ravneh in urejajo izvajanje nalog njihovih podrejenec; z vodenjem poslov je razumeti uresničevanje odločevalnega področja nalog, razen tistega njegovega dela, ki si ga pridrži lastnik neposredno ali ga prepusti svojim organom; te osebe načrtujejo, organizirajo, usklajujejo, spodbujajo in nadzirajo delovanje podrejenih, sprožajo in uravnavajo njihovo delovanje; na najvišji ravni se pojavlja kot ravnateljstvo; angl. *manager* – poslovodnik, administrator (business administrator, administrator, manager) – oseba, ki sodeluje v poslovodni dejavnosti in na neki ravni opravlja poslovođenje [...]; na najvišji ravni ima naziv ravnatelj.

Tudi v strokovni literaturi obstajajo različne opredelitve menedžmenta (Vila in Kovač 1997, 27). Belak idr. (1993, 135) so zapisali, da »Američani ves (kibernetski) proces in podsistem upravljanja pretežno poimenujejo menedžment, Evropejci pa ga običajno členijo na lastniški in menedžerski del«. Leta 1987 (133) je Lipovec zapisal, da se svetovna literatura skoraj izključno omejuje na ravnanje (problemi organizacije so omejeni na probleme ravnanja), malokdaj pa obširneje obravnava upravljanje, pri nas (v takratni Jugoslaviji) pa nasprotno – večja je bila usmerjenost v upravljanje.

Po Kralju (1998, 13) se management podjetja nanaša na vodenje poslov in vodenje ljudi k izidom. To je strokovno obvladovanje podjetja, medtem ko je upravljanje interesno oz. politično obvladovanje podjetja (Kralj 2000, 5), njegova glavna naloga pa je urejanje zadev in odločanje. Dimovski (2005, 3) pravi, da pomeni management »uskklajevanje nalog in dejavnosti za dosego postavljenih ciljev in ga tudi opredeljujemo kot ustvarjalno reševanje problemov, ki se pojavljajo na področju planiranja, organiziranja, vodenja in pregledovanja razpoložljivih virov pri doseganju poslanstva in razvoja organizacije«. Biloslavo (2006, 20–28) je zapisal, da je management naloga managerjev, ki so strokovnjaki za obvladovanje organizacij, tj. za urejanje zadev v delovanju – poslovanje (načrtovanje ciljev, organiziranje, usmerjanje in nadziranje (merjenje) dejavnosti sodelavcev) in vodenje ljudi – so torej poslovodniki in vodje.

Turk (2004) je, kot smo videli, sicer uporabil izraz *poslovanje* (vodenje poslov), vendar je iz njegove opredelitve razvidno, da menedžmenta ne razume samo kot vodenja poslov, temveč tudi kot vodenje ljudi (»sprožanje in uravnavanje delovanja podrejenecv«). Turk (2004) za management uporablja tudi izraz *uravnajoče upravljanje*.

Rozman, Kovač in Mihelčič (2011, 185) pravijo, da je vsebina managementa oz. ravnateljstva ali ravnanja »uskklajevanje ali koordinacija«. Zapisali so (prav tam):

Ravnateljstvo ali ravnanje je organizacijska funkcija in proces

- ki usklajuje vsa (enovita in ravnalna) organizacijska razmerja in procese same v sebi, med seboj, v povezavi z okoljem in dinamično, da ločene operacije posameznih izvajalcev ostanejo usklajen člen procesa uresničevanja cilja gospodarjenja;
- ki uresničuje cilje, politiko in strategije, ki jih okvirno določi upravljanje;
- ki obsega planiranje poslovanja, planiranje organizacije, uveljavljanje organizacije, kontrolo organizacije in kontrolo poslovanja.

Poleg izraza *vodenje* se v zgornjih opredelitvah pojavlja tudi izraz *poslovanje*, *strokovno obvladovanje* (*podjetja*), *uravnajoče upravljanje*, *uskklajevanje* (*nalog in dejavnosti*), *urejanje zadev* in *ustvarjalno reševanje problemov*. Pri tem gre tudi za odločanje (na določeni ravni).

V strokovnih opredelitvah managementa kot vede in dejavnosti (v okviru nalog) se pri zgoraj omenjenih avtorjih in še drugih (Možina 2002, Daft 2010, Sornet 2011, Fayol 1916 v Sornet 2011,

Mintzberg 1986 in 1989 ter Drucker 1954) pojavljajo naslednji sopomenski, delno sopomenski ali navidezno sopomenski izrazi ter razlage:

- načrtovanje, organiziranje, vodenje, nadziranje (kontroliranje);
- doseganje organizacijskih ciljev s pomočjo načrtovanja, vodenja, kontroliranja (nadziranja);
- sprejemanje odločitev;
- umetnost, da se stvari opravijo s pomočjo (prek) ljudi;
- upravljanje;
- vodenje poslov;
- vodenje ljudi k izidom;
- dejanje ali način »managiranja« (ravnateljevanja);
- kontrola in organizacija;
- predvidevanje, organiziranje, zapovedovanje, usklajevanje in kontroliranje (nadziranje);
- določanje ciljev, organiziranje dela, motiviranje, sporočanje;
- združevanje prizadevanj;
- zasnova, načrtovanje, organiziranje, pilotiranje (uvajanje) in evalvacija dejavnosti;
- naloge, veda (in ljudje);
- postavljanje ciljev, organiziranje, motiviranje in komuniciranje, merjenje in »razvijanje« (angl. *developing*) ljudi;
- načrtovanje, organiziranje, kadrovanje, usmerjanje, usklajevanje, poročanje in priprava proračuna;
- odločanje;
- usklajevanje;
- organiziranje in vodenje (načrtovanje in nadzor sta v domeni upravljanja);
- organizacijska funkcija in proces;
- strokovno obvladovanje podjetja;
- uravnajoče upravljanje;
- obvladovanje organizacij – poslovodenje in vodenje ljudi;
- usklajevanje nalog in dejavnosti za doseg postavljenih ciljev;

- ustvarjalno reševanje problemov, ki se pojavljajo na področju planiranja, organiziranja, vodenja in pregledovanja razpoložljivih virov pri doseganju poslanstva in razvoja organizacije.

Na rabo prevzetih besed in njihovo razumevanje vplivajo tudi slovarji in sorodni priročniki (npr. enciklopedije). V nadaljevanju je podan kratek pregled pojavljanja gesel *management/menedžment* in *manager/menedžer* v splošnih in strokovnih enojezičnih in dvojezičnih slovarjih angleščine in slovenščine ter v podobnih priročnikih.

1. Slovarji angleščine in drugi priročniki

management (process)

- control (*Collins Cobuild Dictionary of English* 1989)
- conduct (*Webster Comprehensive Dictionary, Encyclopedic Edition* 1992)
- handling (*Longman Dictionary of Contemporary English* 2008)
- (1) executive, administration, board, directorate, directors, managers, supervisors, employers, bosses (2) administration, direction, running, control, regulation, supervision, command, rule, government (3) handling, conduct, care, charge (*Penguin Thesaurus* 2004)
- administration (*Longman Dictionary of Business English* 1991)
- the activity or skill of directing and controlling the work of a company or organization (*Longman Business English Dictionary* 2000)
- the organization and coordination of the activities of business in order to achieve defined objectives (*Business Dictionary* <http://www.businessdictionary.com>)
- (1) control of a company or organization with a goal of making it profitable and sustainable (2) people involved in the operation of a company or organisation, especially the higher echelons, known as Top management (Kurian. 2013. *The AMA Dictionary of Business and Management*)

Management kot proces je torej pojmovan kot nadzor/obvladovanje/kontrola/kontroliranje, vodenje/upravljanje ali postopanje/ravnanje, administriranje/upravljanje, usmerjanje, organizacija/organiziranje in usklajevanje.

2. Slovarji slovenščine in drugi priročniki

a) *manager/menedžer*

- manager: vodja, vodilni uslužbenec podjetja, posrednik, zastopnik (Leksikon Cankarjeve založbe 1973)
- manager, menežer, menedžer: kdor vodi gospodarske, organizacijske posle; poslovodja, tehnični vodja, ravnatelj ustanove, podjetja ... (Slovar tujk 1974)
- manager: upravnik, oskrbnik, posrednik (Slovar tujk 1981)
- menedžer, manager: direktor, upravitelj (Etimološki slovar 1997)
- menedžer: vodilni ali vodstveni uslužbenec v podjetjih; poslovodja, posredovalec (Veliki splošni leksikon 1998)
- vrhovni menedžment: vodstvo, vodilni uslužbenci (Slovenski pravopis 2001)

Med pogostejšimi sopomenkami za *managerja/menedžerja* so torej: *vodja, poslovodja, direktor, upravitelj/upravnik, posrednik/posredovalec, vodilni uslužbenec*. Izraz *ravnatelj* se v tem pomenu pojavil le v *Slovarju tujk* (1974).

b) *management/ menedžment*

Za *menedžment* kot proces zasledimo pogosto izraz *vodenje*; npr. v *Slovarju tujk* (1974): vodenje, npr. podjetja, zlasti v ZDA, in v *Leksikonu Cankarjeve založbe* (1973): *managerski sistem* – oblika modernega vodenja, ki izhaja iz ločitve lastnine in upravljanja (vodenja): majhno število uslužbencev, nelastnikov, skrbi za organizacijo velikih podjetij.

Menedžment je bil v sedemdesetih in osemdesetih letih torej pri nas nekaj novega, modernega, nekaj, kar je bilo omejeno na zahodni svet (taka razlaga menedžmeta ostaja tudi še v *Velikem*

slovarju tujk iz leta 2002). V Slovenskem pravopisu (2001) je kot sopomenka za *menedžment* poleg *vodenja* zapisan tudi izraz *upravljanje*.

3. Dvojezični slovarji in drugi priročniki

management

- upravljanje, gospodarjenje (Angleško-slovenski slovar 1978)
- (upr., org.) poslovanje, upravljanje, vodenje, poslovno odločanje, menedžment, menedžerstvo (Moderni poslovni slovar 1997)
- vodenje (Slovar Password 1999)
- menedžment oz. poslovanje (upr. in org.), vodenje poslovanja, administriranje; organizacijsko področje nalog za upravljanje postavljenih ciljev, poslovne politike in drugih odločitev z zornega kota lastništva; ravnateljstvo kot najvišja raven poslovanja ter ravnanje kot nižja raven poslovanja (Turk 2004)
- vodenje, poslovanje, upravljanje (Oxfordov Veliki angleško-slovenski slovar 2006)
- (priporočeni slovenski prevod) ravnateljstvo, ravnanje s/z; (dopustni slovenski prevod) management, menedžment; (neprimerni slovenski prevod) upravljanje, vodenje, menedžiranje, menedžeriranje (Angleško-slovenski spletni slovar izrazov s področja managementa in sorodnih področij, 4. 12. 2018)

Stalna prevoda za izraz *management* sta torej *vodenje* in *upravljanje*, poleg teh dveh v različni slovarjih zasledimo še: *poslovanje*, *vodenje poslovanja*, *poslovno odločanje*, *menedžment*, *menedžerstvo*, *administriranje* in »neveljavljeno« *ravna(teljeva)nje*. Slovar društva SAM (gl. zadnjo alinejo) je edini, ki loči priporočene, dopustne in neprimerne prevode.

Le nekateri slovarji so imeli pri iztočnici *management/menedžmet* zabeležen tudi drugi pomen, tj. pomen 'vodilni delavec/delavci oz. oblastveni organ':

- (manager) upravnik, upravitelj, vodja, oskrbnik, gospodar, direktor, poslovodja (Angleško-slovenski slovar 1978)

- geslo manager in še geslo menežer ter geslo ravnatelj: ravnatelj banke – angl. manager (Slovensko-angleški slovar 1990)
- (management) kot oblastveni organ: (upr., del.) poslovodstvo, poslovodni organ, vodstvo, uprava, vodilni/vodstveni kadri, vodilni uslužbenci/delavci, management, menedžment (Moderni poslovni slovar 1997)

Pregled slovarjev in sorodnih priročnikov je torej potrdil, da je beseda *management/menedžment* tako del strokovnega kot del splošnega jezika, in to enako slovenskega kot angleškega. Priročniki jo opredeljujejo različno natančno in zanjo navajajo po več prevodov oz. sopomenk.

5.3.1.2.2 *Menedžment : vodenje, poslovodenje*

V slovarjih in drugih priročnikih se je pokazalo, da je pomen menedžmenta smiselno obravnavati skupaj z besedami *vodenje, poslovodenje* in *upravljanje* (o zadnjem gl. naslednji razdelek), kar je v svojem članku obravnaval in utemeljil že tudi Rozman (1996).

Po Daftu (2000) je vodenje sposobnost vplivanja na ljudi z namenom, da dosežejo cilje. Nekatere teorije vodenja razlikujejo med vodenjem procesov in vodenjem ljudi, pa tudi med nalogami menedžerja in vodje. Markič (2011) je tako zapisal, da je vodja oseba, ki vpliva na večjo skupino ljudi in jih pripravi do tega, da mu sledijo ali opravljajo naloge v njegovem imenu, menedžer pa vodi/obvladuje poslovanje organizacije in manjšo, zaokroženo skupino ljudi – vodenje obsega manjši del njegovih nalog, tako da večšine vodenja niso prevladujoče.

V smislu 'menedžment = vodenje' izraz *vodenje* uporabljata tudi Možina in Kavčič (v Rozman 1996, 13), enako tudi Kralj (1998, 13), ki je zapisal, da se *management/menedžment* podjetja nanaša na vodenje poslov in vodenje ljudi k izidom.

Rozman (1996, 13) kot pogosto neustrezno sopomenko za angleško besedo *management* omenja tudi izraz *poslovodenje*, ki se je uporabljal zlasti v obdobju samoupravljanja. Zapisal je, da »zaradi narave samoupravljanja delavcev kot lastnikov podjetja ni treba prepričevati, da bi dogovorjeno naredili. Manager je zgolj strokovnjak, ki usklajuje delo drugih; njegova moč izvira iz stroke, znanja, ne iz položaja«. Enako sopomenskost ('management = poslovodenje') najdemo tudi v Turk

(2004), izraz *poslovođenje* pa je uporabljal tudi Biloslavo (2006, 20–21). Zadnji avtor je v pomenu 'strokovnjaki za obvladovanje organizacij' oblikoval še izraz *poslovodniki*.

5.3.1.2.3 Menedžment : upravljanje

Upravljanje se v kapitalističnem družbenoekonomskem sistemu razlikuje od upravljanja v socialističnem družbenoekonomskem sistemu. V kapitalističnem upravljanju pravica do upravljanja izvira iz lastništva, v socialističnem upravljanju pa iz dela (Kostić 1963 v Lipovec 1987, 54). Beseda *upravljanje* se danes v slovenščini v jeziku organizacije in menedžmenta uporablja predvsem v zvezi z lastniškim upravljanjem.

Slovenski izraz *upravljanje* je lahko prevod za angl. besedo *administration* (v določenih besednih zvezah tudi za *management*) in *governance*. Kot piše Mihelčič v Izzivih managementu (2012, 33), »je angleško besedo *governance* v besednjak angleškega jezika vnesel nekdanji britanski ministrski predsednik Harold Wilson malo pred letom 1980« (dodal je še, da je zanjo nestrokovno uporabljati kot prevodno ustreznico izraz *vladanje*).

Razmerje med angleškima izrazoma *management* in *governance* je v tuji literaturi opredelil Schermerhorn (2007–2019):

Menedžment je pooblaščen, da vodi oz. upravlja (angl. administer) organizacijo; v ta namen ga imenuje upravljalni organ (angl. governing body). Menedžment je poblaščen, da sprejema odločitve za izvajanje politike organizacije, lastniško upravljanje (angl. governance) pa se nanaša na oblikovanje vizije in politike organizacije, na pravilno usmerjanje in vodenje (angl. leadership) organizacije, delovanje menedžmenta pa le nadzira. Lastniško upravljanje ima večjo moč kot menedžment.

Rozman (2015, 32) pa je podal naslednjo opredelitev *upravljanja*:

Upravljanje je temelj oblasti v podjetju, ki izvira v kapitalizmu iz lastništva proizvodnih sredstev. Gre za izvorno, z lastnino pridobljeno oblast (Mihelčič), ki ni neomejena, marveč mora upoštevati tudi zakonske, moralne in druge omejitve. Večji del oblasti upravljanje prenese na ravnateljevanje (angl. management), katerega oblast je določena s položajem v podjetju.

O tej temi je objavljen tudi prispevek istega avtorja (Rozman 18. 5. 2017) v Klepetalnici društva SAM, in sicer v okviru debate o enotirnem in dvotirnem modelu upravljanja:

Upravljanje je tema, ki je pri nas aktualna že dobrega pol stoletja, medtem ko je prišla v središče zanimanja v svetu šele v zadnjih 20 letih. Do leta 1990 je burilo duhove samoupravljanje, ki ga je znanstvena srenja v svetu spremljala z zanimanjem in sodelovala v njegovem raziskovanju. Zatem smo se vrnil v upravljanje v kapitalističnem sistemu in se odločili v velikih podjetjih za nemški dvotirni model. Medtem so se podjetja lastninila, ne nazadnje so mnogi ravnatelji prevzeli podjetja in prišlo je do zakonske možnosti uvedbe enotirnega modela.

Rozman (1996, 8) je menil, da k slabemu razumevanju razlike med *upravljanjem* in *managementom* prispeva tudi to, da se vse naloge oz. procesi (načrtovanje, organiziranje, vodenje, nadziranje) začnejo v upravljanju in nadaljujejo v menedžmentu, ter tudi to, da so (bili) lastniki »pogosto tako upravljalci kot ravnatelji podjetja in je tako obe funkciji opravljala ena oseba« (prav tam).

Poleg *upravljanja* se je kot prevod angleške besede *management* v vsakdanji praksi največ uporabljala beseda *vodenje* (Rozman 1994, 12). Podobno ugotovitev sta konec devetdesetih let prejšnjega stoletja zapisala Vila in Kovač (1997, 31).

5.3.1.2.4 Menedžment: časovni razvoj

Heterogenost v slovenščino prevzetega angleškega izraza *management* so na pojmovni in izrazni ravni povzročili številni dejavniki: med drugim družbenoekonomske spremembe v Sloveniji, ki smo jih že omenili, in preoblikovanje prej edine organizacijske oblastvene funkcije v kapitalističnem družbenem redu nasploh v dve funkciji: upravljanje (angl. *governance*, *administration*, *management*) in menedžment (angl. *management*, *administration*). Posledično je bilo treba uskladiti strokovno izrazje. Funkcijo upravljanja (v podjetjih) danes povezujemo predvsem z lastniškim upravljanjem (angl. *governance*). Pri prenosu obeh poimenovanj v slovenščino je nastopila še dodatna pojmovna težava, saj so obstajale tudi razlike med upravljanjem v samoupravljanju in upravljanjem v kapitalizmu.

Ribarič (1989a, 61) je npr. zapisal, da so določene spremembe v družbenoekonomskih odnosih v slovenski prostor prišle že z amandmaji k Ustavi SFRJ iz leta 1988. V nasprotju z Ustavo SFRJ iz leta 1974 v novi ureditvi »delo ni /bilo/ več edina podlaga za prilaščanje in upravljanje« (prav tam, 61). Spremenile so se torej nekatere »temeljne opredelitve družbenoekonomskih odnosov in

družbenoekonomskega sistema« (Ribarič 1989b, 367). Obdobje od leta 1989 do začetka 1990 velja za obdobje prehoda od plansko-tržnega k pretežno tržnemu gospodarstvu. Rus (1992, 90) ga je poimenoval obdobje začetka velikih sprememb v vseh segmentih družbenega sistema v Sloveniji in obdobje »odločnejš/ega/ prehod/a/ v tržno gospodarstvo«. Ta prehod je prinesel tudi nova poimenovanja.

Rozman in Kovač (2012, 66) sta zapisala, da se je pri nas o menedžmentu in menedžerjih začelo govoriti konec osemdesetih let prejšnjega stoletja, »ko se je že dopuščala kritika samoupravnega družbenega sistema in so že obstajale težnje po uvedbi kapitalističnega načina gospodarjenja«. V svetovni literaturi pa je bilo ravno nasprotno, pisalo se je predvsem o menedžmentu in šele v zadnjih nekaj desetletjih tudi o upravljanju (Lipovec 1987, 133).

V obdobju socializma se za kapitalistično ekonomiko, kot so se izrazili uredniki SSKJ, značilna beseda *management/menedžment* na Slovenskem ni veliko uporabljala; v tem ali podobnem pomenu sta se takrat v glavnem uporabljali besedi *vodenje* in *upravljanje*. Oba izraza sta se ohranila tudi po prehodu v tržno gospodarstvo, obenem pa so se pojavili novi pojmi, ki so potrebovali lastna poimenovanja in natančnejše opredelitve.

5.3.1.2.4.1 Management, ravnateljstvo in upravljanje v dLib

Da bi bolje spoznali pomen izraza *managemet/menedžment* in ugotovili, kdaj se je izraz začel (pogosteje) pojavljati oz. uporabljati v slovenskih besedilih ter kako se je zapisoval, smo pregledali zbirko Digitalna knjižnica Slovenije (dLib). Poleg izraza *management/menedžment* smo iskali tudi rabo izrazov *ravnateljstvo* in *ravnatelj* v istem pomenu ter izrazov *upravitelj*, *upravljanje* in *direktor*.

dLib³⁶ je sicer velika zbirka besedil, ki pa ni popolna (zlasti za čas pred 30 leti), zato iskanja izrazov nismo omejili niti le na strokovno-znanstvena besedila niti na čas. Zanimale so nas predvsem prve pojavitve, šlo pa je za t. i. orientacijsko poizvedovanje.

³⁶ Digitalizirano gradivo dLib je v večji meri starejše (izpred leta 1945). Zajema knjige, časopise, fotografije, rokopise, notno gradivo in drugo gradivo, ki ga hranijo slovenske knjižnice. Izvorno digitalno gradivo pa obsega veliko sodobnih naslovov znanstvenih in drugih serijskih publikacij. Poleg tega predstavljajo vedno večji delež gradiva v dLib tudi sodobne elektronske knjige slovenskih založnikov.

a) *Menedžment/management*

V dLib se ta beseda pojavlja predvsem v reviji *Teorija in praksa* ter *Knjižnica*. Prvi zapis besede *management* (v tej različici) smo našli v *Teoriji in praksi* iz leta 1989, in sicer v prispevku »Management med zakoni in avtonomijo«³⁷ avtorja Janeza Jerovška. Iste leta je v omenjeni reviji mogoče zaslediti še drug prispevek, ki vsebuje besedo *management*, in sicer komentar Bogdana Kavčiča z naslovom »Somrak samoupravljanja«, v katerem omenja »sloviti sistem ameriškega managementa«. Tega leta zasledimo v isti reviji tudi povzetek raziskovalnega poročila »Dejavniki učinkovitosti poslovnega organa« avtorjev Andreje Čibron, Darka Deškoviča, Bogdana Kavčiča in Dane Mesner Andolšek, v katerem je za pojem menedžment kot vodstveni organ uporabljen izraz *poslovodni organ*. V članku »Vodenje in upravljanje v visokošolskih knjižnicah: Vtisi s seminarja v Veliki Britaniji« avtorice Nade Češnovar, objavljenem leta 1989 v reviji *Knjižnica*, pa je za pojem *menedžment* uporabljena besedna zveza *vodenje in upravljanje*.

Leta 1990 je v reviji *Knjižnica* izšel članek »Knjižnični management v zrcalu sodobnih tokov« avtorice Katherine Cveljo v prevodu Jelke Gazvoda, leta 1993 pa je prav tako v reviji *Knjižnica* izšel članek »Informacijska podpora programu podiplomskega študija iz managementa (MBA) na Mednarodnem centru za upravljanje podjetij v družbeni lasti (ICPE)« avtorice Alenke Kavčič-Čolić. V leta 1993 objavljenem članku Vilenke Jakac Bizjak »Upravljanje informacij v knjižnicah« je za angleški izraz *information management* (danes prevajano tudi kot *ravnanje z informacijami*, *upravljanje informacij*, *obvladovanje informacij*, *informacijski menedžment*) uporabljen izraz *upravljanje informacij*, v povzetku članka pa zasledimo izraze *management* ter *informacijski management* ali *upravljanje informacij*.

Leta 1996 je Marko Kos v reviji *Teorija in praksa* objavil članek »Iskanje novega smisla dela: elementi za povečanje delovne proizvodnosti«, katerega povzetek vsebuje besedo *menedžment* (zapisano glasovno prilagojeno slovenskemu jeziku).

Leta 1997 je Jelka Gazvoda v reviji *Knjižnica* objavila članek »Upravljanje človeških virov in razvoj karier v večji knjižnici«. V povzetku je uporabila tudi besedo *menedžment* (upravljanje človeških virov kot »del menedžmenta«). Torej se izraza *upravljanje* in *management* na tem mestu uporabljata sopomensko (angl. *human resources management* je avtorica prevedla kot *upravljanje*

³⁷ V tem razdelku bomo v delu, ki se nanaša na dLib, naslove prispevkov zaradi ločenosti od zapisa izrazov in naslovov revij izjemoma navajali v navednicah.

človeških virov). Istega leta je v reviji *Teorija in praksa* izšel članek z naslovom »Benchmarking v Sloveniji« avtorja Boštjana Antončiča, v katerem je bil uporabljen tudi izraz *management* (npr. močna zavzetost managementa) v pomenu poslovodnega organa.

Pri Založbi Visoke šole za management v Kopru je leta 1998 izšel učbenik »Management nepridobitnih organizacij« avtorjev Mitje Tavčarja in Nade Trunk Širca. Izraz *management* se tako uporablja tudi v kontekstu nepridobitnih organizacij. Istega leta sta Matjaž Iršič in Damijan Mumel v reviji *Akademija MM* Društva za marketing Slovenije objavila članek »Ali razlike v tipu lastništva podjetij odsevajo tudi v menedžmentu njihovih marketinških aktivnosti?«. V reviji *Teorija in praksa* sta istega leta izšla članek »Izvori teorije odnosov z javnostmi v ekonomiji in strateškem managementu« Dejana Verčiča in Jamesa E. Gruniga v prevodu Eveline Bandelj ter članek Pedje Ašanina Goleta »Strateški komunikacijski management«, leta 1998 pa je v reviji *Les* izšel članek z naslovom »Sem lahko dober manager ali celo vodja?« avtorja Franca Bizjaka.

Omenjeni avtorji – razen Iršiča in Mumla, ki sta uporabljala zapis *menedžment* – so uporabljali citatni zapis *management*. Tudi pozneje, po izidu *Slovenskega pravopisa* 2001, se je zapis *management* ohranil; npr. v leta 2005 izdanem učbeniku avtorjev Dimovskega idr. *Sodobni management*.

Po letu 2002 (tedaj je bilo v dLib 15 besedil s področja menedžmenta) je število besedil, ki vsebujejo iskani izraz, zelo naraslo. Razlog za to je tudi beleženje angleških objav v slovenskih publikacijah ter beleženje naslovov slovenskih strokovnih ali znanstvenih revij – v slovenščini in angleščini (npr. revija *Management*, *Izzivi managementu*, *Managing Global Transitions*).

b) *Ravnateljstvo in ravnatelj*

V zvezi z besedo *ravnateljstvo* oz. *ravnanje* sta Rozman in Kovač (2012, 66) zapisala, da »posamezni preučevalci vedo, da se je v Sloveniji do leta 1950 pa še pozneje, kot beseda, ki označuje enako kot management, uporabljala beseda ravnanje ali ravnateljstvo«. Zapisala sta tudi, da so to besedo uporabljali slovenski pisatelji in prevajalci ter da je bila rabljena v dokumentih podjetij in drugih združb ter slovenskih zakonih.

Rozman (2010, 34–35) je dodal še obširnejše pojasnilo:

Beseda ravnateljstvo ali uravnavanje ali ravnanje pomeni prevod angleške besede »management«. Do leta 1950 je bila v vseh porah življenja in družbene zavesti (literatura, zakonodaja, vsakodnevna uporaba itd.) v rabi slovenska beseda ravnateljstvo s svojimi izpeljankami, npr. ravnatelj, ravnateljstvo, ki je pomensko v celoti pomenila »management« in njegove izpeljanke. Leta 1950 je kot preostanek kapitalizma izginila iz zakonodaje, nekaj desetletij pozneje še iz literature. Beseda management nekako do osemdesetih let prejšnjega stoletja ni bila zaželeno in so se v smislu »managementa« uporabljali drugi, bolj ali manj neustrezni izrazi. V osemdesetih letih so stroka, mediji in večina drugih sprejeli »management«. Peščica avtorjev (Lipovec, Mihelčič, Rozman) so se vrnili k prvotni slovenski besedi. Slovenisti, ki jim je »management« tujka, besedo poslovenijo v menedžment, ki so jo sprejeli mediji, stroka pa se ji (sicer vse manj) izogiba.

V zvezi z javnimi zavodi, predvsem vzgojno-izobraževalnimi in kulturnimi ustanovami, se je beseda *ravnatelj* v socialističnem družbenem redu še vedno uporabljala, v zvezi s pridobitnimi organizacijami pa so bile v uporabi beseda *upravitelj* in nekatere druge, ki jih vsi strokovnjaki ne razumejo kot sopomenk za besedo *menedžer*. Po Rozmanu in Kovaču (2012, 66) je besedo *ravnateljstvo* (znova) uvedel Lipovec v svojem delu *Razvita teorija organizacije* (1987), tj. v času tik pred sprejetjem novih amandmajev k takratni ustavi (1988).

V dLib je le nekaj zadetkov besede *ravnateljstvo*. Vsi so novejšega datuma – npr. v članku Christiana Promitzerja »Niko Županič kot slovenski etnolog: Njegovo ravnateljstvo v Etnografskem muzeju v Ljubljani (1923–1940)« iz leta 2003 ter v leta 2012 objavljeni knjigi Justine Erčulj idr. »Razvoj ravnateljstva: Poročilo o prvi izvedbi«. Zato smo se raje osredotočili na besedo *ravnatelj* ter na besedo *upravitelj*, ki je za nekatere strokovnjake sopomenka besedama *ravnatelj* in *manager*, za druge pa ne.

V dLib je bilo najstarejše besedilo z besedo *ravnatelj* objavljeno v *Kmetijskih in rokodelskih novicah* – natančneje v članku »Odstop tržaškega finančnega ravnatelja« iz leta 1898. Leta 1912 je bil v *Novih akordih* objavljen članek z naslovom: »Generalni glasbeni ravnatelj dr. Karl Muck; Umetnikovo življenje in stremljenje«. Leta 1931 so v *Slovenskem gospodarju* zapisani izrazi *ravnatelj tiskarne*, *načelnik posojilnice* in *predsednik ravnateljstva*, in sicer v članku z naslovom »Vloge v vseh denarnih zavodih so popolnoma varne!« avtorja Antona Jerovška. Leta 1936 je v *Slovenskem gospodarju* izšel članek z naslovom »Razbojnik – policijski ravnatelj«. V članku »Ravnatelj, ki ne zna čitati«, ki je izšel leta 1937 v *Slovenskem gospodarju*, najdemo besedno zvezo *ravnatelj tekstilne tvrdke*. Leta 1939 je bil v *Slovenskem gospodarju* objavljen še članek z

naslovom »Bivši ravnatelj Mohorjeve družbe umrl«. Leta 1942 je v zbirki *Upodobitev znanih Slovencev* (NUK) izšel tudi prispevek o Emanuelu Josinu (»Emanuel Josin«), *ravnatelju finančne blagajne*. Okoli leta 1950 je bil v isti zbirki objavljen prispevek o Ivanu Mesarju (»Ivan Mesar«), *ravnatelju Jugoslovanske knjigarne*.

Nato besede *ravnatelj* v pomenu, ki smo ga iskali, ni več zaslediti, po približno petdesetletnem premoru (v drugi polovici 20. stoletja) pa se znova pojavi, in to v zvezi z nepridobitnimi organizacijami v že omenjeni Lipovčevi knjigi »Razvita teorija organizacije« leta 1987. Nadaljnje rabe so poznejše: leta 2007 je bil uporabljen izraz *projektni ravnatelj* in *projektno ravnanje* v reviji *Organizacija*, in sicer v članku »Odzivi projektnih ravnateljev na organizacijsko strukturo podjetja v singularni študiji primera« avtorja Petra Friedla. V tem pomenu se beseda *ravnatelj* danes pojavlja tudi v reviji *Izzivi managementu*.

c) *Upravitelj, upravljanje in direktor*

V podobnem pomenu kot beseda *ravnatelj* sta se v 20. stoletju (pa tudi že prej ter pozneje) uporabljali besedi *upravitelj* in *direktor*. V dLib je bila leta 1850 v *Kmetijskih in rokodelskih novicah* uporabljena beseda *upravitelj*, in sicer v novici z naslovom »Novičar iz Ljubljane« v zvezi z delnicami ljubljanskega gledališča (»Gosp. Kordežu, začetniku te naprave, se bo njegovi vednosti primerjeno opravilo umitalniga upravitelja izročilo, če ga bo hotel prevzeti«). V *Slovenskem gospodarju* je bila leta 1918 objavljena novica z naslovom »Ameriški upravitelj prehrane v Evropi«. Besedna zveza *šolski upravitelj* je bila zapisana npr. leta 1926 v novici »Nepravilnosti pri komisijonelnih ocenjevanjih naturalnih stanovanj šolskih upraviteljev« v *Učiteljskem tovarišu*.

Prvi zapis besede *upravljanje* v dLib sega v leto 1954, in sicer ga najdemo v besedni zvezi *družbeno upravljanje* v prispevku »Naši problemi – od delavskega samoupravljanja do družbenega upravljanja avtorja Jožeta Goričarja« v *Naši sodobnosti*. Beseda *upravljanje* se nato v tej zbirki podatkov redno pojavlja vse do danes.

Besedo *direktor* – po njenem vzoru je tvorjena beseda *ravnatelj* – dLib prvič izkazuje leta 1901 v članku z naslovom »Kmet in konzumni direktor pred sodnijo« v časopisu *Štajerc*. Poleg izraza

direktor (za višje ravnateljske funkcije) so v prvi polovici 20. stoletja uporabljali tudi izraza *načelnik* (npr. *načelnik posojilnice*) in *predsednik* (npr. *predsednik ravnateljstva*).³⁸

Zgornji pregled je potrdil rabo besed *vodenje*, *upravljanje* in besedne zveze *vodenje in upravljanje* v pomenu menedžment, kar je bilo ugotovljeno že v predhodnih poglavjih. Prilagojen zapis *menedžment* se je prvič pojavil konec prejšnjega tisočletja (leta 1998), a se je istočasno uporabljal in se še danes uporablja tudi neprilagojeni zapis. Raba besede *ravnatelj* je danes v pomenu menedžer zastarela, dLib pa izpričuje tudi to, starejšo rabo (v ozkem krogu avtorjev sicer še ima svoje privržence). Ob besedi *menedžer* pa še vedno bivajo tudi druge besede, ki poimenujejo vodstveno funkcijo, npr. *direktor* in *upravitelj*. Zanimivo je, da se je takrat nova prevzeta beseda *management* najpogosteje uporabljala v revijah *Teorija in praksa* ter *Knjižnica*, ki nista izrazito povezani z upravljaljskimi vedami.

5.3.1.2.5 *Jezikoslovci ter področni strokovnjaki o prevzemanju in prevajanju izraza management*

28. 4. 1994 je bil v *Delu* (*Književni listi*) objavljen prispevek *Seznam ponujenih ali iskanih domačih besed za tuje izraze* (*Pirs in njegov zgled*), v katerem so Janez Dular, Janez Gradišnik in Janez Sršen ob sodelovanju Brede Vrhovec za izraz *manager* oz. *mene(d)žer* predlagali domače izraze, ki so bili v tisku takrat že v rabi: *vodstvenik*, *vodja*, *poslovodja*, za *mene(d)žerstvo* pa *vodstvo* in *poslovodstvo*. Menili so, da je angleško pisana oblika *manager* »povsem nesprejemljiva«, dodali pa so še, da so pozneje dobili predlog, naj bi se v slovenščini temu reklo *ravnatelj* in *ravnateljstvo* ali *ravnateljjevanje*.³⁹ V odziv na ta članek je Miran Mihelčič 12. 5. 1994 (Mihelčič 1994a) prav tako v *Književnih listih* objavil prispevek »V Evropo tudi z ravna(teljeva)njem, samo uspešno mora biti«. V prispevku je utemeljil rabo besede *ravnatelj* namesto prevzete besede *manager*. 15. 9. 1994 je isti avtor (Mihelčič 1994b) v *Delu* objavil še članek *Sto let po Pleteršniku »managerji menedžirajo v menažeriji*«, v katerem je med drugim

³⁸ V prispevku, ki je bil objavljen v *Književnih listih*, Mihelčič (1994a) pravi, da se je po drugi svetovni vojni pri nas za funkcijo ravnatelja – funkcijo, »ki dobiva svojo nalogo od nosilcev upravljanja in daje naloge izvajalcem« – uveljavil izraz *direktor*, ki »naj bi zvenel bolj socialistično kot ravnatelj«. O poimenovanju *direktor* gl. tudi Bohinc (2006, 344).

³⁹ V *Angleško-slovenskem slovarju* (1978) sta *ravnateljstvo* in *direktorstvo* (služba) prevod angleške besede *managership*.

omenil neustrezno poimenovanje zakonodajalca ob nastajanju nove slovenske zakonodaje na področju gospodarskih in drugih združb za skupinskega nosilca funkcije ravnateljstva – namesto *ravnateljstvo* ga je po avtorjevem mnenju neustrezno poimenoval z izrazom *uprava*. Predlog je sicer prejel nekaj neposrednih odzivov, a so bili ti skromni in nevplivni.

Leta 1996 je nato izšel članek Rudija Rozmana *Kako prevesti »management« v slovenščino: management, menedžment, upravljanje, poslovanje, vodenje, ravnanje?*. V njem se je avtor zavzel za drugo slovensko ustreznico kot Mihelčič, tj. za besedo *ravnanje*. Poudaril je problematičnost nekaterih prevodov, ki pomenijo le del menedžerske funkcije ali pa tudi kaj drugega. Težavne so tudi izpeljanke, saj niso vse tvorjene iz iste besede. Avtor je še dodal: »Skrajni čas je že bil, ne le zavoljo materinščine, tudi zaradi vsebinskih, jezikoslovnih in drugih posledic, da prekinemo s komedijo zmešnjav in (spet) začnemo uporabljati slovensko besedo ravnanje kot prevod angleške besede management« (prav tam, 6).

Zgornji argumenti nekako niso prodrli oz. prepričali jezikoslovcev in tudi večina področnih strokovnjakov se je oprijela kar anglicizmov *management* in *manager* (ter izpeljank iz te besede, npr. *managerski, managerstvo, manageriranje, managerka*). Jezikoslovci so sicer uporabljali in še uporabljajo podomačeni zapis (*menedžment* in *menedžer*, kot smo že omenili, je to edini zapis, ki ga pozna Slovenski pravopis 2001), področni strokovnjaki pa večinoma citatnega (lektorji jim ga nato – če je le mogoče oz. če v uredništvu revije to dopustijo – popravljajo, kot bomo videli dalje v intervjujih).

Tudi še deset let pozneje je Biloslavo (2006, 20–25) v knjigi *Strateški management in management spreminjanja* pojasnjeval svojo odločitev za rabo izraza *manager* in *management* namesto *ravnatelj, ravnanje/ravnateljstvo*: »Žal je o izrazu ‚manager‘ v slovenski strokovni literaturi in strokovnih krogih precej različnih stališč. Zaradi mednarodne primerljivosti in splošne razumljivosti uporabljamo v tej knjigi izraz ‚manager‘ za osebo, ‚management‘ za vse managerje v organizaciji, pa tudi za njihovo dejavnost. Ne uporabljamo izrazov ‚ravnatelj‘, ‚ravnanje‘, ‚ravnateljstvo‘ ipd., ker so specifični za šolstvo«.

Med področnimi strokovnjaki pri rabi izraza *ravnateljstvo* izrazito vztraja Mihelčič, ki je leta 2012 (2012a, 32–34) v reviji *Izzivi managementu* ponovno opozoril na neustrezno prevajanje besede *management* z besedo *upravljanje* in zanjo znova svetoval rabo izraza *ravnateljstvo* oz. *ravnanje*.

5.3.1.3 Drugi terminološki anglicizmi: pomen, sopomenke, ustaljenost

V poglavju *Metodologija* je bilo že pojasnjeno, da smo izmed prvotno izpisanih 1116 strokovnih izrazov zelo podrobno analizirali 41 izbranih, preostalih dobrih 1000 izrazov pa smo proučili zgolj glede na besedilne kazalnike terminološke negotovosti. Ker smo se, kot je bilo razvidno zgoraj, med 41 poimenovanji izrazu *menedžment/nanagement* že temeljito posvetili, je v nadaljevanju prikazana le še analiza preostalih, dodatno posebno pozornost smo namenili zgolj še večbesednim strokovnim izrazom, katerih del je beseda *management/menedžment*.

5.3.1.3.1 Terminološki anglicizmi z vidika prevzetosti

41 izbranih strokovnih izrazov in njihove sopomenke smo po zunanjih znakih prevzetosti razdelili v dve skupini:

- **Skupina 1:** strokovni izrazi, ki ne kažejo zunanjih znakov prevzetosti

načrtovanje, usmerjanje, nadziranje (s tujo sopomenko *kontroliranje*), namen, člani (organizacije), zaposleni, razvoj zaposlenih, sredstva, viri (s tujo sopomenko *resursi*), veda, ljudje, merjenje, načrtovanje/snovanje, urejanje (zadev)/povezovanje, merjenje/presojanje, odločanje, vodenje poslov, vodenje ljudi, izidi, naloge, usklajevanje, poslovodenje, vodenje poslov, vodenje ljudi, ravnateljevanje, ravnanje, uravnajoče upravljanje, dejavnosti (s tujo spomenko *aktivnosti*), reševanje problemov, trženje, vodenje/poslovođenje, poslovodniki in vodje, poslovodnik/poslovodja, vodja, ravnateljevanje, ravnanje (kot sopomenka za tuji izraz *management*), obvladovanje organizacij, ravnanje z zaposlenimi/ravnanje z zmožnostmi zaposlenih, poslanstvo

- **Podskupina 1a:** strokovni izrazi, ki ne kažejo zunanjih znakov prevzetosti, a so nastali pod vplivom drugih jezikov – so zakrito prevzeti (za ugotavljanje zakrite prevzetosti smo uporabili dvojezične – nemško-slovenske in angleško-slovenske slovarje – za ugotavljanje izvora pa deloma tudi Slovenski etimološki slovar (Snoj 1997)⁴⁰

poslovođenje/poslovodstvo (nem. Geschäftsführung, Geschäftsleitung; voditi – stcslovan. *voditi*)

⁴⁰ Verjetno je med zgoraj navedenimi »domačimi« strokovnimi izrazi oziroma med strokovnimi izrazi, ki ne kažejo znakov zunanje prevzetosti še kaj kalkov, a jih na tej stopnji raziskave nisem prepoznala. Ugotavljanje razlikovanja med prevodi izposojenk/kalki in domačimi besedami je torej v tej disertaciji le načeto.

poslovodnik/poslovodja (nem. Geschäftsführer; *posel* – stcslovan. *posълъ*
'*poslanec*')

poslanstvo (nem. *Sendung*; *poslati* – stcsslovan. *posълati*)

ravnanje z zaposlenimi/ravnanje z zmožnostmi zaposlenih (angl. *employee*

management/human resource management; *raven* – stcslovan. *равнѣ*)

obvladovanje organizacij (angl. *organization management*; *vladati* – cslovan.

vladati)

- **Skupina 2:** strokovni izrazi, ki kažejo zunanje znake prevzetosti: management (kot proces), management (kot vodilni/vodstveni kadri – vršni/vrhnji, srednji in nižji management), politika, funkcija (v pomenu *naloga*), organiziranje, organizacija, kadrovanje, resursi (s slovenskima sopomenkama *vir*, *sredstva*), tim, manager, motiviranje, komuniciranje, kontroliranje (s slovensko sopomenko *nadziranje*), koordiniranje/koordinacija, kadri (vodstveni kadri), kadrovik, direktorji, manager, planiranje, inoviranje, marketing⁴¹
 - **Podskupina 2a:** strokovni izrazi, pri katerih obstajajo znaki zunanje prevzetosti, a jih naravni govorec težje ali sploh ne prepozna

cilj: nencizem (iz nem. Ziel)

upravljanje, uprava: prevzeto iz hrvaščine (upraviti – usmeriti, prvotno »delati prav«)

ravnatelj⁴²: prevzeto iz hrvaščine, prvotno »kdor ravna, usmerja«, tvorjeno po zgledu lat. *director* »ravnatelj« iz glagola *dirigere* »ravnati, upravljati,

usmerjati (Snoj 1997) – iz tega še ravnateljstvo, ravnanje (nem. Handeln) idr. –

obravnavano kot sopomenka izraza *manager*

⁴¹ Mnogi izmed teh izrazov imajo sorodne oblike tudi v več neslovanskih jezikih (angleščini, nemščini, francoščini/italijančini) – v takih primerih gre za internacionalizme/sorodnice, pogosto prevzetih iz latinščine ali grščine. Med izrazi v tej skupini so tudi nencizmi (večinoma starejši in ustaljeni) ter anglicizmi (novejši – ti so lahko ustaljeni, dokaj ustaljeni ali pa neustaljeni (ti so večinoma tudi oblikovno manj prilagojeni/nepilagojeni).

⁴² tudi izpeljanke: ravnateljstvo, »ravnateljstvo« oz. uprava

V nadaljevanju so izbrani strokovni izrazi natančneje analizirani z vidika pomena in sopomenskosti ter komentirani v povezavi z izvorom, prvo pojavitvijo v slovenščini idr.

Nabor 41 strokovnih izrazov bi sicer lahko (glede na izvor) razdelili tudi drugače: v nedvomne anglicizme (*image, mobing, outsourcing, insajderstvo, tim, marketing, manager/menedžer, management/menedžment*); poimenovanja, ki so prevzeta iz angleščine, niso pa nujno angleškega primarnega izvora (*motiviranje, repozicioniranje, rivalstvo, kompetenca, resursi, komuniciranje, inoviranje, prestrukturiranje*); starejše internacionalizme oz. prevzete besede z enakim korenem v angleščini in drugih jezikih (*kontroliranje, funkcija, politika, strategija, vizija, koordiniranje, planiranje, direktor, korporacija, organizacija*); prevzete besede (in kalke) iz drugih tujih jezikov (*kadrovik, poslanstvo, sanacija, cilj, upravljanje*) ter posebej še prevzete ali delno prevzete (ali kalkirane) večbesedne strokovne izraze (*človeški resursi, človeški viri, človeški potencial, projektni management, krizni management, management tveganj, korporativno upravljanje, organizacijska kultura in klima, organizacijska struktura*). V spodnji analizi je pri vsakem strokovnem izrazu prikazan tako izvorni jezik kot "vidnost" v prevzetosti. Pri izboru smo sicer težili k raznovrstnosti.

1., 2.⁴³ organizacija

To je izraz, ki je obstajal v slovenščini že v 19. stoletju, zabeležen je npr. 1899 v *Slovenskem gospodarju*. Pomeni organizacijo/institucijo kot združbo (npr. gospodarsko družbo) in tudi proces, to je organiziranje. Za organizacijo kot gospodarsko družbo se je uporabljal tudi izraz *družba*, nem. *Gesellschaft*, angl. *company*⁴⁴. V 70. in 80. letih 20. stoletja je pogosta besedna zveza *delovna organizacija, organizacija združenega dela*.

⁴³ Pod številko 1 in 2 je komentiran izraz *organizacija* v dveh različnih pomenih.

⁴⁴ Gl. intervju s prevajalko (v poglavju 5.3.2.2.2, pod izrazom št. 13: *podjetje*) o zgodovini rabe: danes *organizacije*, v preteklosti pa za isti pojem (organizacija) *organizacije in podjetja*; raba sopomenke (za *gospodarsko organizacijo*) *družba* za angl. *company* – prvi prevod izraza *gospodarska družba* v angleščino je bil *economic company*, »v strahu, da ne bi kdo mislil, da samo pijemo in nič ne delamo«. Po Verbincu (1974) in Tavzesu (2002): tujka *kompanija* (fr. *compagnie*) – 1. kapit. trgovska ali industrijska družba; fig. družba, tovarišija; pejor. družčina; 2. četa, stotnija, tj. voj. oddelek od 100–250 mož

Isti koren ima ta beseda tudi v nemščini, italijanščini in francoščini, kar kaže na internacionalizem. Beseda je latinskega izvora, prevzeta v slovenščino prek nemščine iz francoščine (*organizarati – prirediti, urediti* v Snoj 1997).

Organizacija se uporablja tudi v slovanskih jezikih (poleg domačih izrazov). V obravnavanih besedilih zanjo zasledimo v *Izzivih managementu* sopomenko *zdržba* (v pomenu *organizarati* pa izraz *urejati*), kar naj bi bil ustrežnejši izraz, saj se tako izognemo dvojnemu pomenu besede *organizacija*: npr. *organizacija organizacije – organizacija zdržbe*; obstaja tudi izraz *strukturiranje organizacije*, a ne pomeni istega: pri *organizaciji* (v pomenu *organiziranje*) gre za razmerja,⁴⁵ pri *strukturi* za sestavo ali ustroj, pri *organiziranosti* pa za izvedbo razmerij (Turk 2004). V *Bazi slovenskih sinonimov* (2017–2019), ki je splošnega značaja, sta za *organizacijo* (v pomenu organiziranje) med drugim navedeni tudi sopomenki *sestava* in *ustroj*, kar pa po Turku (2004) ni ustrezno – v njegovem Poslovno-organizacijskem pojmovniku (2004) se pojma *struktura* in *organiziranje/organizacija* ne prekrivata.

3. organizacijska struktura

Izraz *struktura* je zabeležen v dLib npr. leta 1933 v *Sodobnosti*: »*gospodarska struktura Slovenije*«. ⁴⁶ Isti koren ima ta beseda tudi v nemščini, italijanščini in francoščini, kar kaže na internacionalizem. Beseda je latinskega izvora (*zidanje, spajanje, skladanje*), prevzeta po zgledu iz nemščine (Snoj 1997).

Izraz *organizacijska struktura* (slov. tudi *struktura organizacije*) – prilagojen ciljnemu jeziku – obstaja tudi v francoščini, italijanščini, nemščini in angleščini, kar kaže na internacionalizem, danes morda tudi na vpliv angleščine (*organizacijska struktura/angl. organizational structure, korporacijska struktura/angl. corporate structure*). Izraza *strukturiranje* in *organiziranje* se danes v nekaterih kontekstih uporabljata sopomensko; Turk (2004) opredeljuje razliko med pomenoma: *struktura – sestava* in *organiziranje – urejanje oz. ciljno urejanje razmerij*. Prevzeta beseda se

⁴⁵ *Organiziranje – ciljno urejanje razmerij in povezav med sestavinami organizacije ter razmerij in povezav organizacije z okoljem, ki ima kot posledek obstoj dane organizacije in njeno organiziranost* (Turk 2004).

⁴⁶ Strokovni izrazi v kontekstu in naslovi prispevkov iz dLib so v tej disertaciji zapisani v poševnem tisku in v navednicah.

uporablja tudi v slovanskih jezikih (v srbščini npr. tudi *organizacijska građevina*, *organizaciono uređenje*).

Kot sopomenka se uporablja tudi *struktura organizacije*. Pri večbesednih strokovnih izrazih v slovenščini (tudi v francoščini) lahko izrazimo isti pomen z besedno zvezo pridevnika in samostalnika ali dveh samostalnikov. V nekaterih primerih pa prihaja do razlik ali dvoumnosti ob uporabi pridevnika v samostalniški besedni zvezi.

4. prestrukturiranje/restrukturiranje

V 80. letih 20. stoletja se zaradi hitrega tehnološkega razvoja in drugih sprememb govori o *prestrukturiranju* v industriji oz. »razvojni preobrazbi industrijske proizvodnje«, kot je prvič zabeleženo v dLib leta 1980, in sicer v *Delegatski prilogi Javne tribune* v prispevku »Konkretne naloge prestrukturiranja v industriji« (prispevek govori o »republiških projektih prestrukturiranja«). Gre za dokaj novo besedo, ki pomeni preobrazbo ali preustrojevanje.

Turk (2004) opredeljuje ta izraz s sopomenko *preustrojevanje – spreminjanje ustroja česa*. Isto semantično strukturo ima ta beseda tudi v nemščini, in sicer, podobno kot v slovenščini, z različnimi predponskimi obrazili: z *um-*: *Umstrukturierung*, *neu-*: *Neustrukturierung* in *re-*: *Restrukturierung* (Glosbe); uporabljata se tudi izraza *Strukturreform* in *Sanierung* (Glosbe), *sanacija* tudi v slovenščini, ki pa ima splošnejši pomen: vzpostavljanje gospodarske in finančne sposobnosti za nadaljnje poslovanje z ukrepi, kot so odprava razlogov za izgubo ali trajnejše plačilne nesposobnosti (Turk 2004).

V obravnavanih besedilih in v intervjujih zasledimo sopomenko *reinženiring*, v Turk (2004) pa *preustrojevanje*, hr. *preustroj*, srb. (*strukturno*) *prilagođavanje*. V *Evrotermu* je naveden (poleg *prestrukturiranja*) kot prevod za angl. *restructuring* tudi izraz *reorganizacija*, kar zopet kaže na to, da se pojma *strukturiranje* in *organiziranje* vsaj delno pomensko prekrivata oz. se zamenjujeta. V slovarju *Glosbe* sta navedena kot sopomenki tudi izraza *sanacija* in *strukturno prilagajanje*. Prevezeta beseda se uporablja tudi v slovanskih jezikih (npr. hr. *restrukturiranje*, srb. *restrukturisanje*).

To je torej novejši strokovni izraz, nastal pod vplivom angleščine.

5. inoviranje

Izraz zasledimo v dLib leta 1980 v *Strojniškem vestniku* (»Inoviranje kot osnova konkurenčnosti podjetja«) in pomeni prenavljanje, ustvarjanje oz. ustvarjalni proces, ki pripelje do prenovitve in je nasprotje običajnega procesa; v njem je treba šele odkriti, kako priti do želenih izlozkov in s kakšnimi vložki (Turk 2004), to je *ustvarjanje in koristno uvajanje novih zamisli*. Glede ekonomičnosti in tudi glede (natančnega) pomena je *inoviranje* gotovo ustrežnejši izraz.

Isti koren ima ta beseda tudi v nem. (*Innovationsprozesse*), it. (*innovazione*) in fr. (*innovation*), kar kaže na internacionalizem. V slovenščini lahko z eno besedo (glagolnikom) izrazimo pomen *inovacijski proces* in na ta način ločimo inoviranje od inovacije.⁴⁷

6. organizacijska kultura in klima

Izraz *organizacijska kultura* se pogosto pojavlja skupaj z izrazom *organizacijska klima*, tako da bi to lahko opredelili kot kolokacijo, vendar vedno kot *organizacijska kultura in klima* in ne kot *kultura organizacije in klima* (potem bi morali dodati svojilni zaimek: *kultura organizacije in njena klima*). Na tem mestu se osredotočamo predvsem na izraz *organizacijska kultura*. Prednost tega, da obravnavamo oba strokovna izraza skupaj, pa je, da lahko tako pridemo tudi do sopomenk(e) enega od izrazov, npr.: *organizacijska kultura in vzdušje* v kolektivu (*Evroterm*).⁴⁸

Beseda *kultura* je v slovenščino prevzeta po zgledu iz nemščine in francoščine, v ta dva jezika pa iz latinščine. Tudi beseda *klima* je prevzeta po zgledu nem. iz poznolatinščine (Snoj 1997). Starejši slovenski izraz *omika* se v besedni zvezi *organizacijska kultura* ne uporablja. *Organizacijsko vzdušje* (razpoloženje) pa se uporablja kot sopomenka za *organizacijsko klimo*. Oba izraza – *organizacijska kultura* in *organizacijska klima* – sta dokaj nova.

V zvezi z organizacijo se izraz *kultura* v slovenščini konec pojavi 20. st., npr. v *Teoriji in praksi* leta 1996 (*organizacija kot kultura*) in leta 1998 (*organizacijska kultura*), izraz *organizacijska klima* pa je v dLib prvič zabeležen leta 2006⁴⁹ v reviji *Organizacija*. Turk (2004) opredeljuje

⁴⁷ O tem izrazu in temu sorodnih izrazih (*inovacija, inovativnost*) pišejo podrobneje Likar, Križaj, Fatur in Mulej (2006) v monografiji *Management inoviranja* in v drugih objavah.

⁴⁸ Tudi spodaj (v zvezi z managementom) omenjena besedna zveza vodenje in upravljanje (v preteklosti stalna besedna zveza), nakazuje pomensko enoto – organizacijski oblastveni funkciji, povezani z veznikom *in*, medtem ko za prganizacijsko kulturo in klimo ni nadpomenke.

⁴⁹ Izraz je starejši in se je pojavil že prej v reviji *Knjižnica* leta 1997.

organizacijsko kulturo ali kulturo organizacije kot *celoto norm, vrednot, predstav in prepričanj, ki določa način obnašanja in odzivanja zaposlencev ter s tem pojavno obliko organizacije*, izraz *organizacijska klima* pa P. Kožuh in A. Arzenšek (2011, 180) opredeljujeta kot *organizacijsko razpoloženje, ki se kaže v načinu delovanja organizacije, v splošnem vzdušju, v načinu vedenja posameznikov v organizaciji*.

Dvobesedni (novejši) strokovni izraz *organizacijska kultura* je prišel v slovenščino (oz. je bil v slovenščini tvorjen) verjetno pod vplivom angleščine. Podoben izraz (prilagojen ciljnemu jeziku) je tudi v nemščini, italijanščini in francoščini, kar se je morda oblikovalo v teh jezikih ali pa je tudi nanje vplivala angleščina. Prevzeta beseda se uporablja tudi v nekaterih drugih slovanskih jezikih.

7. korporacija

Izraz je zabeležen v dLib v *Šolskem tovarišu* leta 1923⁵⁰ (*šolske korporacije*) in 1940 v *Sodobnosti* (*»načrtno gospodarstvo in korporacije«*), pozneje pa še v *Teoriji in praksi* leta 2000 (*japonske korporacije, korporacijsko življenje/odločanje, korporacijski interesi, korporativni vojščaki, korporativni kapitalizem* (v nasprotju z *delničarskim kapitalizmom*)). Korporacija je kapitalaska družba, je gospodarska družba, pri kateri je oblikovanje (lastniškega) kapitala pomembnejše od osebnega sodelovanja družbenikov; pojavlja se kot delniška družba, kot družba z omejeno odgovornostjo ali kot komanditna delniška družba; je nasprotje osebne družbe (Turk 2004). Zakon o gospodarskih družbah (ZGD-1) ne pozna posebne pravno-organizacijske oblike korporacije, temveč govori o *gospodarskih družbah*. To so delniške oz. kapitalske družbe, (z)družbe z več podjetji. V obravnavanih besedilih zasledimo sopomenko *delniška družba*. V Modernem poslovnem slovarju (Šega 1997) je to pravna oseba, kapitalaska ali delniška družba, podjetje, korporacija.

Isti koren ima ta beseda tudi v nemščini, italijanščini in francoščini, kar kaže na internacionalizem, verjetno ohranjen pod vplivom angleščine. Ista prevzeta beseda se poleg domačih izrazov uporablja tudi v obravnavanih slovanskih jezikih (poleg domačih izrazov, npr. mak. *akcionersko društvo* (*акционерско друштво*), srb. *akcionarsko društvo*, hr. *dioničko društvo*).

⁵⁰ Izraz je starejši. Pojavil se je že v *Carnioli* v prispevku *Obravnavah deželnega zbora krajskega v Ljubljani* leta 1903.

Eden od prevodov v druge slovanske jezike (npr. v makedonščino) je *kompanija* (angl. *company* – v britanski angleščini izraz za gospodarsko družbo). Tudi v slovenščini se je *kompanija* uporabljala v različnih pomenih, danes je to zastarel izraz (SSKJ 1970–1991).

8. korporativno upravljanje/korporacijsko upravljanje

Izraz je v dLib (prvič) zabeležen leta 2008 v *Našem gospodarstvu* v obliki *korporacijsko upravljanje* (»dejavnik korporacijskega upravljanja podjetij«) in l. 2011 v *Organizaciji* v obliki *korporativno upravljanje* (»korporativno upravljanje in finančno računovodstvo«). Pri tem pojmu se torej pojavljata za isti pojem dve poimenovanji: *korporacijsko upravljanje* in *korporativno upravljanje*, vendar drugačna oblika pridevnika nakazuje tudi drugačen pomen, kar se vidi tudi v makedonščini (npr. v besedni zvezi zaedničko vladeenje (skupno vladanje/usmerjanje) in tudi korporativnoto upravuvanje. Pridevnik *corporate* je Turk (2004) prevedel s *podjetniški* (*podjetniška koprena, veriga, podjetniško oglaševanje*), (*od*) *podjetja* (*taktika/strategija/ustroj oz. struktura*), (*od*) *kapitalske družbe*, (*od*) *korporacije* (*sestava proizvodov kapitalske družbe, portfelj korporacije*) idr. V Modernem poslovnem slovarju (Šega 1997) je pridevnik preveden kot 1. *podjetniški* in 2. *skupen, zbiran*.

Nekateri strokovnjaki v zvezi z upravljanjem enačijo pomen pridevnikov *korporativen* in *korporacijski*, nekateri uporabljajo samo izraz *korporativno upravljanje*, drugi pa samo *korporacijsko upravljanje*. Pridevnik *korporativen* povezujejo nekateri s *korporativnim sistemom* oz. korporativnim kapitalizmom,⁵¹ Pridevnik *korporativen* ima v SSKJ dva pomena: nanašajoč se na korporacijo; vključujoč vse, večino; pridevnik *korporacijski* – nanašajoč se na korporacijo (*korporacijski gozdovi, korporacijski sistem, korporativni sistem, korporacijska država, korporativna država*). V slovarju tujk (Verbinc 1974) pa je pomen pridevnika *korporativen* razložen, kot sledi: *v zboru, v celoti, polnoštevilen, na korporaciji sloneč* (*korporativni sistem gl. korporativizem*). Ne vključuje torej pomena *nanašajoč se na organizacijo*. V obravnavanem pomenu je ustrezen izraz: *korporacijsko upravljanje – upravljanje korporacije* (*po zgledu: organizacijsko upravljanje – upravljanje organizacije*). Tudi v hrvaščini in srbsčini se v tem

⁵¹ *Korporativizem – ureditev osnovana na korporativnem sistemu (korporativna ureditev države), v katerem sta gospodarstvo in politična ureditev osnovana na korporaciji* (SSKJ).

strokovnem izrazu pojavljata oba pridevnika (v istem pomenu). V slovenščini je *korporacijsko upravljanje* novejši strokovni izraz, nastal pod vplivom angleščine.

V nemščini se ob pridevniku *korporacijski* oz. *organizacijski* pojavlja za *upravljanje* *Governance*, *Management* ali *Führung*: *Corporate Governance*, *Unternehmensmanagement*, *Unternehmensführung*, *Organisationsführung* (vir: Glosbe); pridevnik se torej nanaša na podjetje/organizacijo.

9. upravljanje, upravljavski/upravljalški, upravljalen

V dLib je v letu 1846 zabeležen nemški izraz *Verwaltung*, slovenski izraz *upravljanje* pa leta 1940 v monografski publikaciji (*»upravljanje knjižnic«*) in leta 1954 v *Naši sodobnosti* (*»od delavskega samoupravljanja do družbenega upravljanja«*).

Izraz *uprava* je prevzet iz hrvaščine: *upraviti – usmeriti*, prvotno *»delati prav«* (Snoj 1997). Uvrstili smo ga med strokovne izraze, katerih znaki zunanje prevzetosti niso takoj opazni ali so sploh neopazni (še posebej, ker je prevzet iz sorodnega, slovanskega, jezika).

Navidezne sopomenke izraza *upravljanje* (*management*, *vodenje*) smo obravnavali že pri izrazu *management*. Tudi v drugih obravnavanih slovanskih jezikih se za *management/menedžment* uporablja izraz *upravljanje*, poleg tega tudi *vodenje* idr. Tudi v nemščini, francoščini in italijanščini se uporabljajo različni izrazi, npr. v francoščini *administration* in *gestion* (predvsem zadnji se je uporabljal v pomenu *management*).

Beseda *upravljanje* je lahko v slovenščini in tudi v nekaterih drugih slovanskih jezikih prevodna ustreznica več angleških besed (odvisno tudi od besedne zveze): *management*, *governance*, *administration*. Upravljanje je lahko s prevzeto besedo poimenovano tudi *administriranje* (pri Turku (2004) je prevod za angl. *management* in tudi za *administration*) oz. *administracija* (za nekatere avtorje pri teh dveh ne gre za prekrivanje pomenov); izraz *administracija* pa ima dve pridevniški obliki: *administracijski* in *administrativen*. Tu lahko vsaj glede pripone potegnemo vzporednico s *korporacijski* in *korporativen*. V angleščini sta pridevniški obliki za *korporativen/korporacijski* *corporate* in *corporational*, za *administrativen/administracijski* pa *administrative*, v italijanščini *corporativo* in *amministrativo*, v francoščini *corporative* in *administrative*. Kaže se vpliv obrazila *-ivo/-ive* na slovensko obrazilo *-iven*.

Kot pridevniške oblike besede *upravljanje* se v obravnavanih besedilih pojavljajo: *upravljalni* ter *upravljalni* oz. *upravljalni*. Dvojnici *upravljalni* in *upravljalni* (*upravljalni*) se glede na pomen in rabo v besednih zvezah ne razlikujeta, npr. *upravljalni/upravljalni proces*, *upravljalni proces*.

V dLib je zabeležena besedna zveza »*upravljalni dejavniki družbene kohezije*« (v *Družboslovnih razpravah* 2008). V Turkovem pojmoviku (2004) je naveden le pridevnik *upravljalni*: *upravljalni odločitev*, *upravljalne funkcije*, v SSKJ pa je *upravljalni* pojasnjen z *nanašajoč se na upravljanje* ter *upravljalni* – *nanašajoč se na upravljalce ali upravljanje*.

10. management/ menedžment kot dejavnost/proces, veda (Izraz je natančneje obravnavan že v poglavju o besedi menedžment; ob tem so dodani še drugi podatki v Prilogi 2.)

11. management kot organ oblasti oz. uprava, vodilni v organizaciji (Izraz je natančneje obravnavan že v poglavju o besedi menedžment; ob tem so dodani še drugi podatki v Prilogi 2.)

12., 13. in 14. projektni management, krizni management, management tveganj

V navedenih besednih zvezah z izrazom *menedžment* zasledimo razlike v prevodih, ne samo izrazne, temveč tudi strukturne: pridevnik in samostalnik (*projektni management*, *projektno vodenje*, *krizni management*, *krizno upravljanje*); dva samostalnika, od katerih je drugi v rodilniku (*management tveganj*, *upravljanje projekta*, *vodenje projekta*, *obvladovanje krize*); dva samostalnika, od katerih je drugi predložni (*ravnanje s projekti*), vendar pa tu ne s prevzeto besedo *menedžment/management* (v mak. pa tudi s tem izrazom: *menadžment so krizi*, tj. *менаджмент со кризи*). Podobno je tudi v obravnavanih slovanskih jezikih (npr. hr. *projektni menadžment/menadžment*, hr. *vođenje projekata*, mak. *rakovođenje so proekti*, tj. *раководење со проекту*).

Poleg prevzetega izraza *projektni management* se torej za ta pojem uporabljata tudi izraza *vodenje projektov* oz. *projektno vodenje* in *ravnanje s projekti*, *upravljanje projektov*, *projektno upravljanje*. Gre pa lahko tudi za razlike v pomenih (npr. *management projektov* in *projektni management*). *Upravljanje in vodenje* (projekta) se tudi v drugih obravnavanih slovanskih jezikih

uporabljata (*vođenje, izvođenje*) v tem večbesednem izrazu, v makedonščini tudi s predložnim samostalnikom.

Poleg prevzetega izraza *krizni management* se za ta pojem uporabljajo tudi izrazi *obvladovanje kriz, krizno ravnateljvanje, ravnateljvanje v krizi, krizno upravljanje in krizno vodenje*. Poleg prevzetega izraza *management tveganj* se za ta pojem uporabljata tudi izraza *obvladovanje tveganj(a)* in *ukrepi za preprečevanje tveganj*.

Glede na Turkov pojmovnik (2004) *ravnanje s tveganjem* in *obvladovanje tveganja* nimata istega pomena.

V drugih obravnavanih jezikih je v teh izrazih angl. *management* pogosto preveden kot *upravljanje*, srbsko in makedonsko pa tudi tujka *risk management, risk menedžment* (*пук менаџмент*).

15. manager/menedžer

O tem izrazu je izšel članek v Jezikoslovnih zapiskih (Celinšek 2015). Izraz se je v slovenščini pojavil že pred drugo svetovno vojno, potem pa izginil iz slovenskega besedišča (morda bi ga zasledili v časopisih slovenskih izseljencev). V dLib se *menedžer* v zapisu *manager* prvič pojavi leta 1998 v reviji *Les* (v članku Franca Bizjaka »*Sem lahko dober manager ali celo vodja?*«). V članku avtor razlikuje med izrazom *manager* in *vodja* in ugotavlja, da anglosaksonska literatura razlikuje *managerja* in *leaderja* – prvega opredeljuje kot »*urejevalca, organizatorja materialnih in človeških resursov za dosego danih ciljev*«, drugega pa kot »*vizionarja, postavljalca ciljev in organizatorja*« (prav tam, 129). Manager je torej *urejevalec* in *organizator*.⁵² V zapisu *menedžer* se beseda v dLib prvič pojavi leta 2004 v *Andragoških spoznanjih* (»*menedžer znanja – poklic prihodnosti*«).

Beseda je prevzeta iz angl. *manager* 'direktor, upravitelj', *management* 'vodstvo, upravljanje', kar je izpeljano iz angl. *manage* 'upravljati, voditi', to pa je izposojeno iz it. *maneggiare* 'rokovati, ravnati, vešče upravljati', izpeljanke iz *mano* < lat. *manus* 'roka' (Snoj 1997).

⁵² V članku avtor uporablja tudi druge angleške izraze v izvirnem zapisu: npr. *team, teamsko vodenje, kreativni vodstveni team* (prav tam).

V obravnavanih revijah je zabeležena tudi ženska oblika: *managerka*, in izpeljanke: *managerski*, *nemanagerski*, *menedžerski* (zapis z dž (menedžerski) se pojavi le enkrat, in sicer v reviji *Management*. V slovenščini obstajajo številne sopomenke: *poslovodnik/poslovodja*, *upravitelj*, *vodja*, *ravnatelj*, *vodilni (uslužbenec)*, *direktor*, *ranatelj*, prav tako tudi v drugih obravnavanih slovaskih jezikih. Zapis te prevzete besede je v slovenščini še vedno neustaljen.

Pomeni besede *manager* niso v vseh jezikih prevzemalcih enaki. V nemščini se je ta pomen po prevzetju zožil: nem. *Manager* se nanaša na nekoga na izvršilni ravni in ne na katerokoli vrsto višjega položaja (Holtmann 2012).

16. direktor

Izraz *direktor* je zabeležen npr. leta 1896 v Ljubljanskem zvonu. Izraz je prevzet po zgledu iz nem. *Director* iz fr. *directeur* (Snoj 1997). Izraz se pojavlja v pomenu *menedžer*, a se nanaša na višje ravni menedžerjev. Po SSKJ je to *uslužbenec, ki vodi podjetje, zavod, ustanovo*.

V zbirki *The Economist Books: Temeljni pojmi* (1994, 46) je izraz *direktor* razložen kot »oseba, ki jo imenujejo delničarji, da zastopa njihove interese v managementu podjetja. Direktorji sestavljajo upravni odbor podjetja«. »Izraz *direktor* se uporablja bolj ohlapno predvsem v ZDA, v nazivih za delovna mesta starejših managerjev, npr. *direktor marketinga*, *direktor kadrovske službe*. Takšni direktorji nimajo sedeža v upravnem odboru«.

Na soroden pomen izrazov *direktor* in *manager/menedžer* kažejo v slovenščini iste sopomenke za oba izraza, npr. *vodja*, *ravnatelj*, *tudi upravitelj*, *gospodar* ali *šef* (fr. *chef*). Izraz *direktor* je v slovenščini starejši od izraza *manager/menedžer*. Kot že omenjeno, se je pri nas po drugi svetovni vojni za funkcijo ravnatelja (managerja) uveljavil izraz *direktor*, ki »naj bi zvenel bolj socialistično kot ravnatelj« (Mihelčič 1994c). Enako velja za druge obravnavane slovanske jezike. Vsekakor pa gre za mednarodni izraz, za katerega je mogoče, da se danes ohranja pod vplivom angleščine.

17. planiranje

Planiranje je sopomenka besede načrtovanje, predvidevanje (Baza slovenskih sinonimov). Turk (2004) nas napoti na geslo načrtovanje, ki pomeni na podlagi predvidevanja prihodnosti premišljeno opredeljevanje prihodnjega delovanja, ki obsega postavljanje ciljev poslovanja in

oblikovanje poslovne politike pa tudi sredstev za njihovo uresničevanjeega delovanja [...]. Za nekatere avtorje učbeniških gradiv z obravnavanega področja je planiranje nadpomenka besedi načrtovanje oz. razumejo načrtovanje v tehničnem smislu.

Gre za vpliv nemščine (nem. *planieren* iz lat. *planere* ravnati v Verbinc 1974) – prevzeto prek nem. *Plan* iz francoščine (Snoj 1997). Tudi v drugih obravnavanih slovanskih jezikih se ta prevzeta beseda uporablja. V *Slovarju evropskih anglicizmov* (Görlach 2005) je pod geslom *planning* navedena ta beseda kot anglicizem v evropskih jezikih, npr. bolg. *planirane*. Görlach jo dojema kot anglicizem, zaznava vpliv angleščine (kot prevladujoč). V *Slovarju novejših anglicizmov* (Vasić, Prčić in Nejgebauer 2001) te besede ni. V slovenščino je ta beseda prišla iz nemščine, a jo danes lahko dojemamo tudi kot anglicizem. Mogoče je, da se ta izraz ohranja tudi zaradi vpliva angleščine – na to kaže tudi prej omenjena uvrstitev bolg. *planirane* v *Slovar evropskih anglicizmov*.

18. koordiniranje (koordinacija)

V dLib je izraz *koordiniranje* prvič zabeležen leta 1973. Koordiniranje ima sopomenko *usklajevanje* (zabeleženo v dLib leta 1957 v *Naši skupnosti*), uskladitev (zabeleženo v dLib leta 1956⁵³ v *Naši skupnosti*), podobno tudi hrvaško (*uskladivanje*). V obravnavanih besedilih pomeni *usklajevanje del usmerjanja* (usmerjanje je *vodenje in usklajevanje*).

Izraz *koordiniranje* se pojavlja v vseh obravnavanih slovanskih jezikih. Izraz je latinskega izvora, a ima isti koren tudi v angleščini, kar kaže na internacionalizem, za katerega je mogoče, da se ohranja tudi pod vplivom angleščine.

19. komuniciranje

Za izraz *komuniciranje* se pojavljajo tudi sopomenke *sporočanje*⁵⁴, *prenašaje sporočil* (izraz *sporočilo* je zabeležen v dLib leta 1874 v *Slovenski slovnici*; *sporazumevanje* leta 1925 v *Slovenskem gospodarju*; izraz *sporazum* pa leta 1873 v *Slovenskem gospodarju*), danes sicer

⁵³ Izraz (*indirektno koordiniranje*) je zabeležen v Google knjigah leta 1954 v reviji *Međunarodni problemi* (1954) Inštituta za međunarodnu politiku i privredu, Beograd. Tudi v srbsčini je raba te prevzete besede torej zabeležena približno v istem času.

⁵⁴ En izpraševanec v intervjuju omeni sopomenko *občevanje*, za katero meni, da je danes nekoliko zastarela.

redkeje (predvsem v formalnih situacijah) tudi *občevanje* (SSKJ: *občevati* – biti v stiku, sporazumevati se).

Izraz *komuniciranje* se pojavlja v vseh obravnavanih slovanskih jezikih. V dLib se beseda *komuniciranje* pojavi leta 1986 v *Teoriji in praksi*. Izraz je latinskega izvora, v slovenščino je prišel prek nemščine iz latinščine (Snoj 1997). Izraz ima isti koren tudi v angleščini in je mogoče, da se danes ohranja tudi pod vplivom angleščine. Gre za internacionalizem, danes, predvsem v večbesednih zvezah (npr. angl. *marketing communication* – slov. *trženjsko komuniciranje*) – zaradi močnega vpliva angleščine – zaznan kot anglicizem. Danes se pogosto (pogovorno) uporablja glagol *skomunicirati* za pomen dogovoriti se.

20. vizija (organizacije)

Ta beseda kot *videnje prihodnosti* (organizacije) nima ustreznih sopomenk razen izraza (*duhovno*) *videnje organizacije* oz. *videnje prihodnosti organizacije* (Turk 2004), ki pa je z vidika ekonomičnosti manj ustrezen kot *vizija*. Po Tavčarju (2009a, 121) je *vizija načelo, usmeritev, prepričanje*. Izraz se uporablja tudi v drugih obravnavanih slovanskih jezikih. V dLib je izraz *vizija* prvič zabeležen konec 19. stoletja (1989–1994) v *Ljubljanskem zvonu*. Izraz je latinskega izvora, a ima isti koren tudi v angleščini (angl. *vision*). Kljub temu, da beseda ni angleškega izvora, je mogoče, da se danes kot prevzeta beseda ohranja tudi zaradi vpliva angleščine.

21. strategija

Beseda *strategija* je bila prevzeta v slovenščino prek nemščine iz grščine. V dLib je za leto 1934 zabeležen nemški vir za besedo *strateg* (Strategie der Kriegsgeschichte). Kot sopomenka se uporablja tudi izraz *taktika*, ki je tudi prevzeta; v hrvaščini tudi *plan*, v Bazi slovenskih sinonimov pa sta navedena izraza *načrtovanje* in *predvidevanje*. Beseda pomeni *načine za dosego dolgoročnejših in ključnih ciljev*. Uporaba besede *strategija* je tudi glede ekonomičnosti (in mednarodne prepoznavnosti) ustrezna. *Strategija* je v slovenskem jeziku ustaljena beseda. Isti koren ima ta izraz tudi v angleškem jeziku, in čeprav izraz ni prevzet iz angleščine, je mogoče, da se danes kot prevzeta beseda ohranja tudi zaradi vpliva angleščine.

22. politika

Beseda *politika* je prevzeta prek sodobnih evropskih jezikov in latinščine iz grščine (Snoj 1997). V dLib je zabeležena že za leti 1848 in 1860, leta 1709 pa v latinskem viru. Izraz se pogosto pojavlja v povezavi s *strategijo* (gl. zgoraj). Politika je *smer, usmerjenost (iskanje in določanje poti in ciljev ter usmerjanje k ciljem)*, *strategija* pa so *postopki, načini za doseglo ključnih in dolgoročnejših ciljev v prihodnosti; temeljna usmeritev pri doseganju ciljev* (Turk 2004). V Evrotermu je naveden domači izraz: usmeritev. V obravnavanih besedilih gre za politiko podjetja/usmeritev podjetja, organizacijsko politiko/organizacijsko usmeritev. Isti koren ima ta izraz tudi v angleškem jeziku, in čeprav ni prevzet iz angleščine – podobno kot *strategija* (gl. zgoraj) – je mogoče, da se danes kot prevzeta beseda ohranja tudi zaradi vpliva angleščine.

23. cilj

Izraz *cilj* je nemcizem (iz nem. *Ziel*), sicer že kar težko prepoznaven, saj je popolnoma prilagojen slovenskemu jezikovnemu sistemu. V dLib zasledimo ta izraz leta 1684 v monografiji Matije Kastelca: *nebishki zyl* (jezik: slovenski in latinski), pozneje pa npr. leta 1899 v *Domu in svetu*. Ta beseda je tako že več stoletij del slovenskega besedišča.

Turk (2004) opredeljuje cilj kot *določni izid delovanja, ki ga moramo in moremo doseči glede na potrebe in možnosti za njihovo zadovoljitev; razlikuje se od namena*. Poleg tega navaja ta izraz skupaj z izrazom *smoter*: *smoter podjetja, cilj podjetja — kar hoče podjetje doseči s svojim delovanjem*. Tavčar (2009a, 121) ločuje *temeljne cilje* oz. *smotre* (angl. *goals*) in *nižje cilje* (angl. *targets*). Izraz *smoter* ima po Tavčarju torej širši pomen oz. gre za *temeljne cilje*, medtem ko sta za Turka (2004, 483) ta dva izraza sopomenska (*smoter podjetja/cilj podjetja* (angl. *corporate objective, corporate goal*) – *nekaj, kar hoče podjetje doseči s svojim delovanjem*), enako zasledimo tudi v SSKJ (*smoter – cilj: kar se hoče doseči s prizadevanjem*). Danes zveni *smoter* v splošnem jeziku zastarelo.

Prevzeta beseda *cilj* se poleg domačih izrazov uporablja tudi v obravnavanih slovanskih jezikih, tudi v makedonščini (cel, tj. цел). Cilj je eden izmed temeljnih pojmov v menedžmentu, katerega poimenovanje pa ni pod vplivom angleščine. Angl. *objective* ima v slov. *objektiv* zožen pomen glede na ta izraz v angleščini.

24. tim

Tim (angl. *team*), po Turku (2004) je to *tim*, *moštvo* ali *delovna skupina*, ki *občasno ali trajneje opravlja delovne naloge iste vrste in ima svojega vodjo*. V prevajalniku izrazov pri društvu SAM priporočajo za angl. *team* prevod *ekipa*, kot dopustni prevod pa navajajo *moštvo* in *tim*. *Tim* danes izpodriva domači izraz *moštvo* in prav tako tudi prevzeto besedo *ekipa*, tj. izraz, ki je prevzet iz francoščine.

Beseda je v dLib zabeležena leta 1989 v *Socialnem delu* (*timsko delo, tim*), beseda *ekipa* pa npr. leta 1949 v *Našem delu* (»*zdravstvena ekipa ptujske bolnišnice*«). Tudi v obravnavanih slovanskih jezikih se ta prevzeta beseda uporablja, enako velja za nemščino (*Team*) in druge obravnavane tuje jezike. V *Slovarju evropskih anglicizmov* (Görlach 2005) je pod geslom *team* navedena ta beseda kot anglicizem v evropskih jezikih, npr. bolg. *tim* (ТИМ).

25. resurs

Prevzete besede *resurs* (angl. *resource*, fr. *ressource*, nem. *Ressourcen*, it. *risorsa*) v *Slovarju tujk* iz leta 1974 ne najdemo, v *Slovarju tujk* iz leta 2002 pa je izraz zabeležen, in sicer z razlago *vir, zaloga, sredstvo*. V dLib je ta beseda prvič zabeležena leta 1996 v *Časopisu za kritiko znanosti* (*geotermalni resursi*), v podatkovniku Google knjige pa leta 1978 (*aktiviranje naravnih resursov* v raziskavi Franca Pečnika). Slovenske sopomenke, ki jih navaja prevajalnik izrazov pri društvu SAM, so: *prvina, sredstvo, dobrina* (dopustni slovenski prevod: *tvorec*; neprimerni slovenski prevod: *vir*). Sopomenka *vir* se pojavlja (ustrezno ali neustrezno) v nekaterih večbesednih strokovnih izrazih (npr. v kalku *človeški viri* – angl. *human resources*).

Izraz *resurs* se danes uporablja v slovenščini verjetno pod vplivom angleščine. V prejšnjem stoletju se je izraz pojavljal predvsem v povezavi z naravnimi viri (naravni resursi, geotermalni resursi). Izraz se uporablja tudi v drugih obravnavanih slovanskih jezikih. Beseda *resursi* je uvrščena tudi v *Slovar novejših anglicizmov v srbščini* (Vasić, Prčić in Nejgebauer 2001) in je razložena kot *potenciali, s katerimi razpolaga neka država, regija ipd.*

26. človeški resursi

Izraz človeški resursi je v dLib zabeležen za leto 2012 v reviji *Annales*, in sicer v povezavi s hrvaškim izrazom: »*demografski viri (demografski resursi – hr.)*«. V SSKJ so ob izrazu resurs (public.) navedene sopomenke *vir*, *zaloga*, *sredstvo*; kot primer so navedeni tudi *resursi delovne sile*, imenovani tudi *človeški resursi*.

Izraz *človeški viri*, ki je dobeseden prevod iz angleščine, mnogi strokovnjaki z obravnavanega področja odklanjajo. Menijo, da je ustrežnejši izraz *človekove zmožnosti* ali *človeški dejavnik* (vir: intervjuji). To so zaposleni oz. zaposlenci. Izraz *človeški viri* se pojavlja v obravnavanih besedilih tudi v prevodu angl. *Human Resource Management* kot: *ravnanje z ljudmi pri delu*, *ravnanje z zaposlenci/zaposlenimi*; *ravnanje s človekovimi zmožnostmi*. V drugih obravnavanih slovanskih jezikih se kot sopomenki pojavljata izraza *ljudski resursi* in *kadri*; zadnji izraz, *kadri*, tudi v slovenskem jeziku.

Zaradi uveljavitve prevoda in kalka iz angleščine se izraz *kader/kadri*⁵⁵ danes v strokovnih oz. znanstvenih besedilih manj pogosto uporablja v tem pomenu. Poleg izraza *kader* se danes v slovenščini uporabljajo pod vplivom angleščine izrazi, kot so: *človeški viri*, *kadrovski viri*, *človeški potencial* (*človeške/človekove zmožnosti*, *posameznikove zmožnosti*). Izraza *človeški viri* in *človekove zmožnosti* sta sestavljena iz besed slovenskega izvora, je pa prvi izraz dobesedni prevod, v drugem pa zaznamo prenos pomena iz angleščine. Beseda *kader* (angl. *cader*) pa obstaja tudi v angleščini in pomeni vojaško osebje.

27. človeški potencial

Beseda *potencial* pomeni 'zmožnost, zmogljivost' (SSKJ). Izraz človeški potencial (angl. *human potential*) se pojavlja tudi kot (delna) sopomenka izraza *človeški resursi* in *človekove (človeške) zmožnosti* (tudi v drugih obravnavanih slovanskih jezikih). V dLib je izraz zabeležen leta 2016, v Google knjigah pa leta 1949 v *Vprašanjih naših dni* in leta 1950 v *Ekonomski reviji*. Danes bi v tem izrazu uporabili pridevnik *človekov* (*človekov potencial*). Beseda *potencial* je sicer latinskega izvora (Verbinc 1974), besedna zveza *človeški potencial* pa je danes anglicizem.

⁵⁵ Beseda *kader* je prevzeta po zgledu nem. *Kader* 'oficirsko jedro vojaške enote, moštvo, usposobljeni delavci' in rus. *kádry* m mn. v enakem pomenu iz fr. *cadre* 'vodilno osebje', kar je prvotno metaforično uporabljena beseda fr. *cadre* 'okvir', ki je izposojena iz it. *quadro* 'kvadrat, štirikotna (uokvirjena) slika' (Kl, 346, Ga, 166). To se je razvilo iz lat. *quadrum* 'štirikotnik' (CZ, 1008) (Snoj 1997).

28. kompetenca

Iz latinščine prevzeta beseda *kompetenca* (Verbinc 1974) je v zadnjem času pridobila nov pomen – poleg *pristojnosti* še *zmožnost*, *usposobljenost*.⁵⁶ Ta pomen pa ni zabeležen v SSKJ, prav tako tudi ne v *Velikem slovarju tujk* (2002) in tudi ne v *Sinonimnem slovarju slovenskega jezika* (2016). V dLib je ta izraz – v pomenu *pristojnost* – zabeležen leta 1937 v *Učiteljskem tovarišu* (v članku »Kateri posli spadajo sedaj v kompetenco prosvetnih oddelkov banskih uprav«). V primeru rabe domačega izraza (*zmožnost/usposobljenost*, *pristojnost*) lahko ločujemo med dvojnim pomenom prevzete besede *kompetenca*, ki je danes v rabi v slovenščini pod vplivom angleščine.

29. mobing

Anglicizem *mobing* se nanaša predvsem na neustrezno obnašanje in se pogosto pojavlja v besedni zvezi oz. strokovnem izrazu *mobing na delovnem mestu/mobing v delovnem okolju* (Gigafida, M 2010/4). V *Sinonimnem slovarju slovenskega jezika* so kot sopomenski izrazi navedeni *sistematično duševno nasilje*, *ustrahovanje na delovnem mestu*; *trpinčenje na delovnem mestu* (slovar nas usmeri na geslo *trpinčenje na delovnem mestu*, vendar najdemo samo geslo *trpinčenje* – *mobing*, *mučenje*). Uporablja se tudi izraz *psihično nasilje na delovnem mestu* (oz. *mobing*) (Gigafida, Delo 2008). V *Slovarju tujk* (1974) zasledimo le geslo *mob* (angl. iz lat. *mobile vulgus* 'nestalna množica') – *nebrzdana množica*; *sodrga*, *drhal*, *svojat*.

Sopomenski izraz *šikana* (*šikaniranje*) je prek nemščine prevzet iz francoščine in pomeni:

Slovar tujk (1974) *šikana* (fr. *chicane*) – malenkostno sitnarjenje ali nagajanje, če npr. kdo brez potrebe strogo izvaja kake predpise, da bi komu (zlasti podrejenemu) nagajal; tudi *šikanacija* – nagajanje iz zlobe, preganjanje koga.

Slovar tujk (2002) *šikana* (nem. iz fr. *chicane* zakonska prevara⁵⁷) – *namerno hudo preganjanje*, *nagajanje* (iz *zlobe*), *mučenje*, *preganjanje*, *trpinčenje*.

⁵⁶ *Kompetenca* – izkazan sklop znanja, veščin, sposobnosti in tudi osebnostnih lastnosti, vrednot, motivacije, samopodobe, čustev, vzorcev razmišljanja ipd. (Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje 2019, <https://esvetovanje.ess.gov.si/KajZnam/KajSoKompetence/> (4. 12. 2018)).

⁵⁷ Francosko-slovenski moderni slovar (Grad 1991): *chicane* – *nagajanje*, *šikana*.

Slovar tujk (1974) vsebuje še obliko *šikanacija* (gl. *šikana*) – šikanirati – *sitnariti, delati preglavice, nagajati iz zlobe, preganjati koga*.

Anglicizem *mobing* torej izpodriva starejšo sopomenko *šikaniranje*. Kot kaže, se je pomen tega pojma danes razširil glede na dejanja, ki se nanašajo na ta pojem, in zožil glede na okolje, tj. na delovno mesto.

30. outsourcing

Za izraz *outsourcing*, ki se kot prevzeta beseda v zapisu ne prilagaja slovenskemu jeziku, se uporabljajo domače sopomenke (ki razložijo tudi pomen tega izraza), kot so: *zunanje izvajanje (dejavnosti), dajanje storitev/dela v najem, oddajanje dela drugim izvajalcem, prenos/prenašanje izvajanja posameznih storitev, najem (proizvodnje oz. storitev) pri drugih izvajalcih zunanje oskrbovanje, eksterno oskrbovanje, prepuščanje delovanja* idr. (vir: slovarji in intervjuji; gl. Prilogo 2). Številnost sopomenk kaže na težnjo po podomačenju besede, ki pa še ni usklajeno. Na nekaterih fakultetah so se o uporabi domačega izraza (*zunanje izvajanje*) dogovorili (vir: intervju).

Tudi v hrvaščini in srbsčini se poleg besede *outsourcing* pojavlja več domačih sopomenk: *vanjska usluga, povjeravanje poslova vanjskim izvršiteljima, izdvajanje, izdvajanje poslova (издвајање послова)*; tudi *eksternaliziranje, angažovanje spoljnih suradnika*. V *Slovarju evropskih anglicizmov* (Görlach 2005) je ta prevzeta beseda zabeležena v nemščini, danščini in norveščini, ni pa zabeležena za bolgarščino. Izraz je torej anglicizem, ki se uporablja tudi v drugih evropskih državah.

V slovenščini pa se pojavlja že tudi pridevniška oblika izraza *outsourcing*: *outsoucinški*, vendar pa smo primer našli le na medmrežju⁵⁸.

31. marketing

⁵⁸ Dostopno prek:

https://www.google.com/search?source=hp&ei=2wz9XN2RD8rK6AS3_5HoCQ&q=outsourcin%C5%A1ki&oq=outsourcin%C5%A1ki&gs_l=psy-ab.12...1155.10663..11467...1.0..0.163.1580.2j12.....0....1..gws-wiz.....0..35i39j0i131j0j0i10j0i203j0i13.W2OTU8G5fdw (4. 12. 2019).

Za prevzeto besedo *marketing* (Snoj 1997: *market* – prevzeto prek sodobnih evropskih jezikov, nem. *Markt* in angl. *market* iz poznolat. *mercātus* 'trg') se uporablja tudi domača beseda *trženje*. V *Poslovno-organizacijskem pojmovniku* (Turk 2004) se kot sopomenka za to poimenovanje pojavljata dva domača izraza: *tržništvo* (*zasnova povezav med podjetji na trgih v dani gospodarski ureditvi*) in *trženje* (*celota pripravljanih dejavnosti v zvezi s prodajanjem (prodajno trženje) pa tudi v zvezi z nakupovanjem (nakupovalno trženje)*).

Nekateri strokovnjaki besed *marketing* in *trženje* ne obravnavajo sopomensko. Društvo za *marketing* Slovenije izdaja revijo *Marketing magazin*, za katero navajajo, da je to edina specializirana marketinška revija v Sloveniji. Kot je razvidno iz imena revije, so se člani (vsaj ustanovni) odločili za prevzeto besedo *marketing*. Vendar pa slovar – angleško-slovenski in slovensko-angleški – s tega področja nosi naslov *Terminološki slovar trženja* (Potočnik in Umek 2004).

O razvoju in izrazoslovju *marketinga* oz. *trženja* pri nas piše Devetak (2007, 15), ki ugotavlja, da je bila Ekonomska fakulteta v Zagrebu prva, ki je uvedla študij *marketinga* (zlasti podiplomski). Takrat – v začetku 80. let 20. stoletja (1973) – so jugoslovanski politiki kritizirali izraze, kot je *marketing*, ker so ga povezovali s kapitalističnim izvorom, zato je celo Centralni komite zveze komunistov Jugoslavije takrat svetoval, naj se uporablja primeren domači izraz. Pri tvorjenju pridevnika, ki je izpeljan iz domačega izraza *trženje*, prihaja v praksi do napak: namesto *trženjski* se pogosto uporablja *tržen* (nanašajoč se na trg).

Izraz *marketing* je anglicizem. Vsebuje ga tudi *Slovar evropskih anglicizmov* (Görlach 2005, 196), in sicer je kot anglicizem zabeležen za naslednje jezike: nemščino, nizozemščino, norveščino, islandščino, francoščino, španščino, italijanščino, romunščino, ruščino, poljščino, hrvaščino, bolgarščino, finščino, madžarščino, albanščino in grščino.

32. image

V *Terminološkem slovarju trženja* (Potočnik in Umek 2004) – ki ima v imenu domači izraz *trženje* (ne *marketing*) – je angleška beseda *image* prevedena z izrazom *podoba*. V slovarju odnosov z javnostmi oz. *Terminološki podatkovni zbirki odnosov z javnostmi – Termis* (Logar, Verčič 2013) so se avtorji odločili za enako normativno usmeritev *image* > *podoba*. V SSKJ za *imidž* oz. *image*

piše, da je to žargonski izraz. Tudi v hrvaščini in srbščini obstaja poleg prevzete besede *imidž* še domača beseda (*ugled*). V Gigafidi (Delo, Finance) najdemo to tujko v obeh zapisih (*image* in *imidž*).

V *Slovarju evropskih anglicizmov* (Görlach 2005, 161–162) avtor zapiše, da je glede na to, da je zapisana oblika te besede enaka v francoščini in angleščini, status oz. izvor te besede težko določiti – to je lahko beseda, ki je bila v angleščino že zgodaj prevzeta iz francoščine in ki ji je bil verjetno pozneje dodan nov pomen, to pa je lahko tudi prevzeta beseda iz francoščine, izgovorjena kot v francoščini ali pa anglicizem prevzet v druge jezike prek francoščine. V istem slovarju je ta izraz kot anglicizem zabeležen npr. tudi za hrvaščino (*imidž*) in bolgarščino (*imidzh*, tj. имидж).⁵⁹

33. rivalstvo

Za rivalstvo (v poslu) obstaja domači izraz (*poslovna*) *tekmovalnost* in tudi v trženju pogosto uporabljan prevzeti strokovni izraz *konkurenčnost*, *konkurenca* (pogosteje kot *rivalstvo* se uporablja *konkurenca*). V hrvaščini, srbščini, makedonščini je to *rivalstvo*, *rivalitet* (*ривалство*, *ривалитет*), v slovenščini tudi *rivaliteta* (Verbinc 1974, SSKJ), v angleščini pa *rivalry*. Tudi v hrvaščini oz. v srbščini se kot sopomenki pojavljata izraza *konkurenca/konkuriranje*.

V dLib se beseda *rival* pojavi leta 1989 v *Dialogih*. Beseda *rival*, prevzeta (eventualno prek nem. *Rivale*) iz frc. *rival*, kar je izposojeno iz lat. *rīvālis* 'tekmeč (v ljubezenskem trikotniku)' (Snoj 1997).⁶⁰

Izraz *konkurenca* (nem. *Konkurrenz*) pa je prišel v slovenščino iz nemščine. Kot je zapisano v Slovenskem etimološkem slovarju (1997) je beseda *konkurirati* (z izpeljankami *konkurent*, *konkurenca*, *konkurenčen*) prevzeta prek nemščine iz lat. *concurrere* – skupaj teči, (sovražno) skupaj trčiti. V angleščini se zanjo uporablja izraz *competition*, obstaja tudi izraz *concurrency*, ki pa v angleščini pomeni *sodelovanje*, *soglasje*, *koordiniranje*, *hkraten dogodek*, *presečišče* (mat.).

⁵⁹ V zvezi z izrazom *podoba* ali *imidž podjetja* (angl. *company/corporate image*) se pojavlja tudi izraz *identiteta* (angl. *identity/corporate identity*), npr. *slika in identiteta gospodarske družbe*. V *Slovarju evropskih anglicizmov* (Görlach 2005) je izraz *corporate identity* (*the image created by large businesses of their business policy*) kot prevzeta beseda prepoznana za nemščino in danščino.

⁶⁰ Lat. beseda *rival* izhodiščno pomeni 'sosed ob namakalnem kanalu, souporabnik namakalnega kanala' in je izpeljana iz lat. *rīvus* 'potok, namakalni kanal' (Pf, 1132, WH II, 437) (Snoj 1997).

Izraz *rivalstvo* je torej mednarodni, z istim korenem v slovenščini in angleščini (tudi v fr., it., nem.), a je v slovenščini manj pogost kot njegova sopomenka *konkurenca*, domači izraz *tekmovalnost* pa je sploh na področju trženja manj pogost in bolj značilen za splošno besedišče (prim. Terminološki slovar trženja 2004: *competition* – *konkurenca*, tj. tržna struktura, v kateri dobavitelji tekmujejo z diferenciranimi izdelki, ugodnejšimi cenami ali prodajnimi pogoji, da bi pridobili odjemalce za nakup izdelkov, ki jih ponujajo).

34. repozicioniranje

Tudi ta izraz je tesno povezan s trženjem. V Terminološkem slovarju trženja (Potočnik in Umek 2004) piše, da z repozicioniranjem podjetje spremeni trg, izdelek ali sestavine trženjskega spleta, da bi ohranilo ali povečalo doseženo raven prodaje. V dLib se izraz pojavi leta 2009 v reviji *Management*. Izraz je latinskega izvora, a prevzet iz angleščine (angl. *repositioning*), iz katere prihaja v slovensko strokovno izrazje trženja veliko novih izrazov. V Velikem slovarju tujk (2002) zasledimo izraz *repozicija* (lat. *repositio*), in sicer v pomenu: 1. shranitev, 2. namestitev v pravilni, prvotni, normalni položaj; uravnava (pri zvinu ali zlomu).

V tej besedi se uporablja tuje predponsko obrazilo *re-*. Medtem ko se za *spremembo strukture* uporablja izraz *prestrukturiranje* (z domačim obrazilom *pre-*), se tu *pre-* ne uporablja. Izraz *repozicioniranje* je že ustaljen, prav tako tudi izraz *repozicija* (ne: *prepozicija*).

35. insajderstvo

Anglicizem *insajderstvo* (angl. *insider trading/dealing*) oz. njegovo sorodnico *insajder* zasledimo v dLib leta 2015 v besedni zvezi v naslovu *Insajder report* (Posebno poročilo). Leta 2015 zasledimo v dLib tudi zapis *insider* v besedni zvezi *insider-outsider* teorija (*insiderji* ali *zaposleni*, *outsiderji* ali *iskalci zaposlitve*). Izraz *insajderstvo* pa pomeni trgovanje z internimi/notranjimi informacijami – *trgovanje, ki poteka na podlagi notranjih informacij, s katerimi razpolagajo določene osebe* (Turk 2004), tudi *zloraba notranjih informacij* oz. *trgovanje z notranjimi informacijami* v ustanovi, zlasti finančni, tudi *nezakonito izkoriščanje notranjih informacij pri trgovanju z vrednostnimi papirji* (Finance, <https://www.finance.si/170503>).

Beseda se je v zapisu prilagodila slovenskemu jeziku (čeprav se pojavlja tudi različica *insider*) in je narejena samo iz prvega dela angleške besedne zveze (angl. *insider trading/dealing*) z dodanim slovenskim priponskim obrazilom *-stvo*. Ta izraz se pojavlja tudi v drugih obravnavanih slovanskih jezikih.

V *Slovarju evropskih anglicizmov* (Görlach 2005) je ta anglicizem zabeležen za nemščino, norveščino, islandščino, francoščino, španščino in italijanščino, ne pa za hrvaščino in bolgarščino. Vsekakor je ta anglicizem v slovenščini novejšega datuma.

36. sanacija

V dLib zasledimo ta izraz leta 1913 v *Učiteljskem tovarišu* v besedni zvezi *sanacija Zavezinih listov* (*sanacija* v pomenu *obnovitev, posodobitev*) in potem spet leta 1968 v Javni tribuni. Ob izrazu finančna sanacija/saniranje (angl. *financial rehabilitation process*) – *vzpostavljanje gospodarske in finančne sposobnosti za nadaljnje poslovanje z ukrepi, kot so odprava razlogov za izgubo ali trajnejše plačilne nesposobnosti* (Turk 2004) – se kot sopomenke poleg verjetno iz angleščine prevzetega izraza (finančna) *rehabilitacija* pojavljajo še druga poimenovanja za ukrepe za odpravo nastalega slabega položaja: *finančna rekonstrukcija, finančna reorganizacija ter dokapitalizacija* (tudi v hrvaščini in srbščini) oz. *povečanje kapitala/obnova kapitala* – kot sanacija v breme lastnikov oz. tistih, ki priskrbijo potreben kapital. V obravnavanih revijah teh sopomenk ni zaslediti.

V tem primeru prevzeta beseda *sanacija* nima vzporednice v angleškem jeziku, kjer se sicer tudi uporabljajo izrazi z istim korenem (*sanatory, sanative, sanable, sanatorium*) in so pomensko povezani z okrevanjem ali obnovo. Na področju financ se ta izraz v angleščini ne uporablja, v nemščini pa je to *Sanierung, Assanierung*. Kot je zapisano v *Slovenskem etimološkem slovarju* (Snoj 1997), sta prevzeti besedi *sanirati* in *sanacija* prevzeti prek nemščine iz latinščine.

V primeru izraza (*finančna*) *sanacija* se sicer uporablja tudi sopomenka (*finančna*) *rehabilitacija*, a manj pogosto kot *sanacija*.

Nemščina je vplivala še na nekatere druge slovenske finančne in računovodske izraze, npr. nem. *Aktiva* – slov. aktiva, sredstva, premoženje; nem. *Passiva* – slov. pasiva, obveznosti (iz lat. *aktivus* – delaven, priden in *passivus* – trpen), pa tudi na to izrazje v drugih slovanskih jezikih, npr. nem.

Aktie – slov. *delnice* – češko *akcie*. Izraz *akcija* pa se je v pomenu *delnica* uporabljal tudi pri nas – beseda je zabeležena v *Slovarju tujk* (1974): *akcija*: 1. delo, dejanje, delovanje, dejavnost 2. delnica, tj. vrednostni papir, glaseč se na vsoto, vplačano v kapital kake delniške družbe (tudi pridevniška oblika: akcijski – delniški). Tujka *akcija* je zabeležena tudi v Trgovsko-gospodarskem leksikonu (Uhlir 1935), in sicer z napotitvijo na geslo *delnica*. Vpliv nemščine je torej še prisoten, a ga izrinja angleščina (npr. zgornji primer: beseda *akcija* je danes *delnica* – kalk iz angleščine).

37. funkcija (funkcija ravnateljstva/kadrovanja)

To je izraz, ki je obstajal v slovenščini že dolgo pred drugo svetovno vojno. Zabeležen je že leta 1926 v Ljubljanskem zvonu (funkcije pesništva). Turk (2004) navaja 5 pomenov: *področje nalog, naloge stvari (kar opravlja npr. stroj), službene dolžnosti, službene položaje in vloge*.

V obravnavanih besedilih se izraz pojavlja predvsem v prvem pomenu (področje nalog), kar pa ima ožji pomen kot funkcija, ki lahko pomeni tudi vloga idr. Sopomenski izraz je v tem kontekstu torej *naloga*.

Prevzeta beseda se pojavlja tudi v obravnavanih slovanskih jezikih in tudi v drugih obravnavanih jezikih. Gre za internacionalizem, izraz pa je v slovenščino prevzet prek nemščine iz latinščine (Snoj 2004).

38. motiviranje

To je v slovenščini novejši izraz. V dLib je zabeležen za l. 1984 v Naši skupnosti (»*večje motiviranje delavcev*«). Pred prvo in drugo svetovno vojno zasledimo v dLib le izraz *motiv*. Beseda *motiviranje* ima sopomenko *spodbujanje* (Turk 2004), *načrtno vzpodbujanje* (Evroterm). V obravnavanih besedilih nismo zasledili sopomenke za ta izraz.

Izraz *motiviranje*, *motivirati* ni zabeležen v *Slovarju evropskih anglicizmov* (Görlach 2005) in tudi ne v *Slovarju novejših anglicizmov v srbsčini* (2011), vendar menimo, da se tudi zaradi vpliva tuje strokovne literature uporablja v slovenščini na obravnavanem področju predvsem pod vplivom angleščine (morda deloma tudi nemščine: *Motivierung*, kamor je prišel iz srednje latinščine), kot jezika katalizatorja. Prevzeti izraz *motiviranje* je v stroki ustaljen. Uporablja se tudi v obravnavanih slovanskih jezikih.

39. kontroliranje

V dLib je zaslediti le izraz *kontrola*, in sicer v *Učiteljskem tovarišu* l. 1924 (glavna kontrola je ustavila izplačilo). Beseda *kontrola* je prevzeta prek nem. *Kontrolle* iz fr. *contrôle* v enakem pomenu (Snoj 1997). Isti koren ima ta prezeta beseda tudi v italijanščini, kar kaže na internacionalizem. Izraz kontroliranje se (poleg domačih izrazov) uporablja tudi v obravnavanih slovanskih jezikih.

Sopomenski izraz je *nadziranje/nadzor*, tudi *obvladovanje*, *preverjanje* idr. Izraz *nadzor* je prevzet iz hrvaščine, srbsčine (Snoj 1997) – prim. nem. *überwachen* (slov. *nadzirati*) in *Überwachung* (*nadziranje*, *nadzor*). Morda gre za vpliv nemščine na rabo predponskega obrazila v slovenščini (in tudi v nekaterih drugih slovanskih jezikih) ali pa gre za slučajno sovpadanje obrazil.

40. poslanstvo

To je izraz, ki je obstajal v slovenščini že v začetku prejšnjega stoletja in še prej. Izraz je zabeležen v dLib v *Učiteljskem tovarišu* leta 1927 (»*kulturno poslanstvo učiteljstva*«). Izraz pomeni *nekaj, kar je smisel, bistvo dejavnosti ali obstoja koga ali česa* (Turk 2004). V obravnavanih besedilih ne zasledimo sopomenke tega izraza. Strokovni izraz *poslanstvo* (*poslanstvo podjetja*) se uporablja tudi v obravnavanih slovanskih jezikih.

V angleščini se za to uporablja beseda *mission*, v nemščini pa *Sendung*, tudi *Mission*, v francoščini *mission* in v italijanščini *missione*. Mogoče bi bilo, da je *poslanstvo* kalk iz nemščine (nem. *Sendung*).

To je eden izmed temeljnih izrazov v menedžmentu, veda o menedžmentu pa je pri nas pod vplivom ameriškega menedžmenta, zato bi pričakovali vpliv angleščine. Je pa tudi res, da se veda o menedžmentu navezuje na teorijo organizacije, ki pa je pri nas obstajala že pred menedžmentom. Tudi glede na to, da obstaja beseda *poslanstvo* tudi v drugih slovanskih jezikih, je bolj verjetno, da je beseda nastala v slovenskem jeziku – stcslovan. *posъlati* 'poslati' (Snoj 1997). Mogoče pa je tudi, da je to kalk iz nemščine in da je tako nemščina vplivala na to, da se je beseda obdržala v slovenščini.

41. kadrovik

Izraz *kadrovik* izhaja iz besede *kader* (prevzeto po zgledu nem. *Kader* in rus. *kádry* iz francoščine).⁶¹ Izraz smo zasledili v reviji *Management* (2011, 6/3). V SSKJ je zabeležen samo izraz *kadrovik* (ne tudi kadrovník) – med narodnoosvobodilnim bojem in prva leta po 1945 politični delavec, ki skrbi zlasti za moralno-politična vprašanja na določenem področju; uslužbenec, ki skrbi za (nameščanje) pridobivanje, razvrščanje delavcev, uslužbencev (z oznako publ.), v Slovenskem pravopisu 2001 pa je poleg izraza *kadrovik* prednostno zabeležen še izraz *kadrovník*. Oba izraza sta zapisana tudi v *Slovenskem etimološkem slovarju* (Snoj 1997: *kadrovik*, *kadrovník* – glej *kader*). Kadroviki so torej kadrovski strokovnjaki, v angl. *HR managers/experts/recruiters*; srb. *direktor ljudskih resursa* (Glosbe), hr. *poslodavac* idr. (Glosbe).⁶²

Izraz je v slovenščino verjetno prišel iz ruščine, tako kot tudi slov. *vrbovščik* (žargonsko) za rusko *verbovščik* – angl. *recruiter* (Evroterm – vir: Slovensko-angleški slovar obveščevalnih izrazov, Sova). V ruščini gre za besedo *kadrovik*, *kadrovíka* (*кадровик*, *кадровика*).⁶³ V viru *Slovar.cc* je to *кадровик* (*kadrovik*),⁶⁴ novejšje tudi *specialist oddela kadrov* (*специалист отдела кадров*).⁶⁵

Slovenska tvorba tega izraza bi bila *kadrovník* – ta izraz se v slovenščini tudi pojavlja, izraz *kadrovec* (zabeležen v Slovarju tujk 1974) pa ima drug pomen (*kdor služi kader/vojaški rok*). To, da se je ta izraz obdržal vse do danes, je zanimivo predvsem zato, ker se eden od pomenov te besede nanaša na obdobje, ko se je začel oblikovati socialistični družbeni red, katerega značilnih izrazov se je nov sistem pozneje skušal znebiti.

⁶¹ Beseda *kader* je prevzeta po zgledu nem. *Kader* 'oficirsko jedro vojaške enote, moštvo, usposobljeni delavci' in rus. *kádry* v enakem pomenu iz fr. *cadre* 'vodilno osebje', kar je prvotno metaforično uporabljena beseda fr. *cadre* 'okvir', ki je izposojena iz it. *quadro* 'kvadrat, štirikotna (uokvirjena) slika' (Kl, 346, Ga, 166). To se je razvilo iz lat. *quadrum* 'štirikotnik' (CZ, 1008) (Snoj 1997).

⁶² Veliki slovar tujk (2002) to besedo vsebuje (uslužbenec, ki skrbi za nameščanje, razvrščanje delavcev; med NOB in prva leta po osvoboditvi 1945: politični delavec, ki je skrbel zlasti za moralno-politična vprašanja na določenem oodročju); vsebuje jo tudi Veliki slovensko-italijanski slovar (2006): nekđaj *responsabile dei quadri, dell'ufficio personale*; Veliki slovensko-angleški in Slovensko-nemški slovar te besede ne vsebujeta.

⁶³ V Glosbe zasledimo za izraz *kadrovik* prevod *verbovščik* (*вербовщик* – nabornik v vojski; *verbovka* – nabor), v Linguee *rukovoditel kadrovou službi* (*руководителя кадровой службы*).

⁶⁴ Dostopno prek: <https://slovar.cc/rus/ushakov/404432.html> (4. 12. 2018).

⁶⁵ V ruščini tudi (novejši) izraz: *специалист отдела кадров*, https://www.audit-it.ru/terms/trud/otdel_kadrov.html (4. 12. 2018).

Natančnejši pregled izbranih strokovnih izrazov je torej pokazal, da je treba biti pozoren na angleški, pa tudi na nemški vpliv (še posebej pri kalkih) ter prek nemščine na francoskega ali grškega in latinskega. Zanimarjive niso niti vzporednice z italijanščino, hrvaščino oz. drugimi slovanskimi jeziki, pokazal se je celo vpliv bolj oddaljene ruščine.

Ali gre za anglicizem ali internacionalizem, smo torej presojali tudi na podlagi prevodov v druge jezike. Če ima izraz v nemščini ter tudi v francoščini in italijanščini isti koren kot v slovenščini, je velika verjetnost, da je to internacionalizem, sploh če je to starejša prevzeta beseda – večinoma grškega in latinskega izvora. Obenem so danes pravzaprav mnogi anglicizmi že internacionalizmi, del mednarodnega besedišča. Vsekakor pa ima angleščina velik vpliv tudi na ohranjanje starejših internacionalizmov. Če ima namreč poimenovanje koren, ki je enak v več jezikih, med njimi tudi v angleščini, je več možnosti, da se bo internacionalizem prevzel in obdržal. Če pa korena nista enaka, obstaja možnost, da se bo prvotni internacionalizem umaknil novejšemu anglicizmu, kar lahko obenem pomeni že tudi, da se bo umaknil novejšemu internacionalizmu. Nekateri strokovni izrazi, ki niso prevzeti iz angleščine (a imajo v angleščini isti koren), so se verjetno obdržali tudi zaradi v sodobnosti zelo močnega britanskega in ameriškega vpliva (npr. branja strokovne literature v angleškem jeziku) ali pa so bili celo zamenjani z angleškim izrazom (npr. izraz *ekipa* je zamenjal izraz *tim*).

Za poimenovanje osnovnih nalog managementa/menedžmenta (organiziranje, načrtovanje/planiranje, nadziranje/kontroliranje, vodenje) se v slovenščini uporabljajo domači in prevzeti izrazi (razen za vodenje), za prevzeto besedo *organiziranje* nimamo domačega izraza, razen morda izraza *urejanje* (ki pa ni popolna sopomenka) oz. *ciljno urejanje* (Turk 2004), ki se ni ustalilo. Za domači izraz *načrtovanje* se uporablja tudi prevzeta beseda *planiranje*, ki ga nekateri avtorji uporabljajo kot nadpomenko *načrtovanju*, npr. Tavčar (2009b), za *nadziranje* pa prevzeto besedo *kontroliranje* oz. *kontrola*.

Nekateri strokovni izrazi se pogosto pojavljajo v prirednih zvezah, npr. organizacijska kultura in klima; poslanstvo in vizija, politika in strategija. Poleg tega, da sta to dva različna strokovna izraza, bi ju bilo smiselno obravnavati tudi skupaj oz. razpoznavati kot kolokacijo.

Opaziti je bilo tudi neskladje pri rabi pridevnika, npr. korporativen in korporacijski – nekateri strokovnjaki ta dva pomena enačijo, drugi pa ju uporabljajo v pomenih, ki se razlikujeta; *upravljavski* in *upravljalni*.⁶⁶

Opaziti je bilo tudi različno zapisovanje angleškega *g* in dvočrkja *ea*, npr. image/imidž, management/menedžment, team in tim, ter dvočrkja *ou*, npr. resursi, vendar outsourcing. Tudi zapis črke *i*, ko gre za glasovni [aj], npr. *insajderstvo*, je nedosleden.

Pri obravnavanju izbranih izrazov se je pokazala pomembnost konteksta, saj tudi nekateri enobesedni strokovni izrazi pomenijo različno (*organizacija* – organizacija kot združba in organiziranje).

5.3.1.3.1.1 Management/menedžment kot del večbesednih strokovnih izrazov

V besedilih iz revij *Izzivi managementa* in *Management* se beseda *management/menedžment*⁶⁷ takrat, ko je del večbesednih strokovnih izrazov, pojavlja v številnih različnih prevodih (Priloga 4).

Besedo *menedžment* in tvorjenke iz nje ter njene prevode smo opazovali v naslednjih položajih (za dvopičjem je navedeno število primerov, ki sodijo vanjo):

- a) *management* (česa), *management* v (določeni dejavnosti): 19
- b) vrsta *managementa* (npr. *projektni management*): 11
- c) *manageriranje* (česa): 10
- č) *ravnateljstvo/ravnanje s/z* (čim), *ravnateljstvo* (česa): 10
- d) *usmerjanje in usklajevanje* (česa): 2
- e) *upravljanje* (česa), *upravljanje z/s* (čim): 24
- f) *vodenje/poslovanje* (česa): 6
- g) *obvladovanje* (česa): 10
- h) *model/sistem* (česa): 10

⁶⁶ V nadaljnjih raziskavah bi kazalo več primerjalne pozornost posvetiti prevajanju predpanskega obrazila ob ohranitvi prevzetega jedra, npr. *prestrukturirati*, *restrukturirati*, *repozicioniranje*.

⁶⁷ V nadaljevanju tega razdelka zapis tega izraza uporabljamo v obliki, kot je navedena v obravnavanem gradivu.

Številke pomenijo, da je npr. v strukturi, kot jo kaže skupina a, izkazanih 19 različnih prevodov.

Najštevilčnejša je torej skupina e (24), kar kaže na to, da je beseda *upravljanje* kot sopomenka za besedo *management* še vedno zelo »zasidrana« v slovenskem strokovnem besedišču. Upoštevati pa je treba, da v nekaterih primerih lahko res pomeni upravljanje in ne ravnateljstva/managementa, ni pa vedno tako – in po mnenju nekaterih strokovnjakov pomensko to ni ustrezno. Najmanj primerov smo našli za skupino d (2) in skupino f (6). Za *vodenje* in *poslovanje* smo pričakovali več primerov kot za *upravljanje*, saj danes besedi *management* in *upravljanje* v stroki strogo ločujejo, *vodenje* pa je nekako še vedno povezano z *managementom* in v določenih primerih kot sopomenka angleškemu *management* tudi smiselno deluje. Vsekakor pa bi to kazalo raziskati na večjem vzorcu.

Pokazalo se je tudi nekaj razlik med revijama. Tako je *ravnateljstvo* v pomenu menedžmenta zastopano v enobesednih in večbesednih strokovnih izrazih samo v reviji *Izzivi managementu*, ne pa tudi v reviji *Management*.

Podrobnejši podatki so v Prilogi 4, tu bomo povzeli in na kratko komentirali le nekatere njene dele.

V sopomenskih izrazih *znanstveni management* in *znanstveno upravljanje* se preteklost nekako sreča s sedanostjo – management je pomenil isto kot upravljanje (oba izraza bi lahko prevedli z angl. *administration*), danes pa se oblastvena funkcija v organizaciji deli na menedžmentsko in upravljavsko. V tem prevodu se kaže tudi vpliv uporabljenega tujega, hrvaškega prevoda angl. večbesednega strokovnega izraza *scientific management*.

Marketing management smo v izpostavili le kot primer za vrsto managementa, sopomenskega izraza pa v besedilih nismo zasledili (Glosbe: tržno upravljanje; v prevodu dela Philipa Kotlerja *Marketing Management* pa trženjsko upravljanje – gre za upravljanje/vodenje/managiranje/manageriranje trženja in ne trga).

Pogoste so besedne zveze z istim (morda tudi z razlikovalnim) pomenom, ki so zveze pridevnika in samostalnika ali zveza dveh samostalnikov, vrsta managementa pa je v besedilih izražena na dva načina – z besedno zvezo pridevnika in samostalnika ali z besedno zvezo dveh samostalnikov: npr. *management organizacij* in *organizacijski management*, *management kadrov* in *kadrovski management*, *projektni management* in *ravnateljstvo projekta* (management

projekta/projektov).⁶⁸ Izrazi, kot so npr. *znanstveni management* (ne: *management znanosti*), *sodobni management*, *domači management*, pa imajo samo eno obliko.

Izraza *usmerjanje in usklajevanje* (vseh poslovnih procesov) se pojavljata v *Izzivih managementu* kot prevod prevzete besede *management*, a morda preozko pokrije pomen te besede. Prav tako se v isti reviji pojavlja tudi glagolska besedna zveza *usmerjati in usklajevati*, kjer lahko iz sobesedila sklepamo, da gre za sopomenko besede *management*. Izraz *usmerjanje* se v besedilih pojavlja še v prirednih besednih zvezah *usmerjanje in urejanje*, *usmerjanje in obvladovanje* idr. Če se ob tem navežem še na predhodna poglavja, na izraze *organizacijska kultura in klima*, *vizija in poslanstvo organizacije*, *politika in strategija organizacije*, lahko ugotovim, da te izraze smiselno razumeti kot eno poimenovanje. Veznik *in* je namreč bolj »obvezujoč« kot njegov (delno) sopomenski *ter* (npr. v *kultura ter klima* – glede razmerij med besedama ne pomeni isto kot *kultura in klima*). V reviji *Management* zasledimo tudi: *usmerjanje oz. vodenje* (M 2006/1) ter *usmerjanje in obvladovanje* (M 2006/1), in to v istem besedilu, iz česar lahko sklepamo, da v tem kontekstu *usmerjanje in obvladovanje* pomeni *vodenje in obvladovanje* (*vodenje in management*), medtem kot *obvladovanje* (v smislu *managementa*) zajema tudi *vodenje*. Take zveze še dodatno potrjujejo, da gre za dokaj zapletene in različne opredelitve *managementa*.

Besedne zveze, ki vsebujejo izraz *upravljanje*, so dokaj pogoste in se, kot že rečeno, uporabljajo ali v pomenu upravljanja ali v pomenu *managementa*. Po podatkih iz intervjujev (Rozman, zabeležka sestanka) sta lahko v določenih besednih zvezah izraza sopomenska, sploh če gre za tehnično funkcijo.

Izraz *vodenje* – kot prevodna ustreznica angl. *management* – je v večbesednih strokovnih izrazih sicer manj prisoten kot izraz *upravljanje*, a je to morda zaradi tega, ker so pri upravljanju vključeni tudi primeri, ko to ni sopomenka *managementu*.

Besedne zveze, ki vsebujejo izraz *obvladovanje* v pomenu *management*, so tudi kar pogosto zastopane, čeprav gre lahko tudi za delno sopomenskost (obstaja tudi besedna zveza *usmerjanje in obvladovanje*). Vsekakor v zvezi s tem ni enotnega dogovora med strokovnjaki, saj je raba zelo raznolika.

⁶⁸ Obstaja razlika med tema dvema izrazoma (več v intervjujih), izraz pa je razložen tudi na spletni strani Slovenskega združenja za projektni management (ZPM), ki izdaja revijo *Projektna mreža Slovenije*, a dostop ni prost.

Sopomensko se v večbesednih strokovnih izrazih pojavljata tudi izraza *upravljanje* in *obvladovanje*: upravljanje sprememb – obvladovanje sprememb (kot prevodna ustreznica za angl. *change management*).

Kot *ravnanje* (ravnanje česa in ravnanje s/z) se tudi *upravljanje* z z istim pomenom pojavlja v dveh vrstah besednih zvez: *upravljanje znanja* (IM) in *upravljanje z znanjem* (M).

V nekaterih večbesednih strokovnih izrazih z besedama *model* in *sistem* (tudi *proces*) je videti, kot da sta ta dva izraza odveč ali pa da pomenita podobno kot *management*, npr. *znanstveni sistem upravljanja*, po Taylorju *znanstveni management*, *sistem celovite kakovosti (TQM)*. Angleški *total quality management* se prevaja tudi kot *celovito obvladovanje kakovosti*.

Veliko sopomenskih večbesednih strokovnih izrazov (v Prilogi 4 gl. samo tri prazna polja od devetih) je v obravnavanem gradivu za angl. *human resource management*: management ljudi (M), management človeškega kapitala (IM, M), management kadrovskih virov (IM, M), management človeških virov (IM), management kadrov (IM, M), kadrovski management (M), ravnanje z zaposlenci in njihovimi zmožnostmi (IM), ravnanje z ljudmi pri delu (IM), ravnanje z ljudmi (IM), ravnanje s človekovimi zmožnostmi (IM), ravnanje s kadrovskimi viri (M), upravljanje s človeškimi viri (M, IM), upravljanje človeških virov (M), upravljanje s kadrovskimi viri (M), upravljanje s kadri (M), upravljanje z ljudmi (M), vodenje in ravnanje z ljudmi (IM), vodenje zaposlenih (M), obvladovanje ljudi (IM). V tem pomenu (*human resource management*) lahko naštejemo kar štiri sopomenske izraze (eno- in večbesedne) za angl. *management*: *ravnanje s/z*, *upravljanje s/z*, *vodenje in ravnanje s/z* ter *vodenje in obvladovanje*. To kaže na res veliko neustaljenost.

Nekatera mesta Prilogi 4 so prazna, kar pa še ne pomeni, da sopomenka v tej (prazni) kategoriji ne obstaja; pomeni le, da je v obravnavanem gradivu nisem zasledila. Zato so ponekod v praznih razdelkih navedeni primeri iz drugega gradiva (vir, npr. slovar, je ob sopomenki zapisan).

5.3.1.3.2 Besedilni kazalniki terminološke negotovosti

V tem delu z analizo vseh 1116 izpisanih strokovnih izrazov dopolnjujemo uvodno raziskavo o kazalnikih terminološke negotovosti, izpostavljamo pa le najboljše skupine.

1. Slovensko poimenovanje z dodanim angleškim izrazom (tudi več izrazi) v oklepaju, pred tujim izrazom je lahko dodano v *izvirniku* ali v *angl./v angl.* ali *angl./ang.*, oznake jezika lahko tudi ni ali pa je uporabljeno kar dvopičje

ravnateljstvo (v izvirniku: management) IM ⁶⁹

funkcija ravnateljstva (v angl. management) IM – v oklepaju samo del besedne zveze

kosmati državni (ali nacionalni) dohodek (v angl. gross national income) IM – odločanje med slovenskim in tujim izrazom ali primerjalno navajanje angleškega izraza

družbe (v angl.: societies) IM

upravljanje v združbah (v angl. organizational ali corporate governance) IM

odpovedati se pomembnemu vplivu zaposlenih pri upravljanju družb (v angl. companies) s podjetji (v angl. firms) IM

komuniciranje od spodaj navzgor (ang. upward), od zgoraj navzdol (ang. downward)

lastnik podjetja (angl. master) IM

skupine (angl. group) IM – množinska oblika v slovenščini in edninska v angleščini

upravljanje družb (angl.: companies) s podjetji (angl.: firms) IM

regionalne mrežne povezave (angl. clusters) IM preveden samo del besedne zveze oz. strokovnega izraza

inteligentne rešitve (angl. smart appliances) – v nekaterih besednih zvezah angl. smart prevedeno kot pameten (npr. pametni telefoni) M

dizajnersko razmišljanje (angl. *design thinking*) M – angleška beseda v poševnem tisku

poslanstvo (mission) M

vodenje (leadership) IM

vedenje posameznikov in timov (organizational behaviour) IM – tudi organizacijsko vedenje

za vsako preteklo triletno obdobje (rolling window) M

spodbujeno od uporabnika (user-driven) M – tudi naravnano na uporabnika

analiza skupin (Cluster Analysis) M – neenaka raba velike začetnice v slovenščini in angleščini

manager ne bo več vodja drugim, temveč sebi (self management) IM – glagolsko izražanje v slovenščini za samostalniški strokovni izraz

upravljanje raznolikosti (manage diversity) M – v slovenščini izražanje z glagolnikom za angleško izražanje z glagolom – morda mišljeno: managing diversity

2. Kombinacija slovenskega in angleškega izraza v večbesednem strokovnem izrazu – z angleškim izrazom v poševnem/navadnem tisku in angleškim ali slovenskim strokovnim izrazom v oklepaju

skladi feeder (skladi življenjskega cikla) M

⁶⁹ Pripisujemo simbola za obe reviji: M – *Management*, IM – *Izzivi managementu*.

posamezni naložbeni razredi (ločeni skladi master) M

metoda matching na osnovi verjetnosti izida (angl. propensity score matching method) M – zapisano tudi:

verjetnost izida (angl. propensity score matching method) M in verjetnost izida (angl. propensity score) M

3. Angleški izraz sredi slovenskega večbesednega strokovnega izraza, razložen v oklepaju

razlikovanje med glavnimi (core) in perifernimi delavci M

edinstvenost (angl. uniqueness) znanja M

4. Slovenski izraz in (v oklepaju), dva angleška izraza (povezana z oz./oz.) za enega domačega oz. prevedenega (na istem ali na drugem mestu)

pokojninski bančni račun (bank trust oz. custodial account) M

pokojninski račun pri družbah za upravljanje (trust oz. custodial account) M

teorija virov (angl. resource based-view of the firm oz. resource-based theory, RBT) M

teorija znanja (angl. knowledge based-view of the firm oz. knowledge-based theory) M

5. Dva slovenska izraza, navedena skupaj ali ločeno, za isti ali soroden izraz v angleščini

prenova (preustvarjanje) poslovnega procesa (angl. BPR – Business Process Reengineering) IM

k uporabnikom naravnani dizajn (angl. user-centred design) M

k človeku usmerjen dizajn (angl. human centered design) M – tudi v angl. (delna) sopomenka (human – user)

6. Slovenski izraz in angleška kratica (razlaga kratice)

celovito obvladovanje kakovosti (TQM) IM

managerski odkup z zadolžitvijo (MBO – Management Buyout, angl.) M

prevzem z vzvodom [...] prevzem brez večjega deleža lastniškega kapitala (LBO – Leveraged Buyout, angl.)

M – tudi odkup z zadolžitvijo

stalno izboljševanje (angl. CI – Continuous Improvement) IM

tekmovanje na osnovi časa (angl. TBC – Time-Based Competition) IM

ti računi so znani pod imenom IRAS (individual retirement accounts) M

prosta opcija izbire izvajalca – OMO (open market option) M

7. Angleški izraz in slovenska razlaga v opombah za prispevkom

Design thinking se v slovenskem prevodu sliši kot dizajnersko razmišljanje, [...] razmišljanje po dizajnersko M

Ideacija (angl. ideation) pomeni fazo v razvoju novega izdelka ali storitve, v kateri ideje generiramo [...] M – v nadaljevanju pa tudi: udejanjanje ali ideacija M

V angleški literaturi se uporablja izraz two-sided market, v prispevku bomo uporabljali neposreden prevod. M
Izraz mixed economy v tuji literaturi uporabljajo za trge, na katerih so navzoče tako javne kot komercialne televizije M

[...] prevedeni izraz za social welfare, ki ga v tuji literaturi [...] razumemo tudi kot koristnost, uporabnost M

8. Slovenski in (v oklepaju) angleški izraz z navedbo avtorja, ki ta izraz uporablja

bistvena konkurenčna prednost v dizajnerskih inovacijah (angl. meaning, Verganti 2006) M – napotitev na avtorja, ki piše o tem v angleščini

9. Slovenski izraz z dodanim angleškim v navednicah (ali razložen v oklepaju) oz. slovenski izraz v navednicah

»skupen cilj« (»common end«) IM – zapisano v prevodu članka iz angleščine

namen (»purpose«) IM – zapisano v prevodu članka iz angleščine

»obrnjene« inovacijske metode (angl. downstream innovation method) IM v slov. samostalnik v množini v angl. v ednini

v »rušilno inoviranje« (angl. creative destruction), proces ustvarjalnega uničevanja IM

»uporabniška izkušnja« (angl. user experience) M

10. Slovenski izraz in sopomensko poimenovanje v drugem tujem jeziku (ne angleškem)

a) Slovensko in nemško (poleg angleškega) ali japonsko poimenovanje

management idej (angl. Idea Management, nem. Ideenmanagement) M

b) Slovensko in japonsko poimenovanje z dodanim nemškim

obvladovanje kakovosti uveljavljenega procesa oz. sistema stalnih izboljšav [...] japonski izraz kaizen⁷⁰ in njegov nemški ustreznik KVP (Kontinuierlicher Verbesserungsprozess) M – nemški izraz je daljši, a

⁷⁰ V sobesedilu so tudi številne slovenske ustreznice.

nemškemu bralcu razumljivejši, prav tako so daljei, a bolj povedne slovenske ustreznice, npr. obvladovanje kakovosti uveljavljenega procesa oz. sistema stalnih izboljšav

Preostale skupine, ki smo jih razpoznali v uvodni raziskavi, so imele v celotnem gradivu manj primerov, zato jih ne navajamo, dodaten komentar in primere pa dodajamo še za štiri skupine:

1. Samo domači oz. navidezno domači, a neuveljavljeni strokovni izraz, zapisan v navednicah

»ravnatelj« IM

Izraz *ravnatelj* uporablja samo ozek krog strokovnjakov v pomenu angl. *manager* in je prevzet iz hrvaščine. Pri tem se, kot smo že opozorili, kaže razlika med revijama: izraz *ravnatelj* (tudi v zapisu brez navednic) se pojavlja samo v reviji *Izzivi managementu*, ne pa tudi v reviji *Management*.

2. Zakrito prevzeti strokovni izrazi – kalki:

Med temi izrazi so tudi izrazi s prenesenim pomenom, npr. *mreženje*, *pajek*, *družbena omrežja*, *kreditni krč*, *stekleni strop* (zadnji je bil omenjen tudi v intervjujih). V dokaz ustreznosti kategorije smo pri primerih v oklepaju dodali izvorni izraz:

človeški viri (angl. human resources) – namesto slov. kadri, zaposleni

mreženje (angl. networking) – namesto slov. povezovanje

izzivi (angl. challenges) – namesto slov. težava (vpliv angleške literature)

kupna moč (angl. purchasing force) – uporaba besede moč (vpliv kapitalistične ekonomike)

celovito obvladovanje nabavnih verig (angl. comprehensive supply chain control/management)

podjetje (nem. Unternehmung, angl. firm, undertaking)

podjetnik (nem. Unternehmer)

postaviti/zastaviti (si) cilje (nem. sich ein Ziel setzen)

prevzemi podjetij (angl. takeovers)

delovna sila (nem. Arbeitskraft, angl. workforce)

prihodek, odhodek (angl. income, outcome; nem. Einnahme, Aufwendung)

deležniki (angl. stakeholders, nem. eilhaber)

družbena omrežja (angl. social networks)

kreditni krč (angl. credit crunch)

vzajemni skladi (angl. mutual funds)

ključni kupci (angl. key buyers)
stekleni strop (angl. glass ceiling)
pajkova mreža (angl. spiderweb)

3. Samo angleški izrazi, neprevedeni

HRM managerji M – nepreveden in neprilagojen prvi del besedne zveze (v funkciji pridevnika)
managerji HRM M – nepreveden drugi del, a ustrežnejši besedni red kot zgoraj
sodobna TQM paradigma M
med aktivno upravljanimi skladi in skladi feeder ne bi bilo razlik (t. i. princip look through) M
metoda matching M
metoda matching na osnovi verjetnosti izida (angl. propensity score matching method) M
čustvena inteligenca in organisational citizen behaviour pri zaposlenih M – v prevodu angleškega povzetka (v angl. povzetku: *organisational citizenship behaviour*) – nepreveden večbesedni strokovni izraz z eno nadomeščeno besedo, prav tako v angleščini (angl. *citizenship* – v prevodu: *citizen*)⁷¹
s pomočjo t.i. »people metrov« M – sklanjan citatni izraz
podobno metodologijo imenovano KEYS M

Tudi tukaj se je pokazala razlika med revijama. Neprevedeni izrazi sredi slovenskega besedila se pojavljajo samo v reviji *Management*, ne pa tudi v reviji *Izzivi managementu*.

4. Navidezni anglicizmi (prevzeta beseda z istim korenem obstaja tudi v angleščini) – večinoma nencizmi oz. izrazi, prevzeti prek nemščine ali iz drugih jezikov

konkurent (angl. competitor, nem. Konkurrent)
konkurenca (angl. competition, nem. Konkurrenz)
konkurenčnost (angl. competitiveness, nem. Konkurrenzfähigkeit)
konkurenčna prednost (angl. competitive advantage)
kadri (angl. staff, workers, cadre (vojska), nem. Kader)
subvencija (angl. subsidy, subvention, nem. Subvention)
provizija (angl. commission, brokerage, percentage, nem. Provision)
revizijske hiše (angl. audit firms, nem. Prüfungsgesellschaften, hr. revizijska poduzeća)

⁷¹ Verjetno gre za napako (moja opomba).

Analiza besedilnih kazalnikov terminološke neustaljenosti je že s številom primerov potrdila to, kar smo videli že pri analizi sopomenskosti: neustaljenost je velika, včasih sicer opazovani kazalniki lahko pomenijo tudi težnjo po večji natančnosti, a gre zgolj za izjeme.

5.3.2 Terminološki anglicizmi in diskurzna skupnost: intervjuji

Cilj intervjujev je bil ugotoviti, kakšen je vpliv izpraševancev na odločanje o rabi in prevzemanju terminologije, ter nadgraditi podatke, pridobljene v predhodnih delih raziskave, z razumevanjem konteksta prevzemanja terminologije v obravnavanih revijah.

5.3.2.1 Intervjuji z uredniki in člani uredniških odborov

5.3.2.1.1 Podatki o izpraševancih⁷²

Izprašani uredniki oz. člani uredniških odborov sodelujejo pri naslednjih revijah: *Management*, *Izzivi managementu*, *EBR – Economic & Business Review*, *RUO – Revija za univerzalno odličnost*, *Naše gospodarstvo*, *PMS – Projektna mreža Slovenije* in *Organizacija*.

Vsi imajo dodiplomsko in znanstveno izobrazbo – skupno gledano, s področij ekonomije, mednarodnega poslovanja, mednarodne ekonomije, menedžmenta, organizacije, poslovno-organizacijskih ved (poslovedenja, računovodstva, financ, ekonomike), podjetništva, sociologije, strojništva in varnostnih ved. Vsi so dodiplomski študij opravili v Sloveniji, nadalje pa so se izobraževali (vsaj v obliki gostovanj) še na Hrvaškem, Švedskem, Norveškem, Poljskem, v Nemčiji, Belgiji, Veliki Britaniji, ZDA, Kanadi, Srbiji, Turčiji in Italiji.

Izmed tujih jezikov, ki jih poleg angleščine govorijo, so največkrat navedli nemščino, sledita hrvaščina ali srbščina (oz. srbohrvaščina), francoščina, španščina, italijanščina, ruščina in madžarščina. Strokovno literaturo prebirajo predvsem v angleščini (avtorjev iz Velike Britanije, ZDA, Kanade, Švice), tudi v slovenščini, nekateri še v nemščini, sledijo španščina, francoščina, srbohrvaščina in ruščina.

⁷² Zaradi anonimizacije podatke prikazujemo kumulativno in v skrajšani obliki.

5.3.2.1.2 Razumevanje področja in strokovnega izraza menedžment

Že analiza strokovnih izrazov v prejšnjih poglavjih je pokazala, da je pri prevajanju in prevzemanju strokovnih izrazov pomembno vedeti, ali je razumevanje teh izrazov enotno ali pa so med strokovnjaki glede tega razlike.

Izpraševanci pogosto povezujejo menedžment z organizacijsko znanostjo, nekateri ga uvrščajo med organizacijske ali upravno-organizacijske vede.⁷³ Razlike v zvezi s terminologijo se lahko pojavijo tudi zaradi dveh usmeritev v pojmovanju menedžmenta in organizacije. Izpraševanci izpostavljajo dve vodilni smeri – to sta pojmovanje z ozirom na mehki in trdi vidik oz. na humanistični in tehnokratski.

V zvezi z razumevanjem strokovnih izrazov menedžment, upravljanje in vodenje imajo izpraševanci sicer jasna stališča, a tega izrazja ne uporabljajo vsi vedno dosledno oz. si ga ne razlagajo enako. V nadaljevanju navajam primer odgovora izpraševanca, v katerem se kaže raznolikost poimenovanja temeljnih pojmov in zapleten, tudi prepleten, odnos njimi:

Osebnostno v smislu menedžmenta vedno uporabljam ali vodenje ali upravljanje, a ju ločim: vodenje je na nižji ravni kot upravljanje, upravljanje se nanaša tudi bolj na vizijo, smotre in cilje in je bližje temu, za kar se v angleščini uporablja *governance*. Pri nas se je uporabljalo vodenje in upravljanje – ker je menedžment v bistvu oboje. Včasih se ni toliko govorilo o angl. *governance*. /.../ Menedžment je v prvi vrsti upravljanje, in sicer upravljanje virov, s katerimi razpolaga podjetje in mora vključevati planiranje, usklajevanje, mora organizirati resurse, deliti pristojnosti, nadzirati. Osebnostno ločim med menedžmentom kot organizacijsko strukturo (kot je upravni odbor, kot je nadzorni svet, to je menedžment, kot skupno ime za vsa upravljavska telesa), če pa govorimo o procesu, aktivnosti, je to upravljanje.

Izpraševanec namesto prevzete besede menedžment v pomenu procesa uporablja upravljanje in vodenje, uporablja pa prevzeto besedo resursi. Besedo menedžment uporablja kot »skupno ime za vsa upravljavska telesa«. V njegovi izjavi prepoznamo zapleten odnos med menedžmentom in upravljanjem in tudi med staro in novo terminologijo (v organizacijah združenega dela je bilo delo

⁷³ Za razliko od teorije organizacije je menedžment uporabna veda (vključuje vidik menedžerja in njegovih odločitev), teorija organizacije pa je družbena, temeljna znanost (razlaga pojave). V zvezi z razmerjem med teorijo menedžmenta in teorijo organizacije eden od izpraševancev meni, da »obstaja teorija menedžmenta in teorija organizacije, ki je v osnovi širša od teorije menedžmenta, vendar je po drugi svetovni vojni menedžment naredil bistveno večji tržni preboj, tako da je teorija organizacije danes dejansko zreducirana na področje sociologije (nima tako ambiciozno zastavljenih ciljev in tako ekspanzivne literature, kot jo imamo na področju teorije menedžmenta)«.

osnova za lastništvo). Za izpraševanca je menedžment torej vodenje in upravljanje – ta raba pa se je potrdila kot prevodna ustreznica za menedžment tudi v besedilih, objavljenih iz prehoda na tržno gospodarstvo in pozneje v poglavju o besedi menedžment.

V nasprotju z zgornjih pojmovanjem in izrazjem pa večina izpraševancev ločuje med izrazoma menedžment (ravnateljstvo) in izrazom upravljanje. Glede razlikovanja med menedžmentom in upravljanjem nekateri ugotavljajo delno prekrivanje pomena izrazov; upravljanje se nanaša na višje nivoje in je povezano tudi z lastništvom. Večina meni, da je upravljanje neustrezen prevod za menedžment in da je bil to verjetno vpliv nemškega jezika.

Izpraševanci dalje menijo, da je menedžment v bistvu povsod. Razumejo ga kot način vodenja, obvladovanja, tudi kot usmerjanje, usmerjanje ljudi k doseganju ciljev (ki so jih postavili upravljalci). Menedžment jim pomeni predvsem uspešno in učinkovito doseganje ciljev, to je planiranje, organiziranje, vodenje in kontroliranje vseh resursov ali virov z namenom uspešnega in učinkovitega doseganja ciljev združbe; pravijo, da posamezni avtorji k temu dodajajo še kadrovanje, drugi neke vrste koordinacijo.

Izpraševanci večinoma uvrščajo menedžment med upravno-organizacijske vede, organizacijske vede, ekonomijo, tudi med poslovne vede oz. v ekonomijo in poslovne vede, npr.:

Na področju strateškega menedžmenta je opaziti tako avtorje z ekonomskega področja kot tudi s poslovnega menedžmenta, s področja organizacijskih ved, kjer organizacijo mogoče razlagajo na drug način in so razhajanja. Na začetku akademske kariere je to predstavljalo samo zmedo – sedaj izberem določeno videnje oz. stališče in ga potem zagovarjam.

Drugi menijo, da bi bilo najprimerneje, če bi bilo to samostojno področje, v katerem se prepletajo znanost, veščina in praksa. Pojavi pa se tudi uvrstitev v širše področje ekonomije, v ekonomske vede:

Uvrstitev v ekonomske vede je redka, v nemškem svetu, kjer razumejo menedžment v tehničnem smislu, se pa čudovito ujema z ekonomijo.

Izpraševanci so izpostavili še, da je na razumevanje menedžmenta pri nas vplival tudi nemški pristop k menedžmentu, ki je bil v preteklosti malo drugačen kot danes (bil je teoretičen, z vidika organizacije), medtem ko je ameriški tipično pragmatičen. Izpraševanci sicer menijo, da danes tudi

Nemci pogosto posnemajo Američane. Kot se je pokazalo že pri naši analizi strokovnih izrazov, se nemški vpliv še danes kaže tudi v terminologiji, vplival pa je tudi na umestitev menedžmenta na slovenske (ekonomske) fakultete.

V zvezi z menedžmentom in javno upravo je razumevanje dvojno: javna uprava kot institucija in kot »podskupina« ali vrsta menedžmenta. Nekateri razumejo javno upravo kot organizacijo in vsaka organizacija potrebuje menedžment; znotraj menedžmenta pa je javna uprava/javno upravljanje ali menedžeriranje (angl. *(new) public management*) samostojno strokovno področje, tako kot tudi poslovni menedžment (angl. *business management*) in menedžment humanitarnih organizacij. Nekateri pravijo, da gre za dve veji: »business management« in public management«, drugi pa, da je javna uprava podskupina managementa. Je pa v javni upravi menedžment malo drugačen (cilj ni dobiček). Prim.:

Zadnjih 50 let po drugi svetovni vojni pomeni menedžment nadsistem, podsistem pa so gospodarstvo, javna uprava, humanitarna organizacija itd. Nekateri menijo, da je menedžment bolj oprt na ekonomsko logiko, javna uprava bolj na birokratsko.

Je pa mogoče menedžment zdaj v javni upravi celo bolj sodoben kot pa v podjetjih, kjer se dogaja ta premik od dobička k družbeni odgovornosti, ki je v javni upravi že od začetka zamišljena, čeprav je pogosto v praksi ne najdemo.

5.3.2.1.3 Razumevanje nekaterih drugih temeljnih strokovnih izrazov in njihovih sopomenk

Najprej sem izpraševance povprašala po razumevanju temeljnih in med sabo povezanih, menedžmentu sorodnih strokovnih izrazov (10), potem pa o rabi prevzetih besed in možnosti rabe sopomenskih domačih izrazov (17). Seznam 27 strokovnih izrazov je bil razviden že v tabeli v 2. sklopu intervjujskih vprašanj (oz. v Prilogi 1 za lektorje in prevajalce).

1. gospodarjenje

Izpraševanci večinoma razumejo ta pojem kot prizadevanje, da s čim manjšo porabo prvin poslovnega procesa dosežemo določen cilj. V odnosu do menedžmenta ga nekateri razumejo kot širši pojem, ki se nanaša bolj na družbeni kontekst, tudi na mikrogospodarjenje, in se uporablja bolj z vidika ekonomije, v povezavi z ekonomiko, ekonomičnostjo, stroški, torej z učinkovitostjo. Pri menedžmentu pa se učinkovitost pretvori tudi v uspešnost (da delamo prave stvari). Drugi

menijo, da je menedžment v odnosu do gospodarjenja nadpomenka (gospodarimo s sredstvi znotraj menedžmenta; gospodarjenje je le del menedžmenta).

Nekateri menijo, da je gospodarjenje povezano z upravljanjem (v smislu družbeno-ekonomskega vidika), povezano je z lastniki, vendar pa se lahko gospodari tudi v nedobičkonosnih združbah. Upravljanje se uporablja bolj v organizacijskem smislu, gospodarjenje pa bolj v ekonomskem. Pri upravljanju je bolj poudarek na tem, da lahko upravljajo ne samo lastniki, ampak tudi ljudje, ki jim zaupajo (namen upravljanja je zaščititi interese lastnikov). Izpraševanci menijo, da tega ne gre popolnoma enačiti z gospodarjenjem, bi se pa bilo treba precej poglobiti, da bi poiskali razlike in enakosti.

2. obvladovanje

Izpraševanci ta izraz razumejo zelo različno: kot del dejavnosti menedžiranja (da se nekaj poskuša postaviti pod kontrolo), tj. hierarhično nižje kot menedžment. Drugi v celoti povezujejo obvladovanje z menedžmentom, to je tudi ravnanje z ljudmi in urejanje zadev. Nekateri pa menijo, da je obvladovanje sopomenka za menedžment v strokovnih besednih zvezah, npr.

Pogosto se uporablja besedna zveza *obvladovanje stroškov* (to vidim bolj s poslovnega, stroškovnega vidika, morda pa je to le indoktrinacija naših predmetov, ki so pač tako poimenovani).

Nekaj izpraševancev meni, da je obvladovanje tako menedžment kot upravljanje skupaj, da je nadpomenka obema; nekaj izpraševancev pa tega izraza v strokovnem smislu ne uporablja, ker je po njihovem mnenju to splošen izraz, neustrezen za oznako organizacijskih funkcij.

3. ravnanje z/uravnavanje/ravnateljstvo

Nekateri izpraševanci menijo, da je *ravnanje* z sopomenka za menedžment v primeru nečesa živega: npr. *ravnanje z okoljem/živalmi/prostorom*. Drugi menijo, da je v smislu menedžmenta ustrezen izraz *uravnavanje in vodenje* (odvisno od ravni). Spet drugi izraza ne bi uporabili (pravijo, da to uporabljajo nekateri učenci Filipa Lipovca) ali pa bi ga uporabili le na mikronivoju, npr. *ravnanje z odpadki, ravnanje z ljudmi, ravnanje z ljudmi pri delu* (v smislu, kako jih tretiraš, kako

jih upoštevaš), kar ni isto kot vodenje ljudi. Tretji menijo, da je ravnateljstvo povezano s šolstvom, v podjetju pa je tudi uravnavanje.

4. urejanje

Nekateri menijo, da je urejanje splošen, nestrokovni izraz. Drugi menijo, da je sopomenka menedžmentu ali pa da se nanaša se le na del te dejavnosti. Več izpraševancev meni, da je to del organiziranja (zastavljanja delovnih nalog) ali podpomenka organiziranja. Menijo tudi, da se uporablja v tehničnem smislu organizacije, zato je to tudi *organizacija* ali *organizacija dela*, *urejanje dela* ali urejanje procesov.

5. upravljanje

Izpraševanci pravijo, da je kot organizacijska funkcija upravljanje nadrejeno ravnateljstvu, je dejavnost lastnikov. Drugi pravijo, da je to menedžment v povezavi z lastništvom. Nekateri pa menijo, da je upravljanje del menedžmenta, da se z njim prepleta. Kot sopomenki nekateri navajajo menedžment, drugi pa vodenje.

6. vodenje

Nekateri izpraševanci razumejo vodenje kot del menedžmenta (v ozki povezavi z vodenjem ljudi: vplivanje in motivacija, usmerjanje ljudi). Drugi menijo, da je to zgolj vodenje ljudi (angl. *leadership*), ne podjetja, da je to samostojno področje – to je več kot menedžment, je inspiracija zaposlenih, menedžment pa je administriranje, kontrola. Tretji ga enačijo z upravljanjem, četrti z menedžmentom. Izpostavljajo tudi neenotnost razumevanja tega pojma v anglosaški literaturi.

7. organiziranje

Za nekatere izpraševance je to sopomenka menedžmentu organizacije. Za druge je ta izraz v povezavi z urejanjem, ki ga razumejo kot sestavni del organiziranja (ko pa gre za avtoriteto, to ni več v domeni urejanja, temveč organiziranja in so vključeni tudi ljudje; urejanje pa je bolj v tehničnem smislu).

8. management/menedžment (kot proces)

Izpraševanci menijo, da so to neke vrste usmerjevalne aktivnosti. Je tudi menedžiranje, nanaša se na štiri funkcije, iz česar tudi izhaja, da je vodenje en del menedžmenta. Nekateri izpraševanci izpostavljajo, da se za menedžment uporabljajo tudi izrazi *ravnanje*, *ravnateljstvo* ipd. Večina izpraševancev pravi, da je za razliko od upravljanja, ki je »oblast«, menedžment izvrševanje te oblasti in zagotavljanje smotrnosti.

Vsi izpraševanci razen enega (ki uporablja le *ravnateljstvo*) ta izraz uporabljajo, eden izmed njih izmenično z *ravnateljstvom*, eden pa uporablja *management podjetja* oz. *poslovni management*. Večina uporablja zapis *management*, eden uporablja oba zapisa, eden pa zapis z *dž*. Poleg tega izraza uporabljajo nekateri sopomensko še *organiziranje*, *obvladovanje*, *upravljanje*.

9. managiranje/menedžiranje

Nekateri izpraševanci menedžiranje primerjajo z vodenjem – obe aktivnosti usmerjata. Razumejo ga tudi kot sopomenko za menedžment. En izpraševanec pa bi namesto menedžiranja uporabil upravljanje: »Ni v redu, rekel bi upravljanje.«

10. menedžment/management (kot organ oblasti, uprava, vodstvo)

Večina izpraševancev ta izraz danes uporablja. Nekateri uporabljajo tudi izraz *vodstvo podjetja*, *poslovodstvo*, *vodilni*, *glavni direktor*, *ravnatelj* (kot vodja), *ravnateljstvo* ali *uprava*. Npr.:

Kot vodilni so bili do 70-ih let ravnatelji direktorji, šele pozneje managerji/menedžerji, v šolah pa ni bilo izraza manager/menedžer.

Uprava (podjetja) je neroden prevod (v Zakonu o gospodarskih družbah) in povzroča zmedo, zamenjavo z upravljanjem.

Nekateri pravijo, da sta angleščina *menedžment/management* in sopomenka *uprava* (*uprava podjetja*) neroden prevod za nemški *Vorstand*, tj. predstojništvo.

Za predstavljenih 10 strokovnih izrazov lahko ugotovimo predvsem eno skupno lastnost: nobeden od njih vsem izpraševancem ne pomeni istega – ali drugače: pojmovanje naštetih strokovnih

izrazov je zelo različno; nekateri izpraševanci pa nekaterih izrazov niti ne uvrščajo med strokovne izraze (npr. obvladovanje). Iz zgoraj zapisanega izhaja tudi, da bi izpraševanci želeli ločevati med menedžmentom kot procesom, dejavnostjo in njegovimi drugimi pomeni. V domačih izrazih se proces izrazi z ustrežno obliko, zato je opaziti težnjo, da nekateri izpraševanci in avtorji literature s tega področja uporabljajo za menedžment tudi navidezne in delne sopomenke, kot so *upravljanje, vodenje, uravnavanje in vodenje ter upravljanje in vodenje*. Razumevanje izpraševancev odraža tudi »starejše« razumevanje menedžmenta (menedžment kot administriranje, kontrola) ali razumevanje menedžmenta v povezavi s samoupravljanjem. Razumevanje razmerja med menedžmentom in upravljanjem je, skratka, zelo raznoliko ter zapleteno. Izpraševanci se tega dejstva zavedajo, pripisujejo pa ga zlasti (ustreznemu/neustreznemu) prevajanju angleške besede management, pri čemer prevajanje ni različno samo pri tem enobesednem strokovnem izrazu, temveč ima še dodatne različice, ko je del večbesednih strokovnih poimenovanjih.

V nadaljevanju intervjujev me je zanimalo, katere sopomenke za 17 iz prvega vzorca izpisanih prevzetih strokovnih izrazov (*korporacija* itd.) še poznajo in /ali uporabljajo in kako pomensko ali normativno razumejo razmerja med njimi.

1. korporacija

Večina izpraševancev ta izraz uporablja; sopomensko pa uporabljajo tudi: *podjetje, veliko podjetje, organizacija, združba, sestavljena organizacija, organizacijski sistem, delniška družba*.⁷⁴ Nekaj izpraševancev tega izraza ne uporablja, ker je presplošen, v tem pomenu uporabljajo: *globalno podjetje, naddržavno podjetje, nadregijsko podjetje, svetovno podjetje, obvladujoča družba, krovna družba in odvisne družbe, mama podjetje, družba, združba, podjetje, koncern, holding, združba več podjetij v lasti iste družbe, krovna družba, ki upravlja več družb*.

2. organizacija (v institucionalnem pomenu)

Večina izpraševancev ta izraz uporablja, nekateri uporabljajo še izraz *združba*, a jih, tako predvidevajo, bralci/poslušalci lahko potem slabše razumejo. Nekateri tega izraza ne uporabljajo:

⁷⁴ En izpraševanec je izpostavil tudi to, da je problem nekaterih prevzetih strokovnih izrazov v tem, da ne pomenijo istega in se le delno prekrivajo s slovenskim/prevzetim izrazom.

ali zato, ker raje uporabijo konkretnější izraz (»Nas so še učili: podjetja in organizacije.«), ali pa zato, ker ima beseda *organizacija* – podobno kot *menedžment* – dva pomena: institucionalni in instrumentalni. Izraz *organizacija* uporabljajo izpraševanci tudi v smislu organiziranosti (npr. *matrična organizacija, projektna organizacija*).

3. koordiniranje

Večina izpraševancev ta izraz uporablja, nekateri ob tem tudi usklajevanje. Eden pa tega izraza ne uporablja in uporablja v tem pomenu organiziranje (»Če organiziraš, tudi skoordiniraš.«).

4. (projektno) obvladovanje kriz

Večina izpraševancev ta izraz uporablja oz. bi ga uporabili. Nekateri pa bi uporabili tudi *krizni management, strukturne reforme, program ekonomskih politik*. Drugi pa tega izraza sploh ne bi uporabili oz. ga ne uporabljajo, ker menijo, da angl. izraza *management* ne moremo prevesti kot obvladovanje. Uporabljajo *(projektno) ravnanje s krizo/ravnanje s krizami (na projektih), (projektno) ravnanje krize, krizni management*. Prim.:

Izraz obvladovanje se mi ne zdi strokoven – obvladovanje tveganja bolj pomeni, da nekaj obvladuješ, ravnanje s tveganji pa bolj pomeni, da se s tem ubadaš, ni pa rečeno, da obvladuješ, da obvladaš na koncu.

5. kompetenca

Večina izpraševancev ta izraz uporablja, poleg tega pa tudi druga dva izraza: *sposobnost, pristojnost*.

Ob konkretnem prevodu se je bilo potrebno odločiti za prevod angl. *capabilities* in angl. *competences* v slovenščino z dvema izrazi (zmožnost uporabiti v pomenu *capabilities* ali kot *competence*).

Nekaj izpraševancev tega izraza ne uporabljajo, uporabljajo *zmožnost, sposobnost, tudi usposobljenost*. Poudarjajo, da ima *kompetenca* še en pomen: *pristojnost*.⁷⁵

⁷⁵ Izraz pa dva izpraševanca uporabljata v pomenu: v procesu izraženo znanje in spretnosti, ravnanje z zmožnostmi.

6. depresija

Večina izpraševancev izraz uporablja, nekateri pa se raje natančneje izrazijo (če gre za gospodarstvo, je to lahko *recesija*).

7. dezinvestiranje

Večina izpraševancev ta prevzeti izraz uporablja, uporabljajo pa tudi *odprodaja sredstev podjetja*, *zmanjševanje sredstev* (»izraziti se z eno besedo žal ne da«) ali raje *razinvestiranje*. Nekateri pa tega izraza ne uporabljajo, uporabljajo raje *raznaložbenje*, *odprodaja*, *krčenje*, *razprodaja*.

8. dokapitalizacija

Večina izpraševancev ta izraz uporablja.

9. restrukturiranje

Nekaj izpraševancev to besedo uporablja (poleg nje pa tudi izraza *prestrukturiranje* in *prenova*), nekaj se jih temu izrazu raje izogne in uporabljajo *prestrukturiranje*, *preureditev*, *preurejanje*, nekateri pa tega izraza sploh ne uporabljajo, uporabljajo *reinženiring poslovnih procesov*, *prenova poslovnih procesov*, *preoblikovanje*.

10. outsourcing

Polovica izpraševancev te prevzete besede ne uporablja (več), uporabljajo *zunanje izvajanje (dela/dejavnosti)*, *oddajanje opravil v izvajanje drugim*. Zanimiv je tudi podatek, da je »fakulteta sprejela dogovor o rabi domačega izraza *zunanje izvajanje*«. Nekateri uporabljajo prevzeti in domači izraz izmenično. Poleg teh uporabljajo še *zunanje izvajanje*, *dati (delo) nekomu zunanjemu*, *koriščenje ali angažiranje zunanjih izvajalcev*, *prenos posla na druge izvajalce kot pogodbene dolgoročne partnerje*. Le nekaj izpraševancev to prevzeto besedo uporablja (zaradi

vedno večje mednarodne integracije in ker v slovenščini ni poenotenja glede tega izraza – uporablja se tudi *izločanje, izdvajanje dejavnosti*.

11. (notranji) resursi

Polovica izpraševancev tega strokovnega izraza ne uporablja, uporabljajo naslednje izraze: *vir*,⁷⁶ *sredstva, viri in sredstva, potenciali, zmožnosti* (če se nanaša na človeka). Nihče ne uporablja izključno samo *resursov* – poleg te besede uporabljajo še *notranji viri, notranji dejavniki, notranji inputi, poslovne prvine, lastni viri*.

12. tim

Večina izpraševancev uporablja ta izraz, poleg njega pa nekateri še izraze *skupina za vodenje, ekipa*, vendar *timsko delo*. Nekaj jih tega izraza ne uporablja, uporabljajo *ekipa, moštvo, sodelavci, skupine*. Enega moti zapis, ki ga spominja na »piši, kot govoriš«.

13. marketing

Skoraj polovica izpraševancev tega izraza ne uporablja, uporabljajo izraz *trženje*. Nekateri uporabljajo oboje, a so v dvomu (ali pa se malo bolj nagibajo k izrazu *trženje*). Preostali izpraševanci uporabljajo »predvsem« prevzeto besedo marketing, a tudi *trženje*. Za enega izpraševanca besedi *marketing* in *trženje* nista sopomenski, prim.:

Predmet na EPF UM se imenuje marketing, ki je verjetno širši pojem kot trženje: trženje se uporablja kot nekaj bolj konkretnega, npr. trženjska akcija.

14. rivalstvo

Večina izpraševancev to besedo uporablja, nekateri poleg tega izraza uporabljajo tudi *konkurenca, tekmovanje, tekmeci, tekmovalnost*, le nekaj izpraševancev pa tega izraza ne uporablja, uporabljajo *konkurenčnost, tekmovanje, tekmovalnost* ipd.

⁷⁶ En izpraševanec je povedal, da so sredstva v bilanci (računovodsko) in tega kot sopomenke ne bi uporabil.

15. repozicioniranje

Približno polovica izpraševancev to prevzeto besedo uporablja, približno polovica pa tega izraza ne uporablja – izrazijo se raje opisno (*iskanje položaja, realokacija, premeščanje*) oz. ustrezno besedo še iščejo. Nekaj izpraševancev besedo repozicioniranje uporablja glede na sobesedilo, uporabljajo pa tudi *prenova, prilagoditev, novelacija, ponovno pozicioniranje*.

16. imidž

Večina izpraševancev tega izraza ne uporablja, uporabljajo *ugled, podoba, lik, videz*, nekateri izmed teh tudi *image* (zapis *imidž* se jim zdi moteč – tako kot *tim*, zato raje izberejo zapis kot v angleščini ali domači izraz *ugled*). Le nekaj izpraševancev uporablja tudi zapis *imidž* (so se tega zapisa navadili), poleg tega pa še izraz *podoba*. Eden je pri tem opozoril na terminološko navajenost:

Kar sprejmeš kot študent, verjetno ostane, če bi takrat to uporabljali, bi jaz tudi sedaj.

17. človeški potencial

Večina izpraševancev bi to besedno zvezo uporabila, nekateri izmed njih tudi druge izraze (*možne sposobnosti ljudi, človeški viri* (sicer kritizirano), *človekove zmožnosti*). Nekateri izpraševanci tega izraza ne uporabljajo, uporabljajo pa: *zmožnosti, sposobnosti, človekove zmožnosti, človekov potencial*, pogojno tudi *človekova ustvarjalnost*.

Povzamem lahko, da so se izpraševanci na spodbudo, naj za navedenih 17 prevzetih strokovnih izrazov navedejo sopomenke, če jih poznajo in/ali uporabljajo (ali naj celo predlagajo morebitno novo sopomenko), odzvali – lahko bi rekli – produktivno. Našteli so še vrsto besed z enakim ali vsaj delno enakim pomenom. Njihovi komentarji so šli v naslednje smeri: a) domači izraz je lahko jasnejši (npr. *zmožnost za kompetenco*) ali pa tudi ne (npr. *outsourcing*, ki se je v nekaterih krogih že tako uveljavil, da lahko pove več kot *zunanje najemanje*); b) prevzeta beseda je pogosto bolj ekonomična od domačega izraza (npr. *tim* v primerjavi z domačim poimenovanjem *skupina za*

vodenje); c) domači izraz je dobrodošel posebej v primerih, ko ima tujka dvojni pomen, npr. *menedžment* kot proces in *menedžment* kot vodstvo, uprava ter *organizacija* kot družba/združba in *organizacija* kot organiziranost, urejenost.

Kot problematično prilagajanje anglicizmov slovenskemu črkovnemu sistemu je večina izpraševancev navedla zapise z dvočrkjem *dž* in črko *č* iz angl. *ch*, tj. *menedžment* in *kovčing*. Nekateri menijo, da so zapisi z *dž* in *č* pri anglizmih kot »pohabljanje« izvirnih besed ali kot sledenje načelu »piši, kakor govoriš«, prim.:

Beseda mora ostati taka, kot je v originalu zapisana. Angleški zapis je bil že na začetku v imenih institucij (FM), imenih programov, ni dopustno, da lektorji v diplomskih, magistrskih in doktorskih nalogah ta zapis slovenijo. Z vidika privlačnosti zapisa je originalna beseda lepše vidna, berljiva in razumljiva.

Kot problematično so izpraševanci navedli prav rabo temeljnih izrazov (*upravljanje*, *menedžment*, *vodenje*) in njihovo medsebojno razlikovanje, kar potrjuje našo analizo v prvem delu. Nadalje so izpostavili še pretirano preganjanje rabe besede *upravljanje* za angl. *management* v nekaterih kontekstih in večbesednih strokovnih izrazih ter nepotrebno in neustrezno rabo angleških izrazov zaradi prestiža:

Izraz /management/ se uporablja, ker lepo zveni. Pogosto pa so ti novi izrazi preobleka za nekaj, kar je tukaj že štirideset let.

5.3.2.1.4 Dejavniki vpliva na (ne)prevzemanje terminologije

Kot dejavnike, ki vplivajo na prevzemanje terminologije na eni strani oz. tvorbo terminologije iz prvin lastnega jezikovnega sistema na drugi, so izpraševanci navedli:

- širše družbene dejavnike
- strokovno-znanstvene skupnosti ter sodelovanje med različnimi skupnostmi in posamezniki
- objave za pedagoške namene (učbeniki in druga študijska gradiva)
- jezikovne in druge priročnike ter dokumente

A. Širši družbeni dejavniki

Kot vplivne širše družbene dejavnike so izpraševanci navedli snovalce politik na področju izobraževanja, ekonomije in poslovnih ved – med njimi Ministrstvo za gospodarstvo RS, Ministrstvo za šolstvo RS, Svet za znanost in tehnologijo in SAZU kot mediator. Nadalje so navedli vpliv terminologije, uporabljene v dokumentih NAKVIS-a, prevajalskih služb pri ministrstvih, dalje terminologije v dokumentih, ki nastajajo ob akreditacijah študijskih programov, vpliv medijev in svetovnega spleta (globalizacija) ter vpliv države (oblasti) kot dodeljevalca sredstev:

Oblast ima vire, za katere si strokovnjaki prizadevajo. Če bo oblast želela uveljavljati angleščino, bo to utemeljevala z globalizacijo, internacionalizacijo (gre pa v bistvu za regionalizacijo).

Izpraševanci so omenili tudi vpliv družbenoekonomskega sistema oz. njegove menjave:

Npr. podjetja smo imeli tudi v socializmu, a smo jih imenovali organizacije združenega dela ali gospodarske družbe. Starejši strokovnjaki pravijo, da so oni morali uporabljati določene termine, določeno jim je bilo tudi o čem pisati (zaprt sistem).

Kot pomemben vpliv na prevzemanje ali lastno tvorjenje terminologije so izpraševanci navedli predvsem dve strokovno-znanstveni skupnosti: a) fakultetne katedre (nekatero poskrbijo za poenotenje terminologije, pri tem upoštevajo tudi rabo izrazov na sorodnih področjih (npr. poslovne finance));⁷⁷ in b) stanovska društva (npr. društvo SAM, Društvo agrarnih ekonomistov, društvo Projektna mreža Slovenije, Slovensko združenje za kakovost in odličnost, Slovensko društvo za sistemsko raziskovanje in Inštitut za razvoj družbene odgovornosti – IRDO). Dalje so izpraševanci izpostavili tudi vpliv slovenistov, terminoloških kotičkov, Terminologišča pri Inštitutu za slovenski jezik Frana Ramovša. Pri tem so dodali, da pravzaprav nimajo vzpostavljene dovolj tesne povezave z jezikoslovci. Na koncu so opozorili še na vpliv sodelovanja med različnimi jezikovnimi posredniki: avtorji, prevajalci, lektorji, uredniki in recenzenti.

⁷⁷ Tipičen primer na področju poslovnih financ je npr. beseda *upravljanje* (*upravljanje s terjatvami*, *upravljanje tveganj*); na področju menedžmenta je to *obvladovanje* ali kateri drug izraz (če pustimo ob strani, da je tudi *upravljanje* izraz, ki je pogosto rabljen neustrezno).

Izpraševanci menijo, da število slovenskih strokovnih in znanstvenih objav upada, s tem pa se slabi razvoj slovenske terminologije, saj na nekaterih področjih ni več "kritične mase".

B. Strokovno-znanstvene skupnosti ter sodelovanje med različnimi skupnostmi in posamezniki

Večina izpraševancev, ki sodelujejo z revijo *Izzivi managementu*, je izpostavila, da na rabo domačih strokovnih izrazov vpliva tudi uredniška politika, ki je pri tej reviji pod vplivom društva SAM (ki je izdajatelj revije). Pri društvu nastaja tudi spletni slovar, katerega rabo uredništvo spodbuja, a tudi med člani ni enotnosti glede rabe pri vseh strokovnih izrazih. Izpraševanci menijo, da je jezikovna politika revije že od vsega začetka naravnana v to, da se – če je mogoče – uporablja neprevzete izraze, od avtorjev pa pričakujejo, da upoštevajo tiste izraze, ki so jih predlagali v Sekciji za izrazje in so dostopni v spletnem slovarju.

Večina izpraševancev, ki sodelujejo z revijo *Management*, je izpostavila, da je bilo skrbi za domačo terminologijo v začetku izhajanja revije več, da je bila za lektoriranje izbrana tudi stalna lektorica (zaposlena na fakulteti), pozneje pa je ta sistematična skrb za jezik prenehala in trenutno ne lektorirajo več niti povzetkov v angleščini.

Za nekatere druge revije izpraševanci pravijo, da je skrb za ustrezno slovensko terminologijo manj prisotna, saj v njih v slovenščini objavljajo večinoma le povzetke, preostalo besedilo pa je v angleščini.

Kar se tiče jezikovnega sodelovanja med posamezniki, so nekateri izpraševanci izpostavili predvsem pisanje večavtorskih člankov, ki jih, če bodo objavljeni v angleščini, iz slovenščine v angleščino ponavadi prevede poklicni prevajalec. Drugi pišejo članke neposredno v angleščini (ali drugem tujem jeziku), ne vključijo prevajalca, ponavadi le lektorja, katerega pripombe večinoma upoštevajo. Ob tem so še dodali, da odločanje o terminologiji poteka v krogu recenzentov, urednikov, lektorice/lektorja in avtorjev. Pri jeziku ima po mnenju izpraševancev pomembno vlogo lektor, zadnjo, glavno besedo pa ima po mnenju nekaterih avtor, po mnenju drugih urednik, po mnenju tretjih pa avtor in urednik skupaj.

C. Objave za pedagoške namene

Pomemben dejavnik je tudi raba strokovnih izrazov v učbenikih in drugih študijskih gradivih fakultet in višjih šol (v Sloveniji obstajajo študijski programi menedžmenta na več fakultetah oz. poslovnih šolah, skupaj jih je več kot 30). Po mnenju izpraševancev gre pri teh besedilih pogosto za iskanje nepotrebne originalnosti – avtorji uporabljajo »svoje« izraze in se med sabo ne usklajujejo, čeprav je večina izpraševancev menila, da bi morali prav visokošolski učitelji prvi poskrbeti za rabo ustreznega slovenskega strokovnega izrazja, za njeno razvijanje, širjenje, še zlasti pa za ustaljenost. Ob tem je bilo iz intervjujev mogoče razbrati tudi, da je zahteva po branju spletno dostopne študijske literature v angleščini danes velika, tudi doktorati se sedaj lahko pišejo v angleščini, pa še predavanja so lahko v slovenščini ali angleščini. Vse to pa lahko ovira razvoj slovenskega strokovnega izrazja. Nekateri izpraševanci so zagovarjali težnjo, da bi visokošolski učitelj v slovenščini objavljal le dela, ki so usmerjena v prakso in bi jih lahko uporabljal tudi kot študijska gradiva. Kot pomemben dejavnik so izpostavili tudi vključenost terminoloških prizadevanj v učne načrte.

Č. Jezikovni in drugi priročniki ter dokumenti

Pomemben dejavnik vpliva na rabo prevzete ali neprevzete terminologije so tudi jezikovni priročniki. Izpraševanci se pri odločanju o strokovnem izrazju posvetujejo s Slovarjem slovenskega knjižnega jezika, prevajalnikom izrazov pri društvu SAM ter drugimi slovarji in pojmovniki.

Na izbor strokovnih izrazov vplivajo tudi prevodi mednarodnih standardov (ISO 9001 za upravljanje kakovosti, ISO 14 001 za upravljanje z okoljem), prevodi mednarodnih priročnikov (priročnik Evropskega sklada za menedžment kakovosti (EFQM)) ter prevodi uradnih listin.

5.3.2.1.5 Razvoj slovenske menedžmentske terminologije: predlogi in pobude

Izpraševanci so imeli v zvezi z razvijanjem slovenske terminologije menedžmenta več predlogov in pobud. Eden od predlogov je bila ureditev terminologije v okviru nacionalnega projekta (na začetku v manjšem obsegu – naj pride do drobnih sprememb, če te ne bodo vsiljene, bo to pozitivno), rezultati katerega bi se po zaključku prenesti v prakso.

Izpraševanci so izrazili potrebo po zalednem sistemu, ki bi podprl razvoj slovenskega strokovno-znanstvenega jezika (skupaj s terminologijo) nasploh. Skrb za terminologijo v stanovskem društvu (SAM) je prvi korak k razvijanju slovenske menedžmentske terminologije, vendar bi morali privabiti več kolegov, zapisati natančnejšo, jasnejšo vizijo, se potruditi, da bi jih spoznala tudi širša javnost.

Nekaterim izpraševancem se je zdelo, da bi bilo potrebno dejavnejše poseganje (npr. s kritiko neustreznih izrazov) s strani za to zadolženih institucij – npr. Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša in slavistov na Filozofski fakulteti – oz. če že ne kritika, pa vsaj tesnejše povezovanje ob sprotnih terminoloških zadregah.

Raba ustrezne terminologije bi se izboljšala, so menili nekateri, če bi bilo več prizadevanj za to, da bi pojave razumeli, se dobro izobrazili («v praksi se pač nekaj uveljavi in se uporablja, četudi neustrezno, kar je tudi posledica tega, da organizacijske teorije kot samostojne vede danes pri nas ni»). Izpraševanci se zavedajo, da vsaka znanost tudi zaradi urejene pojmovnosti potrebuje urejeno terminologijo:

Potrebna je več zavedanja o tem, da je naše orodje pomen, ki ga dajemo – če uporabimo določeno besedo, jo moramo jemati v razmerju do drugih in pri tem upoštevati razlike ali enakosti na različnih ožjih področjih (npr. na enem področju je hitro zadosti določena beseda, na drugem pa je to težko).

Pomembne so tudi mednarodne konference v Sloveniji, na kateri bi bila posebna sekcija posvečena praksi, za udeležence, ki bi samo izrazili (napisali, povedali) svoj problem ter izmenjali mnenja in izkušnje o njem – v slovenščini. Za uveljavljanje terminologije v širši javnosti pa so pomembni tudi blogi in ustrezno terminološko urejene spletne strani. Nekateri so pri tem dodali, da je pri terminologiji pomembna tudi strpnost, tj. dopuščanje sopomenk, saj se menedžment tiče strokovnjakov z različnih področij in je zato skoraj nemogoče poenotiti vse strokovne izraze.

5.3.2.2 Intervjuja s prevajalkama

5.3.2.2.1 Podatki o izpraševankah

Intervjuvani sta bili dve prevajalki: ena poklicna in ena nepoklicna, a strokovnjakinja z obravnavanega področja.⁷⁸ Prva prevajalka ima diplomsko izobrazbo jezikoslovne smeri (angleški in nemški jezik), specializacijo iz prevajanja in izobrazbo s področja simultane tolmačenja ter neformalno izobrazbo z ekonomskega in pravnega področja (prevajanje pogodb), dodatno pa ima opravljeno še t. i. zunanjetrgovinsko šolo, je tudi sodna tolmačka in predavateljica. Druga prevajalka ima diplomu iz komunikologije, magisterijem iz poslovnih ved, doktoratom iz menedžmenta in organizacije ter terminološko znanje, pridobljeno v času študija v okviru predmeta »Strokovna terminologija«. Zaposlena je kot visokošolska učiteljica na področju menedžmenta in organizacije. Poleg slovenskega in angleškega jezika prva prevajalka obvlada še nemščino, druga pa tudi francoščino. Prva prevajalka prebira strokovno literaturo v angleščini, nemščini in slovenščini, tudi leposlovje (v izvirniku), druga pa v angleščini.

Obe sta vključeni v stanovska društva: DZTPS (Društvo znanstvenih in tehniških prevajalcev Slovenije), SCIT (Združenje stalnih sodnih tolmačev in pravnih prevajalcev Slovenije), SDUTSJ (Slovensko društvo učiteljev tujega jezika stroke) in SAM. Obe sodelujeta tudi s Sekcijo za izrazje pri društvu SAM.

5.3.2.2.2 Prevajanje terminologije in druge prevajalske zadrege

Prva prevajalka pri odločanju o tem, kateri strokovni izraz uporabiti, če sta na voljo dva (prevzeti in neprevzeti), običajno upošteva bralca in namen besedila, pomembna pa ji je tudi zvestoba besedilu v izvirniku. Strokovne izraze išče po izvirnih besedilih. Če obstaja slovenski izraz, se ga trudi uporabljati (namesto prevzetega):

Menim, da tujko uporabljajo tisti pisci strokovnih besedil, ki ne razumejo dobro njihovega pomena in se tako izogonejo trudu, da bi se poglobili v besedilo in poiskali slovenski izraz – tako ne morejo zgrešiti.

Pogosta raba nekega izraza je zanjo večinoma edino merilo za uveljavitev novega slovenskega izraza, čeprav so tudi izjeme.

⁷⁸ Pisne odgovore na intervjujska vprašanja mi je, kot je bilo že omenjeno, poslal še en prevajalec, vendar pa prepozno, da bi jih vključila v tukajšnjo predstavitev.

Druga prevajalka mora pri prevajanju najnovejših člankov pogosto sama domisliti oz. napraviti nove izraze, prevode. Pri tem sodeluje s poklicnimi prevajalci in področnimi strokovnjaki (s katerimi predebatira tudi težavnejša mesta v prevodu). Veliko je prevajala iz angleščine v slovenščino za lasten doktorat in pogosto prevaja za namene pedagoškega procesa. Ob prevajanju ima v mislih bralca, namen besedila in sobesedilo. Pogosto občuti strah, da ji v slovenščini ne bo uspelo izraziti prvotnega pomena, tako da včasih prevede dobesedno, ker obupa nad tem, da bi našla pravi izraz (»posodo za ta pomen«) ali pa napiše angleški izraz v oklepaj (da bi bila vsebina pomensko nedvoumna). To možnost in pa možnost zapisa ob veznikih *ali, oz.* (tudi s poševnico) sta obe omenili kot načina za doseganje večje razumljivosti, zlasti v primerih, ko se slovenski izraz še ni toliko udomačil, da bi bil vsem razumljiv. Obe prevajalki sta ob tej omenili še eno možnost navedbe izvirnega strokovnega izraza: pripis pod črto, ki se uporablja zlasti v sodnih prevodih.

V nadaljevanju navajam komentarje prevajalk k prevodom 20 strokovnih izrazov, ki sem jih izpisala iz povzetkov revije *Management*.

1. management obiskovalcev (angl. *visitor management*): Obe prevajalki menita, da bi bilo treba poiskati ustrežnejši izraz, npr. *vodenje obiskovalcev*, tudi če vsebinsko sicer zajamemo pomen.

2. management turističnih destinacij (angl. *tourism destination management*): Prevajalki bi uporabili drug izraz – *upravljanje turističnih destinacij* oz. bi se posvetovali s področnimi strokovnjaki.

3. organizacijska kultura, kulturne spremembe (angl. *organizational culture, cultural changes*): Obe prevajalki bi uporabili izraz *spremembe kulture* ali *spremembe v kulturi* (ne *kulturne spremembe*), namesto *organizacijske kulture* pa bi ena uporabila *kultura organizacije* (po Lipičniku).

4. organizacijska klima (angl. *corporate climate*): Ena prevajalka bi uporabila izraz *vzdušje v organizaciji*, druga pa *klima organizacije* ali *klima v organizaciji* (tudi *organizacijska klima*).

5. spletno korporativno učenje (angl. *online corporate learning*): Ena prevajalka bi uporabila *spletno učenje v podjetjih* (vprašanje je, kdo se tukaj uči: se učimo vsi skupaj ali se učijo organizacije), druga prevajalka pa bi uporabila *učenje v korporaciji* ali *učenje korporacije*.

6. vodilni (angl. *leaders*):⁷⁹ Obe prevajalki bi uporabili izraz *vodja*.

7. zaščitniški način vodenja (angl. *parentalist leader*): Ena prevajalka tega izraza ne pozna, obe pa se strinjata, da ni nujno dobesedno prevesti in da je poleg prevoda *zaščitniški vodja*, *starševski vodja* mogoč tudi navedeni prevod (*zaščitniški način vodenja*) ali prevod *starševski način vodenja*, če je v skladu s sobesedilom.

8. sistemi vodenja (angl. *management systems*): Ena prevajalka meni, da se raba tukaj spreminja (na bolje) – *vodenje* se kot prevod angl. besede *management* spet uporablja, nekaj časa je bilo to *obvladovanje*, a je to že prevod angl. besede *controlling*; uporabljalo se je tudi *upravljanje* – npr. angl. *project management* je *vodenje projektov* (prej je bilo to nekaj časa *upravljanje projektov*); angl. *management* ima sicer številne prevode (odvisno od besedne zveze). Druga prevajalka bi uporabila izraz *sistemi ravnateljstva*.

9. človeški viri (angl. *human resources*): Prevajalki bi uporabili izraza *človeški kapital*, *ljudje*, čeprav smo se dobesednega prevoda že kar navadili.

10. managerji hotelov (angl. *hotel managers*): Ena prevajalka bi uporabila *menedžerji hotelov* ali morda tudi kaj drugega (odvisno od tega, kje v hierarhiji vodenja so ti ljudje), morda *direktor hotela*. Druga prevajalka bi raje uporabila *ravnateljji hotelov*, a ne bi bilo sprejeto, *direktorji* pa je po njenem mnenju bolj socialističen izraz.

⁷⁹ Godfather Management? The Role of *Leaders* in Changing Organizational Culture in Transition Economies: A Hungarian-Romanian Comparison / Boter management? Vloga *vodilnih* pri spreminjanju organizacijske kulture v tranzicijskih gospodarstvih: primerjava med Madžarsko in Romunijo (poud. avt.).

11. ženske managerke (angl. *female managers*): Ena prevajalka bi uporabila zapis *menedžerke*, druga pa *managerke* (brez pridevnika *ženske*).

12. srednje managerke (angl. *women middle managers*): Ena prevajalka bi uporabila izraz *srednji vodstveni kader*,⁸⁰ tudi *vodstvene delavke*. Druga pa bi uporabila *managerke na srednji ravni managementa*.

13. podjetje (angl. *company*): Obe prevajalki se s prevodom strinjata in dodajata še prevod *družba*. Ena prevajalka je omenila za slov. *podjetje* še angl. *enterprise* in *undertakings* (v zadnjih dokumentih EU) ter povedala, da v obeh jezikih obstaja za ta pojem več izrazov, da pa smo se v slovenščini izrazu *družba* v preteklosti izogibali:

V slovenščini smo se npr. izraza *družba* strašno bali (kot da gremo potem pa »lumpat« – to je tudi eden od pomenov besede *družba*); *družba* ni bila organizacijska oblika, zdaj pa je; z izrazom *združba* ali *gospodarska združba* (za *gospodarsko družbo*) pa se ne bi popolnoma strinjala (*združba* ima zame lahko tudi negativno konotacijo), je tudi Zakon o gospodarskih družbah (prvi prevod v angleščino je bil *economic companies* namesto preprosto *companies* – v strahu, da ne bi kdo mislil, da samo pijemo in nič ne delamo); recimo v Računovodskih standardih zdaj ni več ne *družba* ne *podjetje*, temveč v angl. *entities*, kar so v slovenščini v bistvu *subjekti*. In to prevajamo potem v slovenščino kot *organizacije*, kot najširši pojem (ker to niso le podjetja – vsako podjetje ima že neko strukturo, medtem ko je organizacija zelo neopredeljen pojem); *organizacije in podjetja* – morda namerno ločeno: obstajajo organizacije, ki nimajo s podjetjem nobene povezave, ker niso gospodarska oblika (npr. združenja, mladinske organizacije) – v takem primeru gre za organizacije in podjetja – v angleščini pa bi bilo vse to *entities*; v zadnjih dokumentih Evropske unije pa zasledimo izraz *undertakings* (hr. poduhvati, slov. podjetja); tako da mene prevod *company* v slovenščino z izrazom *podjetje* nič ne moti.

14. managersko odločanje (angl. *management decision making process*): Ena prevajalka meni, da je glede dolžine prevod ustrezen, tudi če je beseda *proces* izpuščena oz. vključena v besedo *odločanje* (ta oblika v slovenščini tako že izraža trajajoče dejanje, to je lahko tudi *proces*), a se

⁸⁰ Prevajalka je še povedala, da je tudi beseda *kader* prevzeta in da se nekako »drži«, a jo izpodrivajo, ker »diši po komunizmu«.

sprašuje, ali je to menedžersko odločanje posloводства, je to način ali pa postopek odločanja posloводства:

V tem primeru pa se mi zdi v redu tudi managersko odločanje, samo zapisala bi ga drugače: menedžersko odločanje, morda tudi odločanje posloводства, odločanje vodje – kje v hierarhiji, kdo odloča.

Druga prevajalka bi to prevedla s *proces odločanja v procesu ravnateljstva*.

15. upravljanje nabave (angl. *management of procurement*): Ena prevajalka bi uporabila *vodenje nabave* (nabavo vodite, tudi proizvodnjo vodite, je ne upravljate, v tem primeru se mi zdi ta »prehod« v vodenje boljši, morda tudi bolj sodoben, moderen način izražanja, boljši prevod za angl. *management of procurement*). Druga prevajalka pa bi uporabila *ravnanje* ali bolje *uravnavanje procesa nabave, management nabave (upravljanje na višji instanci, vezano na družbeno funkcijo)*, ne pa *vodenje nabave*.

16. ravnatelji (angl. *managers*): Ena prevajalka bi uporabila *menedžerji* ali *vodje* ali *voditelji* (veliko širši pojem kot *ravnatelji* – v šolah, v kulturnih institucijah/ustanovah):

V gospodarskih organizacijah ravnateljev nimamo. Ne moremo jih na silo ustvariti ali pa bi ta izraz morali zapisati tudi v zakon.

Druga prevajalka bi pri sebi uporabila izraz *ravnatelji*, ker pa širše ni sprejet, bi ostala pri *managerju*:

Tudi študentom povem, a se smejejo, potem uporabljamo *managerji*.

17. korporacijska zakonodaja (angl. *corporate legislation*): Za obe prevajalki je prevod vsebinsko ustrezen, izraz se je uveljavil, prevzeta beseda *korporacijski* se je obdržala. Ena je razmišljala tudi o *zakonodaji, ki ureja podjetja* (mogoče prezapleteno) in dodala, da ne gre za *podjetniško zakonodajo*, kvečjemu *zakonodajo o podjetjih*:

Korporacija je v bistvu veliko podjetje, delniška družba, korporacije imajo ta prizvok velikih podjetij, zato imamo kodeks upravljanja, korporacijskega upravljanja, ki velja samo za delniške družbe, za nikogar drugega, korporacija je torej delniška družba (v ZDA corporation, danes tam razne vrste družb z omejeno odgovornostjo, ko pa so se družbe tam ustanovljale, so bile vse samo kot korporacije – zbral se je denar prek delnic). Za

korporacijsko zakonodajo težko rečemo, da velja za vse gospodarske družbe; izraz korporacija pa se je uveljavil in lahko označuje podjetje nasploh.

Druga prevajalka se do tega izraza ni mogla opredeliti.

18. spremembe v strategiji podjetja (angl. *a change in the enterprise's strategy*): Obe prevajalki bi uporabili *spremembe strategije podjetja* (odvisno od tega, kaj je v slovenščini najbolj običajna raba).

19. etika v odločanju (angl. *ethics in management*): Obe prevajalki bi uporabili *etika pri odločanju* (treba je upoštevati kolokacije – besede morajo »stati« v sobesedilu, torej običajne povezave med samostalniki in pridevniki oz. povezave s predlogi itd.).

20. stekleni strop: Ena prevajalka ne bi uporabila izraza *stekleni strop*, razen če bi se hotela posebej slikovito izraziti (pri tem pa upoštevati, komu je besedilo namenjeno in kako je zasnovano – če je to lahkotnejše besedilo, potem *stekleni strop* ne moti), raje bi se izognila metaforiki in bi prevedla brez prenesenega pomena. Druga prevajalka bi izraz uporabila, ker ve, da se uporablja terminološko:

Je kar sprejeto. Že v času mojega študija se je uporabljalo. Vidiš gor, a ne moreš čez, ker je ta stekleni strop. Korporacije so take, steklene.

Povzamem lahko, da bi večino strokovnih izrazov izmed 20, ki sta jih prevajalki dobili v komentar, prevedli drugače, kot so bili prevedeni v objavljenih prispevkih, pa tudi ujemanja med njima je bilo malo. Več kot pri enobesednih strokovnih izrazih je bilo sicer variiranja prevoda iste besede v večbesednih strokovnih izrazih.

5.3.2.2.3 Dejavniki vpliva na (ne)prevzemanje terminologije

Kot dejavnike vpliva na prevzemanje terminologije oz. tvorjenje terminologije iz prvin lastnega jezika sta prevajalki navedli (podobno kot uredniki):

- širše družbene dejavnike
- strokovno-znanstvene skupnosti ter sodelovanje med različnimi skupnostmi in posamezniki
- jezikovno politiko revij
- jezikovne priročnike in rabo

A. Širši družbeni dejavniki

Prva prevajalka meni, da na terminologijo najbolj vpliva raba in da ni namenskega vpliva ideologije ali družbenega sistema, izpostavila pa je, da se je po letu 1990 strokovno izrazje v gospodarstvu zelo spremenilo. Druga prevajalka je menila, da družbeni vplivi obstajajo in da si trenutno po eni strani prizadevamo za ohranitev slovenskega (strokovno-znanstvenega) jezika (omenila je krogle mize, ki jih organizira SAZU), z druge strani pa obstajajo močni vplivi internacionalizacije, za katere se zdi, da so v nasprotju z ohranitvijo slovenščine.

B. strokovno-znanstvene skupnosti ter sodelovanje med različnimi skupnostmi in posamezniki

V zvezi s strokovno-znanstvenimi skupnostmi in sodelovanjem med posamezniki, je prva prevajalka povedala, da se se o prevajalskih zadregah posvetuje z avtorjem oz. tistim, ki je prispevek prinesel v revijo ali predlagal objavo. Če ji to ne uspe, poskuša navezati stik s področnim strokovnjakom, ki ga pozna. Druga prevajalka je navedla primer prevoda članka v angleščini za pedagoške namene, v katerem se je pojavil izraz *isolation chamber*, za katerega še ni našla ustreznega prevoda, zato je dala študentom brati izvirno besedilo, izraz pa razložila. Ob tem je dodala, da se je o najnovejših izrazih (ko gre za popolnoma nove pojme) tudi s strokovnjaki težko posvetovati; v časovni stiski ali če nima sogovornika, izbere neki izraz – če pa ji kdo predlaga boljšega, o tem premisli in razpravlja. Tudi sama sodeluje pri odločanju o domačenju terminologije z drugimi strokovnjaki v društvu. Obe prevajalki se o terminoloških zadregah posvetujeta tudi z lektorjem. Pravita, da je sodelovanje dobrodošlo, a se v praksi ne izvede vedno. Prva prevajalka tudi meni, da na rabo terminologije vplivajo mentorji, sodelavci, uredniki, ugledni avtorji, torej krog strokovnjakov, v katerem si in s katerim komuniciraš o strokovni vsebini. Druga prevajalka

je povedala, da povzetkov⁸¹ ne daje lektorirati (lektorirati daje le daljša besedila). Prva prevajalka je menila še, da morajo tudi prevajalci, tako kot strokovnjaki, skrbeti za razvoj terminologije.

Prevajalki sodelujeta tudi s stanovskimi društvi oz. s posamezniki iz prevajalskih skupin in iz društev, v forumu prevajalcev, s Slovensko akademijo za management, s SAZU (pisno z Inštitutom za slovenski jezik Frana Ramovša).

C. Jezikovna politika revij

Ena prevajalka je o jezikovni politiki revij povedala, da glede slovenjenja terminologije pri reviji, za katero prevaja, ne dobiva navodil, druga pa, da pri reviji, s katero je povezana, ta priporočila obstajajo in da lahko revija prek navodil avtorjem ter prek recenzentov in urednikov vpliva na avtorjevo odločanje o rabi terminologije. Uredništvo revije, s katero sodeluje, sicer priporoča rabo domačih izrazov, če ti obstajajo. Prva prevajalka še meni, da uredniki velike moči, ki jo vendarle imajo pri odločanju o objavi prispevkov (tudi v povezavi z ustrežno terminologijo), ne udejanjijo vedno:

Postavijo si prioritete, odločajo se med strogostjo in popuščanjem – da bi pridobili več člankov.

Č. Jezikovni priročniki in raba

Prva prevajalka sama sestavlja prosto dostopen spletni slovensko-angleški slovar, uporablja primerljiva besedila, velik izbor pripomočkov na medmrežju, Evroterm, Glosbe (zelo malo za strokovna besedila), Gigafido, v preteklosti tudi Trados. Zbira tudi paralelna, primerljiva besedila. Druga prevajalka uporablja spletni slovarček društva SAM, slovar Pons in terminološke slovarje SAZU.

Izmed drugih vplivov (na lastno pisanje) ena prevajalka izpostavlja, da na izbor domačega ali tujega izraza vpliva pogostost rabe, pa tudi njeno osebno nagnjenje, da se čim več sloveni. Iz tega sklepa tudi o vplivu širše jezikovne kulture: pozitivnega/negativnega odnosa do domačenja tujih strokovnih izrazov, ki pa nikakor ne sme biti nasilno.

⁸¹ O tem je še dodala: »Prevajati povzetke je težko, če ne poznaš vsebine članka ali nimaš dostopa do celotnega članka oz. če nimaš stika z avtorjem.«

5.3.2.2.4 Razvoj slovenske menedžmentske terminologije: predlogi in pobude

Prevajalki predlagata več prizadevanj za skupen prostor, ki bi združeval strokovnjake tega področja. Menita, da bi morali biti glosarji posameznih strokovnih področij prosto dostopni. Za terminologijo bi morale skrbeti tudi univerze in država (trenutno se jima zdi pohvalno uvajanje digitalizacije, kakršno je npr. na slovarskem portalu Termania). Uveljavljanje slovenskih strokovnih izrazov bi morala biti skupna skrb prevajalcev in strokovnjakov. Neprevzeti strokovni izrazi imajo po njunem mnenju sicer načelno prednost, a pri tem moramo biti odprti tudi za sprejemanje internacionalizmov. S popolno svobodo pri rabi terminoloških dvojnic ali trojnic se ne strinjata (upoštevati bi bilo treba priporočila strokovnjakov, nekateri izrazi pa kot sopomenke tudi še dopustni). Menita pa še, da bi bilo treba upoštevati, da je slovenščina veliko bolj vezana na glagolski način izražanja kot na samostalniškega. Na konferenci društva SAM bi se jima zdela smiselna sekcija ali okrogla miza, kamor bi povabili uspešne lektorje in prevajalce – da »na načelni ravni priznamo, da je pomembno, da imamo sekcijo, ki se ukvarja z izrazjem«.

5.3.2.3 Intervjuja z lektoricama

5.3.2.3.1 Podatki o izpraševankah

Obe lektorici, ki sem ju intervjuvala, imata izobrazbo jezikoslovne smeri (slovenski jezik s književnostjo), ena tudi magisterij iz lektoriranja, druga pa specializirano znanje s področja digitalnega marketinga. Ena od lektorice obvlada poleg angleščine še italijanščino, druga pa nemščino in francoščino.

Ena bere strokovno literaturo predvsem v angleščini, druga pa v slovenščini (tudi prevode). Ena lektorica je članica Lektorskega krožka Univerze na Primorskem. Ena je lektorirala revijo *Management*, druga pa revijo *Izzivi managementu* in revijo *Projektna mreža Slovenije*.

5.3.2.3.2 Lektorski pregled terminologije in druge lektorske zadrege

Lektorici sta izpostavili predvsem zadrege ob lektoriranju strokovno-znanstvenih besedil, ki zadevajo novo terminologijo z obravnavanega področja. Pri tem je treba nove izraze dobro

razumeti in včasih tudi (imeti pogum) razvezati izraz v stavek. Ena od lektorice je navedla naslednje opažanje ob lektoriranju konkretnih revij:

Pri lektoriranju strokovnih besedil za reviji *Izzivi managementu* in *Projektna mreža Slovenije* je opaziti, da so avtorji pisali na podlagi angleške literature. Precej dela je zato tudi s popravljanjem stavčnih struktur, z nerodnim izražanjem in s kalki iz angleščine. Tudi z nadomeščanjem določenih besed in besednih zvez, kot so npr.: področje, na ta način, v času poletja, letošnje leto.

Druga lektorica je povedala, da v obdobju, ko izraz še ne zaživi v slovenskem jeziku, avtorji uporabljajo kar prevzete angleške besede (pogosto v citatni obliki). Pravi, da načeloma ni močno proti prevzetim besedam, saj se jezik razvija in se dopolnjuje, nadgrajuje (prevzetih besed je polna angleščina, tudi francoščina jih pozna), bi si pa želela, »da se hitro poseže v to prevzeto besedo, tujko, in se jo vsaj oblikoslovno prilagodi slovenščini (to je potem že dovolj), ne pa, da uporabljamo neko tujko, ki se konča na -ing in ostaja v imenovalniku«. Pravi, da se vedno trudi poiskati kolikor toliko poslovenjen izraz, ki se že uporablja ali pa je tendenca, da bi se uporabljal.

Konkretno sta v pogovoru sami podali komentar k trem strokovnim izrazom, ki smo jih zgoraj omenili, zato ga tu povzemamo:

- **outsourcing** (angl. *outsourcing*): Ena od lektorice je ta izraz na začetku uporabljala tudi sama, je pa takoj, ko je prvič zasledila slovensko ustreznico *zunanje izvajanje* in se prepričala o njegovem pomenu, ta prevod začela uporabljati tudi sama. Da pa bi bralcu ta izraz bolj približala, se ji zdi trenutno še koristno v oklepaju pripisati angleški izraz, ki je za zadaj še zelo ustaljen.
- **coaching** (angl. *coaching*): Lektorica bi si zelo želela, da bi se ta izraz pisal s črko č. Povedala je, da sicer »izgleda smešno, vendar si želim, da bi šel razvoj v tej smeri«. Obravnava ga kot citatni izraz in se pri tem odloči »za formulacijo stavka, ki omogoča uporabo izraza v imenovalniku«. V zvezi z zapisom je še dodala, da dvočrkje *ts* z lahkoto prelijemo v *c*, medtem ko (angleški) *ch* in *sh* zelo težko v *č* oz. *š*, prav tako tudi (angleški) *g* v dvočrkje *dž*, npr. v *menedžer*, *imidž*.
- **»menedžerji«** (angl. *managerji*): Lektorica meni, da so navednice v takih primerih nepotrebne (V konkretnem primeru najbrž označujejo nezadovoljstvo avtorja z izrazom »poslovodni ravnatelji, ki jim večina pri nas pravi kar 'menedžerji'«).

V nadaljevanju navajam komentarje lektorice k 26 strokovnim izrazom, ki sem jih izpisala iz prispevkov revije *Izzivi managementu* (v tem seznamu IM) in revije *Management* (M).

1. korporacija (IM): Obe lektorici bi ta izraz obdržali (mogoče v kakšnem pomenu in izpeljankah tudi poslovenili).

2. korporativen, korporativna blagovna znamka (M): Ena lektorica meni, da je *korporacijski* bolj vrstni pridevnik, medtem ko *korporativen* izraža bolj svojino («Korporativen je tak, ki je od korporacije. /.../ V bistvu je pa tudi pridevnik organizacijski in ne organizativen.«). Druga lektorica je povedala, da bi bilo izraza *korporativen* : *korporacijski* dobro poenotiti in ugotoviti, ali je med njima pomenska razlika, zdi pa se ji, da je izraz *korporacijski* v besedni zvezi z *blagovna znamka* ustrežnejši od izraza *korporativen*.

3. organizacija (M, IM): Ena lektorica bi morda uporabila tudi izraz *ustanova*, a je to zanjo nadpomenka organizaciji, tako da bi raje obdržala izraz *organizacija*, tudi *organizacija nečesa*. Druga lektorica bi izraz *organizacija* kot dejavnost poslovenila v *pripravo* (npr. priprava prireditve, prirejanje prireditve in ne organizacija prireditve), izraz *organizacija* v pomenu gospodarska družba pa bi obdržala.

4. družba (gospodarska družba), združba (IM): Obe lektorici bi obdržali izraz *družba*.⁸²

5. menedžer, menedžerski (IM): Ena lektorica bi ta izraz obdržala (tudi v tem zapisu); povedala je, da je za iskanje domače besede prepozno.⁸³ Druga lektorica je dejala, da bi vztrajala pri slovenskem izrazu, če se da ta uporabiti brez škode pri pomenu, poskušala bi se pogovoriti z naročnikom; v določenih kontekstih bi bil to lahko *direktor*, *vodja*, *upravljavec*. Obe se sicer zavedata, da je raba tega izraza pomensko zelo raznolika in da ima številne sopomenke.

⁸² Ena prevajalka je povedala, da je imel izraz v preteklosti slabšalen prizvok (dvojen pomen besede *družba*, angl. *company*).

⁸³ »Ko se je izraz pojavil, je bil zelo moderen, 'fancy', prestižen.«

6. management (M, IM): Obe lektorici ta izraz moti. Ena je dejala, da jo moti predvsem takrat, ko se nanaša na ljudi (vodstvo, vodilne), izraza sicer ne popravlja, meni pa, da bi zanj lahko poiskali ustrežnejši izraz (npr. za srednji menedžment: *srednji z neko izpeljanko iz vodilni*):

Čeprav v izrazih vrhnji ali vršni menedžment me to ne moti tako, saj so v bistvu izvršni direktorji, lahko bi bili tudi vodilni delavci. Torej v pomenih, ko gre za ljudi, se mi zdi izraz menedžment manj primeren.

Druga lektorica bi ta izraz slovenila (prilagodila v zapisu), a so jo pri reviji prosili, da ga pušča v izvornem zapisu.

7. upravljanje in ravnanje v besednih zvezah v pomenu angl. *management* (M, IM): Ena lektorica je dejala, da se ji *ravnanje z ljudmi* ne zdi ustrezen izraz, raje bi uporabila npr. izraz *odnos*, tudi *kadrovanje*. Uporabila bi pa *ravnanje z odpadki* in *upravljanje procesov* (ne pa *obvladovanje procesov – lahko se učim, a ni nujno, da obvladam*). Druga lektorica je povedala, da se izraza *upravljanje* in *ravnanje* tu prekrivata (vsekakor pa je ustrežnejše *ravnanje* kot *rokovanje*), uporabila bi npr. *vodenje projektov*, *vodja projekta* – to sta uveljavljena izraza (ne bi pa npr. spreminjala naziva delovnega mesta). Meni, da ni vedno smiselno sloveniti. Pravi tudi, da je *upravljanje z ljudmi* kočljiv izraz, saj upravljamo stroje (pri tem je pomembna tudi vezava z ustreznim sklonom).

8. ravnateljstvo, ravnatelji (v gospodarskih družbah) (IM): Lektorici tega izraza ne bi obdržali (vezan se jima zdi na vzgojno-izobraževalne in umetniške ustanove). Kot sopomenko navajata *vodenje*, predvsem v besednih zvezah (npr. *vodenje projekta*).

9. direktor (M, IM): Obe lektorici bi izraz ohranili. Menita, da se poimenovanja za vodilne spreminjajo (ko se je menedžerska stroka razvijala, pa je temu prilagodila tudi poimenovanja za vodilno strukturo), vendar so v rabi še vedno izrazi kot npr. *poslovni direktor*, *umetniška direktorica*, menedžerji so pa morda vodje na splošno.

10. obvladovanje (M, IM): Ena lektorica je dejala, da ji ta izraz ne pomeni sopomenke za *menedžment* – nekdo lahko upravlja, ampak to upravljanje je lahko dobro ali slabo, medtem ko je *obvladovanje* predvsem dobro. Druga lektorica pa meni, da je v določenih besednih zvezah tako slovenjenje zelo dobrodošlo (nadomeščanje besede *menedžment* tudi z *upravljanjem* in *ravnanjem* – ta dva se pomensko prekrivata), v določenih pomenih pa bi ohranila izraz *menedžment*.

11. managiranje, tudi manageriranje/menedžeriranje (M): Lektorici bi ta izraz poskušali sloveniti.

12. kompetenca (IM): Ena lektorica bi izraz obdržala (če bi ustrezal sobesedilu), druga pa izraz vedno popravi, uporabi ali *pristojnost* ali *zmožnost*.

13. koordiniranje, koordinacija, koordinirati (M): Ena lektorica bi ta izraz obdržala, druga pa bi uporabila *usklajevanje*, vendar pa: *koordinator/koordinatorka* (in ne *usklajevalec/usklajevalka*) – naziv delovnega mesta.

14. depresija (IM) (gospodarska ali kot bolezensko stanje): Ena lektorica bi izraz obdržala, druga bi ga poskušala sloveniti (odvisno od sobesedila).

15. dezinvestiranje (IM): Eno lektorico izraz moti (moti jo predpona dez-), a ne ve, kako bi jo nadomestila, morda bi jo pač obdržala ali pa skušala najti ustrežnejši izraz (tudi besedno zvezo, če ne bi šlo z eno besedo). Druga lektorica bi uporabila *neinvestiranje*, mogoče *zmanjšanje*, *zaustavitev investicij* ali se izrazila kako drugače.

16. dokapitalizacija (M): Ena lektorica bi izraz bi ohranila, druga bi poskusila sloveniti.

17. restrukturiranje (IM): Lektorici bi izraz popravili – moti ju predpona re- (morda bi uporabili *prestrukturiranje*).

18. outsourcing (M): Obe lektorici bi izraz poslovenili in ga nadomestili z izrazom *zunanje izvajanje*, tudi *zunanje najemanje*. Ena lektorica bi v oklepaju omenila angleški izraz, da bi se približala bralcu, saj je ta izraz v slovenščini še zelo ustaljen in ker nekateri berejo samo angleško strokovno literaturo. Bralec se tako tudi nauči slovenskega strokovnega izraza.

19. (notranji) resursi (M): Obe lektorici bi uporabili domači izraz: *(notranji) viri, sredstva* (odvisno od sobesedila).

20. tim (IM): Lektorici bi ta izraz obdržali.

21. marketing (M): Lektorici bi raje uporabili domači izraz *trženje* (če bi naročnik to sprejel). Moti ju dvojničnost; morda gre za prestiž:

Če bo nekdo rekel, da se ukvarja s trženjem, ga bodo imeli za komercialista, če pa bo rekel, da se ukvarja z marketingom, bo pa to pomenilo nekaj boljšega (občudovanja vrednega).

22. rivalstvo (M): Lektorici bi to besedo obdržali.

23. repozicioniranje (M): Eno lektorico sicer moti predponsko obrazilo re-, a bi izraz najbrž pustila, saj bi bil ob menjavi poseg v besedilo prevelik (morda bi se glede ustreznjšega izraza posvetovala z avtorjem). Druga lektorica pa bi uporabila *ponovno umeščanje/veljavljanje* ali podobno.

24. imidž (M): Eno lektorico moti dvočrkje *dž*, ker ni veliko takih primerov. V znanstvenem ali strokovnem besedilu se ji zdi tak zapis manj primeren kot v poljudnem, čeprav ni stvarne podlage za takšno presojanje (je čisto korektno zapisano). Morda zmoti zato, ker je *dž* pogost v hrvaških in srbskih besedilih. Druga lektorica pa bi izraz nadomestila z izrazom *podoba* ali *zunanja podoba*.

25. človeški potencial in človeški kapital (M): Ena lektorica meni, da izraza verjetno nista popolni sopomenki. Morda bi uporabila izraz *kadri*. Druga bi ta izraz v določenih besedilih obdržala; tudi *človeški viri* bi zapisala, vendar pa se strokovnjaki dostikrat obregnejo ob ta izraz.

26. ravnanje z zaposlenci (IM): Lektorici tega izraza ne bi obdržali, tudi izraza *zaposlenci* ne.

Povzamem lahko, da bi večino strokovnih izrazov izmed 26, ki sta jih dobili v komentar, lektorici zamenjali, večinoma sta navajali več predlogov, med sabo pa sta bili nekako srednje usklajeni. Težnja so slovenjenju je prisotna pri obeh, pri eni je nekoliko izrazitejša.

5.3.2.3.3 Dejavniki vpliva na (ne)prevzemanje

Zelo podobno kot pri urednikih in prevajalkah je mogoče dejavnike vpliva na prevzemanje terminologije oz. tvorjenje terminologije iz prvin lastnega jezika pri lektorica razdeliti na:

- širše družbene dejavnike
- strokovno-znanstvene skupnosti ter sodelovanje med različnimi skupnostmi in posamezniki
- jezikovno politiko revij
- jezikovne priročnike in rabo ter forume

A. Širše družbeno okolje

V zvezi s širšimi družbenimi dejavniki je ena od lektorice izpostavila spodbujanje razvoja terminologije, za kar država nikoli ne nameni niti dovolj denarja niti si ne prizadeva, da bi se sploh vzpostavilo tesnejše sodelovanje jezikoslovcev in strokovnjakov z različnih področij za sprotne reševanje terminoloških zadreg. Druga lektorica pa meni, da je bil ta vpliv v preteklosti verjetno večji – zaradi skupne države je bil močnejši vpliv srbohrvaščine, sedaj pa v slovenščino vdira angleščina (prek raznih naprav, filmov idr.), kar se zdi, da nikogar na državni ravni ne moti.

B. Strokovno-znanstvene skupnosti ter sodelovanje med različnimi skupnostmi in posamezniki

Lektorici sta tu izpostavili vlogo Lektorskega krožka Univerze na Primorskem, tudi Lektorsko društvo in njihova predavanja ter obveščanje po forumu Slovlit. Povedali sta, da društva omogočajo povezovanje; lektorici pa občasno sodelujeta tudi z drugimi lektorici, ki jih osebno poznata, tudi s prevajalci in avtorji člankov, ki jih lektorirata. Z avtorji in prevajalci se posvetujeta o strokovnih izrazih, podasta tudi predloge. Pri revijah imajo pomemben vpliv uredniki (lahko odločijo, ali določen izraz uporabiti ali ne), na drugem mestu so avtorji, za njimi pa še prevajalci in lektorji.

Pri tem sodelovanju je pomembno nenehno osvajanje novih znanj, ki je pogoj za kakovostno lektoriranje strokovno-znanstvenih besedil in tudi za uspešnejši dialog z avtorji (veliko je avtorjev, ki so zelo suvereni in ne dovolijo lektorskih posegov, upravičeno ali tudi manj upravičeno). Pomembno je torej sodelovanje med lektorji, prevajalci in področnimi strokovnjaki.

C. Jezikovna politika revij

Lektorici se zavedata, da je v slovenskih strokovno-znanstvenih revijah danes objavljanje pogosto v angleščini in manj v slovenščini, in to zaradi večje možnosti vključitve revije v pomembne znanstvene baze, zaradi točkovanja, pa tudi zaradi težnje po pridobitvi širšega kroga bralcev ter nadaljnjih avtorjev iz tujine. Lektorici menita, da je krog bralcev strokovno-znanstvenih revij v Sloveniji majhen, a če se v reviji niti povzetkov ne prevede v slovenščino, bo teh bralcev še manj, predvsem pa bomo izgubljali strokovno-znanstveno zvrst jezika in s tem strokovno besedišče.

Jezikovno politiko strokovno-znanstvene revije lahko zastavi uredništvo v sodelovanju z lektorjem. Ena od lektorici je opisala primer takega sodelovanja:

Pri reviji *Management* sem takrat tudi sama sodelovala pri oblikovanju jezikovne politike oz. pri dogovoru o uporabi poenotnih strokovnih izrazov. Izraze, o katerih smo se dogovorili, sem si zapisovala, pripravila nabor teh izrazov in potem smo se tega držali. Prizadevali smo si za domačo terminologijo in v oklepaju navedli še angleški izraz ali npr. kot pri izrazu *outsourcing* vsaj enkrat v slovenščini pojasnili pomen tega izraza. Obstajale so torej določene smernice.

Tudi druga lektorica je povedala, da lektor pri reviji vpliva na slovenjenje tujih izrazov, da pa so pri tem tudi omejitve, ki jih postavi uredništvo:

Pri strokovnih revijah, ki sem jih lektorirala, sem tuje izraze slovenila, morda petino, a ne vseh, ker jih ne smem.

Pri reviji *Izzivi managementu* in *Projektna mreža* mi takrat niso dovolili prilagoditi izvirnega zapisa besede *management v menedžment* – na to sem seveda pristala, ostalo je bilo po pravopisu in nekatere izraze sem tudi slovenila, a ne toliko kot za [...], nisem veliko posegala, spreminjala. Že to, da so lektorja najeli, je pomemben korak.

Č. Jezikovni in drugi priročniki, raba ter forumi

Ena lektorica je bila do Slovenskega pravopisa zelo kritična: »ogromno pravil, hkrati pa v določenih primerih, pa ne tako redko, tudi premalo določljiv – ker kar pušča odprta vprašanja«, dopušča več možnosti. Druga lektorica je dejala, da ji pravopis ni vedno v pomoč in takrat se obrne, kot že omenjeno, na forume. Meni, da je pravopis ponekod premalo, drugod pa preveč predpisovalen. Dodala je še:

V času magistrskega študija sem se naučila, da se ga ne smem držati kot pijanec plota, treba je upoštevati tudi rabo. Seveda pravopis upoštevam, je norma, a se včasih tudi malenkost oddaljim (če menim, da kaj ni smiselno).

Lektorici uporabljata tudi terminološke slovarje, rabo strokovnih izrazov pa pogosto preverjata na medmrežju. Ena od njiju je povedala, da se k Googlu zateče, ker korpus besedil Gigafida ne utegne slediti temu razvoju. Podatki na medmrežju ji pomenijo določeno orientacijo za končno odločitev. Druga lektorica je poudarila, da je ob ohranjanju domačega strokovnega izrazja treba upoštevati še razumljivost celotnega besedila – ne slovenimo za vsako ceno (predvsem ne strokovnih izrazov). Pomembna dejavnika sta tudi bralec (približati besedilo bralcu z izrazi v oklepaju) in naročnik (dovoli ali ne dovoli slovenjenje), vrsta besedila ter dogovor med področnimi strokovnjaki in jezikoslovci.

5.3.2.3.4 Razvoj slovenske menedžmentske terminologije: predlogi in pobude

Lektorici sta menili, da prepogosto kalkirati ni potrebno, prevelika skepsa do novotvorb pa tudi ni potrebna. Po drugi strani sta zagovarjali sprejemanje internacionalizmov, pri prevzemanju pa sta bili na strani oblikoslovne in po potrebi tudi fonetične prilagoditve slovenščini. Dopuščata tudi svobodno izbiro pri rabi terminoloških dvojnic, vendar to velja predvsem za govorjeni jezik, saj nepoenotena terminologija v zapisanem strokovno-znanstvenem jeziku bralca zmede.

Rešitev povezujeta s finančnimi sredstvi in več ljudmi, ki bi se s tem ukvarjali. Poudarjata sodelovanje področnih strokovnjakov z jezikoslovci, zlasti jezikoslovci na Inštitutu za slovenski jezik Frana Ramovša in Filozofski fakulteti UL ali UM. V zaključku sta ponovno izpostavili sodelovanje strokovnjakov in jezikoslovcev v stanovskih združenjih, poleg tega pa še sodelovanje lektorjev strokovnih besedil z lektorji, ki lektorirajo umetnostna besedila, saj bi ti morda lahko odstri še katerega od vidikov ali našli še kakšno rešitev, še kak dober prevod, ki se ga lektorji strokovnih besedil ob vsej svoji vpetosti v to zvrst in terminologijo ne zmorejo več domisliti.

5.4 Razprava

V raziskavi smo si zastavili nalogo prepoznati vpliv angleščine kot globalnega jezika znanosti na sodobno strokovno izrazje slovenskega menedžmenta, tj. področja, ki je običajno uvrščeno med upravno-organizacijske vede. Cilj, ki smo ga konkretnje izrazili z enim raziskovalnim vprašanjem in dvema hipotezama, smo skušali doseči s tremi metodami: metodo analize besedil z ročnimi izpisi strokovnega izrazja, metodo analize konteksta in metodo polstrukturiranih intervjujev, v katere smo vključili 16 članov dveh strokovno-znanstvenih skupnosti: urednikov, lektorice in prevajalk, ki sodelujejo z revijo *Izzivi managementu* in revijo *Management*. Obe reviji sta bili v skupnem obsegu 19 številk analizirani sicer že s prvo metodo (izpis smo izvedli in rezultate analizirali še pred intervjuji), kar je skupaj z razpoznavo jezikovne politike revije, kakršna se kaže predvsem v uvodnikih in kolofonu revije, predstavljalo osnovo za poglobljene pogovore o »zalednih« vplivih na terminološke rešitve – v skladu z naslovom disertacije seveda predvsem vplivih na odločitve o prevodnih ustreznica izvorno angleških strokovnih izrazov.

Ročni izpis terminoloških anglicizmov se je pokazal za ustrezno, a časovno zelo potratno metodo, ki je obenem kljub preverjanju v številnih referenčnih delih (slovenskih in tujejezičnih splošnih in etimoloških ter terminoloških slovarjih, leksikonih idr.) deloma vendarle subjektivna, in to zlasti v smislu spregleda izrazov, ki jih sami nismo prepoznali za anglicizme. Čeprav je ločevanje angleških strokovnih izrazov (ki niso zakrito prevzeti) od domačih besed po eni strani lažje, saj so novejšega izvora in našemu jeziku še niso tako »prefinjeno« prilagojeni kot starejši (npr. germanizem *cilj*), je po drugi strani tudi težje, saj je treba na ravni enobesednih poimenovanj upoštevati vsaj še kalke, širše pa vsekakor tudi skladijski vpliv v večbesednih zvezah (tako večbesednih poimenovanjih kot kolokacijah). Odločitev za ročni izpis je na koncu prevladala nad izbiro korpusnega pristopa (o katerem smo pred oddajo načrta raziskave (dispozicije) tudi razmišljali), in to predvsem zato, ker v ospredje analize nismo postavljali količinskih podatkov, prav tako pa nas ni zanimalo značilno besedilno okolje strokovnih izrazov – zanimali so nas strokovni anglicizmi v slovenskem menedžmentu v njihovi celotni (a) medsebojni sopomenskosti, (b) sopomenskosti do poimenovanj domačega izvora in (c) sopomenskosti do poimenovanj iz drugih jezikov, pri čemer smo bili zelo pozorni na pomen in njegovo razumevanje s strani diskurzne skupnosti (najprej razvidne v besedilih, nato izkazane v pogovorih). Naš izpis bi pravzaprav lahko bil dobro izhodišče za korpusni pristop v nadaljevanju: preverba vsake od enot

v našem obsežnem naboru sopomenskega strokovnega izrazja v korpusu z npr. milijonom besed (prim. Rajh 2013) bi naše tukajšnje podatke še dopolnila (tudi v smislu kolokacij), vsekakor pa bi jih dodatno objektivizirala.

Kljub predhodnemu razmeroma dobremu poznavanju menedžmentskega strokovnega izrazja si ob določitvi vzorca (že omenjenih 19 števil) nismo predstavljali, da bo izpis strokovnih izrazov tako bogat: izpisali smo namreč 1116 enot. Kot pravilna se je v tem smislu pokazala tudi odločitev za uvodno študijo, ki je jasno izrisala kazalnike terminološke negotovosti, na katere smo bili v nadaljevanju pozorni skozi celoten pregled obeh revij.

Podrobnejše analize dela izpisanih terminoloških anglicizmov (41) so pokazale, da gre po izvoru za:

1. strokovne izraze, prevzete iz angleščine, npr. *management/menedžment*, *krizni management/menedžment*, *manager/menedžer*, *tim*, *mobing*, *outsourcing*, *marketing*, *repozicioniranje*, *insajderstvo*, *človeški viri* (pri tem je bila prevzetost iz angleščine najlažje razvidna v večbesednih strokovnih izrazih);
2. strokovne izraze, prevzete iz drugih jezikov (iz nemščine in francoščine ali prek nemščine iz francoščine, dalje še iz italijanščine, hrvaščine/srbščine, ruščine, latinščine ali grščine), ki imajo v angleščini isti koren kot v slovenščini, npr. *direktor*, *planiranje*, *koordiniranje*, *komuniciranje*, *kontroliranje*, *motiviranje*, *funkcija*, *politika* (pri tem pa ima angleščina lahko vlogo katalizatorja, torej jezika, ki spodbuja in omogoča ohranjanje teh izrazov (in nasprotno: če je koren v angleščini drugačen, lahko to vpliva na izrivanje »starega« izraza v slovenščini – npr. *ekipa* : *tim*));
3. strokovne izraze (ali izraze, ki so lahko splošni ali strokovni – nekaj smo vključili tudi teh), ki izrazno in vsebinsko niso povezani z angleščino, temveč so prevzeti iz drugih jezikov: *cilj*, *(finančna) sanacija*, *poslanstvo*.

Največ izpisov smo uvrstili v prvo in drugo skupino, pri čemer je za novejšje prevzete besede (tj. novejšje, sodeč po pojavitvah v dLib) značilno še to, da imajo isti koren tudi v drugih evropskih jezikih, kar samo z drugega vidika potrjuje, da ima angleščina tudi v menedžmentu globalni vpliv oz. da gre za izrazje, ki je prevzeto že v angleščini in prevzeto tudi v drugih jezikih, a ne nujno prek angleščine.

Zelo veliko pozornosti smo posvetili ključnemu izrazu področja: poimenovanju *menedžment*. Tu smo najbolj izrecno sledili sociokognitivni teoriji, in sicer v delu, ki poudarja pomembnost diahrone razsežnosti strokovnih izrazov. Pristop se je izkazal za pravilnega, saj je odstrl nove razloge za terminološko variiranje tipa *menedžment/management/upravljanje/ravnateljstvo* itd., ki so relevantno vplivali (in še vplivajo) na poskuse terminološkega poenotenja. Pokazalo se je, da se večina avtorjev strokovno-znanstvenih prispevkov v obravnavanih revijah, pa tudi izpraševancev odloča za ohranitev prevzete besede *management*, saj se jim zdi najmanj dvoumna, vseeno pa se več kot po treh desetletjih uporabe te besede pri nas še vedno pojavljajo težnje po enakovrednem domačem poimenovanju: bodisi po vrnitvi oz. okrepitevi že obstoječih, a zelo slabo uveljavljenih, kot je npr. *ravnateljstvo*, bodisi po kakšnem novem. Predhodno smo sicer pričakovali, da bo tako izpisovanje kot intervjuvanje vendarle pokazalo trend, ki gre v smeri poenotenja prevodnih ustreznic za angl. *management* in pomensko enotnega razumevanja tega pojma, vendar pa se je s širjenjem gradiva in mnenj nesistemska ter dvoumnost zgolj povečevala. Vsekakor lahko torej potrdimo, da terminološka sopomenskost *management/menedžment/ravnateljstvo/vodenje//upravljanje* itd. še ni presežena in da tu terminološkega dogovora med področnimi strokovnjaki še vedno ni. Navedeno še v večji meri drži za poimenovanje *management/menedžment*, ko tvori večbesedni strokovni izraz, takrat ima namreč še več prevodnih ustreznic, kar pa je pričakovano, saj se v večbesednem strokovnem poimenovanju spremeni tudi kontekst in posledično pomen, kar osmisli številčnost navidezno sopomenskih, a sorodnih izrazov. Kontekst, v katerem se izraz pojavi, torej vpliva na izbiro slovenske ustreznice za angl. *management*, ki lahko pomeni tudi kaj drugega kot *ravnateljstvo* – lahko pomeni tudi vodenje, obvladovanje, ravnanje (s/z), upravljanje idr. Pri tem je med intervjuvanci veliko nestrinjanja, saj nekateri menijo, da bi morali angl. besedo *management* vedno prevesti z istim izrazom (zato se je najvarneje oklepali prevzete besede), drugi pa prepoznajo smiselnost raznolikega prevajanja v večbesednih strokovnih izrazih, a bi bilo to prevajanje treba poenotiti. Ali pa – po drugi strani – pritrđiti socioterminologom, ki menijo, da je standardizacija strokovnega izrazja le utvara. Naša raziskava je vsekakor potrdila njihovo stališče, da sta večpomenskost in sopomenskost v terminologiji strokovno-znanstvenih besedil še kako prisotni, dodatno, na primeru *ravnateljstva*, pa tudi razmišljanje T. Pihkala (2001), ki je kot razlog za tako stanje izpostavila poklicni status in moč v skupini.

Zlasti težko je bilo prepoznati prikriti anglicizme, kalke, ki so se v slovenščini že uveljavili in jih slovenski govorniki ne čutimo kot tujih. Danes kalkiranja ne preganjamo več za vsako ceno in ga sprejemamo kot običajno poimenovalno zmožnost. Kalki lahko v določenih okoliščinah predstavljajo dobrodošlo vez med domačim in tujim besediščem ter tudi med različnimi kulturami in v nastajanju »globalne kulture« (metaforični anglicizmi lahko mlajši generaciji zvenijo povsem domače).

Prednost (izvirnih) domačih izrazov (to velja tudi za kalke) je sicer lahko v njihovi večji razumljivosti. To je posebej pomembno takrat, ko ima prevzeti izraz dvojen pomen – npr. *kompetenca* (zmožnost in pristojnost), *organizacija* v institucionalnem in instrumentalnem pomenu (*zdržba* in *organiziranje*), *menedžment* kot proces in oblastvena funkcija (*ravnateljstvo* in *ravnateljstvo/vodstvo/uprava*).

Na prvo **raziskovalno vprašanje**, ki se je glasilo *Katere vrste prevzemanja glede na stopnjo prilagojenosti so prisotne (pogoste) v strokovnem izrazju s področja menedžmenta v obravnavanih besedilih?*, lahko odgovorimo na naslednji način:

Vrsta besedilnih kazalnikov terminološke negotovosti kaže, da so načini prevzemanja zelo različni, prevladuje pa prevzem besede s podomačitvijo v zapisu. Kazalniki so bili podobni, kot so jih ugotovile že druge raziskave (npr. uporaba navednic pri slovenskem strokovnem izrazju, pripis angleškega izrazja v oklepaju, navedba obeh z vmesnim veznikom *ali, oz.* itd.). Izrazov v navednicah je bilo v besedilih našega vzorca malo, največ navednic je v prevodu prispevka (iz angleščine) tujega avtorja, ki ga je natančno prevedel nepoklicni prevajalec, tj. strokovnjak s področja menedžmenta in organizacije. Tudi širše neuveljavljeni izraz *ravnatelj*, uporabljan samo v ožjem krogu strokovnjakov v pomenu *menedžerja* ter v našem vzorcu samo v reviji *Izzivi managementu*, je včasih zapisan v navednicah. Kot so navedle lektorice in prevajalke v intervjujih, ob neustaljenem izrazju običajno dodajo angleški izraz v oklepaju, da se izognejo nejasnosti, saj da nekateri strokovnjaki angleško poimenovanje poznajo bolje kot domačega, ki ga šele »izumljamo«.

Obravnavani tuji izrazi se slovenščini prilagajajo v razponu od citatnosti pa vse do kalkov z obema vmesnima stopnjama prilagajanja: oblikoslovno in besedotvorno. Zapis prevzetih besed se, kot rečeno, v veliki večini podomačuje, izjeme so angleške besede, v katerih je angleški glas [dʒ] v

slovenskem zapisu z dvočrkjem *dž*, ki so mu pisci obravnavanih besedil in nekateri izpraševanci raje izogonejo tako, da prevzeto besedo nadomestijo s slovensko (npr. *imidž – podoba*) ali pa obdržijo izviren zapis (*management, manager, managerski*). Pri tem nekateri izpraševanci razmišljajo skrajneje, ne le zgolj o citatnem zapisu posameznih strokovnih izrazov, temveč tudi o nadomestitvi slovenskega strokovnega jezika v celoti z angleškim, slovensko strokovno izrazje pa bi se ohranjalo in razvijalo v strokovnem jeziku (menijo, da je to izrazje v obeh vrstah jezika enako, umanjka le izrazje, ki se nanaša na metodologijo).

V raziskavi smo si zastavili, kot smo omenili, dve hipotezi. Na ta del analize je bila vezana **Hipoteza 1**, ki se je glasila: *V obravnavanih besedilih revije Management, ki je v letih 2009–2011 objavljala prispevke v slovenščini in angleščini (danes pa samo še v angleščini), je več prevzetih strokovnih izrazov iz angleščine z manjšo stopnjo prilagojenosti slovenskemu jeziku kot v besedilih v reviji Izzivi managementu, ki je v omenjenem obdobju prispevke objavljala (in jih objavlja še danes) samo v slovenskem jeziku.*

Analiza je Hipotezo 1 zavrnila. Ugotovili smo, da med obravnavanima revijama pri uporabi strokovnega izrazja ni bilo velikih razlik, so le nekatera odstopanja. Pokazalo se je, da je del strokovnega izrazja v obeh revijah dokaj »urejen«, preostali del pa enako »neurejen« ne glede na revijo. Obe reviji tako uporabljata citatni zapis krovnega izraza – prevzeto besedo *management*, zgolj v reviji *Izzivi managementu* se ob tem izrazu pojavlja tudi sopomenka *ravnateljvanje*. V *Managementu* je nekaj več rabe citatnosti oz. neprevedenega izrazja, tudi pri kraticah, npr. *metoda matching na osnovi verjetnosti izida; čustvena inteligenca in organisational citizen behaviour pri zaposlenih; s pomočjo t.i. »people metrov«*, *HRM managerji*, česar v *Izzivih managementu* ni zaslediti. Za razliko od revije *Management* je v *Izzivih managementu* najti tudi izraze, ki so danes manj v rabi (npr. *ekipa* in že omenjeni izraz *ravnateljvanje*). Izraz *manager* se pojavlja v obeh revijah in je v obeh revijah zapisan enako kot v angleščini. Drugih razlik, kot rečeno, ni bilo.

V drugem delu raziskave smo besedo dali diskurzni skupnosti, ki tudi jezikovno sooblikuje reviji *Izzivi managementu* in *Management*. Upošteva je Swalesovo metaforo o institucionalnosti žanrov, se je potrdilo, da obstajajo v obeh obravnavanih diskurzni skupnosti konvencije oz. dogovori, da so izražena pričakovanja, da si reviji prek navodil avtorjem in z drugimi oblikami komuniciranja prizadevata za doseganje določenih standardov, za ustaljenost procesov produkcije in recepcije.

Te institucionalizirane oblike ravnanja vplivajo na besedila in strokovno besedišče v obravnavanih revijah.

Ob proučevanju omenjenih skupnosti se je pokazalo, da je ena tesneje povezana s stanovskim društvom SAM in njegovo Sekcijo za izrazje, druga pa je tesneje povezana s fakulteto in prek mednarodnega uredniškega odbora tudi z drugimi domačimi in tujimi fakultetami. Nekateri člani se sicer pojavljajo v obeh skupnostih. Za obe skupnosti je pomembna vrednota povezovanje med teorijo in prakso, pa tudi, kot so pokazali intervjuji, jezik, tj. jezikovna kakovost besedil in oblikovanje slovenskega strokovnega izrazja.

Število intervjujev je bilo za potrebe disertacije zadostno, vprašanja so bila primerna, s tem da je bil njihov obseg že na skrajni zgornji meji. Ker so bili izpraševanci angažirani in so imeli mnenja, smo pri vseh (razen enem, ki je imel nepričakovano nujno obveznost) brez vtisa časovnega pritiska prišli do konca vprašalnika v povprečno 60 minutah. Kot smiselno se je potrdilo, da smo izpraševancem intervjujska vprašanja poslali dan pred intervjujem, da so se nanje okvirno pripravili, kljub temu pa je bil pogovor spontan.

Zanimivo je, da so se izpraševanci kljub različnim vlogam (uredniki, lektorici, prevajalki) na vprašanje o dejavnikih, ki vplivajo na prevzemanje strokovnega izrazja, odzvali zelo podobno. Navedli so širše vplive družbenih dejavnikov, vplive strokovno-znanstvene skupnosti in sodelovanja med različnimi skupnostmi ter posamezniki, jezikovne politike revij in jezikovnih priročnikov. Posamezniki so sem dodali še npr. jezikovno politiko univerze in ožje kateder, razširjenost rabe strokovnega izraza, ugled avtorja, ki izraz uporablja, nujnost dogovora med področnimi strokovnjaki in jezikoslovci, pisanje in objavljanje na podlagi angleške literature ter širšo jezikovno kulturo.

Glede strokovnih izrazov so intervjuvanci povedali, da je v stroki ob prenosu tujega strokovnega izraza v slovenščino na prvem mestu težnja po ohranitvi pomenke natančnosti. Intervjuvanci se zavedajo številnih terminoloških sopomenk, ki soobstajajo v menedžmentu. Z izjemo motečega dvočrkja *dž* za angl. *g* in *č* za angl. *ch* (»zapis kovčing se mi zdi grd«, »raje angleški zapis, da ne pohabimo angleških besed«; lektorici sicer tu odstopata) vsi, vključno z lektoricama in prevajalkama, pravijo, da je ob prevzemanju anglicizmov pomembna možnost prilagoditve slovenščini v zapisu, oblikoslovju, besedotvorju in skladnji. Pri konkretnih primerih, o katerih smo jih spraševali, se je sicer tudi med njimi pokazala zelo velika raznolikost mnenj in rešitev.

Na ta del raziskave je bila vezana **Hipoteza 2**, ki se je glasila: *O tem, ali bo v primeru sopomenskosti rabljen domači ali prevzeti strokovni izraz, odloča jezikovna politika obravnavanih strokovno-znanstvenih revij s področja menedžmenta.*

Hipotezo lahko delno potrdimo. Obe reviji imata že v kolofonu širšo, ne zgolj na strokovno izrazje vezano jezikovno smernico, po kateri se

/p/ričakuje, da so rokopisi jezikovno neoporečni in slovnično ustrezni. Uredništvo ima pravico, da prispevkov, ki ne ustrezajo merilom knjižne slovenščine, zavrne. Slog naj bo preprost, vrednostno nevtralen in razumljiv. Pregledna členjenost besedila na posamezne sestavine (poglavja, podpoglavja) naj sledi sistematičnemu miselnemu toku. Tema prispevka naj bo predstavljena zgoščeno, jasno in nazorno, ubeseditev naj bo natančna, izražanje jedrnato in gospodarno. Zaželeno je raba slovenskih različic strokovnih terminov namesto tujk. (Management)

Podobno je pri reviji *Izzivi managementu*: poslani prispevki morajo biti lektorirani, avtorje prispevkov pri recenziji opozorijo na morebitna neskladja strokovnih izrazov. Izpraševanci so potrdili, da je del vpliva in moči v zvezi s strokovnim izrazjem sicer na njihovi strani (tudi prek recenzentskih postopkov), odločitve pa sooblikujejo tudi avtorji.

Postavlja se tudi vprašanje, zakaj že med proučevanima dvema skupnostma ni tesnejše povezanosti (nekateri izpraševanci so sicer člani obeh; premajhno sodelovanje se je npr. pokazalo tudi pri sestavljanju *Slovarja izrazov s področja managementa in sorodnih področij*; obenem v Sloveniji obstajajo še ožje usmerjena društva, npr. *Slovensko združenje za projektni management*). Za sistematizacijo (če bi seveda pri njej vztrajali) tako neenotnega strokovnega izrazja, kakršno se je izkazalo na področju menedžmenta, se namreč zdi povezanost strokovnjakov že kar nujen pogoj. V naših pogovorih z njimi se je pokazalo, da dobre volje v tej smeri ne manjka, kar je gotovo dobra popotnica za prihodnost slovenskega strokovnega izrazja v menedžmentu.

6 SKLEP

Začetki raziskav jezikovnega stika segajo v 50. leta 20. stoletja. Danes dominantni vlogi angleščine v globalnem poslovnem (in znanstvenem) svetu nihče več ne oporeka. Obenem je prevzemanje besed in drugih jezikovnih prvih splošen, naraven proces v razvoju vsakega jezika, strokovna zvrst pri tem ni nič posebnega. Po pregledu in analizi slovenskega strokovnega izrazja v revijah *Management* in *Izzivi managementu* se je pokazalo, da je prevzemanje novejšega strokovnega izrazja potekalo predvsem iz angleščine, starejšega pa tudi iz drugih jezikov, predvsem iz nemščine, a tudi iz francoščine, italijanščine hrvaščine/srbščine in ruščine. Pri razvoju tega izrazja ni bil zanemarljiv vpliv sprememb družbenoekonomske ureditve konec 80. let prejšnjega stoletja, poleg teh pa se je v intervjujih v zvezi z odločanjem med domačim in prevzetim strokovnim izrazom pokazal tudi vpliv psiholoških dejavnikov, ki bi jih v prihodnje kazalo proučiti še podrobneje.

Prevzemanje novejših strokovnih izrazov, anglicizmov, v slovenskem menedžmentu je pretežno izraženo v pisno podomačeni obliki z oblikoslovno, besedotvorno in skladijsko prilagojenostjo sistemu slovenskega knjižnega jezika. Le nekateri strokovni izrazi so obdržali citatni zapis, ker pa ti poimenujejo ključne pojme področja, so opazni in za nekatere moteči, zato še naprej obstajajo – ne le v sopomenskih parih, temveč kar nizih. Člani in članice diskurzne skupnosti omenjenih revij se problematike zavedajo in zanjo podajajo različne rešitve, vsekakor pa se njihova prva reakcija na nov angleški izraz, ki še nima slovenske prevodne ustreznice, ne kaže kot konformizem v smislu »pač« rabe gostujoče besede, ki jo »tako ali tako vsi razumemo«, temveč kot zavestno iskanje najboljše slovenskemu jeziku prilagojene rešitve.

Skozi jezikovno prevzemanje – tudi prevzemanje strokovnega izrazja – se pokaže več kot le stik dveh jezikov, pokaže se prepletenost različnih kultur, političnih sistemov, gospodarskih praks, znanosti idr. Prizadevanje za izrazno domače strokovno besedišče je odraz težnje po razumljivosti na eni strani in neodvisne gradnje izraznega sistema v lastnem jeziku, ki h globalizaciji pridaja tudi tak svoj prispevek, na drugi. Vsekakor pa se strinjam s Higo (1979), da je najboljša pot prevzemanja med dvema jezikoma pot vzajemnosti in enakovrednosti. Čeprav se zdi težko uresničljiva, ji lahko sledimo vsaj kot idealu.

POVZETEK

Danes je vpliv angleščine na strokovno-znanstveno zvrst jezika izredno močan v vseh evropskih jezikih, tudi v slovenščini. V disertaciji nas je zanimal vpliv angleščine na slovensko strokovno izrazje na področju menedžmenta.

Izhodiščni vzorec raziskave smo pridobili iz dveh ključnih revij z omenjenega področja v Sloveniji: iz revije *Izzivi managementu* in revije *Management*, uporabili pa smo tri metode dela: ročno izpisovanje, analizo konteksta in polstrukturirano intervjuvanje.

V prvem delu raziskave smo ročno izpisali 1116 strokovnih izrazov iz omenjenih revij, pri čemer smo v analizi izrazito pozornost namenili 41 izbranim izrazom, izmed teh zlasti prevzetemu izrazu *management/menedžment* in njegovim (delnim) sopomenkam. Analiza, pri kateri smo uporabili številne referenčne vire (slovarje, druge priročnike, strokovno literaturo, korpuse), je pokazala, da je sopomenskost značilna zlasti za novejše prevzete anglicizme (npr. prav *management*, *vodenje*, *upravljanje*, *ravnateljevanje* idr.), pri čemer se terminološka neustaljenost besedilno kaže na različne načine, med drugim z izvornim angleškim poimenovanjem, dodanim v oklepajih ali zapisanim v navednicah. Veliko prevodnih ustreznice za angleško besedo *management* smo našli zlasti v položaju, ko je *management* del večbesednih strokovnih izrazov (npr. *management kakovosti/obvladovanje kakovosti*, *management kadrov/ravnanje z ljudmi pri delu*, *management človeških virov/upravljanje s človeškimi viri*, *projektni management/projektno vodenje*). V zvezi s prevodnimi ustreznici za angl. *management* lahko potrdimo, da terminološka sopomenskost *management/menedžment/ravnateljevanje/upravljanje/vodenje* itd. še ni presežena in da terminološkega dogovora med področnimi strokovnjaki tu še vedno ni. V pregled smo sicer vključili tudi izrazje v drugih slovanskih jezikih ter v nemščini, francoščini in deloma v italijanščini, s čimer smo ugotovili, da je iz teh (neangleških) jezikov v izrazoslovje slovenskega menedžmenta prišlo več starejših poimenovanj, medtem ko med mlajšimi prevladujejo anglicizmi. Ob tem je pomembno pripomniti, da sodobno izrazje menedžmenta vsebuje tudi prevzete izraze iz drugih jezikov, ki imajo isti koren tudi v angleščini in za katere je bolj verjetno, da svoje mesto v tem izrazju obdržijo (angleščina kot katalizator, torej jezik, ki spodbuja ali omogoča ohranjanje teh izrazov). Po drugi strani pa so prevzeti strokovni izrazi, ki imajo v angleščini drugačen koren, bolj izpostavljeni nadomestitvi z anglicizmom (npr. *ekipa* : *tim*). Pri razvoju vede o menedžmentu

(in posledično njenih strokovnih izrazov) sicer ni bil zanemarljiv tudi prihod nove družbenoekonomske ureditve konec 80. let prejšnjega stoletja.

V drugem delu raziskave smo se osredotočili na diskurzno skupnost, ki soustvarja obe izbrani ter nekatere druge revije s področja menedžmenta v Sloveniji. S 16 polstrukturiranimi intervjuji z uredniki, člani uredniških odborov, prevajalci in lektorji smo ugotovili, da je pereč problem v zvezi z odločanjem o ustreznem strokovnem izrazju tudi raznoliko razumevanje temeljnih pojmov (ob že navedeni izraziti sopomenskosti poimenovanj nekaterih od njih, ki so jo izpraševanci zgolj še dodatno potrdili in naše izpise dopolnili še s svojimi primeri). Ugotovili smo tudi, da jezikovna politika obravnavanih revij le delno vpliva na odločitve avtorjev, lektorjev in prevajalcev besedil o tem, ali naj uporabijo prevzete ali domače strokovne izraze.

Razlik med revijama pri rabi prevzetih strokovnih izrazov v primerih, ko so na voljo tudi domači, nismo našli (zaznali smo le posamezna odstopanja), čeprav smo jih predhodno predvidevali, saj revija *Izzivi managementu* objavlja članke le v slovenskem jeziku, revija *Management* pa tudi članke v angleščini.

Iz obeh delov raziskave lahko še povzamemo, da je izrazito terminološko sopomenskost področja menedžment v Sloveniji mogoče povezovati tudi z raznolikimi strokovnimi profili avtorjev, ki to področje (so)oblikujejo, težavnost terminološkega dogovora vsaj pri ključni terminologiji področja pa se zdi presegljiva, če bi med člani te diskurzne skupnosti dosegli večjo povezanost.

Ključne besede: terminološki anglicizem, sopomenka, strokovni izraz, terminološko prevzemanje, kazalniki terminološke negotovosti

SUMMARY

Terminological Borrowing from English in Management

The influence of English in languages for academic and specific purposes is significant in all European languages today, including Slovenian. This dissertation sheds light on the influence of English on Slovenian management terminology.

The basic research material was obtained from the leading Slovenian journals in this area: *Izzivi managementu* and *Management*. Three different working methods were used: manual records, context analysis, and semi-structured interviews.

In the first part of the research, 1,116 terms from the two journals were manually recorded. Special attention was devoted to forty-one selected terms, particularly to the loan *management/menedžment* and its (partial) synonyms. The analysis, which used numerous reference sources (dictionaries, various manuals, professional literature, and corpora), showed that synonymy is typical particularly for recently borrowed anglicisms (e.g., *management*, *vodenje*, *upravljanje*, *ravnateljstvo*, etc.), in which terminological inconsistency can be observed in a text in different ways; for instance, by adding the original English term in parentheses or quotation marks. Several translation equivalents of the English word *management* were identified, particularly in structures in which the expression *management* was part of a multiword term (e.g., *management kakovosti / obvladovanje kakovosti*, *management kadrov / ravnanje z ljudmi pri delu*, *management človeških virov / upravljanje s človeškimi viri*, and *projektni management / projektno vodenje*). In terms of translation equivalents for *management* in English, it can be confirmed that terminological synonymy (*management/menedžment*, *ravnateljstvo*, *upravljanje*, *vodenje*, etc.) is still present and there is no terminological agreement between experts in the field. The research also included terms in other Slavic languages as well as in German, French, and Italian. It was established that several older terms in Slovenian management terminology are derived from these (non-English) languages, whereas the recent terms are mainly anglicisms. It should also be noted that some terms in modern management terminology that derive from non-English languages have the same root as the English terms. These terms are more likely to retain their place in management terminology (using English as a catalyst: a language that promotes or makes it possible to maintain these terms). On the other hand, terms with a different root in English are more exposed to substitution with an anglicism (e.g., *ekipa* vs. *tim*). In the development of the

discipline of management (and its terminology), the collapse of communism at the end of the 1980s also played an important role.

The second part of the research focuses on the discourse community involved in creating both journals that the research was based on, as well as some other journals in management in Slovenia. On the basis of sixteen semi-structured interviews with editors, members of editorial boards, translators, and copyeditors, it was established that a versatile understanding of the basic concepts was an important issue in terminology-related decision-making. In addition to a versatile understanding, the distinctive synonymy of terms for some concepts—which was also confirmed by the interviewees, who added their own examples to the list—was another issue. It was also established that the language policy of the journals examined only partly influences the decisions of authors, copyeditors, and translators on whether to use borrowed or domestic terms.

No differences (except some individual deviations) were identified between the two journals in the use of the borrowed terms for cases in which domestic expressions were also available, even though differences had been anticipated due to the fact that the journal *Izzivi managementu* published articles only in Slovenian, whereas *Management* also published articles in English.

Taking into consideration both parts of the research, it can be concluded that significant terminological synonymy in management in Slovenia can also be related to the diverse professional profiles of the authors that participated in creating this field. However, it seems to be possible to overcome terminology-related issues (at least for the key terms of the discipline) by establishing a higher level of cooperation among the members of this discourse community.

Key words: terminological anglicism, synonym, term, terminological borrowing, indicators of terminological uncertainty

(Prevod: M. C. K. in K. C.)

LITERATURA

Accetto, Matej. 2010. Nacionalni jeziki, visoko šolstvo in mobilnost v pravu EU. V M. Humar in M. Žagar Karer (ur.): *Nacionalni jeziki v visokem šolstvu*, 23–35. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU.

Aikhenvald, Alexandra Y. 2002. Language contact in Amazonia. *Studies in Language* 29 (1): 168–179.

Amara, Muhammad. 2018. *Arabic in Israel: Language, Identity and Conflict*. New York: Routledge.

Ameriški upravitelj prehrane v Evropi. 1918. *Slovenski gospodar* 52 (46). Dostopno prek: <http://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-TEH4JR8T/?euapi=1&query=%27keywords%3dupravitelj%40OR%40fts%3dupravitelj%27&pageSize=25> (30. 6. 2015).

TEH4JR8T/?euapi=1&query=%27keywords%3dupravitelj%40OR%40fts%3dupravitelj%27&pageSize=25 (30. 6. 2015).

Anić, Vladimir in Ivo Goldstein. 1999. *Rječnik stranih riječi*. Zagreb: Novi Liber.

Anić, Vladimir idr. 2002. *Hrvatski enciklopedijski rječnik*. Zagreb: Novi Liber.

Anon. 1896. Letno izvestje c. kr. obrtnih strokovnih šol. *Ljubljanski zvon* 16 (9): 577. Dostopno prek:

<http://www.dlib.si/results/?euapi=1&query=%27keywords%3ddirektor%27&pageSize=25&fyear=1896> (20. 4. 2019).

Antončič, Boštjan. 1997. Benchmarking v Sloveniji. *Teorija in praksa* 34 (5): 835–848.

Ašanin Gole, Pedja. 1998. Strateški komunikacijski management. *Teorija in praksa* 35 (4): 597–612.

Bassnett-McGuire, Susan. 1980. *Translation Studies*. London: Routledge.

Baza slovenskih sinominov. 2017–2019. Dostopno prek: <https://sinonimi.si/search.php?word=struktura> (4. 12. 2019).

Belak, Janko idr. 1993. *Podjetništvo, politika podjetja in management*. Maribor: Založba Obzorja.

Bergh, Gunnar in Sölve Ohlander. 2012. English Direct Loans in European Football Lexis. V: C. Furiassi, V. Pulcini in F. Rodriguez Gonzalez (ur.): *The Anglicization of European Lexis*, 281–304. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.

Bergmann, Hubert. 2014. Nemške izposojenke v slovenščini Hildegard Striedter-Temps. *Jezikoslovni zapiski* 20 (1): 7–24.

Bezljaj, France. 1982. *Etimološki slovar slovenskega jezika*. Ljubljana: SAZU, Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša; Mladinska knjiga.

Biloslavo, Roberto. 2006. *Strateški management in management spreminjanja*. Koper: Fakulteta za management.

Bivši ravnatelj Mohorjeve družbe umrl. 1939. *Slovenski gospodar* 73 (30). Dostopno prek: <http://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-E2MP1Q9U/?query=%27keywords%3dravnatelj%27&pageSize=25&fyear=1939> (30. 6. 2015).

Bizjak, Franc. 1998. Sem lahko dober manager ali celo vodja? *Les* 50 (5): 125–132.

Bizjak Končar, Aleksandra. 2012. Pisno podomačevanje novejših prevzetih besed v slovenščini. V: N. Jakop in H. Dobrovoljc (ur.): *Pravopisna stikanja. Raprave o pravopisnih vprašanjih*, 63–71. Ljubljana: Založba ZRC.

Bohinc, Rado. 2006. *Veliki komentar zakona o gospodarskih družbah (ZGD-1)*, 2. knjiga, 5. oddelek: Organi delniške družbe, 2. pododdelek: Uprava, 265. člen, 2.3., 344.

Bokal, Ljudmila. 1998. Škrabčeva besedoslovna načela. V: J. Toporišič (ur.): *Škrabčeva misel: III. Zbornik s simpozija*, 127–144. Nova Gorica: Frančiškanski samostan Kostanjevica.

Bokal, Ljudmila. 2009. Prevzemanje glede na vrste. V: N. Ledinek, M. Žagar Karer in M. Humar (ur.): *Terminologija in sodobna terminografija*, 111–123. Ljubljana: Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša.

Breznik, Anton. 1906. O tujkah in izposojenkah. *Dom in svet* 19 (3): 149–154.

Cabré, M. Teresa. 1999. *Terminology: Theory, Methods and Translation*. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company.

Cabré, M. Teresa. 2000. Elements for a Theory of Terminology: Towards an Alternative Paradigm. *Terminology* 6 (1): 35–57.

Cabré, M. Teresa. 2003. Theories of Terminology: Their Description, Prescription and Explanation. *Terminology* 9 (2): 163–199.

Cabré, M. Teresa. 2010. *Terminology and Translation*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.

Chachibaia, Nelly G. in Michael R. Colenso. 2005. New Anglicisms in Russian. V: G. Anderman in M. Rogers (ur.): *In and Out of English: For Better, For Worse?*, 23–132. Clevedon: Multilingual Matters.

Cveljo, Katherine. 1990. Knjižnični management v zrcalu sodobnih tokov. *Knjižnica* 34 (3): 1–17.

Černe, Matej. 2017. Kaša, roditelj/tožilnik, medmrežne platforme in mednarodna odličnost: Uravnotežen pristop k uporabi slovenskega jezika v področjih organizacijske znanosti in poslovnih ved. *15. znanstveno posvetovanje o managementu in organizaciji EF UL* (16. junij).

Češnovar, Nada. 1989. Vodenje in upravljanje v visokošolskih knjižnicah: Vtisi s seminarja v Veliki Britaniji. *Knjižnica* 33 (2): 57–69.

- Čibron, Andreja, Darko Deškovič, Bogdan Kavčič in Dana Mesner Andolšek. 1989. Dejavniki učinkovitosti poslovnega organa (povzetek raziskovalnega poročila za leto 1987). *Teorija in praksa* 26 (5): 624–635.
- Daft, L. Richard. 2010. *Management*. Mason, Ohio: Thomson.
- Dimovski, Vlado in Sandra Penger. 2008. *Temelji managementa*. Harlow: Pearson Education.
- Dimovski, Vlado idr. 2005. *Sodobni management*. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
- Dobrovoljc, Helena. 2004. *Pravopisje na Slovenskem*. Ljubljana: Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša.
- Dobrovoljc, Helena in Nataša Jakop. 2012. *Sodobni pravopisni priročnik med normo in predpisom*. Ljubljana: Založba ZRC.
- Drucker, Peter. 2001. *Managerski izzivi v 21. stoletju*. Ljubljana: Založba GV.
- Drucker, Peter. 2011. *Management – Tasks, Responsibilities, Practices*. New York: HarperBusiness.
- Dular, Janez idr. 1982. *Slovenski jezik 1*. Maribor: Založba Obzorja.
- Dular, Janez, Janez Gradišnik, Janez Sršen in Breda Vrhovec. 20. 4. 1994. Seznam ponujenih ali iskanih domačih besed za tuje izraze (Pirs in njegov zgled). *Delo* 36 (97): 13.
- Eraković, Borislava. 2013. *Kompetencije prevodilaca sa engleskog jezika: Doktorska disertacija*. Novi Sad.
- Erčulj, Justina idr. 2012. *Razvoj ravnateljstva: Poročilo o prvi izvedbi*. Ljubljana: Šola za ravnatelje.
- Faber Benítez, Pamela. 2009. The Cognitive Shift in Terminology and Specialized Translation. *MonTI* 1: 107–134.
- Faber, Pamela in Marie-Claude L'Homme. 2014. Lexical Semantic Approaches to Terminology. *Terminology* 20/2: 143–150.
- Faber, Pamela. 2015. Frames as a Framework for Terminology. V: Hendrik J. Kockaert in Frida Steurs (ur.): *Handbook of Terminology*, 14–33. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.
- Fajfar, Tanja. 2017. *Terminologija v Evropski uniji*. Ljubljana: Založba ZRC.
- Felber, Helmut. 1984. *Terminology Manual*. Paris: International Information Centre for Terminology.
- Filipović, Rudolf. 1990a. *Englesko-hrvatski ili srpski rječnik*. Zagreb: Školska knjiga; Grafički zavod Hrvatske.

Filipović, Rudolf. 1990b. Anglicizmi u srpskom ili hrvatskom jeziku: porijeklo, razvoj, značenje. Zagreb: Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti.

Filipović, Rudolf. 1991. Neposredni jezični dodiri u hrvatskim dijalektima u SAD. *Senjski zbornik*: 31–39.

Filipović, Nenad, Milojka Popović, Danica Purg in Denise Vakanjac. 2001. *Slovar poslovnih izrazov v angleščini in slovenščini*. Ljubljana: Mladinska knjiga.

Fišer, Darja, Vit Suchomel in Miloš Jakubiček. 2016. Terminology Extraction for Academic Slovene Using Sketch Engine. V: A. Horák in P. Rychlý (ur.): *RASLAN 2016: Recent Advances in Slavonic Natural Language Processing (Proceedings)*, 135–141. Brno: Tribun EU.

Furiassi, Christiano, Virginia Pulcini in Felix Rodriguez Gonzalez. 2012. *The Anglicization of European Lexis*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.

Gantar, Polona. 2015. *Leksikografski opis slovenščine v digitalnem okolju*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete.

Gaudio, Paola. 2012. Incorporation Degrees of Selected Economics-related Anglicisms in Italian. V: C. Furiassi, V. Pulcini in F. Rodriguez Gonzalez (ur.): *The Anglicization of European Lexis*, 305–324. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.

Gazvoda, Jelka. 1997. Upravljanje človeških virov in razvoj karier v večji knjižnici. *Knjižnica* 41 (2/3): 57–74.

Gnutzmann, Claus. 2009. Language for Specific Purposes vs. General Language. V: K. Knapp, B. Seidlhofer in H. Widdowson (ur.): *Handbook of Foreign Language Communication and Learning*, 517–544. Berlin in New York: Mouton de Gruyter.

Grey Thomason, Sarah in Terenc Kaufmann. 1988. *Language Contact, Creolization, and Genetic Linguistics*. Berkeley: University of California Press.

Gorjanc, Vojko in Špela Vintar. 2007. Korpusna analiza vloge označevalcev medleksemskih razmerij v organizaciji besedila. *Jezik in slovstvo* 52 (3/4): 117–129.

Gorjanc, Vojko in Nataša Logar. 2007. Od splošnih do specializiranih korpusov – načela gradnje glede na njihov namen. V: I. Orel (ur.): *Obdobja 24 – Metode in zvrsti: Razvoj slovenskega strokovnega jezika*, 637–650. Ljubljana: Filozofska Fakulteta, Oddelek za slovenistiko in Center za slovenščino kot drugi/tuji jezik.

Gorjanc, Vojko. 2005. *Uvod v korpusno jezikoslovje*. Domžale: Izolit.

Görlach, Manfred (ur.). 2002. *English in Europe*. Oxford: Oxford University Press.

Görlach, Manfred. 2005. *A Dictionary of European Anglicisms*. Oxford: Oxford University Press.

Gottlieb, Henrik. 2005. Anglicisms and Translation. V: G. M. Anderman (ur.): *In and Out of English: For Better, for Worse?*, 161–184. Clevedon (UK): Multilingual Matters.

- Grzega, Joachim. 2003. Borrowing as a Word-Finding Process in Cognitive Historical Onomasiology. *Onomasiology Online Monographs* 4: 22–42.
- Haugen, Einar. 1953. *The Norwegian Language in America*. Philadelphia: University of Pennsylvania Press.
- Heller, Monica. 1988. Introduction. V: M. Heller (ur.): *Codeswitching. Anthropological and Sociolinguistic Perspectives*, 1–24. The Hague: Mouton de Gruyter.
- Hickey, Raymond. 2013. Contact and Language Shift. V: R. Hickey (ur.): *The Handbook of Language Contact*, 151–169. Oxford: Blackwell Publishing.
- Higa, Masanori. 1979. Sociolinguistic Aspects of Word-Borrowing. V: W. F. Mackey in J. Ornstein (ur.): *Sociolinguistic Studies in Language in Contact: Methods and Cases*, 277–292. The Hague: Mouton Publishers.
- Holtmann, Antje. 2012. Anglicisms in German. From Past to Present-Day Language of the Press. Dostopno prek: <https://www.grin.com/document/211630> (4. 12. 2018).
- Honzak Jahič, Jasna. 1999. *Slovensko strokovno izrazje v 19. stoletju (s poudarkom na čeških vplivih): Doktorska disertacija*. Ljubljana: Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani.
- Humar, Marjeta. 2010. Angleščina, anglicizmi in slovenska terminologija. V: *Internationales Symposium Sprachpolitik und Sprachkultur in Europa, 23.–24. april 2010*. Graz: IG Muttersprache.
- Hyland, Ken. 2009. Writing in the Disciplines: Research Evidence for Specificity. *Taiwan International ESP Journal* 1 (1): 5–22.
- Iršič, Matjaž in Damijan Mumel. 1998. Ali razlike v tipu lastništva podjetij odsevajo tudi v menedžmentu njihovih marketinških aktivnosti? *Akademija MM* 2 (3): 69–74.
- ISO 1087: *Terminology Work and Terminology Science – Vocabulary*. Dostopno prek: <https://www.iso.org/standard/62330.html> (23. 6. 2018).
- Jakac Bizjak, Vilenka. 1993. Upravljanje informacij v knjižnicah. *Knjižnica* 37 (3): 11–21.
- Jazbec, Helena. 2007. *Nemške izposojenke pri Trubarju: na primeru besedila Ena dolga predgovor*. Ljubljana: Založba ZRC SAZU.
- Jerovšek, Anton. 1931. Vloge v vseh denarnih zavodih so popolnoma varne! *Slovenski gospodar* 65 (40). Dostopno prek: <http://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-ASUKF4OC/?query=%27contributor%3dDr.+Anton+Jerov%C5%a1ek%27&pageSize=25> (30. 6. 2015).
- Jesenšek, Marko. 2016. *Slovenščina v visokem šolstvu, kulturi in literaturi*. Maribor: Zora.
- Jurančič, Janko. 1955. *Srbohrvatsko-slovenski slovar*. Ljubljana: DZS.
- Kalin Golob, Monika. 1998. Javnost kot strokovni izraz. *Teorija in praksa* 35 (2): 312–315.

- Kalin Golob, Monika. 2001. Med angleščino in slovenščino: prevzemanje in pomenski premiki. *Družboslovne razprave* 17 (37–38): 235–240.
- Kalin Golob, Monika. 2008. Terminologija odnosov z javnostmi: od upoštevanja terminoloških načel do pridobivanja podatkov iz besedil. *Teorija in praksa* 45 (6): 663–677.
- Kavčič-Čolić, Alenka. 1993. Informacijska podpora programu podiplomskega študija iz managementa (MBA) na Mednarodnem centru za upravljanje podjetij v družbeni lasti (ICPE). *Knjižnica* 37 (3): 139–154.
- Klajn, Ivan in Milan Šipka. 2007. *Veliki rečnik stranih reči i izraza*. Novi Sad: Prometej.
- Kmet in konzumni direktor pred sodnijo. 1901. *Štajerc* 2 (23). Dostopno prek: <http://www.dlib.si/results/?query=%27keywords%3ddirektor%27&pageSize=25&fyear=1901> (30. 6. 2015).
- Korošec, Tomo. 1972. *Pet minut za boljši jezik*. Ljubljana: Državna založba Slovenije.
- Kos, Marko. 1996. Iskanje novega smisla dela: elementi za povečanje delovne proizvodnosti. *Teorija in praksa* 33 (2): 208–215.
- Kožuh, Polona in Ana Arzenšek. 2011. Medosebni odnosi in vsebina dela kot dejavnika stresa pri srednjem managementu. *Management* 6 (2): 177–189.
- Kralj, Janko. 1998. *Management*. Koper: Visoka šola za management.
- Kralj, Janko. 2000. *Urejanje zadev in odločanje v podjetju*. Koper: Visoka šola za management.
- Kralj, Janko. 2003. *Management: Temelji managementa, odločanje in ostale naloge managerjev*. Koper: Visoka šola za management v Kopru.
- Krek, Gojmir. 1912. Generalni glasbeni ravnatelj dr. Karl Muck, Umetnikovo življenje in stremljenje. *Novi akordi* 11 (1/2). Dostopno prek: <http://www.dlib.si/results/?query='keywords%3dgeneralni+glasbeni+ravnatelj'&pageSize=25> (30. 6. 2015).
- Krek, Simon. 2008. FrameNet in slovenščina. *Jezik in slovstvo* 53/5: 37–54.
- Kristiansen, Marita. 2012. Financial Jargon in a General Newspaper Corpus. V: G. Andersen (ur.): *Exploring Newspaper Language: Using the Web to Create and Investigate a Large Corpus of Modern Norwegian*, 257–283. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company.
- Kunst Gnamuš, Olga. 1984. Znanstveno izrazje in proizvodnja znanstvenih pomenov. V: F. Pediček (ur.): *Terminologija v znanosti: Prispevki k teoriji*, 49–57. Ljubljana: Pedagoški institut pri Univerzi Edvarda Kardelja.
- Kurian, George Thomas. 2013. *The AMA Dictionary of Business and Management*. New York: American Management Association.

LaPolla, Randy J. 2009. Causes and Effects of Substratum, Superstratum and Adstratum Influence, with Reference to Tibeto-Burman Languages. *Senri Ethnological Studies* 75: 227–237.

Leksikon Cankarjeve založbe. 1973. Ljubljana: Cankarjeva založba.

Leksikon Cankarjeve založbe. 1988. Ljubljana: Cankarjeva založba.

Likar, Križaj in Fatur in Matjaž Mulej. 2006. *Management inoviranja*. Koper: Fakulteta za management.

Lillis, Theresa in Mary Jane Curry. 2006. Professional Academic Writing by Multilingual Scholars. *Written Communication*: 3–35.

Linguee. »business angel«. Dostopno prek: <https://www.linguee.com/english-slovene/translation/business+angel.html> (12. 12. 2018).

Lipovec, Filip. 1987. *Razvita teorija organizacije*. Maribor: Založba Obzorja.

Ljubešić, Nikola, Darja Fišer in Tomaž Erjavec. 2018. KAS-term and KAS-biterm: Datasets and Baselines for Monolingual and Bilingual Terminology Extraction from Academic Writing. V: D. Fišer in A. Pančur (ur.): *Zbornik konference Jezikovne tehnologije in digitalna humanistika*, 168–174. Ljubljana. Znanstvena založba Filozofske fakultete.

Logar, Nataša. 2001/02. Elektrotehniška terminologija glede na izvorni jezik. *Jezik in slovstvo* 47 (1/2): 42–52.

Logar, Nataša. 2013. *Korpusna terminografija: primer odnosov z javnostmi*. Ljubljana: Trojina; Fakulteta za družbene vede.

Logar, Nataša, Polona Gantar in Iztok Kosem. 2014: Collocations and examples of use: a lexical-semantic approach to terminology. *Slovenščina 2.0* (1): 41–61.

Logar, Nataša, Špela Vintar in Špela Arhar Holdt. 2013. Terminologija odnosov z javnostmi: korpus – luščenje – terminološka podatkovna zbirka. V: T. Erjavec in J. Žganec Gros (ur.): *Slovenščina 2.0: Jezikovne tehnologije* 1 (2): 113–138.

Logar, Nataša in Špela Vintar. 2008. Korpusni pristop k izdelavi terminoloških slovarjev: od besednih seznamov in konkordanc do samodejnega luščenja izrazja. *Jezik in slovstvo* 53 (5): 3–17.

Logar, Nataša in Damjan Popič. 2015. Kaj je termin?. V: D. Zuljan Humar in H. Dobrovoljc (ur.): *Zbornik prispevkov Simpozija 2013*, 118–131. Nova Gorica: Založba Univerze.

Logar, Nataša in Dejan Verčič. 2013. *TERMIS: Terminološka podatkovna zbirka odnosov z javnostmi*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

Lumbar, Katja. 2006. *Problematika strokovnega izrazja v odnosih z javnostmi: Magistrsko delo*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

- Markič, Mirko idr. 2014. Pomen nadzora za slovenske vršne managerje. V: J. Taradi (ur.): *Management and Safety*, 78–86. Dostopno prek: http://www.european-safety-engineer.org/MS2014/MS%202014_Proceedings.pdf (18. 4. 2016).
- Markič, Mirko. 2011. *Zapiski s predavanj*. Koper: Fakulteta za management Univerze na Primorskem.
- Matras, Yaron. 2009. *Language Contact*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Merše, Majda. 2003. Škrabec o razmerju med nemščino in slovenščino. V: *Škrabčeva misel IV: Zbornik s simpozija*, 43–61. Nova Gorica: Frančiškanski samostan.
- Merše, Majda. 2009. *Slovenski knjižni jezik 16. stoletja: Razprave o oblikoslovju, besedotvorju, glasoslovju in pravopisu*. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU.
- Mesar, Ivan. 1950 *Zbirka Upodobitev znanih Slovencev*. Dostopno prek: <http://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:IMG-BLOUMMOM/?query=%27keywords%3dRavnatelj+Jugoslovanske+knjigarne%27&pageSize=25> (30. 6. 2015).
- Mheta, Gift in Itai Muhwati. 2009. The Use of Loan Translation as a Term-Creation Strategy in a Duramazwi reMimhanzi. *Lexicos* 19: 150–156.
- Mihelčič, Miran. 1994a. V Evropo tudi z ravna(teljeva)njem, samo uspešno mora biti. *Delo* 36 (108): 14.
- Mihelčič, Miran. 1994b. Sto let po Pleteršniku »managerji menedžirajo v menažeriji«. *Delo* 15. 9.
- Mihelčič, Miran. 1994c. Iz dela naše sekcije za izrazje. *Izzivi managementu* 4 (1): 32–34.
- Mihelčič, Miran. 2012b. Razširjena Lipovčeva opredelitev organizacije združbe in ravnateljvanje. *Izzivi managementu* 4 (2): 6–19.
- Michelizza, Mija. 2009. Priročnik praktične leksikografije zaližbe Oxford. *Jezikoslovni zapiski* 15/1–2: 269–274.
- Mintzberg, Henry. 1989. *Mintzberg on Management*. New York: The Free Press.
- Novičar iz Ljubljane. 1850. *Kmetijske in rokodelske novice* 8 (14).
- Onysko, Alexander. 2007. *Anglicisms in German: Borrowing, Lexical Productivity, and Written Codeswitching*. Berlin in New York: Walter de Gruyter.
- Onysko, Alexander. 2011. Necessary Loans – Luxury Loans? Exploring the Pragmatic Dimension of Borrowing. *Journal of Pragmatics* 43 (6): 1550–1567.
- Orožen, Martina. 1993. Kontinuiteta starocerkvenoslovenskega besedišča v slovenskem jeziku. *Slavistična revija* 41 (1): 143–160.

- Pavel, Silvia in Diane Nolet. 2001. *Précis de terminologie / The Handbook of Terminology*. Adapted into English by Christine Leonhardt. Hull: Public Works and Government Services of Canada.
- Picone, Michael D. 1996. *Anglicisms, Neologisms and Dynamic French*. Philadelphia: John Benjamins.
- Pollak, Senja. 2014. Luščenje definicijskih kandidatov iz specializiranih korpusov. *Slovenščina 2.0* 1 (2): 1–40.
- Poplack, Shana, David Sankoff in Christopher Miller. 1988. The Social Correlates and Linguistic Processes of Lexical Borrowing and Assimilation. *Linguistics* 26: 47–104.
- Prčić, Tvrtko. 2012. Lexicographic description of Recent Anglicisms in Serbian. V: C. Furiassi, V. Pulcini in F. Rodriguez Gonzalez (ur.): *The Anglicization of European Lexis*, 131–149. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.
- Promitzer, Christian. 2003. Niko Županič kot slovenski etnolog: Njegovo ravnateljstvo v Etnografskem muzeju v Ljubljani (1923–1940). *Etnolog* 13: 287–347.
- Pulcini, Virginia, Cristiano Furiassi in Félix Rodriguez González. 2012. The Lexical Influence of English on European Languages: From Words to Phraseology. V: C. Furiassi, V. Pulcini in F. Rodriguez Gonzalez (ur.): *The Anglicization of European Lexis*, 1–24. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.
- Rajh, Ivanka. 2013. *Analiza terminotvornih teženj v razvoju hrvaške in slovenske trženjske terminologije od 1970 do danes: Doktorska disertacija*. Ljubljana: Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani.
- Ravnatelj, ki ne zna čitati. 1937. *Slovenski gospodar* 71 (17). Dostopno prek: <http://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-C0TSQCET/?query=%27keywords%3dravnatelj%27&pageSize=25&fyear=1937> (30. 6. 2015).
- Razbojnik – policijski ravnatelj. 1936. *Slovenski gospodar* 70 (52). Dostopno prek: <http://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-T3PJQ3D6/?query=%27keywords%3dravnatelj%27&pageSize=25&fyear=1936> (30. 6. 2015).
- Rečnik srpskoga jezika*. 2011. Novi Sad: Matica srpska.
- Reindl, Donald F. 2005. A Fungus by Any Other Name: Slovene Mycological Loan Translations. *Canadian Slavonic Papers* 47 (1–2): 95–110.
- Reindl, Donald F. 2008. *Language Contact: German and Slovenian*. Bochum: Universitätsverlag Dr. N. Brockmeyer.
- Reindl, Donald F. 2009. Krajnska je naša špraha: Historical German-Slovenian Language Contact. V: C. Stolz (ur.): *Unsere Schrägligen Nachbarn in Europa*, 103–114. Bochum: Universitätsverlag Dr. N. Brockmeyer.

- Ribarič, Miha. 1989a. Ustavne spremembe (amandmaji k ustavi 1988). *Teorija in praksa* 26 (1–2): 61–71.
- Ribarič, Miha. 1989b. Združeno delo v skupščinah po ustavnih spremembah. *Teorija in praksa* 26 (3–4): 367–370.
- Ribnikar, Ivan. 1996. Izvedeni finančni instrumenti. Ekonomska terminologija. *Bančni vestnik* 7–8: 52–54.
- Ribnikar, Ivan. 2010. Izvedeni finančni instrumenti ali finančni derivativi in finančna kriza. *Bančni vestnik* 59 (6): 9–11.
- Rozman, Rudi, Jure Kovač in Miran Mihelčič. 2011. *Sodobne teorije organizacije*. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
- Rozman, Rudi in Jure Kovač. 2012. *Management*. Ljubljana: Založba GV.
- Rozman, Rudi. 1996. Kako prevesti »management« v slovenščino: management, menedžment, upravljanje, poslovanje, vodenje, ravnanje? *Organizacija* 29 (1): 5–18.
- Rozman, Rudi. 2010. Šest zablod v organizacijski literaturi: možne posledice za ravnatelje. *Izzivi managementu* 2 (2): 29–35.
- Rozman, Rudi. 2015. Upravljanje (slovenskih) podjetij. *Izzivi managementu* 7 (1): 31–39.
- Rozman, Rudi. 2017. Enotirni in dvotirni model upravljanja. *Klepetalnica društva SAM*. 18. 5.
- Rus, Veljko. 1992. Socialna klima in inovativni management (kratka informacija o kompleksnem projektu). *Psihološka obzorja* 1 (1): 90–91.
- Sankoff, Gillian 2001. Linguistic Outcomes of Language Contact. V: P. Trudgill, J. Chambers in N. Schilling-Estes (ur.): *Handbook of Sociolinguistics*, 638–668. Oxford: Basil Blackwell, 2001.
- Schermerhorn, R. John. 2007. *Management vs. Governance*. Dostopno prek: <http://www.differencebetween.net/business/difference-between-management-and-governance/> (30. 6. 2015).
- Sicherl, Eva. 1996. *Angleški element v sodobnem slovenskem jeziku: Magistrsko delo*. Ljubljana: Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani.
- Sicherl, Eva. 1999. *The English Element in Contemporary Standard Slovene: Phonological, Morphological and Semantic Aspects*. Ljubljana: Znanstveni inštitut Filozofske fakultete.
- Slovar novejšega besedja slovenskega jezika*. 2014. Ljubljana: Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša, ZRC SAZU.
- Slovar slovenskega knjižnega jezika*. 1970–1991. Ljubljana: DZS in Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša, ZRC SAZU.
- Slovenski pravopis*. 2001. Ljubljana: Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša, ZRC SAZU.

- Snoj, Jerica, Martin Ahlin, Branka Lazar, Zvonka Praznik. 2016. *Sinonimni slovar slovenskega jezika*. Ljubljana: Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša, ZRC SAZU.
- Snoj, Marko. 1997. *Slovenski etimološki slovar*. Ljubljana: Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša, ZRC SAZU.
- Snoj, Marko. 2005. O prevzetih besedah, tujkah in izposojenkah. *Slovene Linguistic Studies* 5: 113–122.
- Sornet, Jacques. 2011. *Management – DCG7*. Dostopno prek: <http://crf.ac-grenoble.fr/> (30. 6. 2015).
- Stankovska, Petra. 2013. Izposojenke v čeških in slovenskih besedilih. V: A. Žele (ur.): *Družbena funkcijskost jezika*, 403–407. Ljubljana: Filozofska fakulteta.
- Stanojčić, Živojin. 2010. *Gramatika srpskog književnog jezika*. Beograd: Kreativni centar.
- Swales, M. John. 1990. *Genre Analysis*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Swales, M. John. 2004. *Research Genres*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Šabec, Nada. 1992. *Linguistic and Sociolinguistic Constraints on English-Slovene Code-Switching: Doktorska disertacija*. Zagreb: Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
- Šabec, Nada. 2004. Recent English Loanwords in Slovene. *ELOPE* 1 (1/2): 19–27.
- Šabec, Nada. 2006. Anglicizmi v slovenskih medijih. V: M. Koletnik in V. Smole (ur.): *Diahronija in sinhronija v dialektoloških raziskavah*, 208–215. Maribor: Slavistično društvo.
- Šabec, Nada. 2011. Slovene-English Language Contact and Language Change. *ELOPE* 8 (1): 31–39.
- Šabec, Nada. 2013. *Half Pa Pu*. Maribor: Ruslica.
- Šega, Lidija. 1997. *Poslovni moderni slovar*. Ljubljana: Cankarjeva založba.
- Šuštaršič, Rastislav. 1993. *Prevzemanje angleških slovarskih enot v slovenščino: fonološko prilagajanje: Magistrsko delo*. Ljubljana: Filozofska fakulteta.
- Tavčar, Mitja in Nada Trunk Širca. 1998. *Management nepridobitnih organizacij*. Koper: Visoka šola za management.
- Tavčar, Mitja. 2009a. *Management in organizacija 1: Sinteza konceptov organizacije kot instrumenta in kot skupnosti interesov*. Koper: Fakulteta za management.
- Tavčar, Mitja. 2009b. *Management in organizacija 2: Celostno snovanje politike organizacije*. Koper: Fakulteta za management.
- Tavzes, Miloš. 2002. *Veliki slovar tujk*. Ljubljana: Cankarjeva založba.
- Temmerman, Rita. 2000. *Towards New Ways of Terminology Description. The Sociocognitive Approach*. Amsterdam: John Benjamins.

- The Economist Books: Temeljni pojmi*. 1994. Ljubljana: DZS.
- Thelen, Marcel in Frieda Steurs. 2010. *Terminology in Everyday Life*. Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.
- Thelen, Marcel. 2013. *The Interaction between Terminology and Translation or Where Terminology and Translation Meet*, 347–381. Dostopno prek: <http://www.trans-com.eu> (20. 5. 2018).
- Thomason, Sarah. 2001. *Language Contact*. Edinburgh: Edinburgh University Press.
- Toporišič, Jože. 1976. *Slovenska slovnica*. Maribor: Obzorja.
- Toporišič, Jože. 1992. *Enciklopedija slovenskega jezika*. Ljubljana: Cankarjeva založba.
- Toporišič, Jože. 1996. *Slovenski jezik in sporočanje 2*. Maribor: Založba Obzorja.
- Toporišič, Jože. 2004. *Slovenska slovnica*. Maribor: Založba Obzorja.
- Turk, Ivan. 2004. *Poslovno-organizacijski pojmovnik*. Ljubljana: Slovenski inštitut za revizijo.
- Turk, Primož. 2008. Od Taylorja do Druckerja: management in manageriranje. *Management* 3 (3): 273–289.
- Udier, Sanda Lucija. 2011. Jezik hrvatskog poslovno-stručnog novinarstva i njegove persuazivne strategije. V: V. Karabalić idr. (ur.): *Diskurs i dijalog: Teorije, metode i primjene*, 145–158. Osijek: Hrvatsko društvo za primijenjenu lingvistiku; Filozofski fakultet sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku.
- Uhlir, Hugo (Dr. Nemo). 1935 – 1938: *Trgovsko-gospodarski leksikon*. Ljubljana: Umetniška propaganda.
- Valh Lopert, Alenka. 2008–2011. Germanizmi v oddajah komercialne radijske postaje Radio City v Mariboru. V: *Akten der 10. Arbeitstagung für bayerisch-österreichische Dialektologie in Klagenfurt 19.–22. September*, 441–457.
- Vasić, Vera, Tvrtko Prčić in Gordana Nejgebauer. 2001. *Rečnik novijih anglicizama Du yu speak anglosrpski?* Novi Sad: Zmaj.
- Verbinc, France. 1974. *Slovar tujk*. Ljubljana: Cankarjeva založba.
- Verčič, Dejan in James E. Grunig. 1998. Izvori teorije odnosov z javnostmi v ekonomiji in strateškem managementu. *Teorija in praksa* 35 (4): 558–596.
- Verdonik, Darinka. 2013. Koncept konteksta v jezikoslovnih in diskurzivnih teorijah. *Slavistična revija* 61 (4): 631–649.
- Vidmar, Drago. 1926. Nepravilnosti pri komisijonelnih ocenjevanjih naturalnih stanovanj šolskih upraviteljev. *Učiteljski tovariš* 66 (43). Dostopno prek: <http://www.dlib.si/results/?query=%27keywords%3dupravitelj%27&pageSize=25&fyear=1926> (30. 6. 2015).

- Vidovič Muha, Ada. 2007. Izrazno-pomenska tipologija poimenovanj. *Slavistična revija* 55 (1–2): 399–408.
- Vila, Antun in Jure Kovač. 1997. *Osnove organizacije in managementa*. Kranj: Moderna organizacija.
- Vintar, Špela. 2003. *Uporaba vzporednih korpusov za računalniško podprto ustvarjanje dvojezičnih terminoloških virov: Doktorska disertacija*. Ljubljana: Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani.
- Vintar, Špela. 2008. *Terminologija. Terminološka veda in računalniško podprta terminografija*. Ljubljana: Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani.
- Weinreich, Uriel. 1953. *Languages in Contact*. New York: Linguistic Circle of New York.
- Winford, Donald. 2013. Contact and Borrowing. V: R. Hickey (ur.): *The Handbook of Language Contact*, 170–186. Oxford: Blackwell Publishing.
- Winter-Froemel, Esme. 2008. Studying Loanwords and Loanword Integration: Two Criteria of Conformity. *Newcastle Working Papers in Linguistics* 14: 156–176.
- Wohlgemuth, Jan. 2009. *A Typology of Verbal Borrowings*. Berlin: Mouton de Gruyter.
- Wright, Sue Ellen in Gerhard Budin. 1997. *Handbook of Terminology Management*. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company.
- Zakon o gospodarskih družbah (ZGD-1)*. 2006. Dostopno prek: [http://www.uradni-list.si/1/content?id=73007#!/Zakon-o-gospodarskih-druzbah-\(ZGD-1\)](http://www.uradni-list.si/1/content?id=73007#!/Zakon-o-gospodarskih-druzbah-(ZGD-1)) (30. 6. 2015).
- Zakon o gospodarskih družbah (ZGD-1-NPB14)*. 2014. Dostopno prek: <https://zakonodaja.com/zakon/zgd-1> (30. 6. 2015).
- Zakon o zavodih (ZZ)*. 1991. Dostopno prek: <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO10> (30. 6. 2015).
- Žagar, France. 1991. *Slovenska slovnica in jezikovna vadnica*. Maribor: Založba Obzorja.
- Žagar Karer, Mojca. 2011. *Terminologija med slovarjem in besedilom*. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU.

PRILOGE

PRILOGA 1: Intervjujska vprašanja

VPRAŠALNIK B

Intervjujska vprašanja za lektorje besedil v slovenščini

Raziskava **Prevzemanje angleških strokovnih izrazov v menedžmentu** (in organizacijskih znanostih/vedah): **INTERVJUJI**

Dubravka Celinšek, junij 2018 – februar 2019

I. sklop: Uvodna vprašanja

Uvodni nagovor in uvodna vprašanja, prirejena za vsakega izpraševanca posebej (glede na njegov življenjepis)

Ste (Bili ste) lektor/-ica/eden izmed lektorjev/lektorice pri reviji *Management/Izzivi managementu*/drugi reviji.

Ste v tej vlogi redno ali občasno? Opravljate to vlogo še pri drugih revijah ali drugje? Se ta vloga v različnih situacijah razlikuje (lektoriranje za revijo in npr. lektoriranje posameznih besedil)? Če da, kako?

V katerem jeziku/katerih jezikih je branje (leposlovno in strokovno), po katerem najpogosteje posegate? Znete še katere druge tuje jezike? Katere?

Ste študirali slovenski jezik ali morda (tudi) kaj drugega? Na kateri fakulteti?

Kakšno je vaše mnenje o lektoriranju strokovnih in znanstvenih besedil nasploh? Je potrebno ali menite, da bi ga bilo potrebno ukiniti? Zakaj je po vašem mnenju znanje slovenščine visoko izobraženih pišočih še vedno pomanjkljivo?

Ali pri lektoriranju sodelujete z avtorjem – ali drugim(i) strokovnjaki, člani stanovskih društev – v smislu pogovora o konkretnih popravkih in se z njim posvetujete?

1. Ali se pri delu kdaj posvetujete s člani Lektorskega društva Slovenije? Kakšno vlogo ima za vas Lektorsko društvo Slovenije? Ali pri lektoriranju sodelujete tudi z drugimi lektorji? Ste morda član kakšne lektorske skupine?

Kateri del lektoriranja strokovnih in znanstvenih besedil je najbolj zahteven?

Kakšno je vaše stališče glede lektorjevega poseganja v besedilo – v kolikšni meri oz. kdaj lahko po vašem mnenju vnašate spremembe (npr. v zvezi s strokovnim izrazjem)? Se za popravke v zvezi s strokovnim izrazjem težko odločate?

Ali menite, da je slovenski pravopis preveč predpisovalen in da bi pravila morala biti ohlapnejša oz. menite, da bi morala biti podrobnejša – predvsem glede zapisovanja tujih strokovnih izrazov in drugih pravil, ki se nanašajo na strokovna besedila?

Ali lahko približno ocenite oz. ali menite, da je v reviji (*Management/Izzivi managementu/drugi reviji*) preveč/srednje veliko število / malo anglicizmov?

Kaj je po vašem mnenju vzrok, da vedno več slovenskih strokovno-znanstvenih revij z obravnavanega področja objavlja vedno več člankov v (ali samo v) angleškem jeziku? Kakšne posledice za slovenski strokovno-znanstveni jezik to prinaša? Predlagate kako rešitev oz. spremembo glede tega stanja ali menite, da je v redu tako? Če da, zakaj?

II. sklop: Prevzemanje tujih strokovnih izrazov in ustrezni (domači) izrazi

1. Lahko navedete najpogostejše popravke, ki jih vnašate pri lektoriranju strokovnih besedil z obravnavanega področja? (Morda še kakšni drugi popravki: pravopisni, slovnični, leksikalni, besedilni, tehnični?)

Lahko navedete najpogostejše terminološke zadrege pri lektoriranju strokovnih besedil z obravnavanega področja? Kako vse jih rešujete? (S katerimi slovarji ali drugimi viri si pomagata? Uporabljate kak forum (npr. Forum lektorjev, Forum prevajalcev?), pišete svetovalnici na Inštitutu za slovenski jezik?) Kaj pretehta pri končni odločitvi?

V obravnavanih besedilih se verjetno zaradi želje po enoumnosti pojavlja ob slovenskem (prevedenem angleškem) strokovnem izrazu ali ob (v slovenščini) nepoistenem strokovnem izrazu tudi angleški izraz v oklepaju pa tudi prevzeta beseda (iz angleščine) z dodanim *ali* in

sopomenskim izrazom. Lahko navedete še druge načine zapisa (predvsem novejših, še ne uveljavljenih) strokovnih izrazov v besedilih?

2. V nadaljevanju vam bom pokazala 27 strokovnih izrazov (in njihovih besednih družin), ki so se uporabljali v obravnavanih revijah (Izzivi managementu in Management), zabeleženi so pa tudi v jezikovnem korpusu oz. besedilni zbirki Gigafida, v časopisu Delo ali Delo FT (od 2008–2011), a zaradi lažje berljivosti oz. ekonomičnosti na tem mestu niso povsod navedeni v sobesedilu. Vsi izrazi so s področja managementa/menedžmenta in organizacije. Poleg njih je zgolj informativno dodana še angleška prevodna ustreznica ter po 2 primera (izjemoma 3) rabe v sobesedilu. Prosim vas, da označite, katere izmed teh izrazov bi (a) obdržali, (b) prilagodili v zapisu, (c) zamenjali z drugim izrazom, (č) dodali poleg navedenega izraza še sopomenko oz. (d) uporabili tudi/več izrazov z ozirom na podano sobesedilo.

Strokovni izraz (ali del njega)	Odziv lektorja
<p>korporacija, korporacijski, korporativen angl. <i>corporation</i> <u>Primeri v sobesedilu:</u> po mnogih letih svetovanja številnim velikim korporacijam (IM 2011/2); (pomeniti) največjo divizijo v korporaciji Hidria (Gigafida, Delo FT – gospodarsko-finančna priloga 2007); (globalizirati) svoje poslovanje skozi skupna vlaganja, licenčne pogodbe in korporacijske dogovore; od posamične h korporacijski znamki (Gigafida, Delo FT 2008); [...] korporacijsko označevanje (korporativna blagovna znamka) (M 2009/2, 4); podjetja igrajo zelo pomembno vlogo pri zmanjševanju [...] in resnem pristopu do korporativne odgovornosti (Gigafida, Delo 2008)</p>	

<p>organizacija⁸⁴ (kot sistem oz. skupnost ljudi, ustanova) angl. <i>organization</i> <u>Primeri v sobesedilu:</u> pridobitna in nepridobitna organizacija; večje število povezav z nevladnimi organizacijami (M 2009/1)</p>	
<p>organizacija (kot dejavnost) angl. <i>organization, organizing</i> <u>Primeri v sobesedilu:</u> organizacija poslovnih in družabnih dogodkov (M 2009/1); pridobitev organizacije svetovnega nogometnega prvenstva (Gigafida, Delo 2008)</p>	
<p>(gospodarska) družba, združba angl. <i>company</i> v državi s tradicijo samoupravljanja tako zlahka odpovedali) pomembnemu vplivu zaposlenih pri upravljanju družb (v angl. <i>companies</i>) s podjetji (v angl. <i>firms</i>); »družba (lastnikov)« in »podjetje namreč nikakor nista popolnoma enopomenska, saj je družba lastnica podjetništva ter ima lastninsko pravico nad stvarnim, denarnim in drugim ovrednotenim premoženjem, ki je vneseno v podjetje. (IM 2010/1); Zunanji vzroki za krizo nastanejo v okolju združbe – podjetja, zato na njihov nastanek združba nima vpliva; [...] ali je organizacija združb – strukture in procesi – povezana z razmerji, ki so prisotna v družbi nasploh (IM 2009/1); (IM 2011/2)</p>	
<p>management/menedžment (kot dejavnost, veda) angl. <i>management</i> <u>Primeri v sobesedilu:</u> raziskave v managementu; širše področje managementa in sorodne discipline (M 2009/1) management (česa) management tehnologij in management ljudi (idej/storitev/odpadkov) (M 2009/1, 2, 3); (IM 2010/2) vendar pa: management v športu [...] (Gigafida, Delo FT 2008), tudi zapis menedžment</p>	

⁸⁴ organizacija – 1. urejanje, sestavljanje celote; ureditev; ustroj, sklad 2. skladna, namensko povezana celota; 3. združba, zveza (npr. skupnost ljudi, ki jih veže kak program, cilj, delo) (ST)

<p>management, menedžment (kot ljudje), manager, managerke/menedžer, »menedžer« angl. <i>management</i> <u>Primeri v sobesedilu:</u> usposabljanje managementa in zaposlenih; management pričakuje (M 2011/3); poslovodni ravnatelji, ki jim večina pri nas raje pravi kar »menedžerji« (IM2011/2, 2010/2) menedžer menedžment</p> <p>pripravo pogodb (v malem podjetju) ureja menedžer; kreativno delo menedžmenta, srednji menedžment, vrhnji menedžment (IM 2011/1); managerke v srednješolskem izobraževanju (M 2006/1) managerski, menedžerski prevzemi, menedžerksi odkupi (M 2011/2), managerski izzivi (M 2011/3) širši nabor tudi nemanagerskih, zlasti poslovnih predmetov (IM 2010/2); (pridobivati) managersko znanje (Gigafida Delo 2008)</p>	
<p>manageriranje angl. <i>managing</i> <u>Primeri v sobesedilu:</u> laž [...] značilna tudi za manageriranje (M 2009/1); v času »manageriranja« g. Slivnika (Gigafida, 24ur.com 2010)</p>	
<p>ravnateljvanje, ravnatelj angl. <i>management (managing), manager</i> <u>Primeri v sobesedilu:</u> funkcija ravnateljvanja (v angl. <i>management</i>) (IM 2010/1); študij managementa (ravnateljvanja) (IM 2010/2)</p> <p>ravnateljvanje (česa)</p>	

<p>projektni management ali ravnateljjevanje projekta; ravnateljjevanje portfelja) ((IM 2009/2)</p> <p>beseda »menedžer« primernejša od besede »ravnatelj« (IM 2010/1); krizni ravnatelj (IM 2009/2); ravnatelji proizvodjalnih obratov (IM 2011/1)</p>	
<p>direktor angl. <i>director, manager, (managing director)</i> <u>Primeri v sobesedilu:</u> managerji oz. direktorji (M 2011/4); (opozoriti na) [...] povezanost kočevskih svetov zavodov in ravnateljjev oz. direktorjev javnih zavodov; predstojniki oz. direktorji omenjenih družb (Gigafida, Delo 2008)</p>	
<p>*85 obvladovanje, obvladovati angl. <i>mastering, handling, management, manage</i> <u>Primeri v sobesedilu:</u> obvladovanje procesov/tveganj/spremenjenih odnosov z dobavitelji (M 2009/2, 4); obvladovanje zaupanja/izzivov/sodelovanja in timskega dela (M 2011/2, 4); obvladovati sprejemanje odločitev (M 2001/1)</p>	
<p>*ravnanje s/z angl. <i>dealing with, management</i> <u>Primeri v sobesedilu:</u> ravnanje z zaposlenci in njihovimi zmožnostmi/s projekti (IM 2011/1, 2); ravnanje s tveganji (M 2009/4)</p>	
<p>upravljanje, upravljati, upravljavski, upravljalen, upravljavec angl. <i>governance, govern, (manage), governing, administrator, operator, manager, (governor)</i> <u>Primeri v sobesedilu:</u> v dolgem procesu od razslojevanja celostnih nosilcev delovanja [...] do razdelitve funkcije usklajevanja dela sodelavcev – izvajalcev na funkciji upravljanja (angl. <i>governance</i>) in ravnateljjevanja (IM 2010/1); upravljanje organizacij/blagovnih znamk (M 2009/1, 3); dvotirni sistem upravljanja (IM 2010/1);</p>	

⁸⁵ * *ravnanje s/z; management* – kalk iz angleščine

<p>upravljanje s/z: (odpovedati se) pomembnemu vplivu zaposlenih pri upravljanju družb (v angl. <i>companies</i>) s podjetji (v angl. <i>firms</i>) (IM 2010/1); upravljanje s človeškimi viri (M 2006, 2011/1); upravljanje s samim seboj in časom (M 2011/4);</p> <p>upravljanje (česa): upravljanje sprememb (IM 2011/2, M 2009/2); upravljanje inovativnosti⁸⁶/stresa (M 2009/2, 2011/2); upravljanje in vodenje izobraževalnih institucij (M 2009/4);</p> <p>upravljavski, upravljalen: upravljavska znanja (M 2006/1); v upravljalno-ravnalnem procesu; upravljavsko-ravnalne in strokovne dejavnosti na univerzah (IM 2010/2); managementška in upravljavska praksa (IM 2011/2)</p> <p>upravljati z omrežji (M 2006/1); v kateri se lastnina upravlja (M 2006/1)</p> <p>upravljavec jamči članom (za delniške naložbe); ustreznega nosilca (voditelja, upravljavca) (M 2011/1, 2)</p>	
<p>vodenje, (najvišje) vodstvo, vodstveni (o vodenju) angl. leadership, leading/managing (prid.) <u>Primeri v sobesedilu:</u> pogodba o vodenju (ang⁸⁷. management contract) (M 2011/1); vodenje v ožjem smislu (IM 2009/1)</p> <p>vodstvo pa mora nenehno spodbujati (M 2011/1); odločitev o uvedbi kriznega managementa sprejme najvišje vodstvo (IM 2009/1)</p>	

⁸⁶ upravljati inovacije v it. *governare l'innovazione, govern innovation/innovation governance*

⁸⁷ V *Izzivih managementu* se uporablja krajšava *angl.*, v *Managementu* pa *ang.*

<p>usmeritev in uskladitev vseh vodstvenih ekip, poslovnih enot, človeških virov, informacijske tehnologije in virov financiranja s strategijo podjetja (IM 2009/1); ženske na vodstvenem položaju v managementu (M 2006/1)</p>	
<p>kompetenca, kompetenten angl. <i>competence</i> <u>Primeri v sobesedilu:</u> kompetence za delo; kompetence delavca (IM 2009/1); vodstvene kompetence (IM 2011/2); (pridobivati); kompetence (znanje, veščine in sposobnosti oz. človeški in intelektualni kapital); kompetenten sodelavec (IM 2009/1)</p>	
<p>koordiniranje, koordinirati, koordinacija angl. <i>coordination, coordinate</i> <u>Primeri v sobesedilu:</u> nadzor in koordiniranje odnosov na tržnih poteh; koordiniranje programov; koordinirati dejavnosti; koordinacija in nadzor tržnih poti (M 2009/2)</p>	
<p>depresija (gospodarska ali bolezenska) angl. <i>depression</i> (na področju ravnanja z zaposlenimi in v gospodarstvu) <u>besedna zveza:</u> depresija (žalost, pomanjkanje samospoštovanja, utrujenost); psihična znamenja škodljivega stresa: črnogledost, tesnoba; depresija (IM 2010/1); vrnitev ekonomike depresije (IM 2009/2); prebrodila (...) tudi veliko depresijo v tridesetih letih prejšnjega stoletja (Gigafida, Delo FT 2008)</p>	
<p>dezinvestiranje angl. <i>disinvesting</i> <u>Primeri v sobesedilu:</u> finančno saniranje podjetja (neposreden finančni nadzor, zmanjšanje obsega potrebnih obratnih sredstev, dezinvestiranje, ustavitev investicij, dokapitalizacija) (IM 2011/2); plod dezinvestiranja oz., po domače povedano, prodaje domnevno nepotrebnega [...] premoženja in nepremičnin (Gigafida, Delo 2008)</p>	
<p>(do)kapitalizacija angl. <i>(re)capitalization</i> <u>Primeri v sobesedilu:</u> (potrebuje) več dolgoročnega domačega načrtovanja in dokapitalizacijo (M 2011/1); najprej prisilna poravnava, nato dokapitalizacija</p>	

(Gigafida, Delo 2008)	
<p>(re)strukturiranje/(pre)strukturiranje (IM 2011/1)</p> <p>angl. <i>restructuring</i></p> <p><u>Primeri v sobesedilu:</u> prestrukturiranje in inoviranje, pri čemer prvo spada v skupino skupaj z BPR, drugo pa v skupino skupaj s TBC⁸⁸ (IM 2011/1); restrukturiranje in racionalizacija poslovanja; prestrukturiranje podjetja (Gigafida, Delo FT 2008, Delo 2008)</p>	
<p>outsourcing</p> <p>angl. <i>outsourcing</i></p> <p><u>Primeri v sobesedilu:</u> (strateška partnerstva) kakor tudi outsourcing kot samostojna pogodbeno metoda (M 2009/2); prenesti izvajanje posameznih storitev (outsourcing) (M 2009/3); zato je outsourcing nujno potreben (<u>Gigafida, Delo FT 2008</u>)</p> <p>tudi: management zunanjega izvajanja dejavnosti (M 2009/2)</p>	
<p>(notranji) resursi</p> <p>angl. <i>resources</i></p> <p><u>Primeri v sobesedilu:</u> (rešiti težave) z notranjimi resursi (M 2010/1); (usmerjati se) na lastne notranje resurse (Gigafida, Delo FT 2008)</p>	
<p>tim, timski</p> <p>angl. <i>team</i></p> <p><u>Primeri v sobesedilu:</u> v skupinah in timih (M 2009/3); timi (angl. team) ali ekipe (IM 2009/2); skupine oz. timi (IM 2011/2)</p> <p>timsko delo (M 2009/3); timsko delo kot pogoj za kakovost (Delo FT 2008)</p>	
<p>marketing, marketinški</p> <p>angl. <i>marketing</i></p> <p><u>primeri besednih zvez:</u> finančne storitve in marketing; relacijski marketing (M 2009/1, 2);</p>	

⁸⁸V zvezi s spremembami organizacijskih struktur in procesov so v članku (kjer je navedena ta besedna zveza) navedeni: prenova (preustvarjanje) poslovnega procesa (angl. *BPR – Business Process Reengineering*), celovito obvladovanje kakovosti (TQM), stalno izboljševanje (angl. *CI – Continuous Improvement*), tekmovanje na osnovi časa (angl. *TBC – Time-Based Competition*) in programi za izboljšanje storilnosti (angl. *PIP – Productivity Improvement Programs*). (v IM 2011/1)

<p>direktor marketinga; dobro marketinško potezo (Gigafida, Delo 2008) tudi: trženjski odnosi, trženjske transakcije, trženjska veda (M 2009/2)</p>	
<p>rivalstvo angl. <i>rivalry</i> <u>Primeri v sobesedilu:</u> rivalstvo v dejavnosti (M 2009/2); tekmovalnost in rivalstvo (Gigafida, Delo SP 2008)</p>	
<p>(re)pozicioniranje angl. <i>(re)positioning</i> <u>Primeri v sobesedilu:</u> repozicioniranje blagovne znamke (M 2009/3); (doseči) predvsem s cenovnim repozicioniranjem (Gigafida, Delo FT 2008)</p>	
<p>imidž angl. <i>image</i> <u>Primeri v sobesedilu:</u> (izgubljati na) ugledu, kakovosti in imidžu; prepoznaven imidž (M 2009/1, 2) tudi: image profesorja (Gigafida, Delo 2002)</p>	
<p>človeški potencial/kapital angl. <i>human potential</i> <u>Primeri v sobesedilu:</u> pomen človeškega potenciala (M 2011/3); spodbujati k polnemu izkoriščanju njihovih potencialov (potencialov zaposlenih) (prav tam 4); človeški kapital (v prevodu) (M 2010/1);</p> <p>človeški (kadrovski) viri človeški viri (v prevodu) (M 2010/1); upravljanje s človeškimi viri (M 2006/1, IM 2010/2), management kadrovskih virov (IM 2009/2)</p> <p>ravnanje z zaposlenci ravnanje z zaposlenci in njihovimi zmožnostmi, pomembnost ravnanja z zaposlenci in človekovimi zmožnostmi (IM 2011/1, 2)</p> <p>ravnanje s kadrovskimi viri ravnanje s kadrovskimi viri (M 2011/3)</p>	

Spodaj je navedeno nekaj primerov reševanja zadreg ob uporabi tujih izrazov. Kaj menite o teh rešitvah? Bi se v katerem primeru odločili za drugačno rešitev oz. za kateri zapis bi se odločili, če bi morali zapise v reviji poenotiti – do katere mere bi lahko to poenotili?

a) Uporaba navednic

[...] poslovodnih ravnateljev, ki jim večina pri nas pravi kar »menedžerji« (IM 2011/1)

[...] število predmetov, kot je 'recreational management' [...], narašča. Le kam to pelje, če bodo vsi hoteli upravljati le še zabaviščne parke in športne stadione? (Gigafida, Delo 2001)

b) Uporaba angleškega izraza ali slovenske sopomenke v oklepaju

management znanja (angl. knowledge management) (IM 2011/1, 2)

funkcija ravnateljstva (v angl. management) (IM 2010/1)

ravnanje z znanjem (knowledge management) (IM 2010/2)

študij managementa (ravnateljstva) (IM 2010/2)

c) Uporaba veznika *ali*

projektni management ali ravnateljstvo projekta (IM 2009/2)

č) Uporaba veznika oz.

managerji oz. direktorji (M 2011/4)

d) Uporaba izraza tako imenovani

tako imenovani real estate management (REM) oz. facility management (Gigafida, Delo FT 2008)

e) Uporaba vejice za ločevanje dveh sopomenskih izrazov – domačega in tujega

management, obvladovanje organizacij (M 2006/1)

III. sklop: Jezikovna politika in drugi dejavniki, ki vplivajo na oblikovanje in razvoj terminologije

1. Jezikovno kultiviranje v okviru jezikovnega načrtovanja (zmerni puristični tip) obsega spodaj naštetu (Thomas 1991⁸⁹ v Kalin Golob 1995, 407⁹⁰). Ali se strinjate z navedenim z ozirom na prevzemanje strokovnega besedja? Odgovorite z DA, NE ali DA IN NE (odvisno od sobesedila).

Jezikovno kultiviranje obsega:	DA	NE	DA IN NE
odprtost do internacionalizmov			
pripravljenost, da se ohranijo ustaljene, dobro prilagojene prevzete besede iz kateregakoli vira			
kalkiranje ⁹¹			
sprejem prevzetega iz drugih slovanskih jezikov (tudi nekoč jugoslovanskih), vendar je treba ob tem zagotoviti, da to ne bi ogrozilo avtonomije jezika			
skepticizem do novotvorb in narečnih izrazov kot novih virov obogatitve besedišča			
zavrnitev oživljanja besed, ki niso več v rabi			
svoboda osebne izbire v rabi besednih dvojnic			
dopustitev, da ljudje med dvojnici svobodno izbirajo			

⁸⁹ Zmerni puristični tip, ki ga je za Slovence znotraj Jugoslavije predlagal Thomas (Kalin Golob 1995, 407).

⁹⁰ Kalin Golob: Monografija o purizmu. 1995. *Slavistična revija*: 403–408. https://srl.si/ojs/srl/article/view/COBISS_ID-16242525; <https://www.dlib.si/stream/URN:NBN:SI:DOC-1MLXYAUN/f6f9808f-e0b0-4f03-9c91-22e5cf23a060/PDF>.

⁹¹ Monika Kalin Golob (1995, 407) se ne strinja s kalkiranjem in odporom do neologizmov.

Ali ima revija (*Management/Izzivi managementut*/druga revija), katere besedila lektorirate, izoblikovano jezikovno politiko glede prevzemanja (terminologije)? Če da, ali pri lektoriranju ta priporočila upoštevate?

Kakšna so medsebojna razmerja in vpliv jezikovnih posrednikov (avtorjev, recenzentov, lektorjev, urednikov, prevajalcev) pri odločanju o ustreznosti strokovnega izrazja? Kdo ima po vašem mnenju največjo moč odločanja o vsakem konkretnem končno izbranem (in v članku natisnjem) strokovnem izrazu?

Kdo oz. kaj (poleg zgoraj navedenega) še vpliva na vaše odločanje glede uporabe »enotnih« strokovnih izrazov (domačih in prevzetih (angleških))? Kaj ima najpomembnejši vpliv pri vašem odločanju o prevzemanju ali slovenjenju tujih (angleških) strokovnih izrazov?

Ali imajo po vašem mnenju družbeni sistem, ideologija in vladajoča elita vpliv na rabo določenih strokovnih izrazov in prevzemanje? Če da, kako? Lahko navedete kak primer?

IV. sklop: Zaključna vprašanja

1. Kako bi se po vašem mnenju lahko bolje in intenzivneje ukvarjali z oblikovanjem in razvijanjem terminologije obravnavanega področja v Sloveniji?

Imate kakšno vprašanje (oz. ali ga ima izpraševalec) v zvezi z obravnavano tematiko ali raziskavo?

Bi v zvezi z obravnavano tematiko še kaj pripomnili?

Splošni podatki o izprašancu

Prosim, da odgovorite še na nekaj splošnih vprašanj oz. dopolnite spodnje informacije.

Formalna izobrazba:

diploma s področja _____ magisterij s področja _____ doktorat s področja _____

Strokovno področje/raziskovalno področje:

Starostna skupina: Ustrezno označite ali dopišite.

manj kot 35 let

35 – 50 let

50 – 65 let

65 let ali več

VPRAŠALNIK C

Intervjujska vprašanja za prevajalce (angleščina – slovenščina)

Raziskava **Prevzemanje angleških strokovnih izrazov v menedžmentu** (in organizacijskih znanostih/vedah): **INTERVJUJI**

Dubravka Celinšek, junij 2018 – februar 2019

I. sklop: Uvodna vprašanja

Uvodni nagovor in uvodna vprašanja, prirejena za vsakega izpraševanca posebej (glede na njegov življenjepis)

Prevajate (Prevajali ste) besedila (povzetke) za strokovno-znanstveno revijo *Management/Izzivi managementu*/drugo revijo. Kako ste se počutili v tej vlogi (prijetne izkušnje in izzivi)?

Ste v tej vlogi redno ali občasno? Opravljate to vlogo še pri drugih revijah ali drugje? Se ta vloga v različnih situacijah razlikuje? Če da, kako?

V katerem jeziku/katerih jezikih je branje, po katerem najpogosteje posegате (leposlovno in strokovno)? Znete še katere druge tuje jezike (aktivno ali pasivno)? Katere?

Imate za to delo formalno izobrazbo (jezikovno izobrazbo v izvornem in ciljnem jeziku ter prevajalsko izobrazbo) ali ste si to znanje pridobili sami/neformalno? V katere jezike prevajate in kje ste študirali oz. si pridobili to znanje?

Ste tudi strokovnjak s področja, katerega besedila prevajate/ste prevedli? Če da, kje oz. kako ste pridobili to znanje?

Imate pri prevajanju vedno v mislih potencialnega bralca in namen besedila? Še kaj drugega?

Uporabljate pri prevajanju referenčna besedila, berete članke s tega področja v domačem in tujem (angleškem) jeziku?

Katere slovarje uporabljate pri prevajanju strokovnih besedil (s področja menedžmenta in organizacije)?

So vam v pomoč tudi različne prevajalske tehnologije in orodja? Npr. elektronski slovarji in drugi elektronski referenčni viri, besedilni korpusi, pomnilniki prevodov, strojno prevajanje?

Ali se ob prevajanju trudite čim bolj ohraniti original ali se raje približate ciljnemu jeziku oz. kako se odločate glede podomačenja oz. (nasprotno) ohranjanja tujosti v strokovnih (strokovno-znanstvenih) besedilih?

II. sklop: Prevzemanje tujih strokovnih izrazov in ustrezni (domači) izrazi

1. Ali lahko približno ocenite oz. ali menite, da je v reviji (Management/Izzivi managementu/drugi reviji) preveč/srednje veliko število/malo anglicizmov?

Lahko navedete najpogostejše zadrege pri prevajanju strokovnih besedil z obravnavanega področja? Kako jih rešujete?

Ali pri prevajanju (novih) besed skušate najti domači izraz? Kaj vas vodi pri odločanju med uporabo domačega oz. tujega izraza?

Lahko navedete kakšen tuj oz. prevzet strokovni izraz iz angleščine, ki ga pri svojem delu/prevajanju uporabljate? Zakaj zanj ne uporabite domačega izraza?

Kaj vam pomaga pri prepoznavanju »mej« (zaključenih enot) strokovnih izrazov? Kako prevajate večbesedne strokovne izraze?

V obravnavanih besedilih se (verjetno zaradi želje po natančnosti) pojavlja ob slovenskem strokovnem izrazu (prevedenem iz angleščine) ali ob različnih slovenskih strokovnih izrazih za isti pojem tudi angleški izraz ali prevzeta beseda v oklepaju. V ta namen se uporablja tudi *ali* med dvema sopomenskima izrazoma (pogosto slovenskim in angleškim). Kako vi najpogosteje rešujete take zadrege (npr. ko ne veste, če ste določen angleški strokovni izraz ustrezno prevedli)?

V nadaljevanju vam bom pokazala 24 (zapisov) prevedenih strokovnih izrazov (v sobesedilu) ob angleškem originalu. Prosim za vaš komentar.⁹²

Strokovni izraz	Avtor(ji) prispevka v angleščini ⁹³	Vaš komentar prevoda (Se strinjate s prevedenim izrazom/prevedenimi izrazi v odebeljenem tisku? Če ne, kako bi to prevedli oz. zakaj se ne strinjate?)
Auditors also have responsibility for ensuring the accuracy and precision of statements prepared by managers. Revizorji so odgovorni tudi za zagotavljanje točnosti in natančnosti izjav , ki jih pripravijo managerji. (M 2009/1)	tuja avtorja	
visitor management management obiskovalcev (M 2009/2)	slovenski in tuji avtor	
tourism destination management management turističnih destinacij (M 2009/2)	slovenski in tuji avtor	
Godfather Management? The Role of Leaders in Changing Organizational Culture in Transition Economies: A Hungarian-Romanian Comparison	tuja avtorja	

⁹² Prek sopomenk lahko morda prepoznamo kalke.

⁹³ Kadar so avtorji tuji, besedilo praviloma prevede prevajalec. Pri domačih avtorjih besedilo pogosto prevede avtor (eden od avtorjev) ali pa prevajalec.

<p>Boter management? Vloga vodilnih pri spreminjanju organizacijske kulture v tranzicijskih gospodarstvih: primerjava med Madžarsko in Romunijo (M 2009/4)</p>		
<p>Godfather Management? The Role of Leaders in Changing Organizational Culture in Transition Economies: A Hungarian-Romanian Comparison</p> <p>Boter management? Vloga vodilnih pri spreminjanju organizacijske kulture v tranzicijskih gospodarstvih: primerjava med Madžarsko in Romunijo</p> <p>The objective of the article is to examine the degree to which national culture and/or the business sector are influencing factors in organization culture (change).</p> <p>Članek proučuje, do katere stopnje nacionalna kultura in/ali poslovni sektor vpliva na (spremembo) kulture v organizaciji. (M 2009/4)</p>	tuja avtorja	
<p>cultural changes</p> <p>kulturne spremembe (M 2009/4)</p>	tuja avtorja	
<p>parentalist leader</p> <p>zaščitniški način vodenja (M 2009/4)</p>	tuja avtorja	
<p>human resources act as an undoubted differentiator</p> <p>človeški viri zagotovo pomenijo razlikovanje (M 2010/1)</p>	tuja avtorja	
<p>quality manpower</p> <p>kakovost delovne sile (M 2010/1)</p>	tuja avtorja	
<p>Turnover of sales force has been high because of low entry and exit barriers. The paper addresses issues of recruitment,</p>	tuja avtorja	

<p>retention and turnover of sales force in insurance companies.</p> <p>Prihodek od prodaje je bil velik zaradi majhnih vstopnih in izstopnih ovir. Članek obravnava vprašanja zaposlovanja, obdržanja delovne sile in prihodka od prodaje v zavarovalnicah [...]. (M 2010/1)</p>		
<p>employee turnover</p> <p>fluktuacija zaposlenih (M 2010/1)</p>	tuja avtorja	
<p>In recent years, a process of integrating various management systems has been occurring, giving rise to the networking of several international standards aimed at creating the enterprise capable of meeting all customers' needs on the market.</p> <p>V zadnjih letih je integracija različnih sistemov vodenja povzročila povezovanje nekaterih mednarodnih standardov, ki bi podjetjem omogočala zadovoljevati potrebe porabnikov na trgu.</p> <p>(M 2010/2)</p>	tuji avtorji	
<p>Thus, the findings can be used as a guide for hotel managers to improve the crucial quality attributes and enhance service quality and business performance.</p> <p>Rezultati kvantitativne raziskave zaznane kakovosti storitev lahko dajo informacije o tem, kako odjemalci ocenjujejo kakovost storitev v določenem hotelu, zato se lahko managerji hotelov nanje oprejo, kadar želijo izboljšati glavne parametre kakovosti ter povečati kakovost storitev in poslovno uspešnost.</p> <p>(M 2010/3)</p>	tuja avtorja	
<p>female managers</p> <p>ženske managerke (M 2010/4)</p>	domača avtorja in tuji avtor	

<p>women middle managers srednje managerke (M 2010/4)</p>	<p>domača avtorja in tuji avtor</p>	
<p>studies on corporate climate, corporate practices and corporate culture pregled predhodnih raziskav o organizacijski klimi, praksah in kulturi (M 2010/4)</p>	<p>domača avtorja in tuji avtor</p>	
<p>online corporate learning spletno korporativno učenje (M 2011/1)</p>	<p>tuja avtorja</p>	
<p>how well informed companies are about the technology kako dobro so podjetja obveščena o teh tehnologijah (M 2011/1)</p>	<p>tuja avtorja</p>	
<p>emotional intelligence and organisational citizenship behaviour čustvena inteligenca in organisational citizen behaviour (M 2011/2)</p>	<p>tuji avtorji</p>	
<p>management decision making process managersko odločanje (M 2011/2)</p>	<p>tuja avtorja</p>	
<p>management of procurement, manufacturing, product development, finance, sales and service with various erp modules upravljanje nabave, proizvodnje, razvoja izdelkov, financ, prodaje in storitev z različnimi moduli erp (M 2011/3)</p>	<p>tuji avtorji</p>	
<p>managers ravnatelji (IM 2010/2)</p>	<p>tuji avtor</p>	
<p>corporate legislation korporacijska zakonodaja (IM 2010/2)</p>	<p>tuji avtor</p>	

management and organizational literature literatura o ravnateljstvu in organizacijska literatura (IM 2010/2)	tuji avtor	
--	------------	--

V besednih zvezah, ki vsebujejo strokovne izraze, ali v večbesednih strokovnih izrazih se opazi vpliv angleškega jezika pri uporabi predlogov oz. dobesedno prevajanje. Bi vi navedeno besedno zvezo prevedli enako, kot je bilo to prevedeno v spodnjih dveh primerih iz revije *Management*?

angl.: *a change in the enterprise's strategy*; slov.: *spremembe v strategiji podjetja* (M 2010/2, tuji avtorji)

angl.: *ethics in management*; slov.: *etika v odločanju* (M 2011/2)

V obravnavanih revijah je opaziti tudi dobesedno prevajanje izrazov s prenesenim pomenom. Bi vi navedeni primer prevedli drugače? Is There a 'Glass Ceiling' for Female Managers in Singapore Organizations? Ali obstaja »stekleni strop« za ženske managerke v singapurskih organizacijah? (M 2010/4, domača avtorja in tuji avtor)

Uporaba in prevajanje krajšav oz. kratic je v obravnavanih revijah raznolika: v prevodu se a) ponovi angleška kratica ali pa b) prevajalec kratico razveže in prevede, doda pa še angleško kratico. Se strinjate z navedenimi prevodi oz. z navedenim zapisom?

a) angl. *customized erp*⁹⁴; slov.: *prilagojeni sistemi erp* (M 2009/3)

b) angl.: *cpafirms*⁹⁵; slov.: *pooblaščen revizijska (cpa) podjetja* (M 2009/1)

V prevodih se pojavljajo tudi navednice. V navedeni reviji niso uporabljene enotno. Prosim, pogledajte primere in odgovorite: Bi moral za enotnost zapisa poskrbeti lektor ali bi to moralo biti prepuščeno avtorju ali prevajalcu članka?

»skupen cilj« (»*common end*«); *namen* (»*purpose*«); *vodje* (»*leader*«) ali *ravnatelji* (»*manager*«) (IM 2010/2)

tehnološko podprto učenje (angl. *Technology-enhanced Learning*) (IM 2010/2);

⁹⁴ ERP – Enterprise Resource Planning

⁹⁵ CPA – Certified Public Accountant

v delih o ravnateljstvu (angl. *management*); med teorijo in prakso *managementa* (ravnateljstva) (IM 2009/1)

V prevodih se med dvema sopomenskima strokovnima izrazoma uporablja tudi ločni veznik *ali* ter tudi *oklepaj*: npr. *skupni cilji ali nameni* (IM 2010/2); *management* (ravnateljstvo) (IM 2009/1). Ali veznik *ali* in *oklepaj* med sopomenkami uporabljate tudi vi? Če da, kdaj se odločite za uporabo sopomenskega strokovnega izraza in ne za uporabo samo enega izraza za isti pojem? Uporabite med sopomenkami tudi kak drug veznik ali ločilo?

Prosim, če se lahko osredotočite na konkretno besedilo/konkretna besedila, ki ste ga/jih prevedli za določeno revijo (Katero revijo?). Katere so bile največje prevajalske zadrege ali težave in kako ste jih rešili? So ostale kakšne težave nerešene?

Kakšno je vaše stališče glede prevajalčeve/prevajalkine vloge pri oblikovanju besedila v domačem jeziku? Je pri tem avtonomen/avtonomna oz. kaj ga/jo omejuje?

Ali menite, da mora prevod v slovenski jezik pregledati še lektor? Je po vašem mnenju to nujno, zaželeno ali nenujno? Kakšne so izkušnje iz vaše prakse? Opravite sami tudi delo lektorja?

Spodaj so navedene kompetence prevajalca iz angleškega jezika (Eraković 2013)⁹⁶. Lahko med njimi izberete tiste, ki so po vašem mnenju malo manj pomembne kot druge, ali pa menite, da so vse enako pomembne? Bi sami dodali še katero?

___ pripravljenost na nenehno učenje ___ osebne značilnosti ___ poznavanje teorije prevajanja
___ hitrost prevajanja ___ specializacija za določeno področje ___ znanje več kot enega tujega jezika ___ računalniška pismenost ___

III. sklop: Jezikovna politika in drugi dejavniki, ki vplivajo na oblikovanje in razvoj terminologije

1. Jezikovno kultiviranje v okviru jezikovnega načrtovanja (zmerni puristični tip) obsega spodaj naštetu (Thomas 1991⁹⁷ v Kalin Golob 1995, 407⁹⁸). Ali se strinjate z navedenim z ozirom na prevzemanje strokovnega besedja? Odgovorite z DA, NE ali DA IN NE (odvisno od

⁹⁶ Eraković, Borislava. 2013. *Kompetencije prevodilaca sa engleskog jezika*. Novi Sad: Doktorska disertacija.

⁹⁷ zmerni puristični tip, ki ga je za Slovence znotraj Jugoslavije predlagal Thomas (Kalin Golob 1995, 407)

⁹⁸ Kalin Golob: Monografija o purizmu. 1995. *Slavistična revija*: 403–408.

sobesedila).

Jezikovno kultiviranje vključuje:	DA	NE	DA IN NE
odprtost do internacionalizmov			
pripravljenost, da se ohranijo ustaljene, dobro prilagojene prevzete besede iz kateregakoli vira			
kalkiranje ⁹⁹			
sprejem prevzetega iz drugih slovanskih jezikov (tudi nekoč jugoslovanskih), vendar je treba ob tem zagotoviti, da to ne bi ogrozilo avtonomije jezika			
skepticizem do novotvorb in narečnih izrazov kot novih virov obogatitve besedišča			
zavrnitev oživljanja besed, ki niso več v rabi			
svoboda osebne izbire v rabi besednih dvojnic			
dopustitev, da ljudje med dvojnicami svobodno izbirajo			

Ali ima slovenska revija (*Management/Izzivi managementu*/druga revija), katere besedila/povzetke prevajate, izoblikovano jezikovno politiko glede prevzemanja (terminologije)? Če da, ali pri prevajanju v slovenščino ta priporočila upoštevate?

Ali pri reševanju terminoloških problemov med prevajanjem sodelujete z avtorji besedil ali drugimi strokovnjaki z določenega področja ali z društvi oz. institucijami? Če da, s katerimi in kako (kakšna je vaša komunikacija)? Kako probleme rešite?

Ali pri prevajanju sodelujete tudi z drugimi prevajalci? Ste morda član kakšne prevajalske skupine ali društva?

Ali se pri delu kdaj posvetujete s člani Društva znanstvenih in tehniških prevajalcev Slovenije (DZTPS), Lektorskega društva Slovenije ali katerega drugega stanovskega združenja? Kakšno vlogo imata za vas DZTPS in Lektorsko društvo Slovenije?

⁹⁹ Monika Kalin Golob (1995, 407) se ne strinja s kalkiranjem in odporom do neologizmov.

Kakšna so medsebojna razmerja in vpliv jezikovnih posrednikov (avtorjev, recenzentov, lektorjev, urednikov, prevajalcev) pri odločanju o ustrezni rabi strokovnega izrazja? Kdo ima po vašem mnenju največjo »moč« odločanja v zvezi s prevzemanjem strokovnih izrazov v reviji, katere besedila prevajate?

Kdo oz. kaj (poleg zgoraj navedenega) še vpliva na vaše odločanje glede uporabe »enotnih« strokovnih izrazov (domačih in prevzetih/angleških)? Kaj ima najpomembnejši vpliv pri vašem odločanju o prevzemanju ali slovenjenju tujih (angleških) strokovnih izrazov?

Ali imajo po vašem mnenju družbeni sistem, ideologija in vladajoča elita vpliv na rabo določenih strokovnih izrazov in prevzemanje? Če da, kako? Lahko navedete kak primer?

IV. sklop: Zaključna vprašanja

1. Kako bi se po vašem mnenju lahko bolje in intenzivneje ukvarjali z oblikovanjem in razvijanjem terminologije obravnavanega področja v Sloveniji?

Imate kakšno vprašanje (oz. ali ga ima izpraševalec) v zvezi z obravnavano tematiko ali raziskavo?

Bi v zvezi z obravnavano tematiko še kaj pripomnili?

Splošni podatki o izprašancu

Prosim, če odgovorite še na nekaj splošnih vprašanj – dopolnite spodnje informacije.

Zaradi možnosti prepoznavnosti ti podatki ne bodo objavljeni v tej obliki.

Formalna izobrazba:

diploma s področja _____ magisterij s področja _____ doktorat s področja _____

Strokovno področje/raziskovalno področje:

Delovno mesto:

Primarno delo: raziskovalec učitelj drugo:

Drugo delo (npr. delo v tujini ali v drugi organizaciji):

Delovna doba: Ustrezno označite ali dopišite.

skupaj	na tem delovnem mestu
manj kot 5 let	manj kot 5 let
5 – 10 let	5 – 10 let
10 – 15 let	10 – 15 let
15 – 20 let	15 – 20 let
več kot 20 let	več kot 20 let

Starostna skupina: Ustrezno označite ali dopišite.

manj kot 35 let
35 – 50 let
50 – 65 let
65 let ali več

Član združenja/društva: da ne ne več

Naziv združenja/društva:

Vloga (npr. predsednik, aktivni član, manj aktivni član idr.):

PRILOGA 2: Prezvzeti strokovni izrazi in njihove sopomenke s področja menedžmenta ter organizacije in sorodnih ved: vsebinska in izrazna analiza

Po pregledu vsebin obravnavanega področja in opredelitvah menedžmenta sem glede na ugotovljeno pripravila spodnji seznam pomembnih (tujih) strokovnih izrazov s tega področja¹⁰⁰ in jih natančneje proučila ob primerjavi s poimenovanji za iste pojme v drugih slovanskih jezikih (hrvaškem, srbskem in makedonskem) ter jim pripisala tudi izvor (s pomočjo etimološkega slovarja in slovarja tujk), in sicer z namenom opazovanja razumevanja pomena obravnavanih pojmov. Dodala sem tudi razlage iz *Poslovno-organizacijskega pojmovnika* in podatke iz drugih referenčnih virov, med njimi podatki o anglicizmih, ki jih vsebujeta Slovar evropskih anglicizmov (Görlach 2005) in Slovar novejših anglicizmov (Vasić, Prčić in Nejgebauer 2001). Posebno pozornost sem posvetila tudi izraznemu prilagajanju obravnavanih prevzetih strokovnih izrazov.

Strokovni izraz v obravnavanem gradivu – primerjalno s hr., srb. in mak. (in izvor)	Sopomenke in bližnje sopomenke v obravnavanem gradivu ali intervjujih	Sopomenke v SSSJ, BSS (Baza slovenskih sinonimov), slovar v Klepetalnici društva SAM, (SSKJ ali/in terminološki slovarji)	Poslovno-organizacijski pojmovnik (Turk 2004) – skrajšane razlage (Če navedka v pojmovniku ni (ali če je razlago mogoče dopolniti), je navedena razlaga iz SSKJ ali drugega pomembnega vira, npr. terminološkega slovarja. Razlage iz hrvaških (hr.) virov: a) http://hjp.znanje.hr/ Hrvatski jezični portal b) Bratoljub Klaić, Rječnik stranih riječi, NZMH, Zagreb, 2002. c) http://struna.ihjj.hr/ Struna – Hrvatsko strukovno nazivlje	dLib – prva pojavitev

¹⁰⁰ Vključila sem tudi en neprevzeti strokovni izraz (*upravljanje*), in sicer zaradi vzporejanja s prevzetim izrazom *management*.

			<p>Razlage iz srbskih (srb.) virov: -<i>Veliki rečnik stranih reči i izraza</i> (Klajn in Šipka 2007) <u>Drugi slovarji in viri so ob vsaki razlagi navedeni:</u> -Rečnik srpskoga jezika 2011 -Srpsko-srpski rečnik (http://recnik.biz/srpsko-srpski) -*naravna govorka/profesorica srbskega jezika /strokovnjakinja z obravnavanega področja (za manjkajoče strokovne izraze, predvsem za večbesedne)</p>	
<p>1. organizacija (kot gospodarska organizacija oz. družba/združba), organizacijski <u>Primeri v sobesedilu:</u> pridobitna in nepridobitna organizacija; večje število povezav z nevladnimi organizacijami (M 2009/1); Beseda ravnanje ali ravnateljstvo se v organizacijski znanosti ne uporablja za nobeno drugo vsebino [...]; prevladujoči organizacijski kulturi (M 2009/1) angl. organization, organizational nem. Organisation, Körperschaft (društvo, združenje) fr. organisation (organisationell – organizacijski), association, société it. associazione, organizzazione (aziendale), società</p>	<p>združba¹⁰¹ (IM)</p>	<p>SSSJ: Ni zabeležene ustrezne sopomenke (sopomenka organiziranje v obravnavanem pomenu ne ustreza).</p> <p>BSS: zveza, združba, združenje, družba</p> <p>SAM: formalna združba</p> <p>SSSJ: organizatorski, organizatorični, organizatorni</p>	<p>organizacija – razmeroma samostojna celota ljudi in sredstev, ki si z neko dejavnostjo prizadeva doseči zastavljene cilje in tako uresničiti namen (1); sestava razmerij med ljudmi (2)</p> <p>organizacija – hr.: a) 1. radna ili potporna cjelina večeg broja ili više grupa ljudi uspostavljena radi koordiniranog ostvarivanja zacrtanih namjena, zadataka, ciljeva [dobrotvorna organizacija; sindikalna organizacija; ugostiteljska organizacija; stranačka organizacija] 2. institucija koja objedinjuje ili usklađuje</p>	<p><u>1796</u> vir v nemščini: (Statuten der Musikalischen) Gesellschaft – družba, trgovska družba <u>1899</u> v Slovenskem gospodarju: vsestranska: gospodarska organizacija, zadružna organizacija <u>1884</u> sopomenka družba: Okrožnica njih svetosti papeža Leona XIII družbi framasonski (<u>1980</u> v Naši skupnosti: delovne organizacije; <u>1980</u> v Javni tribuni gradbene organizacije)</p>

¹⁰¹ Vir: Izzivi managementu – IM in Baza slovenskih sinonimov – BSS (<https://sinonimi.si/search.php?word>); v Slovarju CJVT sopomenke – Slovar sopomenk sodobne slovenščine – CJVT (<https://viri.cjvt.si/sopomenke/slv/>) ni ustrezne sopomenke.

<p><u>Etimologija</u>: 19. st., lat. izvora – prevzeto prek nemščine iz francoščine (organizirati, prirediti, urediti) (Snoj 1997)</p> <p>slov. Gigafida: organizacija (Delo, Finance 2008)</p> <p>PREVODI IZ ANGLEŠČINE</p> <p>slov. Evroterm: organizacija, formacija</p> <p>slov. Glosbe: organizacija, organiziranje, združba itd.</p> <p>hr. Glosbe: organizacija, organiziranje, udruženje, društvo</p> <p>srb. Glosbe: organizacija, организација</p> <p>mak. Glosbe: организација</p> <p>P. S. 1 V slovarju evropskih anglicizmov – SEA – (Görlach 2005) je samo <i>organizer</i> (npr. bolg. <i>organazer</i>).</p> <p>P. S. 2 V slovarju novejših anglicizmov v srbščini – SNAS – <i>Rečnik novijih anglicizama</i> (2001): organazer (elektronski rokovnik)</p>		<p>BSS: organizatorski</p> <p>SAM: organizacijski (organizacijska struktura projekta)</p>	<p>djelovanje večeg broja zasebnih tijela [organizacija sportskih društava; međudržavna organizacija (Organizacija) Ujedinjenih naroda]</p> <p>b) društvo, udruženje, udruga, skupina</p> <p>organizacija – srb.:</p> <p>1. priređivanje, pripremanje, međusobno usklađivanje poslova, organizovanje; 2. način organizovanja, uspostavljanje odnosa među sastavnim delovima; 3. grupa ljudi usmerena ka ostvarivanju određenih zadataka; 4. telo koje objedinjuje ili usklađuje delovanje večeg broja zasebnih društava ili zajednica</p>	
<p><u>2. organizacija – organiziranje/organiziranost</u></p> <p>organizacija strukture, organizacija procesov, organizacija podjetja (IM 2009/1); organiziranost nabavne funkcije (IM); organizacija združbe; kakovost organizacije združbe (IM)</p>	<p>urejanje (razmerij med ljudmi) (IM)</p>	<p>SSSJ: organiziranje</p> <p>BSS: organiziranost, urejanje, sestava, ustroj</p> <p>SAM: organizacija, organiziranje (angl. organizing)</p>	<p>organiziranje – ciljno urejanje razmerij in povezav med sestavinami organizacije ter razmerij in povezav organizacije z okoljem</p> <p>organiziranost – izvedba razmerij in povezav med sestavinami organizacije in</p>	<p>1796 vir v nemščini: Organisation der Gesellschaft; 1890: organizacija vojsva (V Domu in svetu) 1894 v letopisu Maticе slovenske: organizacija šol</p>

<p>2010/2) angl. <u>organization (society), organizing</u> nem. <u>Organisierung, Veranstaltung</u> fr. <u>organisation</u> it. <u>organizzazione</u></p> <p>slov. Gigafida: organizacija (Delo, Finance 2008) PREVODI IZ ANGLEŠČINE slov. Evroterm: organizacija, organiziranost, ureditev slov. Glosbe: organizacija, organiziranje itd. hr. Glosbe: organizacija, organiziranje, ustroj, ustrojstvo, uređenje srb. Glosbe: organizacija, организација, stvaranje, организације mak. Glosbe: организација, организирање</p>			<p>razmerij organizacije z okoljem</p> <p>organiziranost – hr.: organiziranost a) stanje i svojstvo onoga što je organizirano b) povezanost, ustrojenost, uređenost, , sustavnost, sistematičnost</p> <p>organiziranje – srb.: organizovati (fr. organiser od srlat. organisare, organ) 1. pripremiti, prirediti, omogućiti rad čega (kongres, proslavu) 2. povezati u funkcionalnu celinu, dovesti, dovoditi ljude i poslove u međusobni sklad (timski rad; takmičenje) 3. osnovati, vejica, stvoriti (stranku)</p>	
<p>3. (organizacijska) struktura <u>Primeri v sobesedilu:</u> organizacijska struktura, struktura organizacije; sodobna organizacijska struktura; prevladujoča organizacijska struktura slovenskih organizacij (IM 2010/2) angl. <u>organization(al) structure</u> nem. <u>Organisationsstruktur</u> fr. <u>structure d'organisation, Structure organisationnelle</u> it. <u>struttura organizzativa</u> Etimologija: 20. st., lat. izvora, prevzeto po zgledu iz nem. iz lat. (zidanje, spajanje, skladanje) (Snoj</p>	<p>strukture ali sestavi (IM); organizacijski sestavi (IM)</p>	<p>SSSJ: ni ustrezne sopomenke (razmerje med velikostjo zrn v kamnini), vsebuje pa izraz strukturiranost in sopomenko zgradba</p> <p>BSS: struktura: notranja zgradba, sestava, ustroj,</p> <p>SAM: organizacijska struktura</p>	<p>sestava – kar je določeno z vrsto in količino česa ali z razporeditvijo sestavin</p> <p>struktura – hr.: a) 2. organizacija, način na koji je jedna cjelina složena od elemenata ili pojedinosti koje pritom ne gube svoju prepoznatljivost; ustrojstvo, ustroj, sustav, građa [zrnata struktura; kemijska struktura; jezična struktura] b) Lat. (structura od struere – slagati, sklapati; zidati)</p>	<p><u>1928</u> v Ljubljanskem zvonu: emocionalna struktura osebnosti <u>1933</u> v Sodobnosti: gospodarska struktura Slovenije <u>1937–39</u> vir v nemščini v Antropologu (anthropologische Struktur) <u>1956</u> v Naši skupnosti: struktura investicij <u>1957</u> v Naši skupnosti: struktura delavskih svetov <u>1961</u> v Rupnik(u): kvantitativna analiza</p>

<p>1997)</p> <p>slov. Gigafida: organizacijska struktura (Delo 2008) PREVODI IZ ANGLEŠČINE slov. Evroterm: organizacijska struktura slov. Glosbe: organizacijska struktura hr. Glosbe: organizacijska struktura srb. Glosbe: organizacijska struktura, organizaciona struktura, organizacijska građevina, organizaciono uređenje mak. Glosbe: организација, организациски графикон</p>			<p>građa, ustroj, sastav, sklop, raspored...</p> <p>struktura – srb.: struktura – lat. struktura prema strukturatus (od struere – graditi) 1. način građenja, sastav, sklop, ustrojstvo, raspored 2. građevina, zgrada, tvorevina</p>	<p>proizvodnih struktur podjetja <u>1965</u> v Knjižnici: struktura sovjetskih univerzitetnih knjižnic</p>
<p><u>4. restrukturiranje, prestrukturiranje</u> – gl. tudi <u>sanacija/saniranje</u> <u>Primeri v sobesedilu:</u> prestrukturiranje in inoviranje, pri čemer prvo spada v skupino skupaj z BPR, drugo pa v skupino skupaj s TBC¹⁰² (IM 2011/1); prestrukturiranje (M 2011/2); hiter temeljit preobrat (prestrukturiranje, reinženiring) (IM 2011/2); restrukturiranje gospodarstva (M 2009/4); prestrukturiranje sistemov (M 2006/1);</p>	<p>reinženiring (IM, v intervjuju)</p>	<p>SSSJ: slovar vsebuje samo izraz strukturiranost in sopomenko zgradba</p> <p>BSS: obnova (restrukturiraje)</p> <p>SAM: ni zadetka</p>	<p>prestrukturiranje – preustrojavanje – spreminjanje ustroja česa</p> <p>prestrukturiranje – hr.: restrukturirati a) prestrukturirati, preustrojiti prestrukturirati a) dati/davati čemu novu strukturu, dobiti/dobivati novu strukturu [prestrukturirati privredu reorganizirati privredu kako bi se prilagodila novostvorenim okolnostima na tržištu]</p>	<p><u>1980</u> v Javni tribuni: republiški projekti prestrukturiranja, naloge prestrukturiranja (v industriji (preobrazba industrijske proizvodnje), gradbeništvu) <u>1999</u> vir v angleščini v reviji Kovine, zlitine, tehnologije: restructuring</p>

¹⁰²V zvezi s spremembami organizacijskih struktur in procesov so v članku (kjer je navedena ta besedna zveza) navedeni: prenova (preustvarjanje) poslovnega procesa (angl. *BPR – Business Process Reengineering*), celovito obvladovanje kakovosti (TQM), stalno izboljševanje (angl. CI – Continuous Improvement), tekmovanje na osnovi časa (angl. *TBC – Time-Based Competition*) in programi za izboljšanje storilnosti (angl. *PIP – Productivity Improvement Programs*). (v IM 2011/1)

<p>restrukturiranje in racionalizacija poslovanja; prestrukturiranje podjetja (Gigafida, Delo FT 2008, Delo 2008) angl. <u>restructuring</u> nem. <u>Umstrukturierung</u>, <u>Neustrukturierung</u>, <u>Restrukturierung</u>, (<u>Sanierung</u>) <i>idr.</i> (vir: Glosbe) fr. <u>restructuration</u>, <u>r�eam�nement</u> it. <u>ristrutturazione</u></p> <p>slov. Gigafida: prestrukturiranje (Delo, Finance 2008), restrukturiranje (Delo 2008, Finance 2007/2009) PREVODI IZ ANGLEŠČINE slov. Evroterm: prestrukturiranje, reorganizacija slov. Glosbe: sanacija, reorganizacija, preureditev, strukturno prilagajanje hr. Glosbe: restrukturiranje, restrukturisanje, preustroj, prestrukturiranje srb. Glosbe: (restructuring), структурно прилагођавање, реформа, тивајвал, реструктурисање, перестројка, реконструкција, трансформација mak. Glosbe: реструктурирање, преструктурирање</p>			<p>prestrukturiranje – srb.: strukturirati dati, davati nečemu strukturu, uobli�iti, uobli�avati</p> <p>prestrukturirati, prestrukturisati – izmeniti, menjati strukturu, preobli�iti, preobli�avati; prestrukturirati proizvodnju <u>Rečnik srpskoga jezika 2011</u></p>	
<p>5. inoviranje <u>Primeri v sobesedilu:</u> sistem (zbiranja in nagrajevanja koristnih predlogov) pomeni temelj za poslovno inoviranje (IM 2009/1); inovacije in inoviranje; invencijsko-inovacijsko-difuzijski</p>	<p>Ni zabeleženo.</p>	<p>SSSJ: ni zabeleženo; samo: inovacija – novost</p> <p>BSS: inovirati – obnoviti, prenoviti; inovacija – nov pojav, novost, obnova, prenovitev, sprememba</p>	<p>inoviranje → prenavljanje</p> <p>prenavljanje, inoviranje (innovation process) – ustvarjalni proces povzročanja nastajanja prenovitve tehnične, organizacijske, gospodarske,</p>	<p><u>1980</u> v Strojniškem vestniku: inoviranje kot osnova konkurenčnosti podjetja</p>

<p>procesi, ki tvorijo inoviranje (IM 2010/1); prestrukturiranje in inoviranje; ustvarjalno rušenje [...] »rušilno inoviranje« (angl. creative distruction) (IM 2011/2) angl. <u>innovation (process), innovating</u> nem. <u>Innovationsprozesse</u> (vir: Glosbe) fr. <u>innovation</u> it. <u>innovazione</u></p> <p>slov. Gigafida: prestrukturiranje in inoviranje poslovnih modelov, inoviranje trženjskega spleta (Delo FT, Finance 2008) PREVODI IZ ANGLEŠČINE slov. Evroterm: inovacija, inovativnost, novost, inovacijski proces slov. Glosbe: inovacija, izum, iznajdba, novost, prenovitev hr. Glosbe: inovacija, inovativnost, inovacije, izum, inoviranje, novina, pronalazak srb. Glosbe: inovacija, иновација mak. Glosbe: иновативност, иновација, новаторство, новина</p>		<p>SAM: ni zadetka</p>	<p>politične, posebne ali splošno intelektualne narave do zagotovitve njene namenske uporabe</p> <p>prenavljalni proces, inovacijski proces (innovatory process) – ustvarjalni proces, ki pripelje do prenovitve in je nasprotje običajnega procesa; v njem je treba šele odkriti, kako priti do želenih izločkov in s kakšnimi vložki</p> <p>ustvarjanje in koristno uvajanje novih zamisli (Markič in Likar 1980 v Strojniškem vestniku – dLib)</p> <p>inoviranje – hr.: inovirati a) uvesti/uvoditi ili izvesti/izvoditi inovacijo b) uvoditi novost, prinoviti, obnoviti, promijeniti</p> <p>inoviranje – srb.: (zgoraj omenjeni slovar te besede ne vsebuje)</p> <p>inovatorstvo – delatnost inovatora inovacija – ono što je uvedeno kao novo, novina; lingv. nova jezička osobina <u>Rečnik srpskoga jezika 2011</u></p>	
<p>6. organizacijska kultura in klima</p>	<p>kultura organizacije (IM)</p>	<p>SSSJ: kultura – omika (star.)</p>	<p>kultura organizacije,</p>	<p><u>1996</u> v Teoriji in praksi:</p>

<p><u>(tudi npr. inovacijska kultura in klima)</u> <u>Primeri v sobesedilu:</u> pregled predhodnih raziskav o organizacijski klimi, praksah in kulturi (M 2010/4); organizacijska kultura in klima (M 2011/2) K uspešnemu in učinkovitemu uresničevanju strategije podjetja lahko veliko pripomore ustrezna organizacijska kultura. (IM 2009) angl. <u>corporate/organizational culture (and climate/atmosphere)</u> nem. <u>Organisationskultur, Unternehmenskultur</u> fr. <u>culture organisationnelle</u> it. <u>cultura organizzativa</u></p> <p>slov. Gigafida: organizacijska kultura in ozračje (Delo FT 2007); upravljanje organizacijske kulture v podjetju (Finance 2008); povezava med načinom vodenja, organizacijsko kulturo ter poslovno uspešnostjo podjetij (Finance 2010); izboljšanje organizacijske klime (Delo 2008); s svojim stilom vodenja kreiramo organizacijsko klimo (HR 2007) PREVODI IZ ANGLEŠČINE slov. Evroterm: organizacijska kultura in vzdušje v kolektivu slov. Glosbe: organizacijska kultura in organizacijsko ozračje/vzdušje hr. Glosbe: organizacijska kultura, kultura organizacije i organizacijska</p>	<p>2011/2) kultura podjetja (IM 2010/2) inovacijska kultura in klima (M 2009/3) klima – vzdušje (IM)¹⁰³</p>	<p>klima – ozračje BSS: kultura – omika klima – vzdušje SAM: Ni zadetka.</p>	<p>organizacijska kultura – celota norm, vrednot, predstav in prepričanj, ki določa način obnašanja in odzivanja zaposlenecv ter s tem pojavno obliko organizacije</p> <p>klima v prodajalni – vzdušje v prodajalni (store atmospherics) – občutje v prodajalni, oblikovano z različnimi sporočili, osvetlitvijo, barvami, glasbo in dišavami, ki naj bi vplivalo na obnašanje pri nakupovanju)</p> <p>organizacijska kultura – celota vrednot, norm, pravil, stališč, prepričanj, skupnih lastnosti, načinov izvajanja procesov in postopkov, vedenja in načinov delovanja zaposlenih, skupnih ciljev (Gorišek idr. v Kožuh idr. v M 2011/2)</p> <p>organizacijska klima – predstavlja t.i. organizacijsko razpoloženje, ki se kaže v načinu delovanja organizacije, v splošnem vzdušju, v načinu vedenja posameznikov v organizaciji (Gorišek idr. v Kožuh idr. v M 2011/2)</p> <p>organizacijska kultura in klima – hr: primjer: organizacijska klima i</p>	<p>organizacija kot kultura <u>1998</u> v Teoriji in praksi: organizacijska kultura</p> <p><u>2006</u> v reviji Organizacija (Kranj): organizacijska klima</p>
--	---	---	---	--

¹⁰³ Strokovni izraz *organizacijsko vzdušje* zasledimo npr. v diplomskih nalogah UM.

<p>klima srb. Glosbe: organizaciona култура и организациона клима mak. Glosbe: организациската култура и организациската клима</p>			<p>kultura knjiga; Zoran Sušanj, Organizacijska klima i kultura Iz sadržaja: Organizacijska klima i kultura - evolucija konstrukata; Organizacijska klima; Organizacijska kultura; Organizacijska klima i kultura: razlike i sličnosti; Model suparničkih vrijednosti; Istraživanje organizacijske klime i kulture u okviru modela suparničkih vrijednosti;</p> <p>kultura – srb.: - kultura (od lat. kolere – gakiti, negovati) 1a sveukupnost materialnih i duhovnih vrednosti u istoriji čovečanstva 1b skup znanja, običaja i postignuća određenog društva ili određene epohe 2 viši razvijeniji odnos prema nečemu; savršeniji vid vladanja nečim; istančanost, prefinjenost 3 nivo društvenog i duhovnog razvitka ličnosti, obrazovanost, prosvećenost; lepo ponašanje, lepo vaspitanje 4a gajenje korisnih biljaka 4b vrsta gajene privredno značajne biljke 5a gajenje mikroorganizama u laboratoriji u naučne svrhe 5b mikroorganizmi dobijeni na takav način *organizaciona kultura – vid</p>	
--	--	--	--	--

			<p>stečenog iskustva u okviru jedne organizacije koja pomaže njenim članovima da se lažše snađu u kompleksnim i neizvesnom okruženju</p> <p>klima – srb.: klima (lat- od grč. klima – nagib, nagnjanje od klinen – naslanjati se) 1. meteor, prosečno stanje svih atmosferskih prilika karakterističnih za jedan kraj, pojedine zemlji dr. u užem vremenskom periodu, podnebjje 2. fig. obšte stanje ili raspoloženje u nekoj sredini, atmosfera</p>	
<p><u>7. korporacija, korporacijski, korporativen</u> <u>Primeri v sobesedilu:</u> po mnogih letih svetovanja številnim velikim korporacijam (IM 2011/2); v lasti tujih korporacij; največje ameriške korporacije (IM 2011/1) korporacijska zakonodaja (IM 2010/2); korporacijsko označevanje (korporativna blagovna znamka) (M 2009/2, 4); korporativno učenje (M 2011/1); korporativni prispevki v politiki, korporativna moč (M 2011/2); vključevanje menedžerjev strateških poslovnih enot v odločanje o strategiji korporativne znamke (v naslovu), korporacijska znamka (v povzetku), korporativna identiteta</p>	<p>delniška družba (M 2009/1)</p>	<p>SSSJ: združenje</p> <p>BSS: društvo, organizacija, zadruga, združba, združenje, stanovsko društvo/zastopstvo</p> <p>SAM: V izrazu: corporate governance – upravljanje delniških družb/(z)družb z več podjetji</p> <p>SSKJ: gospodarska organizacija, sestavljena iz več istovrstnih ali sorodnih podjetij zaradi monopolističnih ciljev; organizacija, združenje (publicistično)</p>	<p>V pojmovniku samo samo: korpokracija – velika in neučinkovita birokratska organizacija</p> <p>V slovarskem delu: corporation – kapitalska družba – vrsta gospodarske družbe – gospodarska družba, pri kateri je oblikovanje (lastniškega) kapitala pomembnejše od osebnega sodelovanja družbenikov; pojavlja se kot delniška družba, kot družba z omejeno odgovornostjo ali kot komanditna delniška družba; je</p>	<p><u>1923</u> v Šolskem tovarišu: Naše stališče k nezakonitemu razveljavljanju mandatov v šolskih korporacijah <u>1940</u> v Sodobnosti: Polemike o načrtnem gospodarstvu in korporacijah pri nas <u>1967</u> korporacija (v monografiji, avtor Pavle Kalan) <u>2000</u> v Teoriji in praksi: korporacija, japonske korporacije, korporacijsko življenje/odločanje, korporacijski interesi, korporativni vojščaki, korporativni kapitalizem (v nasprotju z delničarskim kapitalizmom)</p>

<p>(Riel/Podnar (prevajalec) 2007, <i>Teorija in praksa</i> 44/5 v dLib) angl. corporation; corporate nem. Korporation (Körperschaft – društvo, združenje), idr. (vir: Glosbe) fr. corporation, corporatif (korporacijski) it. corporazione, corporativo (korporacijski) idr.: società, campagna, azienda (vir: Glosbe)</p> <p>slov. Gigafida: korporacija (Delo FT, Finance 2008); korporacijske delnice, korporacijski dobički, korporativna odgovornost, korporativne vrednote (Delo 2008); korporacijska kultura, korporativno komuniciranje Enrona, korporativno omrežje LDS (Finance)</p> <p>PREVODI IZ ANGLEŠČINE slov. Evroterm: družba, gospodarska družba, kapitalska družba, korporacija; korporacijska pravna ureditev (Evrokorpus); korporativno partnersko podjetje (angl.</p>		<p>SSSJ: korporacijski (korporacijska država); korporativni (korporativna država)</p> <p>BSS: pridevnik <i>korporativen</i>: polnoštevilen, v zboru; za pridevnik <i>korporacijski</i> ni zadetka (verjetno tak, ki se nanaša na korporacijo, povezan s korporacijo)</p> <p>SSKJ: korporativen – nanašajoč se na korporacijo: korporativna ureditev države/korporativni sistem – sistem, v katerem sta gospodarstvo in politična ureditev osnovana na korporaciji; korporativna država – država s korporativnih sistemom; (publ.) ki vključuje vse, večino: korporativna udeležba; korporativno se udeležiti manifestacije, korporativno organizirano gospodarstvo</p>	<p>nasprotje osebne družbe^{105, 106, 107}</p> <p>SSKJ: gospodarska organizacija, sestavljena iz več istovrstnih ali sorodnih podjetij zaradi monopolističnih ciljev; gospodarska organizacija, ki temelji na skupnem delovanju delodajalcev in delojemalcev</p> <p>korporacija – hr.: korporacija a) 2. udruženje sa statusom pravne osebe koje ima opsežne ciljeve javnoga karaktera, često udruženje poduzeća, kompanija itd. b) lat. (corpus, 2. corporis – tijelo; družba) savez, udruženje, društvo (osobito na temelju privatno-grupnih cehovskih interesa)</p> <p>korporacija – srb.: - korporacija (lat. corporatio, corpus) – udruženje, organizacija ljudi iste struke, zanimanja i sl.</p>	
---	--	---	--	--

¹⁰⁵ Korporacija – Zakon o gospodarskih družbah (ZGD-1) ne pozna posebne pravno-organizacijske oblike korporacije, temveč govori o gospodarskih družbah. [...] Teorija korporacije kot umetne tvorbe je opredeljena kot najbolj splošno ameriško gledanje na korporacijo kot umetno tvorbo. Oseba je neodvisna ter ločena od lastnikov in investitorjev (vlagatelj) (Djokić 2011, 21–22).

¹⁰⁶ Besedo korporacija najdemo tudi v slovarju pod geslom podjetje (angl. business, company, concern, corporation, enterprise, establishment, house, firm, setup, undertaking).

¹⁰⁷ Djokić (2011, 21): »Kot oseba (umetna, pravna) je korporacija ločena od lastnikov in investitorjev (vlagatelj) in lahko izvaja posle v svojem imenu kot vsaka pravna oseba«.

<p>incorporated partnership) slov. Glosbe: podjetje, korporacija, firma, gospodarska družba hr. Glosbe: korporacija, udruženje, dioničko društvo, tvrtka, preduzeće srb. Glosbe: korporacija srb. online rečnik¹⁰⁴ – englesko-srpski: akcionarsko društvo, akorporacija, fiktivna osoba, udruženje mak. Glosbe: компанија, копорација mak. Digitalen rečnik na makedonskiot jazik 1. Здружение на лица од исти сталешки или професионални интереси. 2. Претпријатие што припаѓа на повеќе сопственици; акционерско друштво. Изведенки корпорациски прид. Корпорацискиот</p> <p>P. S. V SEA (2005) je besedna zveza <i>corporate identity</i> – the image created by large businesses of their business policy (za. bolg. ni primera).</p>		<p>k – nanašajoč se na korporacijo: korporacijski gozdovi, korporacijski sistem/korporativni sistem, korporacijska država/korporativna država</p> <p>SAM: družbena odgovornost korporacije (delniške družbe) (corporate social responsibility)</p>	<p>Formirana na temelju grupnih interesa, esnaf, ceh</p>	
<p><u>8. korporacijsko upravljanje, korporativno upravljanje</u> <u>Primeri v sobesedilu:</u> korporativno upravljanje (M</p>	<p>upravljanje v korporaciji/upravljalni proces v korporaciji (IM)</p>	<p>SSSJ: ni zadetkov; slovar vsebuje le izraz <i>upravljanje</i> in navaja sopomenko gospodarjenje (gospodarjenje</p>	<p>Ni vnosa. upravljanje organizacijskega sestava, upravljanje</p>	<p>2008 v Našem gospodarstvu: dejavnik korporacijskega upravljanja podjetij</p>

¹⁰⁴ <https://onlinerecnik.com/recnik/engleski/srpski/corporation>; srb. corporation (EHSR, Filipović): korporacija, društvo, savez, udruženje (s pravom osebnosti); US trgovačko društvo, dioničko društvo; **corporate** – 1. utjelovljen, ujedinjen, udružen, zajednički, skupan, korporativan 2. korporacijski – corporate body – pravna osoba, korporacija; **corporative** – korporativan.

<p>2011/1) ravnanje z znanjem, sledeč splošnemu upravljalno-ravnalnemu procesu (v korporaciji) in obenem prikazala model ravnanja z znanjem v korporaciji Scania. (IM 2010/2) Družbena odgovornost kot dejavnik korporacijskega upravljanja podjetij v Sloveniji (Lahovnik 2008, <i>Naše gospodarstvo</i> 54: 5/6 v dLib); Korporacijsko upravljanje in nadzor delniških družb (Djokić 2011, <i>Uradni list</i>); Korporativno upravljanje in (finančno) računovodstvo (Korošec 2011, <i>Organizacija</i> 44: 6 v dLib); Pravni vidiki korporativnega upravljanja gospodarskih družb v državni lasti (Stockbauer 2013, <i>Podjetje in delo</i> 39: 3) angl. <u>corporate governance</u> nem. <u>Corporate Governance</u>, <u>Unternehmensmanagement</u>, <u>Unternehmensführung</u>, <u>Organisationsführung</u> (vir: Glosbe) fr. <u>gouvernement d'entreprise</u>, <u>gouvernance d'entreprise</u>, <u>corporate governance</u> it. <u>governo societario</u>, <u>gestione aziendale</u> slov. Gigafida: korporacijsko upravljanje (Finance, Delo 2008); korporativno upravljanje (Finance, Delo 2008) <u>angl. slov.</u> Evroterm (Terminator): upravljanje družbe, upravljanje, vodenje in obvladovanje družbe</p>		<p>z gozdovi) BSS: ni zadetkov; slovar vsebuje le izraz <i>upravljanje</i> in navaja sopomenke: management, obvladovanje, vodenje, rokovanje, gospodarjenje, vladavina, opravljanje, ravnanje, administracija, uradovanje SSSJ: ni zadetkov za upravljavski/upravljalški/upravljalen BSS: ni zadetkov za upravljavski/upravljalški; samo upravljalen – pogonski SAM: upravljanje (z)družb z več podjetji, upravljanje delniških družb (prevod angl. izraza corporate governance) Zabeležka SSSJ upravljaavec – upravljač, glej še menedžer Upravljavka - menedžerka</p>	<p>organizacijskega sistema (organizational system governing) – usmerjanje delovanja organizacije z določanjem splošnih ciljev in sprejemanjem najpomembnejših odločitev iz najširšega zornega kota, skladno z zamislimi; nanj se opira poslovanje v organizacijskem sestavu Djokić (2011): korporacijsko upravljanje – »corporate governance« torej pomeni upravljanje gospodarskih družb kot pravnih oseb. korporacijsko upravljanje – hr.: primjeri: korporacijsko upravljanje Diplomski studij Ekonomika podjetništva: Cilj predmeta je upoznati polaznike s temeljnimi načelima korporacijskega upravljanja i etičkim načelima koja se primjenjuju u vođenju društveno odgovornih privatnih poduzeća, finansijskih institucija i državnih poduzeća. korporativno upravljanje Što je što u korporativnom upravljanju? U najužem smislu korporativno upravljanje može se opisati kao formalni sustav odgovornosti menadžmenta prema</p>	<p><u>2011</u> v Organizaciji: korporativno upravljanje in (finančno) računovodstvo</p>
--	--	---	---	---

<p>slov. – angl. Evroterm.: corporate management, governance, corporate governance PREVODI IZ ANGLEŠČINE slov. Glosbe: upravljanje podjetja/podjetij, upravljanje družb/podjetij, korporativno upravljanje, vodenje, korporacijsko upravljanje (angl. corporate management, corporate governance) hr. Glosbe: korporativno upravljanje, korporacijsko upravljanje (corporate management, corporate governance), korporativno upravljanje srb. Glosbe: korporativno upravljanje, организација управљања предузећем, korporacijsko preuzimanje mak. Glosbe: заедничко владеење, корпоративното управување, корпоративна управа</p>			<p>dioničarima, podrazumijeva zaštitu interesa vlasnika, ponajprije mehanizmima discipliniranja menadžmenta</p> <p>korporativen – srb.: korporativan (i lat. corporativus, od lat. corpus – telo) – koji se odnosi na korporaciju, esnafski; zajednički, grupni korporativni sistem – državno uređenje prema kome se društvo sastoji od udruženja poslodavaca i radnika (posebno u fašističkoj Italiji i Španiji) korporativizam (korporativan, -izam) – primenjivanje načela korporativnog udruživanja na neku administrativnu jedinicu; korporativni sistem * korporativno upravljanje – mreža formalnih i neformalnih odnosa unutar jedne korporacije</p>	
<p>9. ¹⁰⁸ upravljanje, upravljavski (upravljalški), upravljen <i>uprava, upravljati</i> itd. – prevzeto iz hrvaščine (Snoj 1997) <u>Primeri v sobesedilu:</u> v dolgem procesu od razslojevanja celostnih nosilcev delovanja [...] do razdelitve funkcije usklajevanja dela sodelavcev – izvajalcev na funkciji upravljanja (angl. <i>governance</i>) in</p>	<p>Glej spodnji razdelek (za izraz management) z navideznimi sopomenkami (management, vodenje).</p>	<p>SSSJ: gospodarjenje (gospodarjenje z gozdovi) SSKJ: urejanje, usmerjanje BSS: management, obvladovanje, vodenje, rokovanje, gospodarjenje, vladavina, opravljanje, ravnanje, administracija,</p>	<p>upravljanje, administriranje (administration process, governing, governance) – delovanje izvršilne oblasti, ki ga opravlja tamkajšnja uprava; v državni upravi gre za načelne odločitve izvršilne oblasti, ki se razlikuje od zakonodajne oblasti in sodne oblasti, v poslovni upravi pa za zastopanje koristi</p>	<p>1846 (vir: knjiga): Instruction für die Verwaltung der Laibacher Zwangsarbeits-Anstalt 1940 (v knjigi): upravljanje knjižnic 1954 v Naši sodobnosti: od delavskega samoupravljanja do</p>

¹⁰⁸ Med obravnavanimi prevzetimi besedami obravnavam tudi domačo besedo *upravljanje*, in sicer zaradi vzporejanja tega izraza z izrazom *management*.

<p>ravnateljstva (IM 2010/1); upravljanje organizacij/blagovnih znamk (M 2009/1, 3); dvotirni sistem upravljanja (IM 2010/1); management kot veda o upravljanju organizacij (M 2006); management je upravljanje (intervju); angl. <i>governance, management, administration</i> nem. <i>Verwaltung, Administration, Management</i> fr. <i>administration, gestion (v preteklosti za management)</i> it. <i>amministrazione, gestione</i> Etimologija: uprava (upravljati itd.) – prevzeto iz hr., izpeljanke iz upraviti 'usmeriti', kar je sestavljeno iz u 'v' in praviti 'delati, oblikovati'. prvotno 'delati prav' (Snoj 1997)</p> <p>upravljavski, upravljen: upravljavska znanja (M 2006/1); v upravljalno-ravnalnem procesu; upravljavsko-ravnalne in strokovne dejavnosti na univerzah (IM 2010/2); managementska in upravljavska praksa (IM 2011/2); upravljavski proces (M 2010/1) angl. <i>governance, (management), governing</i> slov. Gigafida: upravljanje (Delo, Finance 2008), upravljavski modeli/pravice (Delo, Finance 2008), upravljalne sposobnosti/-i stroški (Delo 2008), upravljalni organi (Finance 2008); upravljalni odbor (Delo 2008), upravljalni</p>		<p>uradovanje</p> <p>SAM: upravljanje (prevod angl. izraza governance)</p>	<p>lastnikov pri delovanju posameznega podjetja ali zavoda, povezano z njihovimi cilji; organizacijsko področje nalog, ki je opredeljeno družbeno-gospodarsko in ki zagotavlja družbeni način gospodarjenja, ki je vir vse oblasti v organizaciji in ki se dinamično razvija v proces določanja cilja, splošne poslovne politike in drugih pomembnih odločitev [...]; upravljanje je odločanje z zornega kota lastnikov</p> <p>upravljanje – hr.: upravljanje a) 1. (čime) vladati, voditi poslove [upravljati poduzećem]</p> <p>c) definicija: postupci organizacije i upravljanja projektnim timom; kontekst: Postupci upravljanja ljudskim resursima projekta obuhvaćaju planiranje ljudskih resursa, okupljanje projektnog tima, razvoj projektnog tima i vođenje projektnog tima. Istovrijednice: engleski: project human resource management</p> <p>upravljanje – srb.: (zgoraj omenjeni slovar te besede ne vsebuje – vsebuje</p>	<p>družbenega upravljanja</p>
--	--	--	---	--------------------------------------

<p>odbor, upravljalni sistem (Finance 2009) PREVODI IZ ANGLEŠČINE slov. Evroterm: uprava, upravljanje; upravljavski organi, upravljalni ukrepi/-e glasovalne pravice, upravljalne organizacije slov. Glosbe: upravljanje, uprava, vladanje, vladavina, vodenje, vodstvo, administracija hr. Glosbe: upravljanje, uprava, vlast, vlada, vladavina, vladanje, nadvladavanje, administracija, upravna vlast; upravni srb. Glosbe: влада, управљање; (upravan) управљање (management, governance, steering, guidance) mak. Glosbe: влада, управа, управување, раководење; (владејачки, управен)</p>			<p>tujke) upravljanje – od upravljati, uprava, rukovođenje <u>Rečnik srpskoga jezika</u> * usmeravanje sistema prema određenim ciljevima</p>	
<p><u>10. management, menedžment, managementska znanost, managementska funkcija, managerski odkup, manageriranje</u> (kot dejavnost/proces, veda) <u>Primeri v sobesedilu:</u> raziskave v managementu; širše področje managementa in sorodne discipline ((M 2009/1, 2); področje</p>	<p>ravnateljvalna znanost, veda (ali uporabna znanost) o ravnateljvanju (IM) učitelj ravnateljvanja (guru managementa) (IM); upravljanje¹¹⁰:</p>	<p>SSSJ: (menedžment) poslovodenje BSS: obvladovanje, upravljanje, vodenje SAM: ravnateljvanje, ravnanje s/z (prevod angl. izraza <i>management</i>); dopustni slovenski prevod:</p>	<p>poslovođenje, vodenje¹¹² poslovanja, administriranje (business administration process, administration process, management process) – organizacijsko področje nalog, ki zagotavlja uresničevanje pri opravljanju postavljenih ciljev, poslovne politike in drugih</p>	<p><u>1989</u> v Teoriji in praksi: management med zakoni in avtonomijo <u>1989</u> v reviji Knjižnica: vodenje in upravljanje v visokošolskih knjižnicah 2008 v Managementu: management in manageriranje V angleškem jeziku: 848 virov</p>

¹¹⁰ Glej razdelek *upravljanje*.

¹¹² Slovanska razlaga S/A (PS): a) poslovodstvo ali upravljanje ali vodenje ali management ali menedžment b) poslovodstvo ali vodstvo; Slovanska razlaga A/S (PSLŠ): management 1 (upr., org.): poslovodenje, upravljanje, vodenje, **poslovno odločanje**, menedžment, menedžerstvo 2 (upr., del.): poslovodstvo, poslovodni organ, vodstvo, uprava, vodilni/vodstveni kadri, vodilni uslužbenci/delavci, management, menedžment.

<p>managementa in organizacije; inštitut za podjetništvo in management (IM 2010/2); management (česa): management tehnologij in management ljudi (idej/storitev/odpadkov) (M 2009/1, 2, 3); managementska znanost, managementska funkcija vodenja (komuniciranje) (IM 2010/2); »mehki« kadrovski management (M 2011/2); management/menedžment v: management v športu [...] (Gigafida, Delo FT 2008), management v izobraževanju (Delo 2010); menedžment v izobraževanju (Delo 2009, 1996) <u>laž [...] značilna tudi za manageriranje</u> (M 2009/1); v času »<u>manageriranja</u>« g. Slivnika (Gigafida, 24ur.com 2010) angl. <u>management, managing</u> nem. <u>Management, Führung, Leitung, Handhabung, Geschäftsführung (Administration) (Verwaltung (upravljanje))</u>, (vir: Glosbe) it. <u>gestione, amministrazione, dirizione, dirigenza, conduzione, managemnt, gerenza (vodenje)</u> fr. <u>gestion, administration, direction, management, gérance</u> (administracija, uprava, vodstvo)</p> <p>slov. Gigafida: management (Finance, Delo (predvsem v naslovih ali poimenovanjih študijskih programov)); pogosteje</p>	<p>management je upravljanje (intervju)</p> <p>management kot veda o upravljanju organizacij (M 2006)</p> <p>poslovanje (IM)</p> <p>načrtovanje, urejanje¹¹¹, vodenje in nadziranje: management kot proces načrtovanja, urejanja, vodenja in nadziranja (M 2006)</p> <p>obvladovanje organizacij in vodenje ljudi (Biloslavo 2006)</p> <p>vodenje (intervju) vodenje in upravljanje (intervju)</p> <p>usmerjanje oz. vodenje in usklajevanje (M, intervjuji)</p> <p>obvladovanje, usmerjanje in obvladovanje: management – obvladovanje organizacij, zlasti ljudi; management –</p>	<p>management, menedžment</p>	<p>pomembnejših odločitev iz zornega kota lastništva s podrobnejšim odločanjem v okviru načrtovanja, pripravljanja izvajanja in nadziranja izvajanja [...] njegov najvišji del je označen kot ravnateljstvo</p> <p>Tavčar (2009, 24): Dejavnost menedžmenta oz. menedžerjev vključuje dva vidika: vidik organizacije kot instrumenta in vidik organizacije kot organizma in vključuje:</p> <p>z vidika instr. z vidika organiz. načrtovanje snovanje urejanje povezovanje poslovanje vodenje merjenje presojanje</p> <p>poslovanje, vodenje poslovanja, administriranje (business administration process, administration process, management process), business management process) – organizacijsko področje nalog, ki zagotavlja uresničevanje pri opravljanju postavljenih ciljev, poslovne politike in drugih pomembnejših odločitev iz zornega kota lastništva s podrobnejšim odločanjem v</p>	<p>V slovenskem jeziku: 1118 virov</p>
--	--	-------------------------------	--	--

¹¹¹ organiziranje

<p>menadžment (Delo, Finance) PREVODI IZ ANGLEŠČINE slov. Evroterm: ravnanje, upravljanje, vodenje¹⁰⁹ slov. Glosbe: vodenje, poslovodenje, upravljanje, menedžment, gospodarjenje, ravnanje hr. Glosbe: upravljanje, menadžment, rukovodenje, gospodarenje, rukovodstvo, vodenje, menadžeriranje menadžeriranje, tudi v slov. – da ločimo dejanost od poimenovanja za ljudi srb. Glosbe: rukovanje, upravljanje, руководење, управљање, менаџмент, mak. Glosbe: раководење, управување, менаџмент, водење, справување</p> <p>P. S. 1 V SEA (2005) so besede <i>management, management buyout in manager</i> (npr. bolg. <i>menidžmunt, menidžhur</i>).</p> <p>P. S. 2 V SNAS (2001) so naslednji izrazi: <i>menadžer, menadžerski, menadžment</i></p> <p>P. S. Domač izraz v poljščini: poljsko: <i>zarządzanie</i> (angl. management) (rządzenie (angl. governance))</p>	<p>usmerjanje in obvladovanje (M 2006);</p>		<p>okviru načrtovanja, pripravljanja izvajanja in nadziranja izvajanja [...] njegov najvišji del je označen kot ravnateljstvo</p> <p>Tavčar (2009, 24): Dejavnost menadžmenta oz. menedžerjev vključuje dva vidika: vidik organizacije kot instrumenta in vidik organizacije kot organizma in vključuje:</p> <p>z vidika instr. z vidika organiz. načrtovanje snovanje urejanje povezovanje poslovodenje vodenje merjenje presojanje</p> <p>management – hr.: mènadžment a) mènadžment (mènadžment) m (G mn -nātā) Definicija ekon. sociol. 1. znanstvena disciplina koja istražuje najracionalnije načine upravljanja poduzećem ili državnom institucijom [poslijediplomski studij menadžmenta u hotelijerstvu]; poduzetništvo 2. razg. praksa i proces vođenja poduzeća, organizacije i</p>	
--	---	--	--	--

¹⁰⁹ Evroterm: sk. (slovaško) *manažment*, cs (češko) *management* (izg. *menedž'ment*), pl. *zarządzanie*, fr. *gestion*, nem. *Geschäftsführung, Management* (izg. *m'enedžment*).

			<p>sl.; menadžeriranje</p> <p>3. svi oni koji vode poduzeće, upravljački tim [naš menadžment je vrlo mlad]</p> <p>http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=40070: menadžment menadžment (engl. management).</p> <p>1. Djelatnost planiranja, organiziranja, kombiniranja, koordiniranja i kontroliranja aktivnosti i organizacijskih resursa kojoj je svrha postizanje organizacijskih ciljeva. Obuhvaća niz međusobno povezanih zadataka i funkcija: planiranje, organiziranje, upravljanje ljudskim resursima, vođenje i kontrolu. To je proces vođenja organizacija k postizanju željenih rezultata i ciljeva efektivnom i efikasnom upotrebom svih organizacijskih resursa (ljudskih, materijalnih, financijskih i informacijskih). Menadžment, kao ključna djelatnost za postizanje uspješnosti, javlja se na svim razinama društva, od države i vlade do pojedinih organizacija, u svim vrstama organizacija (privatnim, javnim, profitnim, neprofitnim) i na svim organizacijskim razinama (nižoj, srednjoj i najvišoj). Bitna mu je</p>	
--	--	--	--	--

			<p>odrednica usmjerenost na postizanje ciljeva s pomoću drugih ljudi. Obavlja se preko procesa odlučivanja, utjecanja, komuniciranja i koordiniranja. Glavni je cilj menadžmenta postizanje optimalnog odnosa učinkovitosti i učinkovitosti upotrebe organizacijskih resursa, odnosno postizanje ciljeva uz najracionalniju upotrebu resursa.</p> <p>management – srb.: menadžment (engl. management)</p> <p>1. ekon. disciplina koja proučava načine racionalnog organizovanja i upravljanja proizvodnjom, radnim procesima, ljudskim sposobnostima i sl.</p> <p>2. proces i način vođenja i organizovanja preduzeća, ustanove itd.</p> <p>3. rukovodstvo, skup ljudi koji imaju upravljačke dužnosti u preduzeću, ustanovi itd.</p>	
<p>11. management, menadžment (kot organ oblasti oz. uprava, vodilni v organizaciji) <u>Primeri v sobesedilu:</u> usposabljanje managementa in zaposlenih; management pričakuje (M 2011/3); management mora (M 2011/1), vrhnji management, srednji management, narava dela managementa (IM 2010/2); srednji management (M 2011/2); napake</p>	<p>vodstvo: vodstvo, glavno vodstvo (M); najviše vodstvo (IM) poslovodstvo, vodilni (M); ravnateljstvo: najniže ravni ravnateljavanja (IM);</p>	<p>SSSJ: (menadžment) poslovodstvo BSS: ni zadetka SAM: ravnateljstvo (prevod angl. izraza <i>management</i>) dopustni slovenski prevod: management, menadžment</p>	<p>poslovodstvo, administracija (business administration, administration, management) – skupina pooblaščenih oseb, ki na lastno odgovornost vodijo posle na različnih ravneh in urejajo izvajanje nalog njihovih podrejenecv; z vodenjem poslov je razumeti uresničevanje odločevalnega področja nalog, razen tistega njegovega dela, ki si</p>	<p><u>2011</u> v Managementu: mediatorji med zaposlenimi in managementom Več o prvih pojavitvah v poglavju o besedi <i>management</i>.</p>

<p>managementa, opustitve managementa (M 2010/4) angl. management nem. Management (Verwaltung (uprava, ravnateljstvo)) fr. administration, gérance idr. (uprava, ravnateljstvo) it. amministrazione, comitat, , consiglio, collegio idr. (uprava, ravnateljstvo)</p> <p>slov. Gigafida: management (Delo, Finance 2008), menedžment (Delo, Finance 2008) PREVODI IZ ANGLEŠČINE slov. Evroterm: uprava, vodstvo PREVODI IZ ANGLEŠČINE slov. Glosbe: administracija, uprava, vodstvo hr. Glosbe: uprava, poslovodstvo, direkcija srb. Glosbe: пословодство mak. Glosbe: управа</p>	<p>nižji hierarhični sloji (M); celotno ravnateljstvo podjetja, ravnateljstvo (v izvorniku: management) (IM)</p> <p>direktor (IM) vodja (IM) vodilni delavci (IM)</p>		<p>ga pridrži lastnik neposredno ali ga prepusti svojim organom; te osebe načrtujejo, organizirajo, usklajujejo, spodbujajo in nadzirajo delovanje podrejenih, sprožajo in uravnavajo njihovo delovanje; na najvišji ravni se pojavlja kot ravnateljstvo</p> <p>management – hr.: poslovodstvo a) poslovodstvo sr ⟨G mn - tāvā/-ā⟩ Definicija: radno tijelo koje kao dio uprave vodi poslove</p> <p>hr. in srb.: Glej tudi zgoraj.</p>	
<p>12. projektni management <u>Primeri v sobesedilu:</u> projektni način dela in projektni management (Kovač 2007, Projektna mreža Slovenije 10: 2 v dLib) angl. project management nem. Projektmanagement, Projektleitung fr. gestion de projet it. gestione di progetti</p> <p>slov. Gigafida: projektni management/projektni menedžment (Delo, Finance 2008) PREVODI IZ ANGLEŠČINE</p>	<p>projektno vodenje, ravnanje s projekti (IM) projektno vodenje, (upravljanje projektov) (M)</p>	<p>SSSJ: Ni zadetka. BSS: Ni zadetka. SAM: ravnanje s projektom</p>	<p>projektno vodenje (projektni management) – dejavnosti načrtovanja, pripravljanja izvajanja in nadziranja v organizaciji, zasnovane na razčlenitvi naloge na projekte</p> <p>projektni management – hr. primjer: Projektni menadžment – Plavi ured: Osnovni pojmovi projektnog menadžmenta (17. studenoga 2016.) Kako osmisliti i provesti</p>	<p><u>2005</u> v Projektni mreži Slovenije</p>

<p>slov. Evroterm: vodenje projekta slov. Glosbe: vodenje projekta, upravljanje projektov, projektno vodenje, projektno upravljanje, projektni management hr. Glosbe: projektni menadžment, projektni menedžment, upravljanje projektom, upravljanje projektima, vodenje projekata tvrtke (enterprise project management) srb. Glosbe: извођење пројекта, управљање пројектом (project manager – ravnatelj projekta) mak. Glosbe: раководење со проекти, управување со проекти, проект-менаџирањето</p>			<p>uspješan projekt? (12. listopada 2016.) Kako do uspješnog projekta? (24. veljače 2016.) Planiranje kao najvažnija faza projektnog menadžmenta (18. studenoga 2015.)</p> <p>projektni management srb.: (zgoraj omenjeni slovar te besede ne vsebuje)</p>	
<p><u>13. krizni management</u> <u>Primeri v sobesedilu:</u> kriza zahteva razmeram prilagojeni krizni management (ravnateljjevanje) (IM 2009/2); krizno ravnateljjevanje (krizni management) (IM 2009/2) angl. <u>crisis management</u> nem. <u>Krisenmanagement</u> fr. <u>gestion des crises, gestion de crise</u> it. <u>gestione delle crisi, gestione di una crisi</u></p> <p>slov. Gigafida: (ukrepi za) obvladovanje krize (Delo, Finance 2008) PREVODI IZ ANGLEŠČINE slov. Evroterm: krizno upravljanje, obvladovanje krize, obvladovanje kriznih razmer, reševanje krize slov. Glosbe: krizno upravljanje hr. Glosbe: upravljanje</p>	<p>obvladovanje kriz (M) obvladovanje kriz, ravnateljjevanje v krizi (IM) strukturne reforme (intervju)</p>	<p>SSSJ: Ni zadetka. BSS: Ni zadetka. SAM: Ni zadetka.</p>	<p>krizno poslovođenje (crisis management) – namensko usmerjeno poslovođenje v primeru krize, ki naj reši, kar se še da rešiti</p> <p>krizni management – hr.: krizni menadžment primjer: https://www.vvg.hr/o-studijima/specijalisticki-studij/krizni-menadzment/ Stručni naziv nakon završetka studija: stručni specijalist inženjer kriznog menadžmenta / stručna specijalistica inženjerka kriznog menadžmenta.</p> <p>Studij je namijenjen prvenstveno osobama koje se bave zaštitnim i sigurnosnim aspektima kriza u djelovanju pravnih osoba,</p>	<p><u>2008</u> v Teoriji in praksi: krizno upravljanje in vodenje <u>2010</u> v Managementu: krizni management <u>2013</u> v Našem gospodarstvu: krizni menedžment, krizno vodenje, krizno upravljanje (v istem povzetku)</p>

<p>krizama/kriznim situacijama, krizno upravljanje srb. Glosbe: upravljanje krizama, krizni management, »menadžiranje krize«, upravljanje krizom, upravljanje kriznim situacijama mak. Glosbe: кризен менаџмент, менаџмент со кризи, средување на кризата, справување со кризи, справување со кризата, справуваоето со кризи, управување со кризи</p>			<p>gospodarstva, tijela jedinica lokalne i područne uprave, te tijela državne uprave.</p> <p>Završetkom studija 'Specijalistički diplomski stručni studij kriznog menadžmenta' stječu se specijalistička znanja i kompetencije za samostalno rješavanje problema upravljanja krizama, vođenje procesa i sustava upravljanja sigurnošću i zaštitom u javnom i privatnom sektoru, a posebice u gospodarstvu na nacionalnoj i međunarodnoj razini, te usklađivanja djelovanja sa sustavom upravljanja funkcionalnom djelatnošću organizacije.</p> <p>krizni management – srb. (zgoraj omenjeni slovar te besede ne vsebuje) * (u srpskom jeziku je primereniji izraz <i>upravljanje krizama</i>) disciplina koja se bavi rizicima i njihovim izbegavanjima</p>	
<p>14. management tveganj <u>Primeri v sobesedilu:</u> management tveganj naj bi predvidel mogoče spremembe, management tveganj zmanjšuje vpliv sprememb na učinkovito izvedbo projekta (IM 2011/1) angl. <i>risk management</i></p>	<p>obvladovanje tveganj (M)</p>	<p>SSSJ: Ni zadetka. BSS: Ni zadetka. SAM: Ni zadetka.</p>	<p>ravnanje s tveganjem, ravnanje z rizikom (risk management) – dejanja, ki kažejo odnos do tveganja, njegovega odkrivanja in razreševanja; nanaša se na vse zaposlene v organizaciji in se razlikuje od <u>obvladovanja</u> tveganja (risk control) in</p>	<p>Za izraz management tveganj ni zadetka v slovenščini. <u>2005</u> v Zdravniškem vestniku: vrednotenje tveganja <u>2012</u> v Geodetskem vestniku: varstvo pred škodljivim delovanjem voda (flood management)</p>

<p>nem. <u>Risikomanagement, Steuerung von Risiken</u> (<u>uravnavanje, krmarjenje</u>) (vir: Glosbe) fr. <u>gestion du risque, gestion des risques</u> it. <u>gestione del rischio, gestione dei rischi</u></p> <p>slov. Gigafida: management tveganj (založba Krtina 2001), menedžment tveganja (Delo 2002) PREVODI IZ ANGLEŠČINE slov. Evroterm: obvladovanje nevarnosti, obvladovanje tveganja slov. Glosbe: ukrepi za preprečevanje nesreč (tveganj), upravljanje tveganj, obvladovanje tveganj hr. Glosbe: upravljanje rizicima, upravljanje rizikom, risk management srb. Glosbe: управљање ризиком, upravljanje rizikom, Риск Манаџмент, risk management, управљању ризицима, upravljanje rizicima mak. Glosbe: управување со ризици, управување на ризикот, Риск менеџмент</p>			<p>upravljanja tveganja (risk governance)</p> <p>management tveganj – hr.: primjer: upravljanje rizikom http://www.poslovni.hr/leksikon/upravljanje-rizikom-1564</p> <p>Upravljanje rizikom (engl. risk management), ili menadžment rizika, proces aktivnosti i pristup menadžmenta usmjeren na očuvanje imovine i dohodovne moći poduzeća i sprečavanje rizika gubitka, posebice slučajnih i nepredviđenih.</p> <p>management tveganj – srb.: (zgoraj omenjeni slovar te besedne zveze ne vsebuje) * menadžment rizika – identifikovanje, ocenjivanje i klasifikovanje rizika, praćeno konkretnim aktivnostima na planu ublažavanja i sprečavanja rizika</p>	
<p><u>15.manager/menedžer, managerka (menedžerka), managerski (menedžerski)</u> <u>Primeri v sobesedilu:</u> pripravo pogodb ureja menedžer¹¹³ (IM</p>	<p>ravnatelj, poslovodni ravnatelj, urejevalec poslovanja in dela, vrhnji ravnatelj, višji in srednji ravnateljji (IM);</p>	<p>SSSJ: manager/menedžer, poslovodnik, poslovodni upravljavac, poslovni zastopnik (v poklicnem športu, popevkarstvu); glej še:</p>	<p>poslovodnik, administrator (business administrator, administrator, manager) – oseba, ki sodeluje v poslovodni dejavnosti in na neki ravni</p>	<p><u>2011</u> v Managementu: managerji HRM</p> <p>Več o prvih pojavitvah v poglavju o besedi <i>management</i>.</p>

¹¹³ Verjetno je zapis popravila lektorica (iz *manager* v *menedžer*).

<p>2011/1); hotelirski managerji (M 2011/1); managerji usklajujejo, povezujejo, managerke v srednješolskem izobraževanju (M 2006/1); srednji manager, vodilni managerji (M 2011/2); širši nabor tudi nemanagerskih, zlasti poslovnih predmetov (IM 2010/2); managersko odločanje (M 2011/2); menedžerski prevzemi/odkup (v članku iz intervjuja M 2011/2); kadrovski managerji (2011/2) angl. <u>manager (manageress), managerial</u> <i>nem. <u>Manager (zožen pomen), Direktor, Geschäftsführer (poslovodja – v slovenščini kalk)</u></i> fr. <u>gérant, directeur, gestionnaire, manager, administrateur, chef, patron, le responsable etc.</u> it. <u>direttore, gestore, amministratore, manager, capo, responsabile, dirigente, principale, padrone etc.</u></p> <p>slov. Gigafida: manager/menedžer (Delo, Finance 2008), managerka/menedžerka (Delo, Finance 2008); managersko/menedžersko znanje, managerski/menedžerski prevzemi (Delo, Finance 2008)¹¹⁴ PREVODI IZ ANGLEŠČINE slov. Evroterm: gospodar; vodilni uslužbenec podjetja, direktor, ravnatelj (Termania); poslovodni</p>	<p>nadrejeni, odgovorni, linijski vodje (IM, M); poslov(od)ni ravnatelji (IM), vodstveni delavci (M); odločilni ljudje (IM); managerji oz. direktorji (M)</p>	<p>direktor, vodja</p> <p>BSS: direktor, voditelj, menedžer, ravnatelj, vodja (manager); ni zadetkov za <i>managerka, menedžerka, menedžer</i></p> <p>SAM: ravnatelj</p>	<p>opravlja poslovodenje [...]; na najvišji ravni ima naziv ravnatelj</p> <p>manager – hr.:</p> <p>a) mènadžer (mènedžer) m Definicija 1. stručni voditelj i organizator koji svojom kreativnošću i idejama upravlja poduzećem, nekom organizacijom, sportskim klubom i sl.; poslovoda, ravnatelj, upravitelj 2. organizator priredaba, nastupa, koncerata i sl. 3. v. posrednik 4. razg. poslovan čovjek; poduzetnik, poslovniak</p> <p>b) menedžer, engl. (manager) upravitelj, posrednik, poslovođa, priređivač, osobito sportskih priredaba; poduzetnik, preduzimač; ravnatelj, direktor, rukovodilac uopće, organizator...</p> <p>primjer: https://www.zicer.hr/Poduzetnicki-pojmovnik/Menadzer</p> <p>engl. manager Poslovođa, upravitelj, direktor, ravnatelj. Osoba koja upotrebljava svoje sposobnosti, stručne vještine i znanja u donošenju odluka sa svrhom da</p>
--	--	--	--

¹¹⁴ V Delu se dosti pogosteje pojavlja zapis *menedžerski*.

<p>organ (managerial organ) slov. Glosbe: direktor, menedžer, upravitelj, trener, generalni direktor; upraven, vodilen, oblasten, ravnateljski, samostojen hr. Glosbe: menadžer, upravitelj, direktor, ravnatelj, upravnik, voditelj, šef, rukovalac, rukovoditelj, voditeljica, gazda, gospodar, poslovođa, program koji upravlja sustavom, rukovodilac, dirigent, nadređeni, pročelnik, trener; menadžerski, upraviteljski, voditeljski, rukovoditeljski, upravni, menadžerski srb. Glosbe: direktor, upravnik, menadžer, манаџер, директор, менаџер, пословођа, руководилац; vodeći, rukovodilački, trenerski, menadžerski (za menadžera), upravni, (sposobnosti) upravljanja, водитељски mak. Glosbe: менаџер (менаџерка), раководител, управник, администратор (на корисничка сметка, сметководител; angl. <i>account manager</i>), директор, организатор; менаџерски</p>			<p>utječe i vodi druge prema postizanju organiza cijskih ciljeva.</p> <p>Menadžer je osoba koja planira, organizira, koordinira, usmjerava i kontrolira ukupne resurse organizacije i snosi odgovornost za postignute rezultate, ostvarivanje ciljeva i uspješnu upotrebu resursa. Osoba koja izvršava menadžerske funkcije planiranja, organiziranja, kadrovskeg popunjavanja, vođenja i kontroliranja. Osoba koja ostvaruje ciljeve angažiranjem drugih da izvršavaju zadaće. Označava profesionalnog rukovoditelja u poduzetništvu. Menadžer vodi poduzeće u ime vlasnika prema postavljenom cilju. Menadžer svoje zadatke obavlja preko drugih ljudi i rezultat njegovog posla ovisi o njihovom radu. Menadžer se ne ocjenjuje po tome koliko radi već po tome, kakve rezultate ostvaruje poduzeće.</p> <p>Razine menadžera:</p> <p>Visoka razina (Top Manager) Srednja razina (Middle Manager) Prva razina, poslovođa (Low Manager)</p> <p>manager – srb.: menadžer (engl. manager prema</p>	
--	--	--	---	--

			<p>manage - upravljati)</p> <p>1. osoba koja rukovodi nekim preduzećem ili delom preduzeća; upravnik, direktor</p> <p>2. osoba koja nalazi, organizuje i vodi posao osobe ili grupu ljudi u svetu javnih nastupa (sportu, umetnosti, zabavi itd.), agent menadžerski (menadžer) – koji se odnosi na menadžere; koji pripada menadžerima</p> <p>menadžerska bolest – skup zdravstvenih tegoba koje se javljaju kod rukovodećih ljudi usled prenapregnutog načina života</p>	
<p>16. direktor <u>Primeri v sobesedilu:</u> generalni direktor (IM 2010/2), direktorji oddelkov (IM 2011/1), managerji oz. direktorji (M 2011/4); direktorji (vrhnji managerji oz. podjetniki), managerji oz. direktorji (M 2011/2); (opozoriti na) [...] povezanost kočevskih svetov zavodov in ravnateljjev oz. direktorjev javnih zavodov; predstojniki oz. direktorji omenjenih družb (Gigafida, Delo 2008) nem. Direktor angl. director, manager, (<i>managing director</i>) fr. directeur it. direttore</p> <p>slov. Gigafida: direktor (Delo 2008), lastnik in direktor (Finance 2008)</p>	<p>ravnatelj, vrhnji ravnatelj (IM); poslov(od)ni ravnateljji (IM), vodstveni delavci (M); managerji oz. direktorji (M)</p>	<p>SSSJ: menedžer; (direktorica) ravnateljica</p> <p>BSS: ravnatelj, šef, gospodar, delodajalec, voditelj</p> <p>SAM: Ni zadetka.</p>	<p>direktor → ravnatelj (top manager) – oseba, ki se na najvišji ravni v podjetju ali zavodu ukvarja s poslovanjem in vpliva na njegovo poslanstvo, strategijo in usmeritev, odgovarja pa lastnikom; ravnateljstvo (glavni ravnatelj in področni ravnateljji)</p> <p>direktor → ravnatelj (top manager) – oseba, ki se na najvišji ravni v podjetju ali zavodu ukvarja s poslovanjem in vpliva na njegovo poslanstvo, strategijo in usmeritev, odgovarja pa lastnikom; ravnateljstvo (glavni ravnatelj in področni ravnateljji)</p> <p>direktor – hr.:</p>	<p>1896 v Ljubljanskem zvonu</p>

<p>PREVODI IZ ANGLEŠČINE</p> <p>slov. Evroterm: direktor slov. Glosbe: direktor, generalni direktor, menadžer hr. Glosbe: direktor, ravnatelj, upravitelj, voditelj, upravnik, menadžer, nadzornik, poslovođa srb. Glosbe: direktor, директор, rukovodilac, voditelj, lider, vođa, vođa mak. Glosbe: директор</p> <p>P.S. V SEA (2005) so navedeni naslednji anglicizmi z istim koren timer (<i>direct</i>): <i>direct mail</i>, <i>direct marketing</i>, <i>directory</i> (npr. bolg. <i>direktoriya</i>).</p>			<p>direktor</p> <p>a) Definicija</p> <p>1. onaj koji u radnoj, činovničkoj hijerarhiji upravlja ustanovom, poduzećem ili važnom jedinicom u organizaciji rada ili djelatnosti [generalni direktor; tehnički direktor]; ravnatelj, upravitelj</p> <p>b) lat. direktor, 1. namještenik na višem položaju koji uz izvjesnu veću samostalnost i odgovornost rukovodi poduzećem, ustanovom ili njihovim većim sektorom; ravnatelj, upravitelj, upravnik</p> <p>primjer: https://vijesti.hrt.hr/538985/direktor-eda-u-morh-u-razgovarao-o-prioritetima-hrvatskog-predsjedanja-eu Izvršni direktor EDA-e, Domecq boravi u službenom posjetu Hrvatskoj nakon održanog neformalnog sastanka ministara obrane EU</p> <p>direktor – srb.: direktor (lat. director prema dirigere – upravljati) 1. glavni rukovodilac ustanove, upravnik (2. poljopr. Sorta američke loze otporne na filokseru; vino od takve loze 3. voj. uređaj za centralno nišanje i opaljivanje oružja)</p>	

<p>17. planiranje planiranje in kontrola (Pučko) (IM 2011/1); strateško planiranje (Možina) (IM 2009/1) angl. <u>planning</u> nem. <u>Planung</u> fr. <u>planification, préparation, programmation etc.</u> it. <u>pianificazione, programmazione</u></p> <p>slov. Gigafida: planiranje (Delo, Finance 2008) – sopomenka načrtovanje je v tem korpusu dosti pogostejša. PREVODI IZ ANGLEŠČINE slov. Evroterm: načrtovanje, planiranje slov. Glosbe: načrtovanje, priprava, načrt hr. Glosbe: planiranje, projektiranje, priprema, pomaganje srb. Glosbe: planiranje, планирање mak. Glosbe: планирање, помагање</p> <p>P.S. V slovarju evropskih anglicizmov (Görlach 2005) je izraz <i>planning</i> (npr. bolg. <i>planirane</i>).</p>	<p>načrtovanje: načrtovanje razvoja, strateško načrtovanje (IM); načrtovanje, organiziranje, vodenje, nadzor (M)</p>	<p>SSSJ: načrtovanje, ravnanje BSS: načrtovanje, predvidevanje SAM: Ni zadetka.</p>	<p>načrtovanje, planiranje — na podlagi predvidevanja prihodnosti preišljeno opredeljevanje prihodnjega delovanja, ki obsega postavljanje ciljev poslovanja in oblikovanje poslovne politike pa tudi sredstev za njihovo uresničevanje</p> <p>Tavčar (verjetno zaradi priročnosti) razlikuje med načrtovanjem in planiranjem.</p> <p>planiranje – hr.: a) planirati planirati (što) nesvrš. (prez. plānīrām, pril. sad. -ajūći, prid. trp. plānīrān, gl. im. -ānje) Definicija 1. praviti nacrt, plan, projekt b. stvarati, razrađivati plan mjera i utvrđivati vrijeme za izvršenje, ostvarenje kakva zadatka 2. ravnati, poravnavati zemljište 3. pren. namjeravati, smjerati, kaniti [planirati odlazak na more]</p> <p>planiranje – srb.: planirati (fr. planer, plan) 1. izrađivati plan, nacrt, projekat 2. utvrđivati plan zadatka i obaveza i vreme njihovog ispunjenja; nameravati, smišljati 3. poravnati neko zemljište po urađenom planu (u geodeziji i sl.)</p>	<p><u>1869–1887</u>: nemški vir <u>1895</u> v Poročilu k načrtu občne regulacije stolnega mesta Ljubljane: načrt (ne plan) <u>1949</u> v Odredbi o izvajanju predpisov o planiranju fonda plač v letu 1949 [...]: planiranje</p>
---	---	---	--	--

			4. avij. spuštati se lagano, na planeru ili na avionu s ugašenim motorom	
<p>18. koordiniranje <u>Primeri v sobesedilu:</u> nadzor in koordiniranje odnosov na tržnih poteh; koordiniranje programov; koordinirati dejavnosti; koordinacija in nadzor tržnih poti (M 2009/2); angl. coordination, coordinating nem. Koordinierung, Koordination fr. coordination it. coordinamento</p> <p>slov. Gigafida: koordiniranje (Delo, Finance 2008) PREVODI IZ ANGLEŠČINE slov. Evroterm: koordinacija, usklajevanje; uskladitev slov. Glosbe: uskladitev, usklajevanje, koordinacija hr. Glosbe: koordinacija, usklađivanje, usklađanje, koordiniranje, usuglašavanje srb. Glosbe: koordinacija mak. Glosbe: координација, координирање</p>	<p>usklajevanje: usmerjanje oz. vodenje in usklajevanje (M): kakovostno usklajevanje (IM)</p>	<p>SSSJ: usklajevanje BSS: koordinacija – uskladitev, izravnava, priredje SAM: Ni zadetka.</p>	<p>usklajevanje, koordiniranje – delanje, da kaj poteka ob upoštevanju pravil, tako da s čim drugim sestavlja urejeno celoto; uravnavanje soodvisnih dejavnosti</p> <p>usklajevanje, koordiniranje – delanje, da kaj poteka ob upoštevanju pravil, tako da s čim drugim sestavlja urejeno celoto; uravnavanje soodvisnih dejavnosti</p> <p>koordiniranje – hr.: koordinacija Primjeri: https://hr.wiktionary.org/wiki/koordinacija</p> <p>Definicija: (1.1) (ekonomija) Postizanje sklada između osobnih i skupnih napora da se ostvare svrha i ciljevi skupine.</p> <p>https://www.hrleksikon.info/definicija/koordinacija.html koordinacija značenje koordinacija (lat.), usklađivanje, prilagođivanje, sukladnost.</p> <p>koordiniranje Primjer:</p>	<p><u>1973</u> v Javni tribuni: koordinirana akcija</p>

			https://www.nacional.hr/bozinovic-nije-primjeren-za-koordiniranje-ljudskih-prava-u-vladi/ koordiniranje – srb.: koordinacija (srlat. coordinatio) – uređivanje, usklađivanje, usaglašavanje koordinirati/koordinisati (lat. coordinare, ordinare – urediti) – međusobno uskladiti, usklađivati, urediti, uređivati	
<p><u>19. komuniciranje</u> <u>Primeri v sobesedilu:</u> neposredno komuniciranje z dobavitelji, posredno komuniciranje z dobavitelji prek virtualnega oddelka nabave (IM 2010/1); , trženjsko komuniciranje, (M) angl. <u>communication (process)</u> nem. <u>Kommunikation</u> fr. <u>communication</u> it. <u>comunicazione</u></p> <p>slov. Gigafida: komuniciranje (Delo, Finance 2008) PREVODI IZ ANGLEŠČINE slov. Evroterm: povezava slov. Glosbe: komuniciranje, komunikacija, povezava, sporazumevanje, sporočanje, občevanje hr. Glosbe: komunikacija, komuniciranje, veza, priopćenje, prijenos podataka srb. Glosbe: komunikacija, комуникација, veza</p>	sporazumevanje (IM)	SSSJ: sporazumevanje BSS: komuniciranje, sporazumevanje, sporočanje, občevanje SAM: Ni zadetka.	komuniciranje, prenašanje sporočil – prenašanje sporočil od oddajalca ali oddajnika k prejemniku ali sprejemniku po komunikacijski poti; izmenjavanje misli ob medsebojnih stikih z namenom sporazumevanja komuniciranje – hr.: a) komunicírati komunicírati dv. ⟨prez. komunicírām, pril. sad. -ajūći, pril. pr. -āvši, gl. im. -ānje⟩ Definicija 1. održati/održavati komunikaciju s kim 2. saobraćati; prometovati Etimologija ↷ vidi komunikácija komunikácija	<u>1986</u> v Teoriji in praksi

<p>mak. Glosbe: комуникација, општење</p>			<p>Definicija</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. davanje i primanje informacija [usmena komunikacija; pismena komunikacija]; općenje 2. čin komuniciranja 3. prometna veza između dvaju odredišta (cestom, željeznicom, brodom itd.) <p>Sintagma</p> <p>Δ sredstva masovne komunikacije sredstva javnog informiranja (novinstvo, radio, televizija)</p> <p>Etimologija</p> <p>✧ lat. communicatio ≈ communicare: komunicirati</p> <p>Primjer:</p> <p>http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=32686 komunikacija (lat. communicatio: priopćivanje, razgovor).</p> <p>1. U komunikologiji, razmjena znakova i kombinacija znakova među ljudima (društvena komunikacija), životinjama (životinjska komunikacija), u živim organizmima i tehničkim sustavima, odn. među njima (tehnička ili strojna komunikacija). U tehničkom značenju komunikacija je prijenos informacija, no društvena komunikacija nije jednostavna poput »transporta robe«, kao što je to naglašavao Robert E. Park, nego je ovdje</p>	
---	--	--	--	--

			<p>riječ o međusobnom posredovanju značenja u zajedničkom sustavu simbola koje je povezano s čovjekovim mišljenjem. Prema I. Kantu misliti se ne može drugačije nego u zajednici s drugima, i upravo misliti u zajednici s drugima bit je društvene komunikacije.</p> <p>komuniciranje – srb.: - komunikacija (lat. communicatio) 1. sporazumevanje, opštenje; saopštavanje (2. veza, spona, dodir, kontakt 3. saobraćajna veza, linija, sredstvo, saobraćajnica 4. saobraćaj)</p>	
<p>20. vizija (latinski izvor besede) <u>Primeri v sobesedilu: vizija</u> vodstva, skupna vizija (IM 2010/1, 2); skupna vizija, poslanstvo in strategije, določati vizije, poslanstva in cilje (IM 2011/1); inovacijska vizija in strategija (M 2011/1) angl. <u>vision</u>¹¹⁵ nem. <u>Vision</u> fr. <u>vision</u> it. <u>visione</u></p> <p>slov. Gigafida: (Delo, Finance 2008) PREVODI IZ ANGLEŠČINE slov. Evroterm: vizija slov. Glosbe: vid, domišljija,</p>	<p>V obravnavanih revijah ni sopomenke za ta izraz.</p>	<p>SSSJ: pojmovanje, privid, videnje</p> <p>BSS: dojemanje, predstava, privid, razumevanje, videnje</p> <p>SAM: Ni zadetka.</p>	<p>duhovno videnje organizacije, vizija organizacije – videnje prihodnosti organizacije, ki utemeljuje njeno usmeritev in pomaga posameznikom razumeti, zakaj naj organizacijo podprejo in kako jo lahko podprejo, sproži pa tudi njeno gibanje od ustaljenega poslanstva in temeljnih vrednot do strateških odločitev, ki jih dopolnjuje glede na spreminjajoče se razmere</p> <p>vizija – hr.: a)</p>	<p><u>1889–1894</u> v Ljubljanskem zvonu</p>

¹¹⁵ Za *poslanstvo* se ne uporablja tujka po nemškem/angleškem zgledu (*mission – misija*), temveč beseda *poslanstvo*, ki je zakrito prevzeta iz nemščine Sendung.

<p>fantazija, imaginacija hr. Glosbe: vid, vizija, viđenje, pogled srb. Glosbe: vid, vizija mak. Glosbe: Вид, Привидение, Визија, Гледање, Привидение, Визионерство, гледање</p>			<p>vizija Definicija 1. psih. slika koju stvara mašta bez nužnog uporišta u stvarnom, materijalnom svijetu (u snu, u halucinaciji); priviđenje, utvara 2. razg. dalekosežna zamisao o željenom i predvidljivom razvoju događaja ili pothvata Etimologija ✦ lat. visio: vid, viđenje</p> <p>Primjer: https://razvoj.gov.hr/nacionalna-razvojna-strategija-republike-hrvatske-do-2030-godine/3832</p> <p>Nacionalna razvojna strategija Republike Hrvatske do 2030. godine je ključan nacionalni strateški dokument za razdoblje nakon 2020. godine u kojem će biti definirana vizija razvoja te glavni razvojni prioriteti i strateški ciljevi.</p> <p>vizija – srb.: vizija (lat. visio prema videre) 1. psih. slika stvorena u mašti kao rezultat halucinacije, bez istinskog uporišta u stvarnom svetu, priviđanje, utvara 2. dalekosežna zamisao o predvidljivom i željenom razvoju događaja ili nekog poduhvata</p>	

<p>21. strategija (grški izvor besede) <u>Primeri v sobesedilu:</u> ko je opredeljena strategija, lahko načrtujemo; vse poslovne odločitve v podjetju naj bi izhajale iz strategije, vsaka strategija pa iz vizije (IM 2011/1) angl. <u>strategy</u> nem. <u>Strategie</u> fr. <u>stratégie</u> it. <u>strategia</u></p> <p>slov. Gigafida: strategija (Delo, Finance 2008) PREVODI IZ ANGLEŠČINE slov. Evroterm: strategija slov. Glosbe: strategija, taktika hr. Glosbe: strategija, taktičke vještine, plan, shema srb. Glosbe: strategija, стратегија mak. Glosbe: стратегија</p>	<p>V obravnavanih revijah ni sopomenke za ta izraz.</p>	<p>SSSJ: načini postopanja, ravnanja za doseg kakega cilja, taktika (public.)</p> <p>BSS: načrtovanje, predvidevanje</p> <p>SAM: Ni zadetka.</p>	<p>strategija – postopki, načini za doseg ključnih in dolgoročnejših ciljev v prihodnosti; temeljna usmeritev pri doseganju ciljev</p> <p>strategija – hr.: stratēgija a) strategija Definicija 1. vojn. dio ratne vještine koja se bavi pripremom i upotrebom oružanih snaga kao cjeline i u velikim operacijama 2. ekon. utvrđivanje dugoročnih ciljeva poduzeća, države i sl. i načina njihova ostvarivanja</p> <p>strategija – srb.: strategija (grč. strategia prema strategos – vojni zapovednik) – voj. nauka o vještini ratovanja koja istražuje uzajemne veze političkih, ekonomskih i ratnih elemenata pripremanja i vođenja rata; dugoročni plan vrhovne komande za postizanje pobjede 2. ekon. dugoročno planiranje u radu nekog preduzeća 3. fig. način na koji se postiže neki cilj (pridevnik: strategijski, strateški)</p>	<p>1934 nemški vir (Strategie der Kriegsgeschichte)</p> <p>1964 v Knjižnici</p>
<p>22. politika (grški izvor besede) <u>Primeri v sobesedilu:</u> politika podjetja, politika upravljanja, politika organiziranja, slaba ekonomska politika in strategija</p>	<p>V obravnavanih revijah ni sopomenke za ta izraz.</p>	<p>SSSJ: Ni navedene sopomenke.</p> <p>BSS: dejavnost oblasti, smer</p>	<p>politika – iskanje in določanje poti in ciljev ter usmerjanje k ciljem</p> <p>politika – hr.:</p>	<p>1709 v latinskem viru (politicus)</p>

<p>(IM 2011/1); doseći cilje organizacijske politike (IM 2010/2); kadrovska politika (M 2011/3) angl. policy nem. Politik fr. politique (principe, stratégie) it. politica</p> <p>slov. Gigafida: politika (Delo, Finance 2008) PREVODI IZ ANGLEŠČINE slov. Evroterm: politika, usmeritev slov. Glosbe: politika, zavarovanje, polica, princip, usmeritev, strategija hr. Glosbe: politika, smjer, polica srb. Glosbe: политика, smer, принцип mak. Glosbe: принцип</p> <p>P.S. V SEA (005) je <i>izraz policy</i> (za bolg. ni primera).</p>		<p>SAM: Ni zadetka.</p>	<p>politika a) politika ž (D L -ici) Definicija 1. djelatnost koja teži uređenju društva u najširem smislu, uređenju nekih dijelova, institucija ili projekata društva i odnosa među njima [voditi politiku; zastupati državnu politiku] 2. umijeće i način vladanja državom, gradom, kompanijom, institucijom [demokratska politika; razvojna politika; nacionalna politika] 3. opće usmjerenje, planiranje i način upravljanja djelatnošću nekog posebnog područja društvenog, državnog, privrednog, kulturnog itd. života [komunalna politika; finansijska politika; monetarna politika; socijalna politika itd.; politika razvoja sela, otočja, turizma] 4. ponašanje, odnosi i način odnošenja države, kompanije, poduzeća, institucije u široj zajednici [ekspanzionistička politika; hegemonistička politika; kooperativna politika; miroljubiva politika; izolacionistička politika] 5. zastupanje interesa neke države, nacije, društvenog sloja, udruženja, grupacije [američka politika; sindikalna politika; cehovska politika] 6. u demokraciji,</p>	
--	--	-------------------------	---	--

			<p>djelatnost koja teži pridobivanju javnosti za neki program, pridobivanju što više glasača na izborima kako bi se osvojila ili zadržala vlast [stranačka politika; baviti se politikom]</p> <p>Etimologija ✧ grč. politiké ≈ pólis: grad</p> <p>http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=49240 politika, umijeće upravljanja državom ili drugom političkom zajednicom, te svi postupci upravljanja koji se očituju u organiziranim oblicima društvenoga djelovanja i društvenim institucijama putem kojih ljudi teže ostvarivanju svojih društvenih interesa i reguliranju općih poslova zajednice.</p> <p>politika – srb.: politika (grč. politikos javni, državni prema polis – grad, državno uređenje) 1. veština i način vladanja državom, gradom, institucijom; delatnost koja traži uređenju društva ili poedinih njihovih delova 2. način upravljanja, rukovođenja ili planiranja određene delatnosti; opšte ponašanje prema drugim državama ili poedinim delovima zajednice</p>	
--	--	--	--	--

<p>23. cilj doseči cilje (organizacijske) politike dosežati cilje, postavljeni cilji, cilji združbe, temeljni namen in cilji (IM 2010/2); kratkoročni cilji (M 2009/2); poslovni cilji (M 2009/4)</p> <p>nem. <u>ziel</u> (sich ein ziel setzen) angl. <u>objective (goal)</u> fr. <u>objectif</u> it. <u>obiettivo</u></p> <p>slov. Gigafida: cilj (Delo, Finance 2008) PREVODI IZ ANGLEŠČINE slov. Evroterm: cilj (objective), dolgoročni cilj (goal) slov. Glosbe: cilj, objektiv, namen, smoter (objective); gol, cilj, namen hr. Glosbe: objektiv, cilj, svrha (angl. objective); gol, cilj, pogodak (angl. goal) srb. Glosbe: cilj, smjer, објектив (angl. objective); циљ, cilj, meta, svrha, šut (goal) mak. Glosbe: цел (objective); цел, гол (goal)</p> <p>P. S. 1 V SEA (2005) je izraz <i>goal</i> (npr. bolg. <i>gol</i> (v nogometu)).</p> <p>P. S. 2 V SNAS (2001) sta izraza <i>golgeter</i> in <i>golgeterski</i>.</p>	<p>V obravnavanih revijah ni sopomenke za ta izraz.</p>	<p>SSSJ: namen, smisel, smoter, tarča</p> <p>BSS: tarča, namen, pot, smoter, račun</p> <p>SAM: Ni zadetka (objective, goal).</p>	<p>cilj – določni izid delovanja, ki ga moramo in moremo doseči glede na potrebe in možnosti za njihovo zadovoljitev; razlikuje se od namena</p> <p>smoter podjetja, cilj podjetja — kar hoče podjetje doseči s svojim delovanjem</p> <p>cilj – hr.: cilj a) cîlj cîlj m (N mn cîljevi)</p> <p>Definicija</p> <ol style="list-style-type: none"> ono u što se gađa, što se želi pogoditi [pogoditi cilj; promašiti cilj; pokretni cilj; nepokretni cilj]; meta a. ono što se želi postići, čemu se teži [dosegnuti cilj; postići cilj; u cilju (čega) (kada se iskazuje namjera, cilj ili namjena) radi; u cilju provedbe zakona]; svrha b. teol. ontološki pojam koji se spoznaje kao nešto transcendentalno, tj. konačno spasenje svakog čovjeka (različit od svakodnevnih ciljeva, usp. 2a) sport mjesto do kojeg se trči i sl. [proći kroz cilj] <p>Etimologija ✧ njem. Ziel</p>	<p>1684 v monografiji Matije Kastelca: nebeshki zyl (jezik: slovenski in latinski) 1899 v Domu in svetu</p>
--	---	--	---	---

			<p>cilj – srb.: cilj (nem. Ziel) 1. objekat koji se gađa; meta (živi, nepokretni) 2a ono što se želi postići; svrha, težnja, namera 2b teol. ono što se prepoznaje kao transcendentalno poimanje konačnog spasenja čoveka 3. sp. mesto do kojeg je trči, završetak trke i sl.</p>	
<p>24. tim, timski <u>Primeri v sobesedilu:</u> v skupinah in timih (M 2009/3); timi (angl. team) ali ekipe (IM 2009/2); skupine oz. timi (IM 2011/2); timsko delo (M 2009/3); timsko delo kot pogoj za kakovost (Delo FT 2008) angl. team, team nem. Manschaft, Team, Gruppe (vir: Glosbe) it. squadra, gruppo, team itd. fr. équipe, groupe, team itd.</p> <p>slov. Gigafida: tim, timski (Delo, Delo FT, Finance 2008) PREVODI IZ ANGLEŠČINE slov. Evroterm: moštvo, timski: timsko delo (Evrokopus: skupina, enota, ekipa) slov. Glosbe: ekipa, moštvo, skupina, tim, kolektiv; timski: timsko delo hr. Glosbe: tim, ekipa, momčad, grupa, skupina; timski: timski rad srb. Glosbe: grupa, tim, zaprega; timski (rad)</p>	<p>skupina ali tim (IM) timi (angl. team) ali ekipa (IM, intervju)</p>	<p>SSSJ: ekipa, moštvo, skupina</p> <p>BSS: moštvo, delovna skupina, društvo</p> <p>SAM: priporočen slovenski izraz: ekipa dopustni slovenski prevod: moštvo, tim</p>	<p>tim → delovna skupina (1), moštvo (2)</p> <p>moštvo, tim (team) – delovna skupina z višjo stopnjo medosebnih odnosov</p> <p>delovna skupina, tim (working group, team) – skupina ljudi, ki občasno ali trajneje opravlja delovne naloge iste vrste in ima svojega vodjo</p> <p>tim – hr.: a) tim m (N mn timovi)</p> <p>Definicija</p> <p>1. term. skupina strojnika i specialista okupljena na kakvu projektu ili zadatku; radna grupa [radni tim; udarni tim] 2. sport dva ili više sportaša/sportašica koji igraju zajedno na istoj strani; momčad, ekipa [muški tim; ženski tim] Etimologija</p>	<p>1989 <i>timsko delo, tim</i> v Socialnem delu</p> <p>1949 v Našem delu: zdravstvena <u>ekipa</u> ptujske bolnišnice</p>

<p>mak. Glosbe: тим, екипа; тимски (ДИГИТАЛЕН РЕЧНИК НА МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК) http://www.makedonski.info/show/кorporacija</p> <p>P. S. 1 V SEA (2005) je izraz <i>team</i> (npr. bolg. tim).</p>			<p>↔ engl. team</p> <p>b) momčad, ekipa, družina</p> <p>tim – srb.: tim (engl. team) 1. sp. grupa sportista koji igraju zajedno, ekipa, momčad 2. grupa stručnjaka okupljena oko projekta</p>	
<p>25. resurs(i) <u>Primeri v sobesedilu:</u> (rešiti težave) z notranjimi resursi (M 2010/1); (usmerjati se) na lastne notranje resurse (Gigafida, Delo FT 2008) angl. (internal) resources nem. (internen) Ressourcen fr. ressource it. risorsa</p> <p>slov. Gigafida: notranji resursi (Delo FT, Finance 2008) PREVODI IZ ANGLEŠČINE slov. Evroterm: (notranja) sredstva, notranji viri (Evrokorpus) slov. Glosbe: notranja sredstva, notranji viri hr. Glosbe: unutrašnji resursi, unutrašnji izvori, unutrašnja sredstva, interni resursi srb. Glosbe: (unutrašnji) resursi, rezerve, sredstva, resursi, ресурси mak. Glosbe: (внатрешни) ресурси, средства</p> <p>P. S. 1: ni zabeleženo v SEA (2005) P. S. 2: V SNAS (2001): resursi</p>	<p>vir: redki vir (M); finančni vir, vir financiranja (M 2011/2)</p>	<p>SSSJ: vir (resurs); zaloga (resursi)</p> <p>BSS: sredstvo, vir, zaloga</p> <p>SAM: prvina, sredstvo, dobrina dopustni slovenski prevod: tvorec nepprimerni slovenski prevod: vir</p> <p>ST (2002): vir, zaloga, sredstvo ST (1974): Ni zabeleženo.</p>	<p>dejavnik, faktor, tvorec (resource, factor) – kar deluje, vpliva na kaj ali povzroča dogajanje</p> <p>resurs(i) – hr.: a) rèsurs rèsurs (resùrs) m Definicija 1. izvor podrške ili pomoći [dobit ćemo novac iz tog resursa] 2. a. sredstvo koje se može profitabilno upotrijebiti b. kapital, imovina 3. (ob. mn) prirodni izvori, prirodna bogatstva jedne zemlje, kraja, regije ili kontinenta Etimologija ↔ fr. ressource: sredstvo, izvor ← lat. resurgere: opet ustati ≈ re- + surgere: podići se b) resursi, sredstva, zalihe, izvori prihoda</p> <p>resurs – srb.: resurs (fr. ressource – sredstvo, izvor od lat. resurgere – ponovo</p>	<p><u>1996</u> v Časopisu za kritiko znanosti: geotermalni resursi</p> <p><u>2012</u> hrvaški vir</p>

(potenciali)			ustati) 1. prirodna bogatstva jedne zemlje, područja, kraja 2. ekon. ono što se može iskoristiti kao izvor profita 3. kapital, imovina, bogastvo 4. uopšte, izvor finansijske, materialne pomoći * resurs – sredstvo koje je potrebno za ostvarivanje profita (kapital, mašine i oprema, sirovine i materiali ...)	
<p><u>26. človeški resurs(i)/človeški (intelektualni) kapital/kadri, HR/HRM</u> <u>Primeri v sobesedilu:</u> človeški resursi (M 2009/2); managerji HRM (M 2011/3); razvoj kadrov (kadrovska razmerja, kadrovski management) (IM 2009/1 HRM: »Človeški viri ali ljudje z novimi vrednotami?« (navedeno kot literatura v IM 2009/1); odgovorna tudi za področje HRM (IM 2009/1); za pomoč pri načrtovanju, izvajanju in krmiljenju sistema razvoja kadrov in upravljanju sistema ravnanja z ljudmi pri delu (HRM) (navedeno v novostih s področja strokovne literature IM 2009/1); intelektualni kapital (IM 2009/1); ravnanje z intelektualnim kapitalom; del človeškega kapitala organizacije preoblikovati v njen strukturni kapital; vlagajo v znanje in človeški kapital (IM 2009/2) angl. <u>human resources, personnel, staff (osebje, uslužbenci),</u></p>	<p>človeški viri (M 2006, IM); kadri; posameznikove zmožnosti (M); kadri, kadrovski delavci, zaposleni (IM); kadrovski viri, kader (M) kadrovski delavci (IM) človeški kapital (v prevodu povzetka) (M), intetektualni kapital (IM)</p>	<p>SSSJ: Besedna zveza ni navedena. BSS: Ni zadetka SAM: zmožnost človeka</p>	<p>človeški dejavniki – sodobni izraz za zaposlenice in njihove delovne zmožnosti</p> <p>odločanje o zaposlencih (HRM) – odločanje, povezano z zaposlovanjem, odpuščanjem osebja, razvijanjem zaposlencev, ureditvijo nagrajevanja, ureditvijo dela, odnosi z zaposleni itd.</p> <p>človeški resurs(i)/kadri/HR – hr.: primjer: ljudski resursi https://selekcija.hr/2010/12/ljudski-resursi-ljudski-potencijali-hr-odjeli-sto-je-to/ ...prije nisu postojali odjeli ljudskih potencijala u radnim organizacijama, već „kadrovske službe“ koje su bile odgovorne za zapošljavanje i plaće. Međutim, danas HR odjeli imaju puno više funkcija i igraju znatno veću ulogu...</p>	<p><u>2012</u> v reviji Annales: demografski viri (demografski resursi – hr.)</p>

<p><u>workforce (delovna sila)</u> nem. <u>Personal</u> fr. <u>ressources humaines, personnel,</u> <u>potentiel (capital) humain, main</u> <u>d'oeuvre</u> it. <u>risorse umane, personale,</u> <u>manodopera</u></p> <p>slov. Gigafida: človeški resursi in tehnična sredstva (Delo 2008) nekdanji Slovenijalesov kader v tujini (Delo 2008); najvišji kadri (Finance 2010); človeški kapital (human capital) je premoženje posameznika, a hkrati tudi kapital družbe (social capital) (stvarna besedila 2004); človeški kapital podjetij v primerjavi z njihovim finančnim kapitalom (Delo FT 2007); investiranje v človeški kapital (Delo 2003)</p> <p>PREVODI IZ ANGLEŠČINE slov. Evroterm: človeški viri slov. Glosbe: osebje, zaposleni, delovna sila, kadrovska služba hr. Glosbe: ljudski potenciali, ljudske resurse, ljudski resursi, kadrovska služba srb. Glosbe: људски ресурси mak. Glosbe: кадар, персонал, човечки ресурси</p> <p>P. S. V SEA (2005) sta besedni zvezi <i>human eginering</i> ('the management of industrial labour) in <i>human</i></p>			<p>Ljudski potenciali (human resources – HR) je pojem čije se osnovno značenje u ekonomiji odnosi na radnu snagu. U velikim organizacijama pojam označava pojedince u okviru firme te njihove sposobnosti, ali i na dio organizacije koji se bavi zapošljavanjem, otpuštanjem, treningom i ostalim poslovima vezanim uz osoblje.</p> <p>Pojam ljudski resursi je relativno nov. Naime, ušao je u upotrebu uz brojne kritike. Dok kritičari izraza smatraju da je on ponižavajući za ljude jer ih izjednačava s objektom upravljanja, pristalice izraza ističu da time prestaje praksa prema kojoj su svi drugi resursi važniji od ljudi. Pojam ljudski resursi dobiva i novo značenje – ne označava samo zaposlene nego i njihove sveukupne potencijale.</p> <p>človeški resursi/kadri, HR/HRM – srb.: kadar (fr. cadre – okvir od it. quadro od lat. quadrus četvrtast) dram.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Deo filma snimljen od uključivanja kamere do njenog zaustavljanja 2. Pravougaoni prostor uokviren filmskom kamerom 	
---	--	--	--	--

<p><i>relations</i> (za. bolg. ni primera).</p>			<p>(biti u kadru; izaći iz kadra)</p> <p>kadar, kadrovi</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Svi pripadnici određene struke, službe, organizacije i sl.; osoblje 2. Svi oficiri i podoficiri u jednoj vojnoj jedinici; zeleni kadar; ist. (istorijsko) dezerteri iz austrougarske vojske pred kraj prvog svetskog rata <p>kadar, kadra (tur. kadir od ar. quadir) sposoban da nešto učini</p> <p>* ljudski resursi – kadar kojim raspolaze jedna firma</p>	
<p>27. človeški potencial <u>Primeri v sobesedilu:</u> pomen človeškega potenciala (M 2011/3); spodbujati k polnemu izkoriščanju njihovih potencialov (potencialov zaposlenih) (prav tam 4); angl. human potential nem. Humanpotenzial (vir: Glosbe) fr. potentiel humain it. potenziale umano</p> <p>slov. Gigafida: človeški potencial (Delo, Delo FT, Finance 2008); zaradi premajhnega potenciala kadrov (Delo FT 2007) PREVODI IZ ANGLEŠČINE slov. Evroterm: človekove zmožnosti, človeški potencial slov. Glosbe: človekove zmožnosti,</p>	<p>posameznikove zmožnosti (M 2011/2)</p>	<p>SSSJ: Za besedo <i>potencial</i> je navedena sopomenka <i>zmogljivost</i>.</p> <p>BSS: <i>potencial</i> – možnost, zmogljivost, zmožnost, sila</p> <p>SAM: Ni zadetka.</p>	<p>Ni zabeleženo. Navedena je samo pridevniška oblika <i>potencialen</i>: možen, skrit, morebiten, potencialen, latenten (potencialne izgube, potencialne potrebe, potencialni kupci, potencialni lastniki).</p> <p>SSKJ: potencial – zmogljivost, zmožnost: razvijati človeške potenciale</p> <p>človeški potencial – hr.: Glej št. 26 (Pojam ljudski resursi dobiva i novo značenje – ne označava samo zaposlene nego i njihove sveukupne potencijale).</p>	<p><u>2016</u> v Didakti</p>

<p>človeške zmožnosti, človeški potencial hr. Glosbe: ljudski potencial srb. Glosbe: ljudski potencial, potencial čoveka, potencial ljudskih resursa (human resource potential), људски потенцијал, људске могућности, потенцијал човека mak. Glosbe: човечкиот потенцијал, потенцијал на човечки (human resource potential)</p>			<p>človeški potencial – srb.: potencial (nem. potential od lat. potentialis) – 1a) energija koju neko ili nešto ima u sebi 1b) sva sredstva kojima se razpolaze u nekoj delatnosti (industrijski, privredni, ratni) 2. mera za jačinu nekog polja sile u određenoj tački 3. gram. Glagolski oblik kojim se izražava mogućnost izvršenja radnje, pogodbeni način, kondicional * ljudski potencial – sposobnosti kadra jedne firme</p>	
<p>28. kompetenca <u>Primeri v sobesedilu: kompetence</u> za delo; kompetence delavca (IM 2009/1); vodstvene kompetence (IM 2011/2); (pridobivati); kompetence (znanje, veščine in sposobnosti oz. človeški in intelektualni kapital); organizacijska kompetenca (M 2011/2) angl. <u>competence</u> nem. <u>Kompetenz</u> fr. <u>compétence, capacité itd.</u> it. <u>competenza, capacità itd.</u> slov. Gigafida: kompetenca (Delo,</p>	<p>posameznikove zmožnosti (M 2011/2)</p>	<p>SSSJ: pristojnost¹¹⁶ BSS: Ni ustreznega izraza (samo v pomenu pristojnost). SAM: Naveden je izraz: področje usposobljenosti zaposlenca (competence field of (an) employee) SSKJ: obseg, mera odločanja, določena navadno z zakonom; pristojnost, pooblastilo; področje dejavnosti</p>	<p>Ni navedeno v slovenskem delu pojmovnika, le v angleško slovenskem delu (v slovarju): angl. <i>competence</i> – pristojnost kompetenca – hr.: kompetencija a) kompetencija Definicija 1. delokrug prava odločevanja jedne ustanove ili osebe; mjerodavnost, nadležnost 2. priznata stručnost, sposobnost kojom tko raspolaže [stručna kompetencija]</p>	<p><u>1937</u> v Učiteljskem tovarišu (v članku Kateri posli spadajo sedaj v kompetenco prosvetnih oddelkov banskih uprav) <u>1990</u> v Anthroposu: kognitivna kompetenca V angleščini: 67 virov V slovenščini: 193 virov</p>

¹¹⁶ Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje: Kompetence kažejo to, kar dejansko lahko naredite, obenem pa tudi vaš odnos do dela. [...] Kompetence predstavljajo izkazan sklop znanja, veščin, sposobnosti in tudi osebnostnih lastnosti, vrednot, motivacije, samopodobe, čustev, vzorcev razmišljanja ipd.
<https://esvetovanje.ess.gov.si/KajZnam/KajSoKompetence/>

<p>Finance 2008) PREVODI IZ ANGLEŠČINE slov. Evroterm: kompetentnost, usposobljenost slov. Glosbe: kompetenca, usposobljenost, pristojnost hr. Glosbe: sposobnost, kompetencija, stručnost, poznavanje, spremnost, kompetentnost, znanje srb. Glosbe: nadležnost, sposobnost, nadležnost, vlast, компетентност mak. Glosbe: компетентност, надлежност, способност</p>			<p>3. lingv. znanje koje govornik ima o jezičnom sustavu vlastitoga jezika Etimologija ✧ njem. Kompetenz ← lat. compententia ≈ competere: postizati, biti sposoban</p> <p>b) nadležnost, djelokrug, ovlaštenje neke ustanove ili osobe, mjerodavnost</p> <p>kompetenca – srb.: kompetencija, kompetentnost (fr. compétence od. lat. competere sastati se, sustići se) 1. nadležnost, merodavnost, sposobnost 2. znanje, sposobnost, stručnost</p>	
<p><u>29. mobing, mobing na delovnem mestu</u> Na vrsto mobinga pomembno vplivata hierarhična ureditev organizacije in slog vodenja. (M 2010/4) angl. <u>mobbing</u> nem. <u>Mobbing</u> fr. <u>harcèlement moral, »mobbing«</u> it. <u>molestie, »mobbing«</u> slov. Gigafida: mobing (Delo,</p>	<p>načrtno psihično nasilje, trpinčenje in šikaniranje na delovnem mestu, ki napadenega privede do socialne izolacije</p> <p>zahrbtni napad na posameznika, katerega namen je z neupravičenimi obtožbami, poniževanji, vsesplošnim trpinčenjem,</p>	<p>SSSJ: sistematično duševno nasilje, ustrahovanje na delovnem mestu; trpinčenje na delovnem mestu</p> <p>BSS: Ni zadetka.</p> <p>SAM: Ni zadetka.</p> <p>SSKJ: Ni zabeleženo. Zabeležena sopomenka: šikaniranje od šikanirati –</p>	<p>Ni zabeleženo (tudi ne šikaniranje, pritiski)</p> <p>mobing – hr.: mobbing a) mobbing (izg. mòbing) m Definicija sociol. 1. emotivno zlostavljanje na radnom mjestu, usp. bullying 2. udruživanje suradnika</p>	<p><u>2008</u> v <i>Delu in varnosti</i>: nasilje na delovnem mestu (mobing)</p>

<p>Finance 2008); psihično nasilje na delovnem mestu oz. mobing (Delo 2008) PREVODI IZ ANGLEŠČINE slov. Evroterm: nasilje na delovnem mestu, trpinčenje na delovnem mestu slov. Glosbe: mobing hr. Glosbe: tlačenje na poslu, zlostavljanje, mobbing srb. Glosbe: мобинг mak. Glosbe: мобинг</p> <p>P. S. V SEA (2005) je izraz <i>mobbing</i> (za. bolg. ni primera).</p>	<p>čustveno zlorabo in/ali nasiljem vplivati na posameznikov odhod iz delovne organizacije</p> <p>sovražno in neetično komuniciranje, ki ga sistematično izvaja ena ali več oseb in je praviloma usmerjeno na posameznika</p> <p>mobing (fizični napad, psihični napad, napad na komuniciranje, kakovost dela in na socialni položaj zaposlenega M 2010/4</p> <p>Oz. Ali ..</p>	<p>namerno povzročati neprijetnosti, nevšečnosti (šikanirati podrejene)</p> <p>Slovar tujk (1974): mob – (angl. mob iz lat. mobile vulgus 'nestalna množica') – nebrzdana množica; sodrga, drhal, svojat šikana (fr. chicane) – malenkostno sitnarjenje ali nagajanje, če npr. kdo brez potrebe strogo izvaja kake predpise, da bi komu (zlasti podrejenemu) nagajal šikanacija (gl. šikana) – šikanirati – sitnariti, delati preglavice, nagajati iz zlobe, preganjati koga</p>	<p>kako bi se intrigama, ponižavanjima i sl. istjeralo koga s radnog mjesta 3. općenito: zločesto uznemiravanje i napastovanje kojemu nije povod seks ili rasizam Etimologija ⇨ engl.</p> <p>mobing – srb. mobing mob mob an. žarg. – ljudi loših osobina, najgori sloj u društvu; ološ, šljam, svetina, bagra; rulja, gomila * mobing – svaka vrsta uznemiravanja i zapostavljanja na radnom mestu</p>	
<p>30. outsourcing, »outsourcinški« <u>Primeri v sobesedilu:</u> [...] strateška partnerstva kakor tudi outsourcing kot samostojna pogodbeno metoda (M 2009/2); prenesti izvajanje posameznih storitev (outsourcing) (M 2009/3); zato je outsourcing nujno potreben (Gigafida, Delo FT 2008) angl. outsourcing (offshoring) (externalisation of translation in the EU – vir: Glosbe) nem. Auslagerung, Outsourcing fr. externalisation, outsourcing, délocalisation (d'emplois) it. esternalizzazione, outsourcing</p>	<p>prenašanje izvajanja posameznih storitev: organizacije, na katere so prenesli izvajanje posameznih storitev (outsourcing) M</p>	<p>SSSJ: Ni zabeleženo. BSS: Ni zadetka. SAM: Ni zadetka. SPFI: zunanje izvajanje dejavnosti</p>	<p>Ni navedeno v slovenskem delu pojmovnika, le v angleško slovenskem delu (v slovarju): outsourcing – zunanje oskrbovanje, eksterno oskrbovanje, prepuščanje delovanja</p> <p>oskrbovanje (supply process) – zagotavljanje, da kdo dobi tisto, kar potrebuje; pojem, širši od pojma nabavljanje; npr. pri proizvodnji zajema tudi dostavljanje do notranjega porabnika</p>	<p><u>2006</u> v Teoriji in praksi: outsourcing storitev</p> <p>V angleščini: 7 virov V slovenščini: 5 virov</p>

<p>slov. Gigafida: outsourcing, »outsourcing«, »outsourcing« oz. »contract research« je čedalje močnejši trend v svetu, najem (proizvodnje oz. storitev) pri drugih izvajalcih, outsourcing oz. dajanje dela v najem (Delo, Delo FT 2008); outsourcing, izdvajanje komercialnih del, zunanje izvajanje dejavnosti (Finance 2008); tako imenovane eksternalizacije (moja opomba: eksternalizacije storitev), ko so podjetja iz svoje dejavnosti izločala vse, kar ni spadalo v njihovo jedro dela (Delo 1999); eksternalizacija stroškov pomeni, da poskuša vsak investitor čim več stroškov in problemov [...] prevaliti na tako imenovano širšo skupnost (Delo 2002); gre pač za eksternalizacijo stroškov: poskus stroške delovanja naprtiti nekemu drugemu in tako narediti svojo ceno nizko in konkurenčno (Delo 2002)</p> <p>PREVODI IZ ANGLEŠČINE slov. Evroterm: izločeni posli, oddajanje dela (zunanjim izvajalcem), zunanje izvajanje slov. Glosbe: zunanje izvajanje dejavnosti, oddajanje del zunanjim izvajalcem hr. Glosbe: outsourcing, vanjska usluga, eksternaliziranje, povjeravanje poslova vanjskim izvršiteljima, izdvajanje poslova srb. Glosbe: издвајање послова,</p>			<p>SSKJ: Ni navedka.</p> <p>SPFI (Slovar poslovnofinančnih izrazov): zunanje izvajanje dejavnosti</p> <p>M 2009/3: dajanje storitev v najem oz. prenesti izvajanje posameznih storitev M 2009/2: samostojna pogodbeno metoda</p> <p>Delo FT 2008: outsourcing oz. dajanje dela v najem Delo: najem (proizvodnje oz. storitev) pri drugih izvajalcih</p> <p>Evroterm: zunanje izvajanje</p> <p>Ni navedeno v slovenskem delu pojmovnika, le v angleško slovenskem delu (v slovarju): outsourcing – zunanje oskrbovanje, eksterno oskrbovanje, prepuščanje delovanja</p> <p>oskrbovanje (supply process) – zagotavljanje, da kdo dobi tisto, kar potrebuje; pojem, širši od pojma nabavljanje; npr. pri proizvodvanju zajema tudi dostavljanje do notranjega porabnika</p> <p>SSKJ: Ni navedka.</p>	
---	--	--	---	--

<p>angažovanje spoljnih saradnika, outsourcing mak. Glosbe: аутсорсинг, перктурирање, »outsourcing« (to outsource: нарачуваат услуги)</p> <p>P. S. V SEA (2005) je izraz <i>outsourcing</i> (za. bolg. ni primera).</p>			<p>SPFI (Slovar poslovnofinančnih izrazov): zunanje izvajanje dejavnosti</p> <p>M 2009/3: dajanje storitev v najem oz. prenesti izvajanje posameznih storitev M 2009/2: samostojna pogodbena metoda</p> <p>Delo FT 2008: outsourcing oz. dajanje dela v najem Delo: najem (proizvodnje oz. storitev) pri drugih izvajalcih</p> <p>Evroterm: zunanje izvajanje</p> <p>outsourcing – hr.: Bolje je hrvatski outsourcing > izdvajanje (posla) Izraz outsourcing u engleskome jeziku označuje davanje određenoga posla vanjskim dobavljačima (uzimanje vanjskih dobavljača za određeni posao), koji primjenjuju tvrtke kako bi smanjile troškove koji nastaju podmirivanjem potrebe za djelatnostima koje im nisu temeljne (uglavnom je riječ o uslužnim djelatnostima: čišćenju, održavanju, prijevozu, zaštiti i sl.).</p> <p>U hrvatskome se jeziku engleski izraz outsourcing počeo upotrebljavati u gospodarstvu i u medijima kako bi se označio</p>	
---	--	--	---	--

			<p>jedan od mogućih modela racionalizacije poslovanja (uz spin-off i in house). On označuje izdvajanje posla / poslovnih procesa (ugovaranje posla / poslovnoga procesa s vanjskim dobavljačem), a posljedica je toga uzimanje vanjskih dobavljača (za određeni posao / poslovni proces).</p> <p>Kao zamjenu za naziv outsourcing predložimo hrvatski naziv izdvajanje (posla).</p> <p>http://dnevnik.hr/vijesti/hrvatska/znete-li-sto-je-outsourcing---334372.html</p> <p>http://www.poslovni.hr/hrvatska/sto-je-to-outsourcing-i-kako-je-u-hrvatskoj-dobio-negativne-konotacije-270599</p> <p>http://www.vecernji.hr/hrvatska/ustavni-sud-mogao-bi-reci-da-je-referendum-nepotreban-977169</p> <p>http://www.24sata.hr/politika/tri-koraka-unatrag-vlada-je-ipak-odustala-od-outsourcinga-384551</p> <p>outsourcing – srb.: (Zgoraj navedeni slovar ne vsebuje te besede.) * outsourcing – davanje određenog posla spoljnim dobavljačima (drugim</p>	
--	--	--	---	--

			subjektima) koje primenjuju firme u cilju smanjivanja troškova; uglavnom su u pitanju poslovi koji za firmu nisu primarni (čišćenje, prevoz, obezbeđenje ...)	
<p>31. marketing, marketinški/trženjski Primeri v sobesedilu: angl. marketing primeri besednih zvez: finančne storitve in marketing; relacijski marketing (M 2009/1, 2); relacijski marketing, marketing relacijskih mrež (M 2009/3), direktor marketinga; dobro marketinško potezo (Gigafida, Delo 2008) tudi: trženjski odnosi, trženjske transakcije, trženjska veda (M 2009/2) angl. marketing, marketing (<i>prid.</i>) nem. Marketing, Vermarktung fr. marketing, commercialisation, merchandising it. marketing, commercializzazione, mercatilizzazione</p> <p>slov. Gigafida: marketing, marketing (trženje) (Delo 2008); marketing (Finance 2008); marketinški (Delo 2008), marketingški (Delo Revije 2003) PREVODI IZ ANGLEŠČINE slov. Evroterm: marketing, trženje; marketinški: marketinški zasuk slov. Glosbe: trženje, marketing,</p>	<p>trženje: trženje kot poslovna funkcija (M 2011/3)</p>	<p>SSSJ: trženje</p> <p>BSS: Ni zadetka.</p> <p>SAM: Ni zadetka.</p>	<p>marketing → tržništvo marketing → trženje</p> <p>tržništvo, marketing – zasnova povezav med podjetji na trgih v dani gospodarski ureditvi; trženje¹¹⁷ jim omogoča uspešno trgovanje</p> <p>trženje – celota pripravljanih dejavnosti v zvezi s prodajanjem (prodajno trženje) pa tudi z nakupovanjem (nakupno trženje), zajema predvsem raziskovanje prodajnega/nakupnega trga, proučevanje prodajanja/nakupovanja, pospeševanje prodajanja ter ustrezno načrtovanje prodajnega/nakupnega poslovanja na vseh dosedanjih in možnih trgih s ciljem zadovoljiti želje strank in hkrati uresničevati podjetniške cilje, pa tudi pripravljanje izvajanja prodajnega/nakupnega</p>	<p><u>1973</u> v Dogovorih: marketing v bankah</p>

¹¹⁷ Morda je mišljeno tržništvo.

<p>prodaja, trgovanje; marketinški, trženjski hr. Glosbe: marketing, prodavanje, istraživanje tržišta, prodaja, reklamiranje, tržišтво, kupoprodaja, trgovanje, trgovina, trženje; marketinški/-a srb. Glosbe: маркетинг, marketing; marketinški, маркетиншки; маркетиншки директор (chief marketing officer) mak. Glosbe: аркетинг, рекламирање; маркетиншки</p> <p>P. S. 1 V SEA (2005) je izraz <i>marketing</i> (npr. bolg. <i>marketing</i> z naglasom na prvem ali na drugem zlogu).</p> <p>P. S. 2 V SNAS (2001) sta izraza <i>market</i> (manjša samopostrežna ali prodajalna prehrambenih izdelkov) in <i>marketing</i> (1. »populariziranje« in prodajanje izdelkov ali storitev, ki vključuje raziskavo tržišča, oglaševanje idr. 2. oglaševanje (reklame), še posebej na radiu in televiziji)</p>			<p>poslovanja in končno njegovo nadziranje; trženju sledi izvajanje prodajanja oz. nakupovanja trženje – pod 1)– skupaj z izvajanjem prodajanja oz. nakupovanja TST: trženje – proces načrtovanja, razvijanja in uresničevanja strategij, ki se nanašajo na razvoj izdelkov in storitev, oblikovanje cen, tržno komuniciranje in distribucijo za zadovoljitev potreb potrošnikov in ciljev podjetja</p> <p>marketing – hr.: màrketing a) màrketing Definicija term. ukupnost radnji i organizacije rada na propagandi, reklami i osvajanju tržišta ili javnog mišljenja; proces kojim su usuglašeni i zajednički osmišljeni svi elementi prodaje nekog proizvoda</p> <p>b) marketing, trgovanje, prodaja robe na tržištu, sve djelatnosti u vezi s boljim plasmanom trgovačke robe</p> <p>marketing – srb.: (eng. marketing) 1. Skup organizovanih aktivnosti usmeren na plasman robe na tržište i osvajanje kupca, počev od reklamiranja i informisanja</p>	
--	--	--	--	--

			do čina prodaje. Marketing psih. – grana primenjene psihologije koja se bavi psihološkim pitanjima tržišta: oglašavanjem, načinom prodaje, ličnošću prodavca i kupca, izgledom proizvoda itd. 2. (u običnom govoru) – reklama; propaganda (politički)	
<p>32. imidž (podjetja) <u>Primeri v sobesedilu:</u> (izgubljeni na ugledu, kakovosti in imidžu; prepoznaven imidž (M 2009/1, 2) tudi: image profesorja (Gigafida, Delo 2002) angl. (company/corporate) image nem. Image (Firmenimage, Unternehmensimage, »corporate image«; Markenimage) (vir: Glosbe) fr. image d'entreprise, image de marque itd. it. immagine aziendale, immagine della società itd.</p> <p>slov. Gigafida: imidž/image (Delo, Finance 2008) PREVODI IZ ANGLEŠČINE slov. Evroterm: imidž slov. Glosbe: podoba, imidž, slika (in identiteta (gospodarske) družbe) hr. Glosbe: imidž, image, ugled (poduzeća) srb. Glosbe: изглед, имидж, imidž, ugled (firme/preduzeća) mak. Glosbe: имиц, Имицот, (колективна слика)</p>	V obravnavanih revijah nisem zasledila sopomenke za ta izraz.	SSSJ: videz BSS: Ni zadetka. SAM: Ni zadetka. SSKJ: videz, zunanja podoba (žarg. imidž, image) TST (Terminološki slovar trženja): podoba	Ni navedeno. TST (Terminološki slovar trženja): podoba – splošna predstava občinstva o podjetju, njegovih izdelkih, oglaševanju, odnosih z javnostmi, poštenosti, zaupanju itd. imidž – hr.: imidž a) imidž Definicija term. izgled i ponašanje prema publici, javnosti ili društvu u cjelini, slika ili dojam kao predodžba o kome [imidž zavodnika; imati dobar imidž] Etimologija ✧ engl. image ← stfr. image ≈ lat. imago: slika imidž – srb.: imidž (eng. image od stfr. Image od lat. imago slika) predstava koju javne ličnosti svojim izgledom i	Beseda <i>image</i> v besedilih v angleščini: 2012: image v <i>Managing Global Transitions</i> – slovenska revija, ki izhaja v angleščini

<p>P. S. 1 V SEA (2005) je izraz <i>image</i>, tudi <i>image-maker</i> (npr. bolg. <i>imidzh</i>, <i>imidzh-meikur</i>).</p> <p>P. S. 2 V SNAS (2001) so naslednji izrazi: <i>image/imidž</i>, <i>image-maker/imidžmejker</i>, <i>imaging/imidžing</i></p>			<p>ponašanjem, stvaraju o sebi kod publike</p>	
<p>33. rivalstvo <u>Primeri v sobesedilu: rivalstvo v dejavnosti, substituti in vstop novih konkurentov (M 2009/2)</u> angl. rivalry nem. Rivalität fr. rivalité, compétition, concurrence it. rivalità, competizione, concorrenza</p> <p>slov. Gigafida: rivalstvo (Delo, Finance 2008) PREVODI IZ ANGLEŠČINE slov. Evroterm: tekmovalnost (Evrokorpus) slov. Glosbe: rivalstvo, tekmovanje, boj, kosaenje hr. Glosbe: suparništvo, nadmetanje, takmičenje, rivalstvo, konkuriranje, natjecanje, rivalstvo, rivalitet srb. Glosbe: nadmetanje, rivalstvo, konkurencija, suparništvo, rivalitet mak. Glosbe: ривалство, ривалитет (ДИГИТАЛЕН РЕЧНИК НА МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК)</p>	<p>tekmovalnost (IM) konkurenca, konkurenčnost (IM, M)</p>	<p>SSSJ: konkurenca, rivaliteta, dejstvo, da je kdo tekmeč koga</p> <p>BSS: tekmovalnost, tekmovanje, nasprotje</p> <p>SAM: Ni zadetka.</p> <p>SSKJ: dejstvo, da je kdo tekmeč koga (rivalstvo/rivaliteta: politika rivalitete – politika tekmovanja (public,))</p>	<p>rivalstvo → poslovna tekmovalnost</p> <p>(poslovna) tekmovalnost, konkurenčnost, rivalstvo (competitiveness, rivalry) – značilnost poslovno-tekmovalnega</p> <p>(poslovna) tekmovalnost podjetja, konkurenčnost podjetja, (competitiveness of enterprise) – lastnost, značilnost podjetja, da poskuša z boljšim ali cenejšim blagom ali pa z boljšimi ali cenejšimi storitvami prekositi poslovne tekmece</p> <p>rivalstvo – hr.: rivāl a) rivāl Definicija suparnik, takmac, konkurent ✧ njem. Rival ← lat. rivalis: dosl. koji ima zajednički tok ≈ rivus: struja, tok rivalstvo riválstvo Definicija odnos, postupak ili osobina</p>	<p>Ni zadetkov.</p> <p>rival 1989 v Dialogih</p>

			rivala [osjećati rivalstvo] b) rival, takmac, suparnik, sunatjecatelj, konkurent rivalstvo – srb.: rivalstvo, rivalitet (v. rival) – suparništvo, nadmetanje, takmičenje	
<p>34. repozicioniranje <u>Primeri v sobesedilu:</u> repozicioniranje blagovne znamke (M 2009/3); (doseči) predvsem s cenovnim repozicioniranjem (Gigafida, Delo FT 2008) angl. repositioning nem. Umpositionierung, Neupositionierung (pozicija) Position, Stellung fr. repositionnement it. riposizionamento</p> <p>slov. Gigafida: repozicioniranje (Delo, Finance 2008) PREVODI IZ ANGLEŠČINE slov. Evroterm: prilagajanje, premeščanje slov. Glosbe: premeščanje, ponovna namestitvev hr. Glosbe: restavracija, obnova srb. Glosbe: репозиционирање mak. Glosbe: репозиционирање</p>	V obravnavanih revijah ni sopomenke za ta izraz.	SSSJ: Ni zabeleženo. (samo: pozicija – položaj, stališče) BSS: Ni zadetka. SAM: Ni zadetka.	<p>pozicioniranje → določanje položaja – določanje možnosti ali ugleda, ki ga ima kdo ali kaj v primerjavi z drugimi</p> <p>(repozicioniranje – ponovno določanje položaja; na novo določiti položaj)</p> <p>TST: repozicioniranje spreminjanje trga (vstop na nove tržne segmente, pridobivanje novih kupcev), spreminjanje izdelka in spreminjanje sestavin trženjskega spleta, da bi podjetje ohranilo ali povečalo doseženo raven prodaje.</p> <p>pozicioniranje → določanje položaja – določanje možnosti ali ugleda, ki ga ima kdo ali kaj v primerjavi z drugimi</p> <p>(repozicioniranje – ponovno določanje položaja; na novo določiti položaj)</p> <p>TST: repozicioniranje</p>	<u>2009</u> v Managementu

			<p>spreminjanje trga (vstop na nove tržne segmente, pridobivanje novih kupcev), spreminjanje izdelka in spreminjanje sestavin trženjskega spleta, da bi podjetje ohranilo ali povečalo doseženo raven prodaje.</p> <p>repozicioniranje – hr.: pozicionirati a) pozicionirati (koga, se) dv. (prez. pozicionirām, pril. sad. -ajūći, pril. pr. -āvši, gl. im. -ānje) Definicija doći/dolaziti, postaviti/postavljati se na neki povoljan položaj 1. u odnosu na neki predmet [pozicionirati brod; pozicionirati bušotinu] 2. u hijerarhiji vlasti, politike itd. [visoko pozicioiran koji je na visokom položaju, koji je postavljen na visok položaj, koji je visoko u hijerarhiji ili na ljestvici moći]</p> <p>Primjeri: https://profitiraj.hr/pozicioniranje-e-proizvoda-prema-potrosackonkurenciji-aktivnostima/ Kad poduzeće nije zadovoljno pozicijom svoga proizvoda ili marke na tržištu, može provesti repozicioniranje što znači utvrđivanje i određivanje nove pozicije na tržištu. Pozicioniranje ovisi o</p>	
--	--	--	--	--

			<p>namjerama poduzeća, njegovim ciljevima, mogućnostima i sposobnostima da učini ono s čime će potrošači biti zadovoljni.</p> <p>repozicioniranje – srb.: pozicionirati (nm. positioniren, pozicija) postaviti, postavljati u određeni položaj, u prostoru ili u društvenoj hierarhiji * repozicioniranje – zauzimanje nove pozicije izazvane promjenim okolnostima</p>	
<p>35. insajderstvo <u>Primeri v sobesedilu:</u> prevare in podobna nemoralna ravnanja (neetične odločitve, zlorabe, zmote, računovodski škandali, kriminalna dejanja, sleparska finančna poročila, kraja premoženja, tržne manipulacije, nepooblaščen posojila managementu, insajderstvo ipd.) (M 2010/1) angl. <u>insider trading, insider dealing</u> nem. <u>Insider-Geschäfte, Insiderhandel</u> (vir: Glosbe) fr. <u>délits d'initiés, opérations d'initiés, transactions d'initiés</u> it. <u>insider trading, aggio, abuso di informazioni privilegiate</u> slov. Gigafida: insajderstvo (Delo, Finance 2008); insajderstvo oz. uporaba informacij za lastne</p>	<p>V obravnavanih revijah ni sopomenke za ta izraz.</p>	<p>SSSJ: Ni zabeleženo. BSS: Ni zadetka. SAM: Ni zadetka.</p> <p>SPFI (Slovar poslovnofinančnih izrazov): insiders – osebe z dostopom do notranjih informacij</p> <p>Slovar novejšega besedja slovenskega jezika: zloraba notranjih informacij v ustanovi, zlasti finančni</p> <p>Finance: nezakonito izkoriščanje notranjih informacij pri trgovanju z vrednostnimi papirji https://www.finance.si/170503</p>	<p>trgovanje z notranjimi informacijami, trgovanje z internimi informacijami – trgovanje, ki poteka na podlagi notranjih informacij, s katerimi razpolagajo določene osebe</p> <p>insajderstvo – hr.: insider</p> <p>a) insider (izg. insajder) m Definicija 1. čovjek koji unutar jedne skupine djeluje za račun druge skupine 2. ekon. onaj koji unutar poduzeća ima povjerljivu ulogu i važan položaj (ima pristup povjerljivim informacijama)</p> <p>Primjeri: https://www.rrif.hr/clanak-</p>	<p>Ni zadetkov.</p> <p>(Žurnal 2008, 25. april; Delo 2018, 21. april)</p>

<p>finančne interese (Finance 2008) PREVODI IZ ANGLEŠČINE slov. Evroterm: trgovanje na podlagi notranjih informacij, trgovanje na podlagi notranjih zaupnih informacij slov. Glosbe: trgovanje na podlagi notranjih informacij (insider trading); trgovanje na podlagi notranjih informacij, trgovanje z notranjimi informacijami (insider dealing) hr. Glosbe: zlorupotreba povlaštenih informacija, zlorupotreba povlaštenih informacija u prometu vrijednosnih papira (insider trading), trgovanje na temelju povlaštenih informacija, manipuliranje trgovanja (insider dealing) srb. Glosbe: трговање уз злоупотребу привилегованих информација (insider trading); insajder bave, dilovanje, insajderske prodave, unutrašnji dogovori, trgovina iznutra je krivično delo, одавање поверљивих информација.(insider dealing) mak. Glosbe: нелегална трговија (insider trading); инсајдерско (samo pridevnik) (insider dealing)</p> <p>P. S. V SEA (2005) sta izraza <i>insider</i> in <i>insider dealing/trading</i> (za bolg. ni primera).</p>			<p>3126.html Članak: Zabrana trgovanja povlaštenim informacijama (insider trading) u pravu Europske unije i hrvatskom pravu</p> <p>insajderstvo – srb.: insajder (eng. insider prema inside iznutra)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Onaj koj unutar jedne grupe deluje za račun neke druge grupe 2. Onaj koji u preduzeću ima važan položaj i pristupi poverljivim informacijama <p>* insajderstvo – nezakonito korišćenje internih informacija insajder – osoba koja nezakonito koristi interne informacije</p>	
<p>36. (finančna) sanacija/saniranje <u>Primeri v sobesedilu:</u> proces izvajanja saniranja in revitalizacije (IM)</p>	<p>V obravnavanih revijah ni sopomenke za ta izraz.</p>	<p>SSSJ: saniranje, izboljšanje neugodnega finančnega stanja določene organizacije s finančnimi in organizacijskimi</p>	<p>sanacija (financional rehabilitation) – posledek saniranja, saniranost</p>	<p><u>1913</u> v Učiteljskem tovarišu (sanacija Zavezinih listov) <u>1968</u> v Javni tribuni (uspešna</p>

<p>angl. <i>(financial) rehabilitation/reconstruction/reorganization, (recapitalization)</i> nem. <i>Assanierung, Sanierung</i> fr. <i>redressement financier, réhabilitation financière itd.</i> it. <i>risanamento finanziario, sanatorie finanziarie, riabilitazione finanziaria</i></p> <p>slov. Gigafida: sanacija (Delo, Finance 2008) PREVODI IZ ANGLEŠČINE slov. Evroterm: finančna sanacija (IATE) slov. Glosbe: sanacija, rehabilitacija, povečanje kapitala hr. Glosbe: sanacija, saniranje, dokapitalizacija, rekapitalizacija, obnova kapitala srb. Glosbe: dokapitalizacija mak. Glosbe: докапитализација; санација, обнова (на # километри од патиштата), рехабилитација (на патиштата) (ДИГИТАЛЕН РЕЧНИК НА МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК)</p>		<p>ukrepi</p> <p>BSS: izboljšanje, popravilo, rešitev, ureditev, ozdravitev</p> <p>SAM: Ni zadetka.</p> <p>Slovar poslovnofinančnih izrazov: Ni izrazov sanacija, rehabilitacija, reorganizacija, dokapitalizacija</p>	<p>saniranje (financial rehabilitation process) – vzpostavljanje gospodarske in finančne sposobnosti za nadaljnje poslovanje z ukrepi, kot so odprava razlogov za izgubo ali trajnejše plačilne nesposobnosti</p> <p>sanacija – hr.: sanácija a) sanácija Definicija čin koji se poduzimlje radi ozdravljenja, izlječenja ili poboljšanja (u gospodarskom, političkom ili društvenom smislu) [sanacija poduzeća] Etimologija ✧ lat. sanatio: liječenje</p> <p>sanacija – srb.: sanacija (lat. sanatio lečenje) niz postupaka preduzetih u cilju pripravljanja prilika u privredi (ređe u politici ili u društvu) rehabilitacija – srb.: rehabilitacija – uspostavljanje, povraćaj izgubljenih prava; vraćanje u ranije stanje; vraćanje dobrog glasa (časti) http://recnik.biz/srpsko-srpski</p>	<p>sanacija tekstilne tovarne v Medvodah)</p>
<p><u>37. funkcija</u> Primeri v sobesedilu: funkcija</p>	<p>naloga: organizacijska naloga managementa (IM</p>	<p>SSSJ: Ni zabeleženo.</p>	<p>Funkcija – navedeno je 5 pomenov:</p>	<p>1926 v Ljubljanskem zvonu (funkcije pesništva)</p>

<p>upravljanja, ravnateljstva in izvedbe¹¹⁸ (IM 2009/1) kadrovska funkcija (IM 2011/1) funkcija ravnateljstva (IM 2010/2)</p> <p>angl. <u>function</u> nem. <u>Funktion</u> fr. <u>fonction</u> it. <u>funzione</u></p> <p>slov. Gigafida: funkcija upravljanja človeških virov (Finance 2009); je imelo funkcijo upravljanja.¹¹⁹, visoke vodstvene funkcije funkcija predsednika uprave (Delo, Sobotna priloga 2007)</p> <p><u>PREVODI IZ ANGLEŠČINE</u></p> <p>slov. Evroterm: funkcija, naloga (namen, dolžnost) slov. Glosbe: funkcija hr. Glosbe: funkcija, uloga, dužnost itd. srb. Glosbe: функција, funkcija mak. Glosbe: функција</p>	<p>2010/2)</p>	<p>BSS: naloga, vloga (položaj, mesto, služba, dolžnost, delo, delovanje opravilo, opravljanje,¹²⁰)</p> <p>SAM: Ni zadetka.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. področje nalog 2. službena dolžnost 3. službeni položaj 4. vloga 5. naloga (stvari) – kar kaj opravlja glede na svojo zmogljivost <p>funkcija – hr.: funkcija</p> <p>a) funkcija</p> <p>Definicija</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. položaj u službi [biti na funkciji, razg. biti na (visoku) položaju]; djelatnost, djelovanje, uloga, zadatak 2. biol. specifičan rad organa i uopće rad organizma [fizičke, mentalne funkcije] 3. posebna svrha zbog koje tko ili nešto postoji ili djeluje [biti u funkciji služiti svojoj svrsi, namjeni; raditi, biti aktivan; staviti u funkciju pokrenuti što] 4. mat. preslikavanje s jednog skupa na drugi, kod kojeg je svakom elementu prvoga pridružen jedinstveni element drugoga skupa 5. inform. u nekim kompjuterskim jezicima izraz za 	
--	----------------	--	--	--

¹¹⁸ To so organizacijske funkcije – prvi dve omenjeni sta oblastveni organizacijski funkciji.

¹¹⁹ Občinsko predstojništvo je predstavljalo izvršilno oblast in je imelo funkcijo upravljanja. Že po zakonu iz leta 1849 [...] občinsko predstojništvo (Gemeinde Vorstand (vorstand – zapisano z malo)) v Kog: Krajepis in zgodovinopis (Luskovič 2009, vir: drugo).

¹²⁰ Za tukajšnji kontekst sta ustrezni prvi dve sopomenki.

Že po zakonu iz leta 1849 [...] občinsko predstojništvo (Gemeinde Vorstand (vorstand – zapisano z malo)) v Kog: Krajepis in zgodovinopis (Luskovič 2009, vir: drugo)

			<p>rutinu, potprogram Sintagma Δ funkcija potražnje ekon. dovodi u međusobnu vezu odabrane, bitne elemente te pokazuje kako njihova promjena djeluje na potražnju za nekim dobrom; funkcija potrošnje ekon. pokazuje udio potrošnje u dohotku potrošača; funkcija proizvodnje ekon. tehnološki odnos između količine nekog proizvoda i količine proizvodnih faktora potrebnih za njegovu izradu;</p> <p>b) funkcija; djelovanje, djelatnost, zadatak, obveza, dužnost, posao, rad; svrha, cilj, namjena; služba, zvanje, zaposlenje, položaj, mjesto, poziv</p> <p>funkcija – srb.: funkcija (lat. functio prema fungi vršiti, služiti) 1. a delatnost, zadatak, obaveza, dužnost; posao, rad 1. b služba, zvanje, položaj 2. biol. specifični rad organa, rad organizma uopšte 3. svrha, namena, cilj 4. mat. zavisna promenljiva veličina koja se menja zavisno od menjanja druge veličine, tz. argumenata</p>	
--	--	--	--	--

<p>38. motiviranje <u>Primeri v sobesedilu:</u> motiviranje zaposlenih (IM 2011/2) angl. <i>motivating (motivation)</i> nem¹²¹. <i>Motivierung</i> fr. <i>motivation</i> it. <i>motivazione, stimolo itd.</i></p> <p>slov. Gigafida: učinkovitejša investicijske politike, kontrole in motiviranja menedžmenta (Delo 2008), motiviranje kadrov (Delo 2008), motiviranje zaposlenih (Delo 2008), sistem(a) nagrajevanja in motiviranja (Delo FT 2008) PREVODI IZ ANGLEŠČINE slov. Evroterm: načrtno vzpodbujanje, motiviranje, motivacija; spodbuda, spodbujanje (angl. <i>motivation</i>) slov. Glosbe: motivacija, motiv, vzgib itd. hr. Glosbe: motivacija, motiv, pobuda, stimulacija itd. srb. Glosbe: мотивација, мотив, мотив mak. Glosbe: мотивација, мотивираност, мотив</p>	<p>V obravnavanih revijah ni sopomenke za ta izraz.</p>	<p>SSSJ: motivacija – spodbuda BSS: Ni zadetka. CJVT: (motivacija) vzpodbuda SAM: Ni zadetka.</p> <p>SSKJ: motivirati – spodbuditi, navdušiti</p> <p>Snoj 1997: motiv - tujka, prevzeta prek nem. <i>Motiv</i> v enakih pomenih iz srlat. <i>motivus</i> 'spodbuda, razlog za premik, dejanje'</p>	<p>motiviranje – spodbujanje</p> <p>motiviranje – hr.: mòtīv a) mòtīv m (G motíva) Definicija 1. psih. ono što pokreće na neku djelatnost, poticajna okolnost; cilj, pobuda, svrha Etimologija ✧ fr. motif ← srlat. motivus: koji služi pokretanju ≈ lat. movēre: pokretati motivírati motivírati (koga, što, se) dv. (prez. motivírām (se), pril. sad. - ajūći (se), pril. pr. -āvši (se), prid. trp. motivírān, gl. im. -ānje) Definicija 1. (što) iznijeti/iznositi motive, obrazložiti/obrazlagati 2. (koga, što, se) dati/davati poticaj, motiv (1) čemu b) motiv; poticajni razlog, povod, pobuda za neko djelovanje; misao vodilja motivirati; obrazložiti, pružiti dokaze, motive, razloge, potkrijepiti</p>	<p>1984 v Naši skupnosti (večje motiviranje delavcev) 1887: motiv (po motivih pesmi) v Ljubljanskem zvonu</p>
--	---	---	---	--

¹²¹ Kjer je navezava tudi na nemški strokovni izraz – poleg angleškega ali pa tudi brez – je bilo smiselno navesti še nemško, saj je verjetno, da je beseda v slovenščino prišla iz oziroma preko nemščine. Isti koren v nemščini in angleščini pa kaže tudi na to, da obstaja verjetnost, da je beseda že v ta dva jezika sprejeta iz drugih jezikov (najverjetneje iz latinščine ali grščine). Poleg tega je smiselno navesti nemško besedo/strokovni izraz tudi v primerih, kjer se kaže vpliv angleščine na nemščino in kako je ta izraz sprejet v nemščini. Če ima izraz tudi v francoščini in italijanščini isti koren, je velika verjetnost, da je internacionalizem.

			<p>motiviranje – srb.: motivacija (motivisati) (nlat. motivatio, motiv) 1. iznošenje, obrazloženje pobuda koje su uticale na izvestan postupak, opredeljenje motiva (u književnom delu) 2. psih. skup posticaja, pobuda koji čoveka pokreću na aktivnost</p>	
<p>39. kontroliranje <u>Primeri v sobesedilu:</u> okolje kontroliranja (M 2009/4) angl. control /controlling nem. Kontrolle, Überwachung fr. contrôle it. controllo</p> <p>slov. Gigafida: zagon, planiranje, izvajanje, spremljanje in kontroliranje (Delo 2008) PREVODI IZ ANGLEŠČINE slov. Evroterm: kontroliranje slov. Glosbe: nadzor hr. Glosbe: kontroliranje srb. Glosbe: контрола, kontrolisanje Angl.- hr./srb. slovar (Filipović 1990): nadzor, pregled, kontrola, upravljanje itd. mak. Glosbe: контролирање, контрола</p>	<p>nadziranje (načrtovanje, organiziranje, usmerjanje oz. vodenje in usklajevanje, nadziranje) (M 2006/1)</p>	<p>SSSJ: kontrolirati – obvladovati, pregledovati, preveriti, preverjati</p> <p>BSS: nadziranje, pregledovanje</p> <p>CJVT: nadzor idr.</p> <p>SAM: kontroliranje, nadzorovanje, obvladovanje</p> <p>(dopustni prevod: kontrola)</p> <p>SSKJ: motivirati – spodbuditi, navdušiti</p>	<p>kontrola – sproti pregled</p> <p>angl. control process¹²² – kontroliranje, sproti pregledovanje</p> <p>kontroliranje – hr.: kontrolirati</p> <p>a) kontrolirati (što, koga, se)</p> <p>Definicija</p> <p>1. provesti/provoditi, obaviti/obavljati kontrolu, podvrgnuti/podvrgavati kontroli 2. imati potpun uvid u što, imati prevlast [kontrolirati situaciju]</p> <p>kontróla Definicija</p> <p>1. ukupnost uvida i praćenja činjenica i stanja oko jedne osobe, pravne osobe i pojmovu u društvu i prirodi</p>	<p><u>1924</u> v Učiteljskem tovarišu (glavna kontrola je ustavila izplačilo)</p>

¹²² Za razliko od angl. *controlling*, slov. *kontroling* – sodobna nemška različica oblikovanja informacij za notranje potrebe v organizaciji.

			<p>[med. ići na kontrolu; provoditi kontrolu]; nadzor, pregled, provjera</p> <p>2. meton. ustanova ili osobe koje obavljaju kontrolu [carinska kontrola]</p> <p>b) kontrola; pregled, nadzor, nadgled, proveravanje kontrolirati; vršiti nadzor, pregled; paziti, nadgledati, nadzirati, pregledavati</p> <p>kontroliranje – srb.: kontrola (fr. contrôle, eng. control)</p> <p>1.a nadzor, proveravanje, nadgledanje</p> <p>1.b osobe ili ustanove koje vrše nadzor</p> <p>2. moć, prevlast, vladanje nečim</p>	
<p>40. poslanstvo (podjetja, organizacije) »domači izraz« oz. zakrito prevzeti izraz – prenos pomena iz nem. <i>Sendung</i>; angl. <i>mission</i></p> <p><u>Primeri v sobesedilu:</u> oblikovanje poslanstva podjetja (IM 2009/1); svoje želje (vizijo, poslanstvo) (IM 2009/1)</p> <p>nem. <i>Sendung (Mission)</i> angl. <i>mission</i></p>	V obravnavanih revijah ni sopomenke za ta izraz.	<p>SSSJ: poslanje (star.), zvanje (zastarelo); odposlanstvo, poslaništvo</p> <p>BSS: misija, odposlanstvo, poslaništvo idr. – ne ustreza kontekstu</p> <p>CJVT: poklicanost¹²³ (misija, naloga)</p> <p>SAM: Ni zadetka.</p>	<p>poslanstvo – kar je smisel, bistvo dejavnosti, obstoja koga ali česa</p> <p>poslanstvo – hr.: poslánstvo</p> <p>a) poslanstvo</p> <p>Definicija</p> <p>1. poslanje, misija</p> <p>2. a. niže predstavništvo jedne države u drugoj b. meton. zgrada u kojoj je predstavništvo</p> <p>3. skup ljudi poslan s</p>	1927 v Učiteljskem tovarišu (kulturno poslanstvo učiteljstva)

¹²³ angl. *calling* (poklic); nem. *Beruf* (poklic).

<p><i>fr. <u>mission</u></i> <i>it. <u>missione</u></i> slov. Gigafida: ekipa dosledno izvaja poslanstvo sklada (Delo 2008) PREVODI IZ ANGLEŠČINE slov. Evroterm: poslanstvo (misija – ne ustreza temu kontekstu) slov. Glosbe: poslanstvo (odposlanstvo, misijon, naloga, delegacija) hr. Glosbe: misija (zadatak, zadaća, poslanje, poslanstvo, poziv) srb. Glosbe: misija, мисија (zadatak, obaveza, poslanstvo) Angl.- hr./srb. slovar (Filipović 1990): angl. mission – poslanstvo, izaslanstvo (slov. predstavništvo), zadaća, misija itd. mak. Glosbe: мисија, доверување (naročilo, poslanstvo), задача</p>			<p>kakvim zadatkom</p> <p>poslanstvo – srb.</p> <p>1. zadatak, misija 2. diplomatsko predstavništvo jedne države u drugoj; zgrada u kojoj se to predstavništvo nalazi <u>Rečnik srpskoga jezika 2011</u></p> <p>misija – nalog, zadatak; poslanstvo, izaslanstvo sa naročitim ciljem, poslanje; diplomatsko pretstavništvo u određenoj državi; društvo ili ustanova za obraćanje nevernika u pravu veru, naročito kot katolika. (lat.) http://recnik.biz/srpsko-srpski</p>	
<p><u>41. kadrovik</u> izhaja iz besede kader (prevzeto po zgledu nem. Kader in rus. kádry iz francoščine).</p> <p><u>Primeri v sobesedilu:</u> Kadroviki so v organizacijah prvotno opravljali socialno vlogo. [...] da gre lahko za določeno etično neobčutljivost kadrovikov (M 2011/3)</p> <p>angl. <u>HR managers/experts/recruiters</u> nem.: <u>Personalchef, Personalleiter</u> it.: <u>responsabile delle risorse umane</u></p>	<p>V obravnavanih revijah ni sopomenke za ta izraz.</p>	<p>SSSJ: Ne vsebuje besede <i>kadrovik</i>.</p> <p>SP 2001 in Slovenski etimološki slovar: <i>kadrovik</i> in <i>kadrovnik</i> kadrovec – kdor služi kadrovski rok; zeleni kadrovec – med prvo svetovo vojno dezertler avstrijske vojske, ki se skriva v gozdovih</p> <p>BSS: kadrovnik CJVT: kadrovska referentka, kadrovski referent, kadrovnik SAM: Ni zadetkov.</p>	<p>kadrovik SSKJ: kadrovik – med narodnoosvobodilnim bojem in prva leta po 1945 politični delavec, ki skrbi zlasti za moralno-politična vprašanja na določenem področju; uslužbenec, ki skrbi za pridobivanje, razvrščanje delavcev, uslužbencev (z oznako publ.)</p> <p>Slovar tujk (1974): Ne vsebuje besede <i>kadrovik</i>, samo izraz <i>kadrovski referent</i>.</p>	

<p>fr.: <u>recruteur, responsable/directeur des ressources humaine</u> slov. Gigafida PREVODI IZ ANGLEŠČINE slov. Evroterm: - slov. Glosbe: - hr. Glosbe: hr. <i>poslodavac</i> idr. srb. Glosbe: <i>direktor ljudskih resursa, dro</i> mak. Glosbe: - Srbohr.-slovenski slovar (Jurančič1955): samo izraz <i>kadrovac</i> (slov. prevod: kadrovec)</p>			<p>Veliki slovar tujk (2002): kadrovik – uslužbenec, ki skrbi za nameščanje, razvrščanje delavcev (z oznako publ.); med narodnoosvobodilnim bojem in prva leta po 1945 politični delavec, ki skrbi zlasti za moralno-politična vprašanja na določenem področju (z oznako zgod.)</p> <p>kadrovik – hr.: a) kadrovik – onaj koji prati rad i ponašanje kandidata za određene funkcije i predlaže njihova postavljanja i unapređenja b) Ni rezultatov c) Ni rezultatov Rječnik hrvatskog jezika (Anić 1991): kadrovik – onaj koji bira kadrove</p> <p>kadrovik – srb.: kadrovik – službenik koji je zadužen za kadrovski sastav preduzeća, ustanove i sl.; aktivnik oficir ili vojnik koji pripada stalnom kadru</p> <p>kadrovac – onaj koji služi obavezni vojni rok u stalnom kadru (fr.)</p> <p>kaderaš pripadnik zelenog kadra – gl. kadar</p>
--	--	--	---

			<p><u>Šta znači (staznaci.com):</u> <u>Srpsko-srpski rečnik:</u> kadrovik – lice koje brine o kadrovskom sastavu firme; aktivni oficir (fr.) http://recnik.biz/srpsko-srpski kadrovac – aktivni oficir, onaj koji služi obavezni vojni rok u stalnom kadru http://recnik.biz/srpsko-srpski</p> <p>kadar 1 – 1 deo filma snimljen od uključivanja kamere do njenog zaustavljanja 2 pravougaoni prostor uokviren filmskom kamerom kadar 2 – svi pripadnici određene struke, službe, organizacije i sl., osoblje 2 svi oficiri i podoficiri u jednoj vojnoj jedinici, zeleni kadar – dezerteri iz austrougarske vojske kadar 3 – sposoban da nešto učini http://recnik.biz/srpsko-srpski</p>
--	--	--	--

PRILOGA 3

Prevzeti strokovni izrazi z istim korenem v slovenščini in angleščini ali v drugem jeziku

To so oblikovno neprilagojeni in prilagojeni ali delno prevedeni strokovni izrazi iz angleščine ali drugega jezika z istim korenem v slovenščini in angleščini ali drugem jeziku. Za ilustracijo, da gre za isti koren, je v oklepaju dodan angleški izraz (označen z manjšo velikostjo črk), v besedilu v obravnavanih revijah pa so se ti izrazi pojavljali brez spremljajočega angleškega izraza.

Ob tem pa lahko za nadaljnje raziskovanje sopomenskosti poiščemo različne slovenske prevode – sopomenke.

1. Terminološki anglicizmi z istim korenem v slovenščini in angleščini

management (angl. management) – v obeh revijah se ohranja v slovenščini zapis *management*

managementska znanost (angl. managerial science), managementska funkcija (angl. managerial science)

outsourcing (angl. outsourcing) – uporablja se tudi domači izraz zunanje izvajanje

marketing (angl. marketing) – uporablja se tudi domači izraz trženje

tim (angl. team) – ob začetku prevzemanja v slovenščini *team* (deloma tudi še danes)

imidž (angl. image) – ob začetku prevzemanja v slovenščini *image* (deloma tudi še danes)

insajderstvo (angl. inside trading/dealing) – dvoglasniški izgovor črke *i* v angl. je v naslednjih primerih v slovenščini enoglasniški: *mobile* – mobilni, *financial* – finančni, medtem ko je v novejši izposojenki *insajderstvo* tudi v slovenščini dvoglasniški.

dizajn (angl. design), dizajnersko razmišljanje (angl. design thinking) – enako kot v zgornjem primeru

»menedžer« (angl. manager) – pisec zapisa ne odobrava, zato ga zapiše v navednicah

»menadžerske zvezde« (angl. stars in management) – izraz iz angleške literature, zato v navednicah

medfunkcijski timi (angl. interfunctional teams) – samoglasnik *u* ostaja v izgovoru v slovenščini *u* (v angl. *a*)

multinacionalke (angl. multinationals) – samoglasnik *–u* ostaja v izgovoru v slovenščini *u* (v angl. *a*)

mobing (angl. mobbing) – uporablja se tudi domači izraz trpinčenje na delovnem mestu (šikaniranje)

repozicioniranje (angl. repositioning) – neprevedena predpona re-

prestrukturiranje (angl. restructuring) – prevedena predpona re-

video konference (angl. video conference) – video v funkciji pridevnika ohranja samostalniško obliko, kar je za slovenščino manj oz. neznatno

organizacijska kultura (angl. organizational/corporate culture) – uporablja se tudi besedna zveza kultura organizacije

organizacijska klima (angl. organizational climate) – uporabljata se tudi izraza organizacijsko vzdušje in vzdušje v organizaciji

poslovni model (angl. business model) – preveden samo en del besedne zveze

poslovna etika (angl. business ethics) – preveden samo en del besedne zveze

poslovna kompetenca (business competence/competency) – preveden samo en del besedne zveze

profesionalne vrednote (angl. professional values) – preveden samo en del besedne zveze

finančni produkti (angl. financial products) – podobno tudi v nem. (Finanzprodukten) in fr. (produits financiers) pod vplivom angleščine

2. Prevzeti strokovni izrazi z istim korenem v slovenščini in angleščini ter tudi v drugih tujih jezikih (vpliv različnih tujih jezikov na prevzeto besedo v slovenščini)

To so večinoma enobesedni strokovni izrazi. Vpliv angleščine pa je lažje dokazati v večbesednih strokovnih izrazih.

portfelj (angl. portfolio) – iz fr. (porte-feuille), uporabljata se tudi izraza portfolijo in listovnik (npr. evropski jezikovni portfolijo – evropski jezikovni listovnik)

birokracija (angl. bureaucracy) – podobno tudi nem. (Bürokratie)

konjunktura (angl. conjuncture) – podobno tudi nem. (Konjunktur iz srlat.)

firma (angl. firm) – iz nem. Firma; izraz zabeležen v v intervjuju

rivalstvo/rivaliteta (angl. rivalry) – podobno fr. rivalité, prevzeto preko nem. iz fr.

hierarhija vrednot (angl. hierarchy of values) – podobno v nem. (Werthierarchie)

direktor (angl. director) – tudi nem. Direktor, fr. Directeur (v slovenščini po zgledu nem. iz fr.)

vizija (angl. vision) – tudi nem. ((Vision)

strategija (angl. strategy) – tudi nem. Strategie – še vedno močnejši vpliv nemščine kot angleščine
pogodbeni penali (angl. contract penalty) – podobno v fr. pénalités contractuelles (iz fr. pénal, v slov.
penale – pogodbeni globa)

3. Prevzeti strokovni izrazi z istim korenem v slovenščini in navedenih tujih jezikih z neenakim korenem v angleščini

To so oblikovno prilagojeni strokovni izrazi prevzeti (predvsem) iz nemščine ali preko
nemščine iz francoščine.

cilj (nem. Ziel, bolg. цел, češ. cíl) – nemcizem je sprejet tudi v bolgarščino, češčino, hrvaščino, srbščino,
makedonščino; tudi sorodno angl. till (Snoj)

borza¹²⁴ (nem. Börse, fr. bourse) - v angleščini je to stock exchange, burse (manj pogosto)

kadrovska politika (nem. Kaderpolitik) – v angleščini je to HR policy

konkurenca (nem. Konkurrenz) – v obravnavanih besedilih se pojavlja tudi izraz konkurenčna tekma
(neroden poskus poslovenjenja)

(finančna) sanacija (nem. Assanierung, Sanierung) – angl. financial rehabilitation

¹²⁴ V obravnavanih besedilih je ta izraz v besedni zvezi borzno-posredniške družbe.

PRILOGA 4: Management kot del večbesednega strokovnega izraza in sopomenke v obravnavanem gradivu (reviji *Management* in *Izzivih managementu* ter v nekaterih drugih virih)

management (nečesa) (m.)/ management v (m. v)	a) vrsta managementa: ski/ški, 0/-ing, -n, -č management (m.)	b) manageriranje (mg.)	c) ravnateljstvo (r.)/ ravnateljstvo (ro.)	č) usmerjanje in usklajevanje (u. in u.)	d) upravljanje/upravljanje z (u.)	e) vodenje¹²⁵ (v.)/ poslovanje (p.)	f) obvladovanje¹²⁶ (o.)	g) model (md.)/sistem (s.)
0. management.: zapis management IM, M zapis »menadžement« v navednicah IM zapis <i>menadžment</i> samo izjemoma ¹²⁷ – v besednih zvezah: menedžerski prevzemi/odkupi M	kadrovski m. M organizacijski m. M slovenski m. IM strateški m. M marketing m. M sodobni m. M projektni m. IM krizni m. IM domači m. IM	organizacije, v katerih se izvaja mg. M (v tem primeru uporabljeno samostojno – ne manageriranje nečesa)	ravnateljstvo IM (v tem primeru uporabljeno samostojno, ne kot del besedne zveze) ravnateljstvo IM (v tem primeru uporabljeno samostojno, ne kot del besedne zveze)	usmerjanje in usklajevanje IM	veda o u. organizacij M	v. in organiziranje M poslovanje in vodenje M ravnateljstvo in vodenje IM usmerjanje oz. vodenje in usklajevanje M dopolnjevanje ravnateljstva s poslovanjem IM	obvladovanje organizacij M usmerjanje in obvladovanje M	sistem managementa M pod sistemi managementa M sistemi vodenja M modeli managementa M modeli kakovosti/nabave/reševanja krize IM
1.	znanstveni management M				znanstveno upravljanje (opomba: uporaba in vpliv hrvaške literature oz. prevoda) M			znanstveni s. upravljanja – po Taylorju znanstveni management M
2.	domači m. IM slovenski m. IM							
3.	sodobni m. (kako upravljati z omrežji, z notranjimi povezavami med partnerji) M							
4.	strateški m. M		strateško r. IM		strateško u. M (navedeno v uporabljeni literaturi (Pučko) – navidezna sop.			

¹²⁵ pogodba o vodenju (angl. management contract) M

¹²⁶ angl. *control*

¹²⁷ Morda je to lektorjev/lektoričin popravek ali nespreminjanje tega, kar je dobil(a) v pregled.

					vseobsežno u., poslovanje in vodenje ¹²⁸ M			
5.	projektne m. IM		r. projekta IM ravn. s projekti IM ravn. s projekti (njihovo uravnavanje in ravnateljstvo) IM		upravljanje projektov IM	projektne v. IM v. projektov IM		s. projektne vodnje IM
6.	krizne m. IM		krizno r. (zapisano v oklepaju) IM r. podjetij v krizi IM				o. kriz M	
7.	hotelski management M (hotelski menadžment – navedena hrvaška literatura)							
8.	marketing m. M ¹²⁹				trženjsko u. M ¹³⁰			
9. m. (virtualnih) organizacij M m. podjetij/združb/zavodov IM	organizacijski m. M		r. podjetij IM			v. organizacij M v. (in upravljanje) organizacij M (upravljanje in) v. izobraževalnih institucij M v. in organiziranje podjetja M	o. organizacije IM o. organizacij, zlasti ljudi M o. sistema IM o. gospodarskih družb IM	md. (učinkovitega) managementa visokošolskega zavoda M
10.				u. in u. poslovnih procesov IM		p. (in vodenje) M	o. procesov IM o. trženjskih procesov M	poslovni md. M
11. m. ljudi M m. človeškega kapitala IM, M m. kadrovske vire IM, M m. človeških virov IM m. kadrov IM, M	kadrovske m. M »mehki« kadrovske management, »trdi« kadrovske management M		ravn. z zaposlenimi in njihovimi zmožnostmi IM ravn. z ljudmi pri delu IM ravn. z ljudmi IM ravn. s človekovimi zmožnostmi IM ravn. s kadrovske vire M		u. s človeškimi vire M, IM u. človeških virov M u. s kadrovske vire M u. s kadri M u. z ljudmi M	v. in ravnanje z ljudmi IM (poslovanje in) v. zaposlenih M	o. ljudi IM	
12.					u. s samim seboj in časom M			md. reševanja krize IM
13.					upravljanje kakovosti IM		o. kakovosti IM	s. kakovosti IM

¹²⁸ » [...] ki je dolgoročno in zajema za organizacijo pomembne dejavnike« (definicija strateškega managementa po Tavčarju v M 2006/1).

¹²⁹ navedeno delo Philipa Kotlerja *Marketing management – trženjsko upravljanje*

¹³⁰ enako kot pripomba 5.

								s. celovite kakovosti (TQM) IM md. kakovosti in poslovne odličnosti IM
14. m. javne uprave IM								
15. m. v izobraževanju M					u. in vodenje izobraževalnih institucij M	upravljanje in v. izobraževalnih institucij M (Vodenje v vzgoji in izobraževanju – ime revije pri Šoli za ravnatelje)		
16.			r. portfelja (in programa projektov) IM					
17. m. inventivnosti in inovativnosti M					u. inovativnosti ¹³¹ M inovacijsko u. M			
18.					u. blagovnih znamk M			
19. m. tehnologij M								
20. m. proizvodnje M					u. proizvodnje M			
21. m. oskrbne verige M								
22. m. nabave IM m. nabavnih verig IM					u. nabave M		celovito o. nabavnih verig IM	md. centralizirane nabave IM
23. m. znanja IM ¹³²			ravn. z znanjem IM		u. z znanjem M u. znanja IM			
24. m. kompetenc IM								kompetenčni md. M md. kompetenc IM
25. m. stresa IM					u. stresa M u. raznolikosti in stresa M			
26.					u. z učinkovitostjo M			
27.					u. s pričakovanji M			
28.					u. z uporabniki M			

¹³¹ upravljati inovacije – v it. *governare l'innovazione*, angl. *govern innovation/innovation governance*

¹³² Možina v IM 2009/2) uporablja izraz *management znanja*, čeprav pozna tudi domači izraz *ravnanje z znanjem*, ki ga uporablja Rozman, saj navaja v literaturi njegovo delo z naslovom *Ravnanje z znanjem in organizacija IM 2009/2*. Torej izraz pozna, a ga ne uporablja.

29. m. tveganj IM			ravn. s tveganji M				o. tveganj M	
30. m. sprememb IM			r. sprememb IM		u. ali obvladovanje sprememb IM u. sprememb M		celovito o. sprememb (podjetja) IM obvladovanje sprememb (IM)	s. managementa sprememb IM celoviti s. obvladovanja sprememb IM
31. m. obiskovalcev M (v prevodu povzetka)					u. odnosa s stranko M			
32. m. destinacije M (v prevodu povzetka)							o. izzivov IM	
33. m. idej (tudi: manager idej) M organizacijske oblike m. idej M								
34.					u. organizacijske kulture in klime M			
35. m. odpadkov M								
36.					u. s prostorom za oglaševanje M			
37. m. dizajna M								
38.					u. naložb M			
PS – Poslovni slovar, Ažman-Bizovičar: m. izdelka ali produktno vodenje					upravljanje razvoja izdelkov	PS – Poslovni slovar, Ažman-Bizovičar: produktno v. (ali management izdelka)		